

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	tervikekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2013
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.03.2013
Avaldamismärge:	RT I, 21.12.2012, 18

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

Vastu võetud 20.04.2005

[RT I 2005, 26, 197](#)

jõustumine 01.01.2006

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
15.06.2005	RT I 2005, 39, 308	01.01.2006
tervikekst RT paber kandjal	RT I 2005, 49, 395	
15.12.2005	RT I 2005, 71, 549	01.01.2006
26.01.2006	RT I 2006, 7, 42	04.02.2006
14.06.2006	RT I 2006, 31, 235	01.09.2006
11.10.2006	RT I 2006, 48, 360	18.11.2006
15.11.2006	RT I 2006, 55, 405	01.01.2007
23.11.2006	RT I 2006, 55, 412	01.01.2007
06.12.2006	RT I 2006, 61, 457	01.01.2007
24.01.2007	RT I 2007, 12, 66	25.02.2007
25.01.2007	RT I 2007, 16, 77	01.01.2008
17.01.2008	RT I 2008, 7, 52	01.01.2009
09.04.2008	RT III 2008, 16, 105	09.04.2008
11.06.2008	RT I 2008, 28, 180	15.07.2008
19.06.2008	RT I 2008, 29, 189	01.07.2008
10.12.2008	RT I 2008, 59, 330	01.01.2009
20.05.2009	RT I 2009, 30, 177	01.07.2010
21.05.2009	RT I 2009, 30, 178	01.10.2009
18.11.2009	RT I 2009, 59, 385	01.01.2010
18.11.2009	RT I 2009, 60, 395	01.07.2010
15.12.2009	RT III 2009, 60, 440	15.12.2009
16.12.2009	RT I 2009, 67, 460	01.01.2010
09.12.2009	RT I 2009, 68, 463	10.01.2010
20.01.2010	RT I 2010, 8, 35	01.03.2010
22.04.2010	RT I 2010, 19, 101	01.06.2010
22.04.2010	RT I 2010, 20, 103	01.07.2010
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011 jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
12.05.2010	RT I 2010, 26, 128	14.06.2010
17.06.2010	RT I 2010, 38, 231	01.07.2010
17.11.2010	RT I, 06.12.2010, 1	05.04.2011
25.11.2010	RT I, 21.12.2010, 1	31.12.2010

16.12.2010	RT I, 30.12.2010, 2	01.01.2011
27.01.2011	RT I, 23.02.2011, 1	01.09.2011
17.02.2011	RT I, 14.03.2011, 2	18.06.2011
12.04.2011	RT I, 21.04.2011, 16	12.04.2011 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 183 lg 1 esimese lause osas, milles see välistab tsiviilkohtumenetluses menetlusabi andmise selles sättes märgitud kriteeriumitele mittevastavale Eesti eraõiguslikule juriidilisele isikule apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks.
14.04.2011	RT I, 21.04.2011, 17	14.04.2011 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkti 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.
01.11.2011	RT I, 10.11.2011, 5	01.11.2011 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkti 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab kohtusse pöördumisel riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.
07.12.2011	RT I, 28.12.2011, 1	01.01.2012
06.06.2012	RT I, 29.06.2012, 3	01.01.2013, osaliselt 01.07.2012
14.06.2012	RT I, 04.07.2012, 1	01.08.2012
14.11.2012	RT I, 06.12.2012, 1	01.01.2013
05.12.2012	RT I, 21.12.2012, 1	01.03.2013, osaliselt 01.01.2013
02.05.2017	RT I, 03.05.2017, 22	02.05.2017 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 172 lg 8 kolmanda lause põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda jätta kohtuväliseid kulusid riigi kanda, kui ärikeeldu ei kohaldata isikule, kellele ei ole antud menetlusabi.

1. osa ÜLDSÄTTED

1. peatükk

MENETLUSE ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 1. Õigusemõistmine tsiviilajades

Tsiviilkohtumenetluses vaadatakse läbi tsiviilasi, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Tsiviilasi on eraõigussuhetest tulenev kohtuasi.

§ 2. Tsiviilkohtumenetluse ülesanne

Tsiviilkohtumenetluse ülesanne on tagada, et kohus lahendaks tsiviilasja õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega.

§ 3. Õigus pöörduda kohtusse

(1) Kohus menetleb tsiviilasja, kui isik pöördub seaduses sätestatud korras kohtusse oma eeldatava ja seadusega kaitstud õiguse või huvi kaitseks.

(2) Seaduses ettenähtud juhul menetleb kohus tsiviilasja ka siis, kui isik pöördub kohtusse teise isiku või avalikkuse eeldatava seadusega kaitstud õiguse või huvi kaitseks.

(3) Seaduses ettenähtud juhul peab isik olema enne kohtusse pöördumist läbinud kohtueelse menetluse.

§ 4. Menetlusõiguste käsutamine

(1) Kohus menetleb tsiviilasja üksnes juhul, kui seaduses sätestatud korras on esitatud hagi või muu avaldus. Seaduses sätestatud juhul menetleb kohus tsiviilasja omal algatusel.

(2) Hagimenetluses määravad pooled vaidluse eseme ja menetluse käigu ning otsustavad taotluste ja kaebuste esitamise.

(3) Pooled võivad lõpetada hagimenetluse kohtuliku kompromissi sõlmimisega. Hageja võib esitatud nõudest loobuda ja kostjal on õigus tema vastu esitatud nõuet tunnustada (hagi õigeaks võtta).

(4) Kohus peab kogu menetluse ajal tegema kõik endast sõltuva, et asi või selle osa lahendataks kompromissiga või muul viisil poolte kokkuleppel, kui see on kohtu hinnangul mõistlik. Kohus võib selleks muu hulgas esitada pooltele kompromissilepingu projekti või kutsuda pooled isiklikult kohtusse, samuti teha neile ettepaneku vaidluse kohtuväliseks lahendamiseks või lepitaja poole pöördumiseks. Kui kohtu hinnangul on see kohtuasja asjaolusid ning senist menetluskäiku arvestades asja lahendamise huvides vajalik, võib ta kohustada pooli osalema lepitusseaduses sätestatud lepitusmenetluses.

[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

§ 5. Menetluse toimumine poolte esitatu alusel

(1) Hagi menetletakse poolte esitatud asjaolude ja taotluste alusel, lähtudes nõudest.

(2) Pooltel on võrdne õigus ja võimalus oma nõuet põhjendada ja vastaspoole esitatu ümber lükata või sellele vastu vaielda. Pool määrab ise, mis asjaolud ta oma nõude põhjendamiseks esitab ja milliste tõenditega neid asjaolusid tõendab.

(3) Hagita asjas selgitab kohus ise asjaolud ja kogub selleks vajalikud tõendid, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Hagiasjas selgitab kohus ise asjaolusid ja kogub tõendeid üksnes seaduses ettenähtud juhul.

§ 6. Menetluse aja seadus

Tsiviilasja menetlustoiming tehakse toimingute tegemise ajal kehtiva seaduse järgi.

§ 7. Õigusemõistmine võrdõiguslikkuse alusel

Õigusemõistmisel tsiviilajades on pooled ja muud isikud seaduse ja kohtu ees võrdsed.

§ 8. Asja menetlemisele kohaldatav seadus

(1) Kohus lähtub asja menetlemisel Eesti tsiviilmenetlusseadusest.

(2) Menetlussuhet reguleeriva seadusesätte puudumise korral kohaldab kohus sätet, mis reguleerib vaieldavale suhete lähedast suhet.

(3) Kui vaieldavale suhtele lähedast suhet reguleeriv seadusesäte samuti puudub, lähtub kohus õiguse üldisest mõttest. Isiku põhiõigusi ja -vabadusi võib seejuures piirata üksnes juhul, kui see võimalus on ette nähtud seaduses.

2. peatükk

TSIVIILASJU LAHENDAVAD KOHTUD

§ 9. Pädevad kohtud

- (1) Tsiviilasju lahendavad maakohtud, ringkonnakohtud ja Riigikohus.
- (2) Tsiviilasja võib poolte kokkuleppel anda lahendada vahekohtule, kui seadusest ei tulene teisiti.
- (3) Tsiviilasja ei vaata kõrgema astme kohus läbi enne, kui selle on läbi vaadanud temast vahetult madalama astme kohus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 10. Kohtu pädevuse piirang eksterritoriaalsete isikute suhtes

Eesti Vabariigi kohtute pädevus ei laiene:

- 1) Eesti Vabariigis asutatud diplomaatilise esinduse liikmele, tema perekonnaliikmele ja koduteenijale diplomaatiliste suhete Viini konventsioonis (RT II 2006, 16) ettenähtud ulatuses;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 2) Eesti Vabariigis asutatud konsulaarasutuse liikmele konsulaarsuhete Viini konventsioonis (RT II 2006, 16) ettenähtud ulatuses;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) käesoleva paragrahvi punktides 1 ja 2 nimetamata isikule, kui see tuleneb välislepingust, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõttest või seadusest.

§ 11. Maakohtu pädevus

- (1) Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi kõiki tsiviilasju.
- (2) Seadusega võib sätestada, et teatud liiki asju vaatab läbi üksnes mõni maakohus, kui see asja läbivaatamist kiirendab või muul viisil tõhustab.

§ 12. Ringkonnakohtu pädevus

Ringkonnakohus vaatab läbi tema tööpiirkonnas asuvate maakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud apellatsioon- ja määruskaebuste alusel. Ringkonnakohus lahendab ka muid seadusega tema pädevusse antud asju.

§ 13. Riigikohtu pädevus

Riigikohus vaatab läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju.

§ 14. Menetlustoimingu kehtivus

- (1) Kohus võib teha menetlustoiminguid, muu hulgas pidada kohtuistungeid, ka väljaspool oma tööpiirkonda.
- (2) Menetlustoimingu kehtivust ei mõjuta asjaolu, et toiming oleks tööjaotusplaani kohaselt pidanud tegema teine kohtunik või kohtukoosseis.
- (3) Kollegiaalse kohtukoosseisu menetlustoimingu võib seaduses ettenähtud juhul teha ka korralduse alusel tegutsev kohtunik. Korralduse alusel tegutsev kohtunik on mõni selle kohtukoosseisu liige, kellel on menetlustoimingu tegemise õigus. Kohtukoosseis võib korralduse alusel tegutseva kohtuniku tehtud määrust muuta.

§ 15. Kohtutevaheline abi menetlustoimingu tegemiseks

- (1) Kohtud osutavad tsiviilasjade lahendamisel üksteisele abi menetlustoimingute tegemiseks. Kohus pöördub abi saamiseks teise kohtu poole eelkõige juhul, kui menetlustoimingu tegemine teises kohtus lihtsustab asja menetlemist, hoiab kokku menetlusosaliste ja kohtu aega või vähendab menetluskulusid.
- (2) Menetlustoimingu tegemiseks abi taotlev kohus pöördub taotlusega kohtusse, kelle tööpiirkonnas tuleb toiming teha.

(3) Abitaotluse saanud kohus (erinõude alusel tegutsev kohus) ei või abist keelduda, välja arvatud juhul, kui toimingute tegemine oleks seadusvastane. Kui taotlus on esitatud kohtualluvuselt ebaõigele kohtule, saadab see taotluse õigele kohtule.

(4) Taotluse esitanud kohus ei kata menetlustoimingu kulusid. Menetlustoimingu teinud kohus esitab andmed kulude kohta taotluse esitanud kohtule ja need loetakse menetletava asja kuludeks.

(5) Välisriigi kohtu taotlusel osutab Eesti kohus abi menetlustoimingu tegemiseks, kui taotletav menetlustoiming kuulub Eesti seaduse kohaselt Eesti kohtu pädevusse ega ole seadusega keelatud ja kui teisiti ei tulene seadusest ega välislepingust. Menetlustoimingu võib teha ja dokumendi võib väljastada ka välisriigi õiguse kohaselt, kui see on vajalik menetluseks välisriigis ja sellega ei kahjustata menetlusosaliste huve.

(6) Euroopa Liidu liikmesriigi kohtu taotlusel Eestis abi osutamisele tõendite kogumiseks ja Eesti kohtu taotlusel mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis abi osutamisele tõendite kogumiseks kohaldatakse käesolevas seadustikus sätestatud niivõrd, kuivõrd EL Nõukogu määruses 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 174, 27.06.2001, lk 1–24) sätestatust ei tulene teisiti.

(7) Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 61 punkti c alusel vastuvõetud määrustega liikmesriigile pandud õigusi ja kohustusi piiritlese õigusosalase koostöö reguleerimisel tsiviilasjadestäidab Justiitsministeerium.

3. peatükk

KOHTUKOOSSEIS

§ 16. Maakohtu koosseis tsiviilasja lahendamisel

(1) Maakohtus lahendab kohtunik tsiviilasja ainuisikuliselt.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 17. Ringkonnakohtu koosseis tsiviilasja lahendamisel

(1) Ringkonnakohus lahendab tsiviilasja kollegiaalselt kolmeliikmelises kohtukoosseisus, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Ringkonnakohtu esimehel on õigus apellatsiooni korras asja arutamisele kaasata kohtukoosseisu sama kohturingkonna maakohtunik tema nõusolekul. Kaasatud kohtunik ei või olla asjas eesistuja ega ettekandja.

§ 18. Riigikohtu koosseis tsiviilasja lahendamisel

(1) Riigikohus lahendab tsiviilasja kollegiaalselt vähemalt kolmeliikmelises kohtukoosseisus, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Kui Riigikohtus asja lahendavas kohtukoosseisus tekivad põhimõttelist laadi eriarvamused seaduse kohaldamisel, antakse asi lahendada Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koosseisule. Kohtukoosseis võib anda tsiviilasja tsiviilkolleegiumi kogu koosseisule ka juhul, kui see on kohtukoosseisu arvates vajalik kohtupraktika ühtlustamiseks ja edasiarendamiseks.

(3) Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu istungi kutsub kokku ja seda juhatab tsiviilkolleegiumi esimees, tema puudumisel aga ametialaselt vanim tsiviilkolleegiumi liige, võrdse ametialase vanuse puhul vanim liige.

(4) Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu istung on otsustusvõimeline, kui kohal on üle kahe kolmandiku Riigikohtu tsiviilkolleegiumi liikmetest.

§ 19. Riigikohtu erikogu ja üldkogu

(1) Kui Riigikohtus tsiviilasja lahendav kohtukoosseis peab vajalikuks seaduse tõlgendamisel kõrvale kalduda mõne teise kolleegiumi või Riigikohtu erikogu viimasest seisukohast, antakse asi määrusega lahendada erikogule.

(2) Riigikohtu erikogu moodustab Riigikohtu esimees.

(3) Riigikohtu erikogu koosseisu kuuluvad:

- 1) Riigikohtu esimees eesistujana;
- 2) kaks riigikohtunikku tsiviilkolleegiumist;

3) kaks riigikohtunikku sellest kolleegiumist, kelle seisukoha seaduse kohaldamise kohta on tsiviilkolleegium vaidlustanud.

(4) Tsiviilasi antakse lahendada Riigikohtu üldkogule, kui:

- 1) tsiviilkolleegium kogu koosseisus asub oma enamuses seisukohale, mis erineb Riigikohtu üldkogus seni omaks võetud õiguslikust põhimõttest või seisukohast seaduse kohaldamisel;
- 2) asja lahendamine üldkogus on tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu enamuse arvates oluline seaduse ühetaolise kohaldamise seisukohast;
- 3) asja lahendamine eeldab põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel läbivaadatava küsimuse lahendamist.

(5) Riigikohtu erikogule ja üldkogule lahendada antud asja kannab üldkogule ette tsiviilkolleegiumi liige kolleegiumi esimehe korraldusel.

(6) Erikogu otsus on seaduse kohaldamisel kohustuslik Riigikohtu kolleegiumidele, kes erikogus osalesid, kuni erikogu või üldkogu ei ole teinud teistsugust otsust. Riigikohtu üldkogu seisukoht on seaduse kohaldamisel kohustuslik Riigikohtu kolleegiumidele ja erikogudele, kui üldkogu ise ei ole seisukohta muutnud.

§ 20. Lahendi tegemisel osaleva kohtukoosseisu liikmed

(1) Kui asja menetluse käigus kohtukoosseis vahetub, arutatakse asja algusest peale. Kui eelmine kohtukoosseis on kogunud ja uurinud tõendeid, ei pea uus koosseis seda kordama, kui pooled seda ei taotle.

(2) Kui menetlus on eeldatavasti pikaajaline, võib asja arutava kohtu esimees menetlusse kaasata varukohtunikuna teise sama kohtu kohtuniku. Varukohtunik viibib asja arutamise juures ja asendab asja menetlevat kohtunikku tema takistatuse korral.

(3) Pärast asjas lahendi tegemist samale kohtule esitatavaid taotlusi, eelkõige lahendis vea parandamise, täiendava lahendi tegemise, lahendi avalikustamise piiramise, lahendi viivitamatu täitmise, avalduse läbi vaatamata jätmise või menetluse lõpetamise taotlust ei pea lahendama lahendi teinud kohtunik.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 21. Nõupidamissaladus

(1) Kohtu loal võib kohtu nõupidamisel ja hääletamisel peale asja otsustavate kohtunike viibida ka samas kohtus oma juriidilise hariduse omandamise raames viibiv või nõustajana töötav isik, samuti kohtunikukandidaat, kes on selle kohtu juures täiendusõppel ja kelle erapooletuses ei ole põhjust kahelda.

(2) Kohtunik ega käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud muu isik ei või avaldada nõupidamise ajal toimunud arutlusi. Nõupidamissaladuse hoidmise kohustus on tähtajatu.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 22. Hääletamine kollegiaalses kohtukoosseisus ja kohtuniku eriarvamus

(1) Kollegiaalne kohtukoosseis lahendab tsiviilasja puutuvad lahkarvamused hääletamisega.

(2) Kohtukoosseisu liikmel ei ole õigust keelduda hääletamisest ega jääda erapooletuks. Küsimuste järjestikulisel hääletamisel ei ole varem vähemusse jäänud kohtukoosseisu liikmel õigust hääletamast keelduda.

(3) Häälte võrdse jagunemise korral on otsustav eesistuja hääl.

(4) Hääletamisel vähemusse jäänud kohtunik võib esitada eriarvamuse. Kohtulahendile lisatud eriarvamus avalikustatakse koos kohtulahendiga.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 22¹. Kohtunikuabi ja muu kohtuametniku pädevus tsiviilasja lahendamisel

(1) Seaduses sätestatud juhul võib tsiviilasja kohtuniku asemel lahendada ka kohtunikuabi.

(2) Kohtunikuabi pädevusele ja tema taandamisele kohaldatakse käesoleva seadustiku § 595 lõigetes 2–4 sätestatud.

(3) Kohtunikuabi või vastavalt kohtu kodukorrale selleks pädev muu kohtuametnik võib teha ka asja lahendamist ettevalmistava või muu korraldava määruse, mille peale ei saa edasi kaevata, muu hulgas avalduse, taotluse või kaebuse käigutajätmise määruse ning määruse tähtaja andmise ja pikendamise kohta.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

4. peatükk

MENETLUSES OSALEMIST VÄLISTAVAD ASJAOLUD

§ 23. Kohtuniku taandumise kohustus

Kohtunik ei või tsiviilasja menetleda ja peab ennast taandama:

- 1) asjas, milles ta on ise menetlusosaline või isik, kelle vastu võib esitada menetlusest tulenevalt nõude;
- 2) oma abikaasa või elukaaslase asjas, samuti abikaasa või elukaaslase õe, venna või otseliinis sugulase asjas, isegi kui abielu või püsiv kooselu on lõppenud;
- 3) isiku, kes on tema otseliinis sugulane või muu lähedane käesoleva seadustiku § 257 lõike 1 järgi, asjas;
- 4) asjas, milles ta on või on olnud menetlusosalise esindaja või nõustaja või milles ta osales või milles tal oli õigus osaleda menetlusosalise seadusliku esindajana;
- 5) asjas, milles ta on üle kuulatud tunnistajana või arvamuse andnud eksperdina;
- 6) asjas, milles ta on osalenud kohtueelses menetluses, eelnevas kohtuastmes või vahekohtumenetluses lahendi tegemisel;
- 7) kui esineb muu asjaolu, mis annab alust kahelda kohtuniku erapooletuses.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 24. Kohtuniku taandamine menetlusosalise avalduse alusel

- (1) Menetlusosaline võib käesoleva seadustiku §-s 23 ettenähtud juhul nõuda kohtuniku taandamist.
- (2) Kohtuniku taandamise avaldus esitatakse kohtule, kelle koosseisu taandatav kohtunik kuulub.
- (3) Taandamise alust tuleb avalduses põhistada.

§ 25. Kohtuniku taandamise õiguse kaotamine

- (1) Menetlusosaline ei või kohtuniku taandamise avaldust esitada käesoleva seadustiku § 23 punktis 7 ettenähtud juhul, kui ta on osalenud kohtuistungil või pärast kohtuniku nime teadasaamist esitanud kohtule sisulise taotluse, ilma et ta oleks taandamisavaldust esitanud.
- (2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul võib menetlusosaline esitada taandamisavalduse ka hiljem, kui taandamise alus tekkis pärast menetlustoimingu tegemist või kui menetlusosaline sai sellest teada pärast menetlustoimingu tegemist. Avalduses tuleb neid asjaolusid põhistada.
- (3) Samadel asjaoludel esitatud ja kord juba lahendatud taandamisavaldus jäetakse läbi vaatamata.

§ 26. Taandamisavalduse lahendamine

- (1) Kui kohtunik või kohtukoosseis, kelle suhtes on taandamisavaldus esitatud, peab avaldust põhjendatuks, teeb ta määruse enda taandamise kohta.
- (2) Kui kohtunik ennast ei taanda või ei võta taandamisavalduse suhtes seisukohta, lahendab avalduse määrusega kohtukoosseis, kuhu taandatav kohtunik kuulub. Taandatav kohtunik otsustamises ei osale. Häälte võrdse jagunemise korral loetakse, et taandatav kohtunik on taandatud.
- (3) Kui avaldus on esitatud kogu asja lahendava kohtukoosseisu või asja üksi lahendava kohtuniku taandamiseks ja nad ennast ise ei taanda, lahendab taandamise kohtu esimees. Kui taandamisavaldus on esitatud kõigi selle kohtu kohtunike vastu, otsustab taandamise järgmise astme kohtu esimees.
- (4) Kui taandamisavaldus esitatakse Riigikohtu asja lahendava kogu kohtukoosseisu vastu, lahendab taandamisavalduse see kohtukoosseis.
- (5) Kui kohtunik ennast avalduse alusel ei taanda, peab ta viivitamata teatama taandamise otsustamiseks pädevale kohtule või kohtunikule oma seisukoha taandamise aluse kohta.

§ 27. Taandamine avalduseta

- (1) Kui kohtunik leiab ise, et esineb käesoleva seadustiku § 23 punktides 1–6 nimetatud asjaolu, mis on tema taandamise alus, teeb ta määruse enda taandamise kohta.
- (2) Kui kohtunik leiab ise, et esineb käesoleva seadustiku § 23 punktis 7 nimetatud taandamise asjaolu, taotleb kohtunik enda taandamist kohtukoosseisult või kohtu esimehelt käesoleva seadustiku § 26 lõigetes 2–5 ettenähtud korras.
- (3) Õigusemõistmisest põhjendamatu keeldumine ei ole lubatud.

§ 28. Taandatava kohtuniku toimingud

(1) Pärast kohtuniku vastu taanduse esitamist ja enne selle lahendamist võib kohtunik teha üksnes edasilükkamatuid menetlustoiminguid, millel ei ole asja lahendi suhtes määravat tähtsust.

(2) Kui taandamisavaldus on ilmselt põhjendamatu, võib kohtunik menetlust jätkata, vaatamata taandamisavaldusele, kuid ei või teha kohtuastmes menetlust lõpetavat lahendit enne taandamisavalduse lahendamist. Taandamisavalduse rahuldamise korral on menetluse jätkamisel tehtud menetlustoimingud tühi.

§ 29. Kohtuniku asendamine

(1) Taandatud kohtunik asendatakse esimesel võimalusel.

(2) Kohtuniku või kogu kohtukoosseisu taandamise puhul vaatab asja läbi sama kohtu teine kohtunik või teine kohtukoosseis. Kui asja läbivaatavas kohtus ei ole võimalik kohtunikku asendada, saadetakse asi teisele sama astme kohtule vahetult kõrgema astme kohtu kaudu.

§ 30. Taandamise alusele tuginemine kaebuses

Kõrgema astme kohtule esitatud kaebuses võib taotleja lahendi tühistamist seetõttu, et kohtunik kuulus taandamisele, üksnes juhul, kui taandamisavaldus esitati õigeaegselt alama astme kohtus või kui taandamise alus tekkis või kui taandamise alusest saadi teada pärast asja lahendamist selles kohtus.

§ 31. Eksperti ja tõlgi taandamine

(1) Ekspert ja tõlk peavad taanduma ja menetlusosaline võib menetluses osaleva eksperti või tõlgi taandada käesoleva seadustiku §-s 23 nimetatud alusel. Taandamise alus ei ole tema varasem osavõtt asjast eksperdina või tunnustajana.

(2) Taandamisavaldus esitatakse eksperti määranud või tõlgi kaasanud kohtule enne eksperti küsitlemist või tõlgi juuresolekut vajava menetlustoimingu algust.

(3) Pärast eksperti küsitlemise alustamist või tõlgi juuresolekut vajava menetlustoimingu algust või pärast 15 päeva möödumist eksperti või tõlgi nime teadasaamisest esitatud taandamisavaldus vaadatakse läbi üksnes juhul, kui avaldaja põhistab kohtule, et ta ei ole saanud taandamise alusest mõjuval põhjusel varem teada.

(4) Taandamise alust tuleb avalduses põhistada.

(5) Asja läbivaatav kohus lahendab eksperti või tõlgi taandamise määrusega. Kui taandamisavaldus esitatakse kohtuistungil, kuulab kohus ära taandatava enda ja menetlusosaliste arvamuse.

(6) Kõrgema astme kohtule esitatud kaebuses võib taotleja lahendi tühistamist seetõttu, et ekspert või tõlk kuulus taandamisele, üksnes siis, kui taandamisavaldus esitati õigeaegselt alama astme kohtus või kui taandamise alusest saadi teada pärast asja lahendamist selles kohtus.

5. peatükk KOHTU TÖÖKEEL

§ 32. Kohtu töökeel

(1) Kohtumenetlus ja kohtu asjaajamine toimub eesti keeles.

(2) Kohtuistung ja muud menetlustoimingud protokollitakse eesti keeles. Kohus võib istungil võõrkeeles antud ütlused või seletused märkida protokollis lisaks nende sisu eestikeelsele tõlkele ka nende esitamise keeles, kui see on vajalik ütluse või seletuse sisu täpseks edastamiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 33. Võõrkeelsed dokumendid kohtumenetluses

(1) Kui menetlusosalise kohtule esitatud avaldus, taotlus, kaebus või vastuväide ei ole eestikeelne, nõuab kohus määratud tähtpäevaks esitajalt selle tõlget eesti keelde. Kui menetlusosalise kohtule esitatud dokumentaalne tõend ei ole eestikeelne, nõuab kohus määratud tähtpäevaks esitajalt selle tõlget eesti keelde, välja arvatud juhul, kui tõendi tõlkimine on selle sisu või mahtu arvestades ebamõistlik ja teised menetlusosalised ei vaidle muukeelse tõendi vastuvõtmisele vastu.

(2) Kohus võib nõuda tõlke kinnitamist vandetõlgi või notari poolt või hoiatada ise tõlki, et teadvalt valesi tõlkimise eest kannab ta vastutust.

(3) Kui tõlget tähtpäevaks ei esitata, võib kohus jätta avalduse, taotluse, kaebuse, vastuväite või dokumentaalse tõendi tähelepanuta.

(4) Kohus korraldab menetlusosalise jaoks kohtulahendi võõrkeelde tõlkimise üksnes menetlusosalise soovil ja tingimusel, et menetlusosalist ei esinda menetluses esindaja ja talle on antud menetlusabi tõlkekulude kandmiseks. Käesoleva seadustiku § 34 lõikes 4 nimetatud isikule korraldab kohus kohtulahendi tõlkimise tema soovil Eesti Vabariigi arvel, sõltumata esindaja olemasolust ja menetlusabi andmisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 34. Tõlgi osalemine menetluses

(1) Kui menetlusosaline ei valda eesti keelt ja tal ei ole menetluses esindajat, kaasab kohus tema taotlusel või omal algatusel menetluse võimaluse korral tõlgi. Tõlki ei pea kaasama, kui menetlusosalise avaldused on kohtule ja teistele menetlusosalistele arusaadavad.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui kohtul ei ole võimalik tõlki viivitamata kaasata, teeb ta määruse, millega kohustab tõlki vajavat menetlusosalist leidma endale tõlgi või eesti keelt oskava esindaja kohtu määratud tähtaja jooksul. Kohtu nõudmise täitmata jätmine ei takista kohtul asja lahendamast. Kui kohtu nõudmist ei täida hageja, võib kohus jätta hagi läbi vaatamata.

(3) Tõlki hoiatatakse enne menetluses tõlkimise alustamist, et valetõlke eest kannab ta vastutust, ja tõlk annab selle kohta allkirja. Hoiatamine ei ole vajalik, kui tõlk on seda liiki tõlgete tegemiseks vannutatud vandetõlgi seaduses sätestatud korras.

(4) Tõlk tuleb isikule tagada isiku kinnisesse asutusse paigutamise ja talle eestkostja seadmise menetluses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Tõlki ei kaasata menetluse menetlusosalise lepingulise esindaja ega nõustaja jaoks.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 35. Tõlgi kaasamine kurdi, tumma või kurtumma menetlusosalise korral

Kui menetlusosaline on kurt, tumm või kurtumm, vahendatakse talle menetlust kirjalikult või kaasatakse menetluse tõlk.

§ 36. Eesti keelt mittevõlvava isiku vanne ja allkiri

(1) Isik, kes ei valda eesti keelt, annab vande või allkirja tema vastutuse eest hoiatamise kohta keeles, mida ta valdab.

(2) Allkirjastatakse eestikeelne vande või hoiatuse tekst, mis on enne vahetult isikule tõlgitud.

6. peatükk MENETLUSE AVALIKKUS

§ 37. Asja kohtuliku arutamise avalikkus

(1) Asja arutamine kohtus on avalik, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Kohus võib asja avalikul arutamisel viibimise keelata kohtu suhtes lugupidamatust väljendanud isikul, samuti alaealisel tema huvide kaitseks.

§ 38. Menetluse kinniseks kuulutamine

(1) Kohus kuulutab menetluse või osa menetlusest omal algatusel või menetlusosalise taotlusel kinniseks, kui see on ilmselt vajalik:

1) riigi julgeoleku või avaliku korra tagamiseks, eelkõige riigisaladuse või salastatud välisteabe hoidmiseks või asutusesisese kasutamiseks tunnistatud teabe kaitseks;

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

2) menetlusosalise, tunnistaja või muu isiku elu, tervise või vabaduse kaitseks;

3) menetlusosalise, tunnistaja või muu isiku eraelu kaitseks, kui huvi asja avaliku arutelu vastu ei ole eraelu kaitse huvist suurem;

4) lapsendamissaladuse hoidmiseks;

5) alaealise või vaimse puudega isiku huvides, eelkõige sellise isiku ülekuulamiseks;

6) ärisaladuse või muu sellesarnase saladuse hoidmiseks, kui huvi asja avaliku arutelu vastu ei ole saladuse kaitse huvist suurem;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

7) seaduse alusel isiku eraelu- või ärisaladuse hoidmiseks kohustatud isiku ülekuulamiseks, kui isikul on seaduse järgi õigus saladus menetluses avaldada;

8) posti, telegraafi või telefoni teel või muul üldkasutataval viisil edastatud sõnumi saladuse kaitseks.

(2) Kohus võib kuulutada menetluse või menetluse osa omal algatusel või menetlusosalise taotlusel kinniseks ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestamata juhul, kui sellela oleks ilmselt ohustatud objektiivne õigusemõistmine, või kui kinnises menetluses on oluliselt suurem võimalus veenda pooli lõpetama menetlus kompromissiga või neid muul viisil lepitada.

(3) Kohus ei kuuluta käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2, 3 ja 6–8 loetletud juhtudel menetlust või selle osa kinniseks, kui sellele vaidleb vastu isik, kelle huvide kaitseks tuleks menetlus või selle osa kuulutada kinniseks.

§ 39. Isiku lubamine kinnisele istungile

Kohus võib kinnisele istungile lubada isiku, kellel on istungil viibimiseks õigustatud huvi või kelle istungil viibimine on ilmselt õigusemõistmise huvides. Menetlusosaliste nõusolekut ei ole selleks vaja.

§ 40. Menetluse kinniseks kuulutamise kord

(1) Menetluse või selle osa kinniseks kuulutamist arutatakse kinnisel istungil, kui seda nõuab menetlusosaline või kui seda peab vajalikuks kohus.

(2) Menetluse või selle osa kinniseks kuulutamise määрус tehakse avalikult teatavaks. Määрус võidakse kuulutada kinnisel istungil, kui võib eeldada, et selle avalik kuulutamine võiks istungil oluliselt häirida korda.

§ 41. Menetlusosaliste ja kohtuistungil viibivate isikute saladuse hoidmise kohustus

(1) Kinnisel kohtuistungil hoiatab kohus menetlusosalisi ja teisi istungisaalis viibijaid, et kinnisel kohtuistungil arutatut ja seal käsitletud dokumente ei ole lubatud avaldada ulatuses, milles see on vajalik käesoleva seadustiku §-s 38 nimetatud õiguse või huvi kaitseks.

(2) Kohus võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule määрусega kohustada kinnisel istungil viibivat isikut hoidma saladuses talle istungil või asjasse puutuvast dokumendist teatavaks saanud asjaolu, kui see on vajalik käesoleva seadustiku §-s 38 nimetatud õiguse või huvi kaitseks.

(3) Kohus võib menetlusosalisi ja teisi istungisaalis viibijaid määрусega kohustada asja menetlemisel teatavaks saanud asjaolu saladuses hoidma ka juhul, kui menetlus ei ole kinniseks kuulutatud, kuid saladuse hoidmine on ilmselt vajalik käesoleva seadustiku §-s 38 nimetatud õiguse või huvi kaitseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud kohustuse kohta tehtud määрус peale võib saladuse hoidmiseks kohustatud isik esitada määрусkaebuse.

§ 42. Kohtuistungil edastamine ja salvestamine

(1) Avalikul kohtuistungil on lubatud teha märkmeid, kui sellega ei segata kohtuistungit. Kohtuistungit võib pildistada, filmida või helisalvestada ja kohtuistungilt võib teha raadio- või televisiooniülekanne või muud ülekanne üksnes kohtu eelneval loal.

(2) Kinnisel kohtuistungil võib kohus lubada üksnes märkmete tegemist.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatut rikkunud isiku võib kohus kohtusaalist eemaldada ja teda trahvida.

7. peatükk TSIVIILKOHTUMENETLUSE TAGAMINE

§ 43. Kohtuistungil kord

(1) Kohus tagab korra kohtuistungil ja korraldab kohtuistungil korra tagamiseks tehtud määрусete, sealhulgas kohtuistungil tehtud trahvi- ja arestimääрусete täitmise. Menetlusosalised ja teised istungisaalis viibijad peavad tingimusteta täitma kohtu korraldusi.

(2) Käesolevas peatükis sätestatud korra tagamise kohustus ja sellest tulenevad õigused on ka erinõude või korralduse alusel tegutseval kohtunikul ning väljaspool kohtuistungit menetlustoimingut tegeval kohtunikul.

§ 44. Kohtuistungil viibijate hulga piiramine

Kohtul on õigus piirata isikute hulka kohtuistungil, kui istungisaal on ületäitunud ja see takistab asja arutamist.

§ 45. Isiku kohtuistungilt kõrvaldamine ja tema suhtes muude abinõude rakendamine

(1) Kohus võib istungilt kõrvaldada menetlusosalise või tema esindaja või nõustaja, tunnistaja, eksperdi, tõlgi või muu istungil viibiva isiku, kes ei täida kohtuistungil korra tagamiseks antud korraldust või käitub kohtuistungil sündsusetult ja kohtu või teise menetlusosalise vastu lugupidamatust väljendaval viisil.

(2) Kohus võib kõrvaldada menetlusosalise esindaja või nõustaja menetlusest või keelata tal teha avaldusi, kui esindaja või nõustaja ei ole võimeline kohtus nõuetekohaselt esinema, muu hulgas puuduliku keeleoskuse tõttu, või on kohtumenetluses näidanud end ebaausana, asjatundmatuna või vastutustundetuna, samuti kui ta on pahatahtlikult takistanud asja õiget, kiiret ja võimalikult väikeste kuludega menetlemist või jätnud korduvalt täitmata kohtu korralduse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui menetlusosaline või tema esindaja kõrvaldatakse kohtuistungilt, võib asja menetlemist jätkata nii, nagu menetlusosaline või tema esindaja oleks istungilt vabatahtlikult lahkunud. Menetlusosalise esindaja loetakse istungilt lahkunuks ka juhul, kui ta kõrvaldatakse menetlusest või tal keelatakse teha menetluses avaldusi vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatule.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil käitunud isikut, samuti menetlusosalist või tema esindajat või nõustajat, kes on pahatahtlikult takistanud asja õiget, kiiret ja võimalikult väikeste kuludega menetlemist või jätnud korduvalt täitmata kohtu korralduse, trahvida või määrata talle aresti kuni seitse ööpäeva.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Menetlusosalise esindajale käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatu kohaldamisest teatab kohus viivitamata menetlusosalisele, kui menetlusosaline ei viibi kohtuistungil või muu menetlustoimingu tegemisel, ja teeb talle ettepaneku valida endale uus esindaja kohtu määratud ajaks. Advokaadi suhtes käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatu kohaldamise teeb kohus teatavaks ka Eesti Advokatuurile või muule kutseühendusele, kuhu advokaat kuulub.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui menetlusosalise või muu isiku käitumises ilmnevad kohtus kuriteo tunnused, edastab kohus kuriteoteate prokuratuurile või politseile. Vajaduse korral peab kohus sellise isiku määruse alusel kinni.

§ 46. Trahvi määramine

(1) Kui kohtul on käesolevas seadustikus sätestatud juhul õigus määrata rahatrahv, võib selle määrata kuni 3200 eurot ulatuses, kui käesolevas seadustikus ei ole ette nähtud teisiti. Trahvi suurust määrates arvestab kohus isiku varalist seisundit ja muid asjaolusid.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(1¹) Alaealise isiku asemel või lisaks temale võib trahvida tema vanemaid või eestkostjaid. Piiratud teovõimega täisealise isiku asemel võib trahvida tema eestkostjaid. Alla 14-aastast alaealist ja piiratud teovõimega isikut ei trahvita.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Isikule võib trahvi määrata üksnes siis, kui talle on tehtud trahvihoiatust, välja arvatud juhul, kui eelnev hoiatamine ei ole võimalik või mõistlik.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohustuse rikkumise eest isikule määratud trahv ei vabasta teda kohustuse täitmisest. Kui kohustust pärast trahvi määramist ei täideta, võib määrata uue trahvi.

(4) Trahvitule või tema esindajale toimetatakse viivitamata kätte trahvimääruse ärakiri.

§ 47. Arest ja sundtoomine

(1) Aresti võib kohus tsiviilkohtumenetluses määrusega kohaldada seaduses ettenähtud juhul, kui ta on teinud isikule arestihoiatuse.

(2) Aresti võib kuni kolmeks kuuks määrata ka rahatrahvi asendamiseks trahvi sissenõudmise võimatuse puhul. Trahvi arestiga asendamise võib ette näha juba trahvimääruses. Trahvi arestiga asendamisel kohaldatakse karistusseadustiku §-s 72 ja täitemenetluse seadustiku §-s 201 sätestatut. Kui trahvitu trahvi tasub, vabastatakse ta arestist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Aresti kandmine toimub määruse teinud kohtu asukoha järgses või arestialuse elukoha järgses arestimajas vangistusseaduses sätestatud tingimuste kohaselt.

(4) Politseiga sundtoomist võib kohus isiku suhtes määruse alusel kohaldada seaduses ettenähtud juhul, kui ta on teinud isikule sundtoomise hoiatuse.

(5) Sundtoomise määruse täitmiseks võib isikut enne kohtuistungi algust kinni pidada kuni 48 tundi. Sundtoomisele kohaldatakse kriminaalmenetluse seadustiku § 139 lõigetes 3–5 sätestatud, kui käesolevast seadustikust ei tulene teisiti.

§ 48. Määruskaebuse esitamine trahvi- ja arestimääruse peale

Käesolevas peatükis nimetatud trahvi- või arestimääruse peale võib isik, keda trahviti või kelle suhtes aresti kohaldati, esitada määruskaebuse.

8. peatükk PROTOKOLLID

§ 49. Menetlustoimingu protokollimine

(1) Kohtuistung ja seaduses sätestatud juhul ka muu menetlustoiming protokollitakse. Sama kehtib kohtu poolt korralduse või erinõude alusel tehtava menetlustoimingu kohta.

[RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

(2) Protokoll koostab kohtuistungis sekretär või muu kohtu kodukorra järgi selleks pädev kohtuametnik või kohtunik kohtuistungis või muu menetlustoimingu tegemise ajal. Kui protokoll koostab kohtuistungis sekretär või muu kohtu kodukorra järgi selleks pädev kohtuametnik, kannab ta käesoleva seadustiku § 50 lõike 1 punktides 6–9 ja lõikes 2 nimetatud andmed protokollis üksnes vastavalt kohtuniku tehtud kokkuvõttele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Riigikohtu istung protokollitakse ulatuses, mida kohus peab vajalikuks.

§ 50. Protokollis sisu

(1) Menetlustoimingu protokoll peab kajastama menetlustoimingu olulist käiku ja muud asja lahendamise või võimaliku edasikaebamise seisukohalt olulist. Protokollis märgitakse:

- 1) menetlustoimingu tegemise aeg ja koht ning asja lühikirjeldus ja number;
- 2) asja läbivaatava kohtu nimetus ning kohtunike, istungi protokollija ja tõlgi nimed;
- 3) asja liik;
- 4) andmed menetlusosaliste ja nende esindajate ning tunnistajate ja ekspertide ilmumise kohta;
- 5) andmed menetlustoimingu avalikkuse kohta;
- 6) menetlusosaliste avaldused ja taotlused;
- 7) hagi tunnustamine, hagist loobumine ja kompromiss;
- 8) poolte ja teiste menetlusosaliste nõuete ja vastuväidete põhisisu ulatuses, milles see ei ole kajastatud kohtule esitatud kirjalikes dokumentides;
- 9) menetlusosaliste vande all antud seletuste ja tunnistajate ütluste põhisisu, eksperdi suulised vastused, andmed vaatluse kohta;
- 10) istungil tehtud korraldused ja lahendid;
- 11) kohtulahendi avalikult teatavakstegevise aeg;
- 12) kohtulahendi peale edasikaebamisest loobumine;
- 13) protokollile allakirjutamise kuupäev.

(2) Menetlusosalise taotlusel protokollitakse asjas esitatud asjaolu või seisukoht. Kohus võib jätta taotluse määrusega rahuldamata, kui asjaolul või seisukohal ilmselt ei ole asjas tähtsust.

(3) Protokollimisega võrdsustatakse menetlusedokument, mis lisatakse protokollile ning millele tehakse viide protokollis.

§ 51. Protokollis koostamine

(1) Protokoll koostatakse kohtuistungil masina- või arvutikirjas või jäädvustatakse digitaalsele andmekandjale selliselt, et tagatud on protokollis kirjalik taasesitamine. Protokollis võib istungil koostada esialgu ka muul viisil, sealhulgas märkmete tegemise või dikteerimisega, kuid allakirjutamise ajaks peab protokoll olema viidud käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud vormi.

(2) Digitaalsele protokollile ja selle kohta esitatud vastuväidete vormistamisele ning protokollis allkirjastamisele esitatavad tehnilised nõuded kehtestab justiitsminister määrusega.

[RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

§ 52. Menetlustoimingu salvestamine

(1) Esialgselt võib kohtuistungi või muu menetlustoimingu täielikult või osaliselt salvestada heli-, video- või muule andmekandjale. Sel juhul koostatakse protokoll viivitamata pärast kohtuistungit või muu menetlustoimingu tegemist.

(2) Tunnistajate, ekspertide ja menetlusosaliste salvestatud ütluste ning vaatluse salvestatud tulemuste kohta tehakse protokollile üksnes märge, välja arvatud juhul, kui pool nõuab menetluse jooksul salvestiste põhisisu protokollimist või kui kohus peab seda vajalikuks.

(3) Salvestis lisatakse toimikule.

§ 53. Protokollile vastuväidete esitamine ja protokollile parandamine

(1) Menetlusosalise vande all antud seletuste, tunnistaja ütluste ning eksperdi arvamuse ja vastuste kohta protokollitu tehakse kohe istungil teatavaks, välja arvatud juhul, kui see isik ja istungil osalenud menetlusosalised on nõus, et protokollitud istungil teatavaks ei tehta, ning see ei ole ka kohtu arvates vajalik. Protokollile tehakse parandused asjaomase isiku vastuväite alusel, kui kohus sellega nõustub. Vastuväide, millega kohus ei nõustu, kantakse protokollile või lisatakse protokollile.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Menetlusosalisel on õigus tutvuda protokolliga ja esitada taotlus protokollile parandamiseks kolme tööpäeva jooksul, alates protokollile allkirjastamisest. Kohus teavitab menetlusosalisi protokollile allkirjastamise ajast ja edastab protokollile neile elektrooniliselt viivitamata pärast allkirjastamist, kui menetlusosalised on kohtule teatavaks teinud oma elektronposti aadressi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui menetlusosaline esitab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul protokollile sisulise parandamise taotluse, küsib kohus selle kohta teiste menetlusosaliste seisukoha. Vajaduse korral korraldab kohus taotluse lahendamiseks kohtuistungit. Menetlusosalise istungilt puudumine ei takista taotluse lahendamist.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud protokollile parandamise taotlusega nõustumise korral teeb kohus protokollile parandused. Vastuväited, millega kohus ei nõustu, kantakse protokollile või lisatakse protokollile.

(5) Kui protokollile sisu on salvestatud, võib isik, kelle ütlused salvestatakse, viivitamata salvestusega tutvuda ja esitada sellele vastuväiteid. Kui kohus vastuväitega nõustub, salvestatakse seletus, ütlus või vastus uues sõnastuses. Kui kohus vastuväitega ei nõustu, salvestatakse vastuväite sisu.

(6) Menetlustoimingu protokollimisel selgitab kohus protokollile vastuväidete esitamiseks õigustatud isikutele käesoleva paragrahvi lõigetes 1–5 sätestatud õigusi.

(7) Protokollile märgitakse andmed protokollile või salvestatu tutvustamise või sellest õigusest loobumise kohta ning protokollile sisu kinnitamise või vastuväidete esitamise kohta.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 54. Protokollile allkirjastamine

(1) Protokollile kirjutab alla kohtunik. Kui menetlustoiming on tehtud kollegiaalse kohtukoosseisu osalusel, kirjutab protokollile alla eesistuja. Kui protokollile on koostanud kohtuistungit sekretär või muu selleks pädev isik, kirjutab protokollile alla ka tema.

(2) Kui eesistuja ei saa protokollile alla kirjutada, kirjutab tema asemel alla kohtukoosseisu teine liige. Kui protokollile ei saa alla kirjutada menetlustoimingu tegemisel üksi osalenud kohtunik ja protokollile on koostanud kohtuistungit sekretär või muu selleks pädev isik, piisab protokollile allkirjast. Allkirja andmata jätmise põhjus märgitakse protokollile.

(3) Digitaalne protokoll allkirjastatakse digitaalallkirjaga või muul sellesarnasel tehniliselt turvalisel viisil.

§ 55. Protokollile tõenduslik jõud

Kohtuistungit või muu protokollitud menetlustoimingu menetlusreeglite rikkumist saab tõendada üksnes protokollile tuginedes. Protokollile kohta saab esitada üksnes võltsimise vastuväite.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

9. peatükk

TOIMIK

§ 56. Toimik tsiviilasjas

(1) Kohus peab iga tsiviilasja kohta toimikut, kuhu võetakse ajalises järgnevuses kõikide menetlusastmete menetlusdokumendid ja muud asjaga seotud dokumendid, kaasa arvatud protokollid ja kohtulahendid. Seaduses ettenähtud juhul võetakse toimiku juurde muud menetlusega seotud esemed.

(2) Toimikut peetakse kirjalike dokumentide kogumina.

(3) Kohtule edastatud või kohtu koostatud elektroonilist dokumenti säilitatakse toimikus väljatrükina koos andmetega dokumendi koostaja ja väljatrüki tegija ning dokumendi koostamise ja kohtule edastamise ja väljatrüki tegemise aja kohta. Elektroonilise dokumendi võib toimiku juurde võtta ka salvestisena kohtu infosüsteemis või digitaalsel andmekandjal, kui on tagatud dokumendi koopia säilimine kohtute infosüsteemis. [RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

§ 57. Digitaalne toimik

(1) Toimikut võib pidada ka täielikult või osaliselt digitaalsena.

(2) Paberil esitatud dokumendid salvestatakse sel juhul digitaalsele või muule sellesarnasele andmekandjale ning need andmekandjad asendavad paberil esitatud dokumente. Sellisele andmekandjale salvestatud dokument peab sisaldama paberdokumendi andmekandjale salvestamise aega ja salvestaja andmeid ning olema tema poolt elektrooniliselt allkirjastatud.

(3) Vajaduse korral säilitatakse paberil esitatud dokumente käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul menetluse lõpuni.

§ 58. Toimiku arhiveerimine

(1) Kui menetlus on lõppenud jõustunud lahendiga, arhiveerib asja menetlenud maakohus toimiku.

(2) Toimikut ja selles sisalduvaid menetlusdokumente säilitatakse pärast menetluse lõppemist üksnes nii kaua, kui see on vajalik menetlusosaliste või muude isikute huvides või avalikes huvides.

§ 59. Toimikuga tutvumine

(1) Menetlusosalisel on õigus toimikuga tutvuda ja saada seal olevatest menetlusdokumentidest ära kirju.

(1¹) Kohus võib piirata menetlusosalise õigust toimikuga tutvuda ja sellest ära kirju saada, kui see oleks ilmses vastuolus teise menetlusosalise või muu isiku kaaluka huviga. Piirata ei või hagimenetluse poolte õigust toimikuga tutvuda ja sellest ära kirju saada. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Muul isikul on õigus tutvuda toimikuga hagimenetluse ajal ja saada toimikus olevast menetlusdokumendist ära kirja üksnes poolte nõusolekul. Pädeva riigiasutuse esindaja võib tutvuda toimikuga ja saada menetlusdokumendi ära kirja asja menetleva kohtu esimehe loal ka poolte nõusolekuta, kui riigiasutus põhistab oma õiguslikku huvi toimikuga tutvumise ja ära kirja saamise vastu.

(3) Kui asjas on menetlus jõustunud lahendiga lõppenud, võib muu isik toimikuga tutvuda ja saada menetlusdokumendi ära kirja asja menetlenud maakohu loal ka poolte nõusolekuta, kui ta põhistab oma õigustatud huvi dokumentidega tutvumise ja ära kirja saamise vastu. Tutvuda ei või kinnises menetluses arutatud asja toimikuga.

(4) Hagita asjas võib muu isik tutvuda toimikuga ja saada menetlusdokumendi ära kirja üksnes asja menetleva või menetlenud kohtu loal, kui ta põhistab õigustatud huvi toimikuga tutvumise ja ära kirja saamise vastu, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Lapsendamist käsitleva menetlusdokumendiga võib tutvuda üksnes lapsendaja ja täisealise lapse nõusolekul.

(5) Elektroonilise menetlusdokumendiga või digitaalsele või muule andmekandjale salvestatud dokumendiga võib käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatud alusel tutvuda üksnes selliselt, et oleks tagatud andmekandja puutumatus. Menetlusdokumendist võib saada ka elektroonilise koopia, väljatrüki või väljavõtte.

(5¹) Menetlusosalise või tema esindaja poolt toimikuga tutvumise kohta tehakse toimikusse märke. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5²) Menetlusosalise või tema esindaja taotlusel esitatakse talle riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud korras tutvumiseks asjas tõendina kasutatav riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldav teabekandja, mida ei lisata toimikusse. Riigisaladust või salastatud välisteavet sisaldava teabekandja tutvustamise kohta tehakse märke toimikusse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Tutvumisloa andmisest keeldumise kohta teeb määruse kohtunik või kohtunikuabi. Määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 60. Toimiku taastamine

(1) Kui toimik tsiviilasjas on hävinud või muul põhjusel kaotsi läinud, võib kohus selle taastada menetlusosalise avalduse alusel või omal algatusel.

(2) Toimiku taastamise menetluses nõuab kohus menetlusosalistelt asja kohta üksikasjalike andmete ja dokumentide või nende ärakirjade esitamist.

(3) Toimiku taastamisel kasutab kohus toimiku säilinud osi, enne toimiku kadumist selles asjas väljaantud dokumente või nende ärakirju ja teisi asjasse puutuvaid tõendeid.

(4) Kohus võib tunnistajana üle kuulata isikuid, kes viibisid menetlustoimingute juures, samuti isikuid, kes kuulusid asja arutava kohtu koosseisu, ja isikuid, kes täitsid kohtuotsust.

(5) Kaotatud toimiku taastamise otsustab kohus määrusega hagita menetluses.

(6) Kaotatud toimik taastatakse täielikult või osas, mille taastamist kohus peab vajalikuks. Kui kaotatud toimik taastatakse, tuleb taastada igal juhul asja menetluse lõpetanud kohtulahend või asja menetluse lõpetamise või asja läbi vaatamata jätmise määrus, kui need asjas tehti.

(7) Kui kogutud andmed ja dokumendid ei ole küllaldased toimiku taastamiseks, lõpetab kohus oma määrusega toimiku taastamise menetluse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Kaotatud toimiku taastamise asjas on avaldaja vabastatud kohtukulude tasumisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 60¹. E-toimiku menetlemise infosüsteem

(1) E-toimiku menetlemise infosüsteem (edaspidi *e-toimiku süsteem*) on tsiviilkohtumenetluses menetlusandmete ja isikuandmete töötlemiseks peetav riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille eesmärk on:

- 1) tagada ülevaade kohtute menetluses olevatest tsiviilasjadest;
- 2) kajastada andmeid tsiviilkohtumenetluse käigus tehtud toimingute kohta;
- 3) võimaldada kohtute töö korraldamist;
- 4) tagada õiguspoliitiliste otsustuste tegemiseks vajaliku kohtustatistika kogumine;
- 5) võimaldada andmete ja dokumentide elektroonilist edastamist.

(2) Andmekogusse kantakse:

- 1) andmed menetluses olevate ja lõpetatud tsiviilasjade kohta;
- 2) andmed tsiviilkohtumenetluse käigus tehtud toimingute kohta;
- 3) digitaalsed dokumendid käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel;
- 4) andmed menetleja, menetlusosalise ja menetluses osaleja kohta;
- 5) kohtulahendid.

(3) E-toimiku süsteemi asutab ja selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus. Vabariigi Valitsus võib kehtestada määrusega e-toimiku süsteemile ülemineku aja, tingimused ja korra.

(4) E-toimiku süsteemi vastutav töötaja on Justiitsministeerium. E-toimiku süsteemi volitatud töötaja on justiitsministri poolt määratud isik.

(5) Justiitsminister võib anda määrusi e-toimiku süsteemi tegevuse korraldamiseks.

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

§ 61. Justiitsministri pädevus toimiku osas

Justiitsminister kehtestab määrusegakohustuslikule digitaalse toimiku pidamisele ülemineku aja ja korra, tehnilised nõuded digitaalse toimiku pidamisele ja sellega tutvumisele, samuti elektrooniliste dokumentide säilitamisele. Justiitsminister kehtestab määrusega täpsemad nõuded toimiku arhiveerimisele, muu hulgas toimiku ja menetlusdokumentide säilitamistähtajale, arhiveeritud toimiku ja menetlusdokumentidega tutvumisele ning toimiku hävitamisele.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

10. peatükk

MENETLUSTÄHTAJAD

§ 62. Menetlustähtaja arvutamine

(1) Menetlustähtaegade arvutamisele kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduses tähtaja ja tähtpäeva kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.

(2) Menetlustoimingut, mille tegemiseks on kehtestatud tähtaeg, võib teha tähtaja viimasel päeval kuni kella 24.00-ni. Kui menetlustoiming tuleb teha kohtu ruumides, loetakse tähtaja lõpuks kohtu tööpäeva lõpp.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 63. Kohtu määratud tähtaja algus

Kohtu määratud tähtaja kulgemine algab menetlusdokumendi, milles on tähtaeg määratud, kättetoimetamisele järgnevast päevast, kui tähtaja määramisel ei ole ette nähtud teisiti. Kui dokumenti ei pea kätte toimetama, algab tähtaja kulgemine tähtaja määramise kohta teate saamisega.

§ 64. Tähtaja muutmine

(1) Kohus võib tema määratud menetlustähtaega põhistatud avalduse alusel või omal algatusel mõjuval põhjusel pikendada. Tähtaega võib korduvalt pikendada üksnes vastaspoole nõusolekul.

(2) Poolte kokkuleppel võib nii seaduses sätestatud kui kohtu määratud menetlustähtaega lühendada. Tähtaja lühendamise kokkulepe esitatakse kohtule kirjalikult või protokollitakse.

§ 65. Tähtaja arvutamine dokumendi saatmisel ebaõigesse kohtusse

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

Kui menetlusosalise saadetud dokument saabus kohtualluvuselt või kohtuastmelt ebaõigesse kohtusse, saadetakse see edasi õigele kohtule. Menetlustoimingu tegemiseks ettenähtud tähtaeg loetakse sel juhul järgituks, kui menetlusdokument jõudis kohtualluvuselt või kohtuastmelt ebaõigesse kohtusse õigeaegselt.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 66. Menetlustoimingu õigeaegse tegemata jätmise tagajärjed

Kui menetlustoiming jääb õigel ajal tegemata, ei ole menetlusosalisel õigust menetlustoimingut hiljem teha, kui kohus seaduses sätestatud tähtaega ei ennista või ei pikenda enda määratud tähtaega või ei menetle menetlusosalise esitatud avaldust, taotlust, tõendit või vastuväidet käesoleva seadustiku § 331 lõikes 1 sätestatud juhul. See kehtib sõltumata sellest, kas menetlusosalist sellise tagajärje eest enne hoiatati.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 67. Seaduses sätestatud menetlustähtaja ennistamine

(1) Kui menetlusosaline lasi mööda seaduses sätestatud menetlustähtaja, ennistab kohus tähtaja menetlusosalise avalduse alusel, kui menetlusosaline ei saanud tähtaega järgida mõjuval põhjusel ja tähtaja möödalaskmine ei võimalda enam menetlustoimingut teha või põhjustab talle muu negatiivse tagajärje.

(2) Tähtaja ennistamist võib taotleda 14 päeva jooksul, alates päevast, millal käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud takistus ära langes, aga mitte hiljem kui kuue kuu jooksul, alates möödalastud tähtaja lõppemisest.

§ 68. Tähtaja ennistamise otsustamine

(1) Tähtaja ennistamise avaldus esitatakse samas vormis, mis kehtis menetlustoimingu suhtes, mis tuli teha. Avalduses märgitakse tähtaja ennistamise aluseks olevad asjaolud ning nende põhistus. Avaldus esitatakse kohtule, kus tulnuks teha menetlustoiming.

(2) Üheaegselt tähtaja ennistamise avalduse esitamisega tuleb teha menetlustoiming, mille tegemiseks tähtaja ennistamist taotletakse.

(3) Tähtaja ennistamise lahendab kohus määrusega.

(4) Maakohtu või ringkonnakohtu menetlustähtaja ennistamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Tähtaja ennistamisel ennistub menetlus tähtaja möödalaskmisele eelnenud staadiumisse.

(6) Enne tähtaja ennistamise otsustamist võib kohus määrusega peatada täitemenetluse või lubada selle jätkamist üksnes tagatise vastu või tühistada täitetoimingut.

2. osa KOHTUALLUVUS

11. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 69. Kohtualluvuse mõiste

(1) Kohtualluvus on isiku õigus ja kohustus kasutada oma menetlusõigusi kindlas kohtus. Kohtualluvus on üldine, valikuline või erandlik.

(2) Üldise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu isiku vastu võib esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid, kui seaduses ei ole sätestatud, et hagi võib esitada või toimingut võib teha muus kohtus.

(3) Valikulise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele.

(4) Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda. Kohtualluvus hagi asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 70. Rahvusvaheline kohtualluvus

(1) Rahvusvahelise kohtualluvuse sätete järgi määratakse, millal võib asja menetleda Eesti kohus.

(2) Asi allub Eesti kohtule, kui Eesti kohus võib selle lahendada pädevuse ja kohtualluvuse sätete kohaselt või kohtualluvuse kokkuleppel tulenevalt, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

(3) Rahvusvaheline kohtualluvus ei ole erandlik, kui seaduses või välislepingus ei ole ette nähtud teisiti.

(4) Käesolevas seadustikus rahvusvahelise kohtualluvuse kohta sätestatud kohaldatakse kohtualluvuse määramisel Euroopa Liidu liikmesriikide kohtute vahel üksnes ulatuses, milles see ei ole reguleeritud nõukogu määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 012, 16.01.2001, lk 1–23), nõukogu määrusega (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, 23.12.2003, lk 1–29), ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (ELT L 007, 10.01.2009, lk 1–79) või nõukogu muu määrusega.

[RT I, 14.03.2011, 2- jõust. 18.06.2011]

§ 71. Kohtualluvuse kokkulepe

Seaduses ettenähtud juhtudel ja korras võivad pooled sõlmida kohtualluvuse kokkuleppe. Kohtualluvuse kokkulepe on kokkulepe lahendada vaidlus kindlas kohtus.

§ 72. Harju Maakohtu erialluvus

(1) Kui asi ei allu üldsätete järgi Eesti kohtule või kui sellist alluvust ei ole võimalik kindlaks teha ja välislepingust või seadusest ei tulene teisiti, lahendab asja Harju Maakohus, kui:

- 1) välislepingu kohaselt peab kohtuasja lahendama Eesti Vabariigis;
- 2) avaldaja on Eesti Vabariigi kodanik või tal on Eestis elukoht ning tal ei ole võimalik välisriigis oma õigusi kaitsta või kui seda ei saa avaldajalt oodata;
- 3) asi on muul põhjusel Eestiga tihedalt seotud ja isikul ei ole võimalik välisriigis oma õigusi kaitsta või kui õiguste kaitsmist välisriigis ei saa avaldajalt oodata.

(2) Harju Maakohus lahendab asja ka juhul, kui asi allub küll Eesti kohtule, kuid ei ole võimalik kindlaks määrata, millisele Eesti kohtule. See kehtib ka juhul, kui kokku on lepitud Eesti kohtualluvuses, aga mitte selles, milline Eesti kohus asja lahendab.

§ 73. Kohtu määratud kohtualluvus

Menetlusosalise taotlusel või avalduse saanud kohtu taotlusel määrab kohtualluvuse kohtuastmelt kõrgema kohtu esimees, kui:

- 1) kohtualluvuse järgi õige kohus ei saa asjas kohtuvõimu teostada;
- 2) arvestades eri kohtute tööpiirkondade piire, ei ole selge, millisele kohtule asi allub;
- 3) ühes kohtuasjas on mitu kohut otsustanud, et asi neile ei allu, kuid neist kohtutest võiks üks asja läbi vaadata.

§ 74. Asja allumine mitmele kohtule ja asjade jaotus kohtumajade vahel

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Kui asi võib alluda üheaegselt mitmele Eesti kohtule, on avaldajal õigus valida, millisesse kohtusse avaldus esitada. Asja menetleb sel juhul kohus, kuhu avaldus esimesena esitati.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(2) Kui hagi esitatakse kostja elu- või asukoha järgi või erandliku kohtualluvuse järgi, arutatakse asja kohtumajas, mille tööpiirkonnas on kostja elu- või asukoht või koht, mille järgi määratakse erandlik kohtualluvus. Kui muul juhul jäävad erinevad kohtualluvust määravad kohad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, märgib hageja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui hageja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(3) Hagita asja arutatakse kohtumajas, mille tööpiirkonnas on koht, mille järgi määratakse kohtualluvus. Kui erinevad kohtualluvust määravad kohad jäävad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, määrab asja arutamise koha kohus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 75. Kohtualluvuse kontrollimine

(1) Avalduse saanud kohus kontrollib, kas rahvusvahelise kohtualluvuse sätete järgi võib avalduse esitada Eesti kohtule. Seejärel kontrollib kohus, kas asi allub kohtule, kuhu avaldus esitati.

(2) Kui asi sellele kohtule ei allu, saadab kohus avalduse kohtule, kellele avaldus allub, välja arvatud juhul, kui kohus leiab, et asi ei allu rahvusvahelise kohtualluvuse järgi Eesti kohtule.

(3) Isik võib taotleda kohtult määruse tegemist selle kohta, kas asi allub sellele kohtule, juba enne avalduse esitamist. Sel juhul tuleb taotlusele lisada kavandatava avalduse projekt ja muud kohtualluvuse määramiseks olulised dokumendid. Kohus võib vajaduse korral küsida eeldatava kostja või teiste menetlusosaliste seisukohta taotluse lahendamise kohta ja nad ära kuulata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud määruse peale, millega kohus leidis, et asi ei allu temale, võib taotluse esitaja esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kõrgema astme kohus ei kontrolli ega muuda kohtualluvust muul alusel kui kohtualluvuse kohta tehtud kohtumääruse või avalduse menetlusse võtmisest keeldumise või selle läbi vaatamata jätmise või menetluse lõpetamise määruse peale esitatud määruskaebuse lahendamisel. Kõrgema astme kohus võib ka muu kaebuse alusel kontrollida, kas Eesti kohus võib asja lahendada rahvusvahelise kohtualluvuse järgi, kui see vaidlustati maakohtus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 76. Asja üleandmine kohtualluvuse järgi

(1) Kui kohus avastab pärast avalduse menetlusse võtmist, et asi ei allu sellele kohtule, teeb kohus määruse asja üleandmiseks kohtualluvuse järgi. Kui asi allub mitmele kohtule, annab kohus asja üle ühele neist avaldaja valikul.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(3) Kohus annab asja alluvuse järgi õigele kohtule üle, kui kohtumääruse peale määruskaebuse esitamise tähtaeg on möödunud. Kui kohtumääruse peale esitati määruskaebus, annab kohus asja üle, kui määruskaebus on jäetud rahuldamata.

(4) Asja menetleda saanud kohus peab selle läbi vaatama. Alluvusvaidlused kohtute vahel ei ole lubatud.

§ 77. Asja kohtualluvuse muutumine

Kui kohus võttis asja õigesti menetlusse, lahendab kohus asja sisuliselt, isegi kui kohtualluvuse määramise aluseks olevad asjaolud pärast avalduse menetlusse võtmist muutusid.

§ 78. Hagi esitamine eri maade kohtutesse

(1) Kui samade poolte vaheline sama sisuga hagi on enne Eesti kohtusse esitamist võetud kohtualluvuse järgi pädeva välisriigi kohtu menetlusse, võtab Eesti kohus hagi menetlusse, kui muud menetlusse võtmise tingimused on täidetud, kuid peatab menetluse, kui võib eeldada, et välisriigi kohus teeb lahendi mõistliku aja jooksul ja seda lahendit Eesti Vabariigis tunnustatakse.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1¹) Hagi esitamise ajaks Eesti kohtusse loetakse käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses hagi või käesoleva seadustiku § 75 lõikes 3 nimetatud taotluse kohtusse jõudmise aeg, samuti tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 160 lõikes 2 nimetatud avalduse kohtusse jõudmise aeg või muu toimingute tegemise aeg. See kehtib üksnes juhul, kui hagi on vastaspoolele hiljem kätte toimetatud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Asi loetakse välisriigi kohtu menetlusse võetuks, kui välisriigi kohus on hagi suhtes teinud esimese menetlustoimingu.

(3) Kohus uuendab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel peatatud menetluse käesoleva seadustiku §-s 361 sätestatud korras, kui välisriigi kohus ei ole lahendit mõistliku aja jooksul teinud või kui selgub, et tehtud või tehtavat lahendit Eesti Vabariigis ilmselt ei tunnustata.

(4) Kohus teeb menetluse lõpetamise määruse, kui talle esitatakse välisriigi kohtu lahend, mis kuulub Eesti Vabariigis tunnustamisele. Määruse peale võib esitada määruskaebuse.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatud kohaldatakse vastavalt avalduse esitamisel eri maade kohtusse hagita menetluses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

12. peatükk ÜLDINE KOHTUALLUVUS

§ 79. Isiku kohtualluvus

- (1) Füüsilise isiku vastu võib hagi esitada tema elukoha järgi ja juriidilise isiku vastu tema asukoha järgi.
- (2) Kui füüsilise isiku elukoht ei ole teada, võib tema vastu hagi esitada tema viimase teadaoleva elukoha järgi.

§ 80. Välisriigis elava Eesti Vabariigi kodaniku kohtualluvus

- (1) Välisriigis elava Eesti Vabariigi kodaniku vastu, kellele laieneb eksterritoriaalsus, ja välisriigis töötava avalikust teenistujast Eesti Vabariigi kodaniku vastu võib esitada hagi tema viimase Eesti-elukoha järgi.
- (2) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikul ei ole olnud Eestis elukohta, võib tema vastu esitada hagi Harju Maakohtusse.

§ 81. Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse kohtualluvus

- (1) Eesti Vabariigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu võib esitada hagi selle riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse asukoha järgi, kelle tegevuse tõttu on kavas hagi riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu esitada.
- (2) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud riigiasutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi Harju Maakohtusse. Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohaliku omavalitsuse asutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi valla- või linnavalitsuse asukoha järgi.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud hagi võib esitada hageja ka oma elu- või asukoha järgi.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

13. peatükk

VALIKULINE KOHTUALLUVUS

§ 83. Kohtualluvus viibimiskoha järgi

Varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema viibimiskoha järgi, kui isik on seal pikemat aega töö- või teenistussuhte või õpingute tõttu või muul sellesarnasel põhjusel.

§ 84. Kohtualluvus tegevuskoha järgi

Kostja majandus- või kutsetegevusest tuleneva hagi võib esitada ka tema tegevuskoha järgi.

§ 85. Kohtualluvus juriidilise isiku asukoha järgi

Liikmesusel põhinev juriidiline isik, muu hulgas äriühing, või selle liige, osanik või aktsionär võib esitada liikmesusest või osalusest tuleneva hagi juriidilise isiku liikme, osaniku või aktsionäri vastu ka juriidilise isiku asukoha järgi.

§ 86. Kohtualluvus vara asukoha järgi

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Kui isiku elukoht või asukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui vara on kantud avalikku registrisse, võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hagi esitada selle registri asukoha järgi, milles vara on registreeritud.

(3) Kui varaks on võlaõiguslik nõue, võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hagi esitada võlgniku elu- või asukoha järgi. Kui nõude tagatiseks on asi, võib hagi esitada ka asja asukoha järgi.

§ 87. Hüpoteegiga tagatud ja reaalkoormatisega seotud nõudega hagi kohtualluvus

Hüpoteegiga tagatud või reaalkoormatisega seotud nõude sissenõudmise hagi või muu sellise nõudega seotud hagi võib esitada ka kinnisasja asukoha järgi, kui võlgnik on ühtlasi hüpoteegiga või reaalkoormatisega koormatud kinnistu omanik.

§ 88. Korteriomandist tuleneva hagi kohtualluvus

Hagi korteriühistu või korteriomanike muu ühenduse liikme vastu, mis tuleneb liikmete kaasomandist või kaasomandi valitsemisest või põhineb korteriomandi reaalsel, võib esitada ka korteriomanditega koormatud kinnistu asukoha järgi.

§ 89. Kohtualluvus lepingu täitmise koha järgi

(1) Lepingust tuleneva või lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka vaidlusaluse lepingukohustuse täitmise koha järgi.

(2) Vallasasja müügilepingu puhul loetakse käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses kohustuse täitmise kohaks kohta, kus vallasasi anti ostjale üle või pidi üle antama, teenuse osutamise lepingu puhul kohta, kus teenus osutati või kus seda pidi osutatama. Muul juhul loetakse kohustuse täitmise kohaks käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses võlgniku tegevuskohta, selle puudumisel elu- või asukohta.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud kohaldatakse niivõrd, kui võrd pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

§ 90. Kohtualluvus tarbija elukoha järgi

Tarbija võib võlaõigusseaduse §-des 35, 46 ja 52, § 208 lõikes 4, §-des 379 ja 402, § 635 lõikes 4 ning §-des 709, 734 ja 866 nimetatud lepingust või suhtest, samuti muust Eestis asuva või siin tegevuskohta omava ettevõtjaga sõlmitud lepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha järgi. See ei kehti veolepingust tulenevate hagide suhtes.

§ 91. Kindlustuslepingust tuleneva hagi kohtualluvus

(1) Kindlustusvõtja, soodustatud isik või muu kindlustuslepingu järgi kindlustusandjalt täitmist nõudma õigustatud isik võib esitada kindlustuslepingust tuleneva hagi kindlustusandja vastu ka oma elu- või asukoha järgi.

(2) Vastutuskindlustuse, samuti ehitise või kinnisasja või koos nendega vallasasjade kindlustamise puhul võib hagi kindlustusandja vastu esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 92. Kohtualluvus töötaja elukoha või töötamise koha järgi

Töötaja võib töölepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi.

§ 93. Vekslist ja tšekist tuleneva hagi kohtualluvus

Vekslist ja tšekist tuleneva hagi võib esitada ka vekslit või tšeki lunastamise koha järgi.

§ 94. Kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva hagi kohtualluvus

Õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 95. Merinõudest, päästetöödest ja päästelepingust tuleneva hagi kohtualluvus

(1) Hagi, mis tuleneb ühest või mitmest laeva asjaõigusseaduses nimetatud merinõudest, võib esitada ka kostja laeva asukoha või laeva kodusadama järgi.

(2) Päästetöödest või päästelepingust tuleneva hagi võib esitada ka päästetööde tegemise koha järgi.

§ 96. Pärandihagi kohtualluvus

(1) Hagi, mille ese on pärimisõiguse tuvastamine, pärija nõue pärandi valdaja vastu, testamentaarsest annakust või pärimislepingust tulenev nõue või sundosa või pärandi jagamise nõue, võib esitada ka pärandaja surma aegse elukoha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui pärandaja oli Eesti Vabariigi kodanik ja tal ei olnud surma ajal Eestis elukohta, võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hagi esitada ka pärandaja viimase Eesti-elukoha järgi. Kui pärandajal ei ole olnud Eestis elukohta, võib hagi esitada Harju Maakohtusse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 97. Hagi kaaskostjate vastu ja mitu hagi sama kostja vastu

(1) Hagi mitme kostja vastu võib hageja omal valikul esitada ühe kaaskostja elu- või asukoha järgi.

(2) Kui samast asjaolust tulenevalt võib sama kostja vastu esitada mitu hagi, võib hagi esitada ka kohtusse, kuhu võiks esitada üksnes ühe või mõne samast asjaolust tuleneva nõudega hagi.

§ 98. Vastuhagi ja iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi kohtualluvus

(1) Vastuhagi võib esitada kohtusse, kuhu esitati hagi, kui on täidetud vastuhagi esitamise tingimused ja vastuhagile ei ole ette nähtud erandlikku kohtualluvust. See kehtib ka juhul, kui vastuhagi tuleks üldsätete kohaselt esitada välisriigi kohtusse.

(2) Iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi võib esitada kohtusse, kus vaadatakse läbi põhihagi.

§ 98¹. Kohtualluvus pankrotimenetluses

(1) Pankrotivõlgniku, pankrotihalduri ja pankrotitoimkonna liikme vastu võib pankrotimenetlusega või pankrotivaraga seotud hagi, muu hulgas vara pankrotivarast välistamise hagi, esitada ka pankroti väljakuulutanud kohtusse. Pankroti väljakuulutanud kohtusse võib esitada ka nõude tunnustamise hagi.

(2) Pankrotivõlgnik võib esitada hagi, mis on seotud pankrotivaraga, muu hulgas tagasivõitmise hagi, ka pankroti väljakuulutanud kohtusse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

14. peatükk

ERANDLIK KOHTUALLUVUS

§ 99. Kohtualluvus kinnisasja asukoha järgi

(1) Kinnisasja asukoha järgi esitatakse hagi, mille eesmärgiks on:

- 1) kinnisasjale omandi, piiratud asjaõiguse või muu asjaõigusliku koormatise või selle puudumise tunnustamine või muu kinnisasjaõigusega seotud nõue;
- 2) kinnisasja piiri kindlaksmääramine või kinnisasja jagamine;
- 3) kinnisasja valduse kaitse;
- 4) korteriomandist tulenev asjaõiguslik nõue;
- 5) kinnisasja sundtäitmisega seotud nõue;
- 6) kinnisasja üüri- või rendilepingust või muust kinnisasja kasutamise võlaõiguslikust lepingust või selle kehtivusest tulenev nõue.

(2) Reaalservituuti, reaalkoormatist või ostueesõigust puudutav hagi esitatakse teeniva või koormatud kinnisasja asukoha järgi.

§ 100. Tüüptingimuste kasutamise lõpetamise nõue

Ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi (võlaõigusseaduse § 45) esitatakse kostja tegevuskoha järgi, selle puudumise korral kostja elu- või asukoha järgi. Kui kostjal ei ole Eestis tegevus-, elu- ega asukohta, esitatakse hagi kohtusse, kelle tööpiirkonnas tüüptingimusi kasutati.

§ 101. Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise asja kohtualluvus

Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise või tühisuse tuvastamise hagi esitatakse juriidilise isiku asukoha järgi.

§ 102. Abieluasja kohtualluvus

(1) Abieluasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille eesmärgiks on:

- 1) abielu lahutamine;
- 2) abielu kehtetuks tunnistamine;
- 3) abielu olemasolu või puudumise tuvastamine;
- 4) ühisvara jagamine või muu abikaasade varalisest vahekorra tulenev nõue;
- 5) abikaasa abielusuhetest tulenev muu nõue teise abikaasa vastu.

(2) Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

- 1) vähemalt üks abikaasa on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu sõlmimise ajal;
- 2) mõlema abikaasa elukoht on Eestis;
- 3) ühe abikaasa elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad on.

(3) Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas esitatakse hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib tema vastu esitada abielulahutushagi ka hageja elukoha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 103. Põlvnemisasja ja ülalpidamisasja kohtualluvus

(1) Põlvnemisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille eesmärgiks on põlvnemise tuvastamine või sünniaktis või rahvastikuregistris vanema kande vaidlustamine.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(2) Eesti kohus võib põlvnemisasja lahendada, kui vähemalt üks pooltest on Eesti Vabariigi kodanik või kui vähemalt ühe poole elukoht on Eestis.

(3) Eesti kohtus lahendatavas põlvnemisasjas esitatakse hagi lapse elukoha järgi. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohaldatakse ka ülalpidamisasjade suhtes. Ülalpidamisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille eesmärgiks on nõue:

- 1) seadusest tuleneva vanema ülalpidamiskohustuse täitmiseks alaealise lapse suhtes;
- 2) vanematevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

- 3) abikaasadevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;
- 4) seadusest tuleneva muu ülalpidamiskohustuse täitmiseks.

15. peatükk

KOHTUALLUVUSE KOKKULEPE

§ 104. Kohtualluvuse kokkulepe

(1) Kohus võib kohtualluvuse järgi asja läbi vaadata ka juhul, kui selle kohtu alluvus on ette nähtud poolte kokkuleppega ja vaidlus on seotud mõlema poole majandus- või kutsetegevusega või kui leping on seotud ühe poole majandus- või kutsetegevusega ja teiseks pooleks on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik või kui mõlemaks pooleks on avalik-õiguslik juriidiline isik.

(2) Kohtualluvuse kokkuleppe võib sõlmida ka juhul, kui ühe või kummagi poole elu- või asukoht ei ole Eestis. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Sõltumata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatust, kehtib kohtualluvuse kokkulepe ka juhul, kui:

- 1) selles on kokku lepitud pärast vaidluse tekkimist;
- 2) kohtualluvus lepiti kokku juhuks, kui kostja asub pärast kokkuleppe sõlmimist elama välisriiki või kui viib sinna üle oma tegevuskoha või asukoha või kui tema tegevus-, elu- või asukoht ei ole hagi esitamise ajal teada.

(4) Kokkulepitud kohtualluvus on erandlik, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

§ 105. Kohtualluvus, kui kostja osaleb menetluses vastuväiteid esitamata

Maakohus võib asja kohtualluvuse järgi lahendada nii rahvusvaheliselt kui Eesti kohtute seas, kui kostja vastab hagile ega vaidlusta vastuses kohtualluvust, samuti juhul, kui kostja ei vasta hagile, kuid osaleb kohtuistungil kohtualluvust vaidlustamata.

§ 106. Kohtualluvuse kokkuleppe tühisus

(1) Kohtualluvuse kokkulepe on tühine, kui:

- 1) see on vastuolus käesoleva seadustiku § 104 lõikes 1 sätestatuga;
- 2) see ei käsitle kindlat õigussuhet või sellest tulenevat vaidlust;
- 3) see ei ole sõlmitud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis;
- 4) hagi esitamiseks on seaduses ette nähtud erandlik kohtualluvus;
- 5) üks pooltest on hea usu põhimõtte vastaselt jäetud ilma Eesti kohtualluvusest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 4 nimetatud juhul ei või kohus asja kohtualluvuse järgi lahendada ka käesoleva seadustiku §-s 105 nimetatud menetlemise korral.

§ 107. Kohtualluvuse muutmine menetluse ajal

Esimese astme kohus võib asja määrusega üle anda teisele esimese astme kohtule, kui pooled taotleavad seda ühiselt enne esimese kohtuistungi toimumist või enne kirjalikus menetluses seisukohtade esitamiseks antud tähtaja möödumist.

16. peatükk

HAGITA ASJADE KOHTUALLUVUS

§ 108. Maksekäsu kiirmenetlus

Maksekäsu kiirmenetluse asju lahendab Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 109. Isiku surnuks tunnistamine ja surma aja tuvastamine

(1) Eesti kohus võib tunnistada isiku surnuks ja tuvastada tema surma aja, kui:

- 1) teadmata kadunud isik oli temast viimase teate saamise ajal Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht oli sel ajal Eestis;
- 2) on olemas muu õiguslik huvi, et Eesti kohus tunnistaks isiku surnuks või tuvastaks tema surma aja.

(2) Isiku surnuks tunnistamise ja surma aja tuvastamise avaldus esitatakse teadmata kadunud isiku viimase elukoha järgi. Kui isik on jäänud teadmata kadunuks Eestis registreeritud laeva hukkumise tõttu, esitatakse avaldus laeva kodusadama järgi.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatata juhul esitatakse isiku surnuks tunnistamise või tema surma aja tuvastamise avaldus avaldaja elu- või asukoha järgi. Kui avaldaja elu- või asukoht ei ole Eestis, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

(4) Surmaaaja muutmise ja surnuks tunnistamise tühistamise avaldus esitatakse surmaaaja tuvastanud või isiku surnuks tunnistanud kohtusse.

§ 110. Eestkostesajad

(1) Eestkosteseasi on isikule eestkostja määramise asi ja eestkostega seotud muu asi. Eesti kohus võib lahendada eestkosteseaja, kui:

- 1) eestkostet vajav isik või eestkostetav on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis;
- 2) eestkostet vajav isik või eestkostetav vajab muul põhjusel Eesti kohtu kaitset, muu hulgas kui Eestis asub tema vara.

(2) Kui eestkoste võib seada nii Eesti kui ka välisriigi kohus ja kui välisriigis on eestkostja juba määratud või eestkostja määramine on menetluses, ei pea Eestis eestkostjat määrama, kui välisriigi kohtu lahend kuulub eeldatavasti Eestis tunnustamisele ja eestkostja Eestis määramata jätmine on eestkostet vajava isiku huvides.

(3) Eestkosteseaja lahendab eestkostet vajava isiku elukoha järgne kohus.

(4) Lapsele enne tema sündimist eestkostja määramise lahendab ema elukoha järgne kohus.

(5) Kui eestkostet soovitakse seada neile õdedele või vendadele, kes elavad või viibivad mitme kohtu tööpiirkonnas, määrab eestkostja noorima lapse elukoha järgne kohus. Kui eestkostemenetlus sellisel juhul juba toimub ühes kohtus, lahendab eestkosteseaja see kohus.

(6) Kui eestkostet vajaval isikul ei ole Eestis elukohta või kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, võib asja lahendada kohus, kelle tööpiirkonnas isik või tema vara kaitset vajab, või Harju Maakohtus.

(7) Eestkostetavasse või tema varasse puutuva asja lahendab eestkostja määranud kohus. Mõjuval põhjusel võib asja lahendada ka eestkostetava elukoha või vara asukoha järgne kohus.

§ 111. Isiku kinnisesse asutusse paigutamine

(1) Isiku kinnisesse asutusse paigutamise asja lahendab kohus, kes on määranud isikule eestkostja või kus eestkoste asja menetletakse. Muul juhul lahendab asja kohus, kelle tööpiirkonnas asub kinnine asutus. Asja võib lahendada ka esialgset õiguskaitset kohaldanud kohus.

[RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul kohaldatakse käesoleva seadustiku § 110 lõigetes 1 ja 2 sätestatud.

(3) Menetluses võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada.

(4) Isiku kinnisesse asutusse paigutamise seotud muid asju, muu hulgas kinnisesse asutusse paigutamise peatamise ja lõpetamise ning paigutamise tähtaja muutmise asju, lahendab kohus, kes lahendas isiku kinnisesse asutusse paigutamise.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 112. Äraolija varale hoolduse seadmine

(1) Äraolija varale hoolduse seadmise asja lahendab äraolija elukoha järgne kohus.

(2) Kui äraolijal ei ole Eestis elukohta, lahendab varale hoolduse seadmise asja vara, millele hooldust seada soovitakse, asukoha järgne kohus.

(3) Äraolija varale hoolduse seadmisega seotud muid asju, muu hulgas hoolduse lõpetamise ning hooldaja ja tema ülesannete muutmise asju, lahendab hooldaja määranud kohus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 113. Lapsendamine

(1) Lapsendamisasja võib lahendada Eesti kohus, kui lapsendaja, üks lapsendavatest abikaasadest või laps on Eesti Vabariigi kodanik või kui lapsendaja, ühe lapsendava abikaasa või lapse elukoht on Eestis.

(2) Lapsendamist käsitlev avaldus esitatakse lapsendatava elukoha järgi. Kui lapsendataval ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise asja lahendab lapsendamise otsustanud kohus.

§ 114. Alaealise teovõime laiendamine

(1) Alaealise teovõime laiendamise asja võib lahendada Eesti kohus, kui alaealine on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis.

(2) Alaealise teovõime laiendamise ja teovõime laiendamise tühistamise avaldus esitatakse alaealise elukoha järgi. Kui alaealisel ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

§ 115. Põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma

Kui isik taotleb, et tuvastataks põlvnemine isikust, kes on surnud, või kui isik vaidlustab vanema kande lapse sünniaktis või rahvastikuregistris pärast vanemana sünniakti või rahvastikuregistrisse kantu surma, esitatakse avaldus kohtule selle isiku, kellest põlvnemise tuvastamist taotletakse või kelle kohta sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud kannet vaidlustatakse, viimase elukoha järgi. Kui isiku viimane elukoht ei olnud Eestis või on teadmata, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

§ 116. Muud hagita perekonnaasjad

(1) Käesolevas jaos nimetatuta hagita perekonnaasjades kohaldatakse vastavalt käesoleva seadustiku §-s 110 sätestatud, kui seadusest või asja olemusest ei tulene teisiti.

(2) Abikaasade või lahutatud abikaasade vahelist õigussuhet käsitlevat hagita asja lahendab kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade ühine elukoht või kus viimati oli nende ühine elukoht.

(3) Kui abikaasadel ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul Eestis olnud ühist elukohta või kui kummagi abikaasa elukoht ei ole enam viimase ühise elukoha järgse kohtu tööpiirkonnas, lahendab asja selle abikaasa elukoha järgne kohus, kelle õigust taotletava määrusega kitsendatakse. Kui selle abikaasa elukoht ei ole Eestis või kui elukohta ei saa kindlaks teha, lahendab asja avaldaja elukoha järgne kohus.

(4) Kui kohtualluvust ei saa käesoleva paragrahvi lõike 2 või 3 alusel kindlaks teha, lahendab asja Harju Maakohus.

(5) Hagita perekonnaasjas võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada.

§ 117. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine

(1) Eestis asuva pärandvara hoiumeetmeid võib Eesti kohus rakendada sõltumata sellest, millise maa seaduse järgi pärimine toimub ja millise maa ametiasutus või -isik võib pärandimenetluse kohtualluvuse järgi üldiselt läbi viia.

(2) Pärandvara hoiumeetmeid rakendab pärandi avanemise koha järgne kohus. Kui pärand avaneb välisriigis ja pärandvara asub Eestis, võib pärandi hoiumeetmeid rakendada vara asukoha järgne kohus.

§ 118. Üleskutseasjade kohtualluvus

(1) Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avaldus esitatakse kohtule väärtpaberi lunastamise koha järgi, lunastamiskoha puudumisel aga väärtpaberi väljaandja üldise kohtualluvuse järgi.

(2) Kinnisasja omaniku õiguste välistamiseks üleskutsemenetluse algatamise avalduse esitab kinnisasja valdaja asjaõigusseaduse §-s 124 sätestatu kohaselt kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub.

(3) Laeva asjaõigusseaduse §-s 13 ettenähtud juhul esitab õigustatud isik üleskutsemenetluse algatamise avalduse laevaomaniku õiguste välistamiseks Harju Maakohtusse.

(4) Üleskutsemenetluse algatamise avalduse teadmata hüpoteegipidaja õiguste välistamiseks (asjaõigusseaduse § 331) esitab koormatud kinnisasja omanik kohtusse, kelle tööpiirkonnas asub koormatud kinnisasi.

Koormatud laeva omanik või registerpandiga koormatud pandieseme omaja esitab teadmata laevahüpoteegi või registerpandi pidaja õiguste välistamise avalduse laeva asjaõigusseaduse § 59 kohaselt Harju Maakohtusse.

[RT I 2009, 30, 178- jõust. 01.10.2009]

§ 119. Registriasjade ja muude eraõiguslikku juriidilist isikut puudutavate hagita asjade kohtualluvus

(1) Äriregistrisse kande tegemiseks esitatakse avaldus äriühingu asukoha või füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte asukoha järgi. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri pidajale esitatakse avaldus mittetulundusühingu või sihtasutuse asukoha järgi.

(2) Kinnistusraamatusse kande tegemiseks esitatakse avaldus kinnistu asukoha järgi. Laevakinnistusraamatusse kande tegemiseks esitatakse avaldus laeva kodusadama, teisaldatava laeva asukoha või ehitatava laeva ehituskoha järgi.

(3) Kommertspandiregistrisse kande tegemiseks esitatakse avaldus pantija asukoha järgi, füüsilisest isikust ettevõtja puhul tema ettevõtte asukoha järgi.

(4) Abieluvararegistrisse kande tegemiseks esitatakse avaldus abikaasa elukoha järgi.

(5) Äriühingu, mittetulundusühingu ja sihtasutuse tegevusse puutuvaid muid hagita asju kui registriasju, muu hulgas juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja likvideerija määramise ning äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramise asju, lahendab registriasjade lahendamiseks õigustatud kohus.

§ 120. Korteriomandi- ja kaasomandiasjad

Hagita korteriomandi- või kaasomandiasja lahendab kinnisasja asukoha järgne kohus.

§ 120¹. Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu ja tehnorajatise talumise asjad

Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu asja ja tehnorajatise talumise asja lahendab selle kinnisasja asukoha järgne kohus, millelt juurdepääsu avalikule teele taotletakse või millel paikneb tehnorajatis. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 121. Välisriigi kohtu- ja vahekohtulahendite tunnustamise ja täitmise asjad

Välisriigi kohtu- ja vahekohtulahendite tunnustamise ja täitmise avaldus, nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes artiklites 19 ja 21 nimetatud avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti. [RT I, 14.03.2011, 2- jõust. 18.06.2011]

§ 121¹. Lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnustamise asjad

Lepitusseaduse § 14 lõikes 1 nimetatud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe tunnustab täidetavaks kohus, kelle tööpiirkonnas lepitusmenetlus toimus. [RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

3. osa

TSIVIILASJA HIND, MENETLUSKULUD JA TAGATISED

17. peatükk TSIVIILASJA HIND

§ 122. Tsiviilasja hind

- (1) Tsiviilasja hind on hagihind ja hagita asja hind.
- (2) Hagihind on hagiastjas hagi taotletu harilik väärtus.
- (3) Hagita asja hind on hagita astjas avaldusega taotletu või kohtu omal algatusel tehtud toiminguga harilik väärtus.
- (4) Tsiviilasja hinda määrates ei arvestata menetluskulusid.

§ 123. Tsiviilasja hinna arvestamisel aluseks võetav aeg

Tsiviilasja hinna arvestamisel võetakse aluseks hagi või muu avalduse esitamise aeg. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 124. Hagihind rahalise nõude puhul

(1) Raha maksmisele suunatud hagi puhul määratakse hagihind nõutava rahasummaga. Välisvääringus nõue arvestatakse hagihinna määramiseks ümber eurodesse hagi esitamise aja seisuga Euroopa Keskpanga päevakursi alusel.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(2) Kui hageja nõuab kostjalt muu kui rahalise kohustuse täitmist ning ühtlasi kahjuhüvitise kindlaksmääramist kohustuse täitmata jätmise juhuks, määratakse hagihind nõutava kahjuhüvitise suurusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka hagita menetluses maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisel.

§ 125. Tuvastushagi hind

Tuvastushagi hind määratakse hüve väärtusega, mida hageja on eeldatavalt õigustatud saama hagi rahuldamise korral. Kui hüve väärtust ei ole võimalik kindlaks määrata, loetakse haginõue mittevaraliseks.

§ 126. Hagihind asja või õigusega seotud nõude puhul

(1) Isiku valdusest asja väljanõudmise või asja omandi üleandmise või asja kuuluvuse või valduse üle toimuva muu vaidluse puhul, muu hulgas kinnistusraamatusse tehtud ebaõige omanikukande parandamise vaidluse puhul, määratakse hagihind asja väärtusega. See kehtib sõltumata sellest, kas asi lahendatakse lepingu või lepinguvälise õigussuhte alusel, kui seadusest ei tulene teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Õiguse üle peetavas vaidluses määratakse hagihind õiguse väärtusega.

(2¹) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(3) Nõude tagamise ja selle tagatiseks oleva pandiõiguse üle toimuva vaidluse korral määratakse hagihind nõude suurusega. Kui pandieseme väärtus on nõude väärtusest väiksem, lähtutakse eseme väärtusest.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 127. Hagihind realservituudiga seotud vaidluse puhul

Realservituudiga seotud või sellest tulenevas vaidluses määratakse hagihind väärtusega, mida servituut omab valitseva kinnisasja jaoks. Kui summa, mille võrra realservituut vähendab teeniva kinnisasja väärtust, on sellest väärtusest suurem, loetakse hagihinnaks summa, mille võrra realservituut vähendab teeniva kinnisasja väärtust.

§ 128. Hagihind kasutuslepingu puhul

Üüri- või rendilepingu või muu sellesarnase kasutuslepingu kehtivuse või kestuse üle peetava vaidluse korral on hagihind vaidlusalusele ajale, kuid mitte pikemale ajale kui ühele aastale, langevate kasutustasude kogusumma. Lepingu lõppemise tõttu kinnisasja, ehitise või selle osa valduse väljaandmise üle peetava vaidluse korral on hagihind ühe aasta kasutustasude kogusumma.

§ 129. Hagihind korduva kohustuse puhul

(1) Korduvate kohustuste täitmisele suunatud nõude üle toimivas vaidluses on hagihind kohustuste koguväärtus, kuid mitte suurem kui kohustuste aastase koguväärtuse kolmekordne summa.

(2) Seadusest tuleneva ülalpidamiskohustuse täitmise üle peetava vaidluse ning surma põhjustamisest, kehavigastuse tekitamisest või tervise kahjustamisest tulenevate perioodiliste rahaliste maksete nõude üle peetava vaidluse korral on hagihinnaks nõutavate maksete kogusumma, kuid mitte suurem kui hagi esitamisele järgneva üheksa kuu eest saadav summa.

§ 130. Hagihind tüüptingimuste kasutamise lõpetamise vaidluse puhul

[Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 131. Hagihind juriidilise isiku otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise puhul

[Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 132. Hagihind mittevaralise nõude puhul

(1) Mittevaralise nõude puhul eeldatakse, et hagihind on 3500 eurot, kui käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(1¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõude puhul loetakse, et hagihind on 3500 eurot.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(2) Kohus võib määrata mittevaralise nõude puhul hagihinna erinevalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud arvestades kõiki asjaolusid, muu hulgas asja ulatust ja tähtsust ning poolte varalist seisundit ja sissetulekut.

(3) Hagihinna tähenduses loetakse mittevaraliseks nõudeks ka surma põhjustamise, kehavigastuse tekitamise, tervise kahjustamise või au teotamisega tekitatud mittevaralise kahju hüvitamise nõue, kui nõutava hüvitise summa on hagiis märkimata jäetud ja taotletakse õiglast hüvitist kohtu äranägemisel.

(4) Hagihinna tähenduses loetakse mittevaraliseks ka järgmised nõuded:

- 1) valduse kaitse nõue (asjaõigusseaduse §-d 44 ja 45);
- 2) omandi kaitse nõue valduse kaotusega mitteseotud rikkumise korral (asjaõigusseaduse § 89);
- 3) kinnistusraamatusse kantud kinnisasja omaniku nõue, mis on suunatud kinnisasja väljanõudmisele ebaseaduslikust valdusest oma valdusse, välja arvatud käesoleva seadustiku § 128 teises lauses sätestatud juhul;
- 4) kaasomandi lõpetamise nõue;
- 5) ühisvara jagamise nõue;
- 6) soetisvara tasaarvestamise nõue;
- 7) ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise nõue;
- 8) juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja otsuse tühisuse tuvastamise nõue;
- 9) pankrotimenetluse nõude tunnustamise nõue.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(5) Mittevaraliseks loetakse hagihinna tähenduses ka sundtäitmise lubamatuks tunnistamise nõuet. Kohus ei või määrata sellise nõudega hagi hinnaks enam kui 6000 eurot.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 133. Hagihinna määramine põhi- ja kõrvalnõude järgi

(1) Hagihind arvutatakse põhinõude ja kõrvalnõuete järgi.

(2) Käesoleva seadustiku §-s 367 sätestatud kõrvalnõude hagihinna arvutamisel liidetakse hagi esitamise seisuga arvestatud viivise summale summa, mis vastab ühe aasta eest arvestatud viivise summale.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 134. Nõuete liitmise hagihinna arvestamisel

(1) Hagihinda arvutades liidetakse ühes hagiis sisalduvad nõuded. Kui nõuded on alternatiivsed, määratakse hagihind suurema nõude järgi.

(2) Kui hagi esitatakse mitme solidaarselt vastutava kostja vastu või kui ühises hagiavalduses on mitu hagejat esitanud ühise nõude sama kostja vastu, määratakse hagihind nõude väärtuse järgi.

(3) Kui tuvastusnõue esitatakse koos sellega seotud varalise nõudega, loetakse hagihinnaks üksnes varalise nõude hind.

§ 135. Tsviilasja hinna nimetamine avaldaja poolt

Tsviilasja hinna nimetab hageja või muu avaldaja hagi või muus avalduses või kaebuses, kui hind ei tulene selgelt avalduse esimest või varasemast avaldusest ega ole seaduses täpselt kindlaks määratud.

§ 136. Tsviilasja hinna määramine kohtu poolt

(1) Tsviilasja hinna määrab kohus, kui hinda ei ole ette nähtud seaduses ja see ei nähtu ka avaldusest. Kohus võib määrata tsviilasja hinna ka siis, kui ta leiab, et hageja või muu avaldaja nimetatud hind ei vasta tegelikkusele.

(2) Tsviilasja hinna määramiseks võib kohus nõuda menetlusosalistelt tõendeid või korraldada vaatluse või määrata hindamise eksperdi poolt.

(3) Eksperdi hindamiskulude kandmine nähakse ette tsviilasja hinna kindlakstegemise määruuses. Kulud võib täielikult või osaliselt jätta selle poole kanda, kes põhjustas hindamise vajaduse asja hinna nimetamata jätmise, ebaõige hinna avaldamise või avaldatud hinna põhjendamatu vaidlustamisega.

(4) Tsviilasja hinna kohta tehtud määrust võib kohus muuta kuni asja lahendamiseni selles kohtuastmes. Kohus võib hinda muuta ka asja lahendava kohtulahendiga.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 137. Tsiviilasja hind kaebuse esitamisel

(1) Apellatsioon-, kassatsioon- või määruskaebuse esitamise puhul on tsiviilasja hind sama, mis esimeses kohtuastmes, arvestades kaebuse ulatust.

(1¹) Kõrgema astme kohus võib asja hinda muuta, kui see on alama astme kohtus määratud ebaõigesti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui pool on edasi kaevanud otsuse nii hagi kui vastuhagi osas, liidetakse kaevatava otsusega lahendatud hagi ja vastuhagi hind kaebuse esitamisel, kui haginõuded teineteist ei välista. Kui haginõuded teineteist välistavad, lähtutakse suurema hinnaga hagist.

(3) Mitme menetlusosalise ühise kaebuse hinna määramisel võetakse aluseks kaebuses taotletu väärtus.

(4) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(5) Dokumendimenetluses tehtud otsuse, samuti vaheotsuse ja tasaarvestuse reservatsiooniga tehtud osaotsuse peale apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamisel eeldatakse, et asja hind on 1/4 asja hinnast esimeses kohtuastmes.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

18. peatükk MENETLUSKULUD

1. jagu Üldsätted

§ 138. Menetluskulude koosseis ja arvestus

(1) Menetluskulud on menetlusosaliste kohtukulud ja kohtuvälised kulud.

(2) Kohtukulud on riigilõiv, kautsjon ning asja läbivaatamise kulud.

(3) Igas kohtuastmes peab kohus arvestust asjas kantud menetluskulude, muu hulgas asja läbivaatamise kulude kohta.

§ 139. Riigilõiv

(1) Riigilõiv on menetlustoimingu tegemise eest seaduse kohaselt Eesti Vabariigile tasutav rahasumma.

(2) Riigilõivu tuleb tasuda menetlustoimingult, mille tegemise eest on riigilõivuseaduses sätestatud riigilõiv.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(2¹) Kui riigilõivuseaduse kohaselt on avalduse või kaebuse esitamisel elektroonilisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu e-toimiku menetlemise infosüsteemi (edaspidi *veebilehe www.e-toimik.ee kaudu*) sätestatud riigilõivu täismäärast madalam riigilõivumäär ning menetlusosalisel ei ole mõjuval põhjusel võimalik avaldust või kaebust elektrooniliselt nimetatud veebilehe kaudu esitada, võimaldab kohus põhjustatud taotluse alusel menetlustoimingu tegemist madalama riigilõivumääraga.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(3) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(4) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(5) Riigilõivu ei tasuta menetluse algatamise avalduselt hagita asjas, mille kohus võib lahendada omal algatusel. See ei välista riigilõivu tasumist kohtulahendi alusel.

(6) Riigilõivu ei tasuta menetlusabi taotluselt.

§ 140. Kassatsioonikautsjon

(1) Riigikohtule esitatavalt kassatsioon- või määruskaebuselt ja teistmise avalduselt tasutakse riigilõivu asemel kassatsioonikautsjon.

(2) Kassatsioonkaebuselt ja teistmisavalduselt tasutakse kautsjonina üks protsent tsiviilasja hinnast, arvestades kaebuse ulatust, kuid mitte alla 100 euro ja mitte üle 3000 euro. Hagita asjas, mittevaralise nõude hagi asjas, samuti määruskaebuselt tasutakse kautsjonina 50 eurot.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 141. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 142. Kaja, menetluse taastamise ja tähtaja ennistamise kautsjon

(1) Kajalt, menetlustähtaja ennistamise avalduselt ja menetluse taastamise avalduselt tasutakse riigilõivu asemel kautsjon.

(2) Kaja ja menetluse taastamise avalduse kautsjonina tasutakse summa, mis vastab riigilõivule poolelt hagi hinnalt, kuid mitte vähem kui 100 eurot ja mitte rohkem kui 1500 eurot.

(3) Menetlustähtaja ennistamise avalduselt tasutakse kautsjonina summa, mis:

1) hagimenetluses vastab riigilõivule veerandilt hagi hinnalt, kuid mitte vähem kui 50 eurot ja mitte rohkem kui 1500 eurot;

2) hagita menetluses vastab veerandile hagita asja riigilõivule, kuid mitte vähem kui 25 eurot.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 143. Asja läbivaatamise kulud

Asja läbivaatamise kulud on:

1) tunnistaja-, eksperdi- ja tõlgikulud ning kohtuekspertiisiseaduse alusel hüvitatavad menetlusvälisel isikul seoses ekspertiisi tegemisega tekkinud kulud;

[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

2) dokumentaalse tõendi ja asitõendi saamise kulud;

3) vaatluse kulud, muu hulgas sellega seotud vajalikud kohtu sõidukulud;

4) menetluskulude kohtutäituri vahendusel ning välisriigis ja eksterritoriaalsetele Eesti Vabariigi kodanikele kättetoimetamise ja edastamise kulud;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

4¹) menetluskulude väljastamise kulud;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

5) [kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

6) tsiviilasja hinna määramise kulud.

§ 144. Kohtuvälised kulud

Kohtuvälised kulud on:

1) menetlusosaliste esindajate ja nõustajate kulud;

2) menetlusosaliste sõidu-, posti-, side-, majutus- ja muud sellesarnased kulud, mis on kantud seoses menetlusega;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3) menetlusosaliste saamata jäänud töötasu või muu püsiv sissetulek;

4) seaduses sätestatud kohtueelse menetluse kulud, välja arvatud juhul, kui hagi on esitatud hiljem kui kuus kuud pärast kohtueelse menetluse lõppu;

5) kohtutäituri tasu hagi tagamise eest ja hagi tagamise määramise täitmise kulud;

5¹) kohtutäituri tasu menetluskulude kättetoimetamise eest;

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

6) menetluskulude kandmisel menetlusabi taotlemise avalduse menetlemise kulud.

7) maksekäsu kiirmenetluse kulud;

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

8) lepitusmenetluses osalemise kulud juhul, kui kohus on kohustanud pooli osalema selles vastavalt käesoleva seaduse § 4 lõikele 4 või kui on tegu kohustusliku kohtueelse lepitusmenetlusega vastavalt lepitusseaduse § 1 lõikele 4.

[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

§ 145. Riigilõivu ja kautsjoni tasumisest vabastamine

Riigilõivu ja kautsjoni tasumisest on vabastatud Eesti Vabariik kui menetlusosaline.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

2. jagu Menetluskulude kandmine

§ 146. Menetluskulude kandjad

(1) Menetluskulud kannab:

1) menetluse algatamist või muu menetlustoimingu tegemist taotlenud isik;

- 2) isik, kes on kulud võtnud enda kanda kohtule esitatud avaldusega või kokkuleppega;
- 3) isik, kelle kanda jäävad menetluskulud kohtulahendi alusel.

(2) Kui menetluskulusid ette maksuma kohustatud isikud ei ole kulusid maksnud, vastutavad nad maksmata kulude ulatuses solidaarselt nii omavahel kui isikuga, kellelt need kulud riigi kasuks kohtulahendiga on välja mõistetud, samuti muu menetluskulude kandmiseks kohustatud isikuga.

(3) Menetluskulude kandmiseks kohustatud isikute omavahelises suhtes vastutab menetluskulude kandmise eest isik, kelle kanda jäävad menetluskulud kohtulahendi alusel.

§ 147. Riigilõivu tasumine

(1) Avaldaja maksab riigilõivu lõivustatud toimingu tegemiseks ette. Enne riigilõivu tasumist ei toimetata hagi kostjale kätte ega tehta muid lõivustatud toimingust tulenevaid menelustoiminguid. Avaldajale määratakse tähtaeg riigilõivu tasumiseks ja riigilõivu tähtpäevaks tasumata jätmise korral jäetakse avaldus menetlusse võtmata, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui ühes avalduses on esitatud mitu nõuet või taotlust ja vähemalt ühe eest on riigilõiv tasutud, ei või seda nõuet või taotlust jätta riigilõivu tasumata jätmise tõttu menetlusse võtmata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui menetlusse võetud nõudelt on riigilõivu tasutud seaduses sätestatust vähem, nõuab kohus riigilõivu tasumist seaduses sätestatud suuruses. Kui hageja jätab riigilõivu kohtu määratud tähtpäevaks maksmata, jätab kohus hagi selle nõude osas läbi vaatamata.

(4) Nõude suurendamise korral tasutakse täiendavat riigilõivu hagihinna suurenemise järgi. Kui nõude suurendamise avaldust ei esitata veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasutakse riigilõivu suurenenud hagihinna täismäära järgi. Kui nõude suurendamise avaldus esitatakse veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasutakse riigilõivu suurenenud hagihinnale vastava täismäära madalama riigilõivumäära järgi. Kui hageja täiendavat riigilõivu ei tasu, loetakse hagi esitatuks esialgses suuruses.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(4¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud kohaldatakse vastavalt hagita menetluses avalduselt või kaebuselt riigilõivu tasumisele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Maksekäsu kiirmenetluse hagimenetluseks ülemineku korral tasutakse hagilt täiendav riigilõiv ulatuses, mis ei ole kaetud maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamiselt tasutud riigilõivuga. Maksekäsu kiirmenetluse hagimenetluseks ülemineku avalduse esitamisel ei võeta asja hagimenetlusse enne hagilt riigilõivu tasumist.

[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

§ 148. Asja läbivaatamise kulude tasumine

(1) Asja läbivaatamise kulud tasub kohtu määratud ulatuses ette menetlusosaline, kes esitas taotluse, millega kulud kaasnevad, kui kohus ei määra teisiti. Kui taotluse on esitanud mõlemad pooled või kui tunnistajad ja eksperdid kutsutakse välja või vaatlus tehakse kohtu algatusel, tasuvad pooled kulud võrdselt.

(2) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kulude katteks makstakse raha selleks ettenähtud kohtukontole või tasutakse kohtus sularahas või elektroonilise maksevahendiga. Sularaha võetakse kohtus vastu samas ulatuses nagu riigilõivu.

(4) Kui pool, kes pidi ette maksuma käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kulud, seda kohtu määratud tähtpäevaks ei teinud, võib kohus jätta taotletava toimingu tegemata.

(5) Kohtu määruse peale kohtu tegevuse sõltuvaks tegemise kohta asja läbivaatamise kulude ettetasumisest võib esitada määruskaebuse, kui kaebuse ese ületab 640 eurot. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(6) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 149. Kautsjoni tasumine ja tagastamine

(1) [Kehtetu -RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(2) Kautsjon makstakse ette selle kohtu, kellelt menetlustoimingu tegemist soovitakse, selleks ettenähtud kontole.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(3) Enne kautsjoni tasumist ei tehta kautsjoniga seotud menetlustoiminguid. Avaldajale määratakse tähtaeg kautsjoni tasumiseks ja kautsjoni tähtpäevaks tasumata jätmise korral jäetakse avaldus menetlusse võtmata.

(4) Riigikohtule esitatud kassatsioon- või määruskaebuse või teistmisavalduse osalise või täieliku rahuldamise korral tagastatakse kautsjon Riigikohtu lahendi alusel. Kaebuse või teistmisavalduse menetlusse võtmata jätmise või rahuldamata jätmise korral arvatakse kautsjon riigituludesse. Kautsjon tagastatakse, kui kaebus või teistmisavaldus jäetakse menetlusse võtmata, kuna see ei vasta vorminõuetele või on esitatud muude puudustega ja puudust ei kõrvaldata kohtu määratud ajaks, samuti siis, kui kaebus, teistmisavaldus, hagi või hagita menetluse avaldus jäetakse läbi vaatamata või asja menetlus lõpetatakse.

(5) Kaja, menetluse taastamise või menetlustähtaja ennistamise avalduse osalise või täieliku rahuldamise korral tagastatakse kautsjon kohtumääruse alusel. Avalduse rahuldamata jätmise korral arvatakse kautsjon riigituludesse. Kautsjon tagastatakse ka juhul, kui avaldus jäetakse menetlusse võtmata, samuti siis, kui avaldus või hagi jäetakse läbi vaatamata või asja menetlus lõpetatakse.

(5¹) Kautsjonit ei tagastata kaja osalise või täieliku rahuldamise korral ja see arvatakse riigituludesse, kui hagi või kohtukutse toimetati kätte käesolevas seadustikus sätestatud nõuete kohaselt, sealhulgas kui see toimetati kätte avalikult, ning hagi võis tagaseljaotsusega rahuldada. Kohus võib eelnimetatud juhul kautsjoni tagastada, kui kostja ei saanud hagile vastata või kohtuistungile ilmuda õnnetusjuhtumi või haigestumise tõttu, millest kostjal ei olnud võimalik kohut teavitada.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(6) Kautsjoni võib peale kohtukontole tasumise tasuda ka kohtus sularahas või elektroonilise maksevahendiga. Sularaha võetakse kohtus vastu samas ulatuses nagu riigilõivu.

(7) Kautsjon tagastatakse enam tasutud osas, kui kautsjoni on tasutud ettenähtust rohkem.

(8) Kautsjon tagastatakse avalduse lahendanud kohtu määruse alusel menetlusosalisele, kes selle tasus või kelle eest see tasuti, või tema korraldusel muule isikule. Asja läbivaatamise kulusid tagastatavast summast maha ei arvata. Sellise avalduse või kaebuse esitamisel, millelt tuleb maksta kautsjonit, tuleb avalduses või kaebuses märkida, kellele ja millisele pangakontole tuleb kautsjon tagastada.

(9) Kautsjoni tagastamise nõue lõpeb kahe aasta möödumisel selle aasta lõpust, millal kautsjon tasuti, kuid mitte enne menetluse jõustunud lahendiga lõppemist.

(10) Maakohtu või ringkonnakohtu kautsjoni tagastamisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse, kui kautsjon, mille tagastamist taotletakse, ületab 64 eurot. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(11) Kautsjoni hüvitamist ei saa menetlust lõpetavast kohtulahendist sõltumata nõuda vastaspoolelt või muult menetlusosaliselt.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 150. Riigilõivu ja muude kohtukulude tagastamine

(1) Tasutud riigilõiv tagastatakse:

- 1) enam tasutud osas, kui riigilõivu on tasutud ettenähtust rohkem;
- 2) kui avaldust ei võeta menetlusse;
- 3) kui avaldus jäetakse läbi vaatamata, välja arvatud juhul, kui hagi jäetakse läbi vaatamata seetõttu, et hageja võtab hagi tagasi, kumbki pool või hageja ei ilmu kohtuistungile, hageja ei täida kohtu nõuet leida endale tõlk või eesti keelt oskav esindaja või hageja ei anna kohtu määratud tähtaja jooksul tagatist kostja eeldatavate menetluskulude katteks;
- 4) kui maksekäsu kiirmenetluse avaldus jäetakse rahuldamata käesoleva seadustiku § 483 lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud juhul;
- 5) määruskaebuse esitajale või tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsuse peale maakohtule kaebuse esitajale kaebuse rahuldamise korral, kui menetluses ei osale teisi menetlusosalisi või kui kohus ei jäta riigilõivu mõne teise menetlusosalise kanda;
- 6) määruskaebuse esitajale menetlustähtaja ennistamata jätmise määruse peale esitatud määruskaebuse rahuldamise korral.

(2) Pool menetluses tasutud riigilõivust tagastatakse, kui:

- 1) pooled või hagita menetluse osalised sõlmivad kompromissi;
- 2) hageja loobub hagist;
- 3) pooled loobuvad enne esimese astme kohtu otsuse tervikuna avalikkusele teatavaks tegemist apellatsioonkaebuse esitamise õigusest.

(3) Avalduse läbi vaatamata jätmisel või menetluse lõpetamisel kompromissi kinnitamise või hagist loobumise tõttu ei tagastata eelnevas kohtuastmes tasutud riigilõivu.

(4) Riigilõivu tagastab kohus, kelle menetluses asi viimati oli, üksnes selle menetlusosalise avalduse alusel, kes riigilõivu tasus või kelle eest riigilõiv tasuti. Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud juhul arvatakse tagastatavast summast maha asja läbivaatamise kulud. Riigilõiv tagastatakse menetlusosalisele, kes selle pidi tasuma, või tema korraldusel muule isikule.

(5) Hageja hagist loobumine ei piira kostja õigust nõuda hagejalt tema menetluskulude, muu hulgas tasutud riigilõivu tervikuna väljamõistmist käesoleva seadustiku § 168 lõikes 4 sätestatud korras.

(6) Riigilõivu tagastamise nõue lõpeb kahe aasta möödumisel selle aasta lõpust, millal riigilõiv tasuti, kuid mitte enne menetluse jõustunud lahendiga lõppemist.

(7) Kohtu nõudel menetlusosalise poolt või tema eest tasutud asja läbivaatamise kulud tagastatakse enam tasutud ulatuses, samuti juhul, kui toiming, mille kulud ette tasuti, jääb tegemata või kui riik toiminguga seoses kulusid ei kanna. Tasutu tagastatakse käesoleva paragrahvi lõigetes 4–6 sätestatud korras.

(8) Maakohtu või ringkonnakohtu riigilõivu või asja läbivaatamise kulude tagastamisest keeldumise määruise peale võib esitada määruskaebuse, kui summa, mille tagastamist taotletakse, ületab 64 eurot. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

3. jagu

Tunnistaja-, eksperdi- ja tõlgikulud ning muud tõendamise seotud kulud

§ 151. Tunnistajale, eksperdile ja tõlgile makstav tasu

(1) Käesolevas jaos sätestatu kohaselt makstakse tasu menetluses osalenud tunnistajale, eksperdile ja tõlgile.

(2) Käesolevas jaos, välja arvatud §-s 159, sätestatud ei kohaldata tõlgina või eksperdina kasutatavale kohtu või muu riigiasutuse töötajale, kes täidab tõlkimise või ekspertiisiga oma teenistuskohustust. Koosseisulise tõlgi kulude hüvitamise ulatuses ja korra [kehtestab Vabariigi Valitsus](#). Riikliku ekspertiisiasutuse ekspertiisi tegemise kulud hüvitatakse kohtuekspertiisiseaduses sätestatud ulatuses ja korras.
[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

(3) Kui tunnistaja, ekspert või tõlk on oma kohustuse täitnud, maksab kohus talle tasu välja sellest sõltumata, kas menetlusosalised on kulud ette tasunud või kas kulud on menetlusosalistelt sisse nõutud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 152. Tunnistajatasu maksmine

(1) Tunnistajale makstakse tunnistajatasu. Tunnistajatasu on hüvitis saamata jäänud töötasu või muu püsiva sissetuleku eest. Tunnistajatasu makstakse ka siis, kui tõendusküsimusele on vastatud kirjalikult.

(2) Tunnistajatasu suurus arvutatakse tunnistaja keskmise brutosissetuleku tunnitasmäära alusel iga töölt puudunud tunni eest.

(3) Kohus määrab tunnistajatasu tunnimäära [Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud](#) tunnitasu alam- ja ülemmäära piires.

(4) Kui tunnistaja ei ole seoses tunnistuse andmisega sissetulekut kaotanud või kui tal sissetulek puudub, makstakse talle tunnistajatasu madalaima määra järgi.

§ 153. Eksperdi- ja tõlgitasu maksmine

(1) Eksperdile ja tõlgile makstakse nende ülesannete täitmise eest riigi arvel tasu tunnitasu [Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud](#) alam- ja ülemmäära piires. Eksperdile ja tõlgile makstav tunnitasu ei või olla väiksem töösuhtes olevale isikule minimaalselt maksta lubatud tunnitasust ega ületada seda rohkem kui 50-kordselt.
[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

(2) Tunnitasu määrates arvestab kohus eksperdi või tõlgi kvalifikatsiooni, töö keerukust, vajalike vahendite kasutamise seotud möödapääsmatuid kulusid ning erilisi asjaolusid, mille tingimustes tuli ekspertiisi või tõlge teha.

(3) Dokumendi tõlkijale makstakse tasu tõlkelehekülje eest [Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud](#)ulatuses. Vabariigi Valitsus võib määrusega kehtestada ka teatud ekspertiisi või tõlke tegemise eest kindla tasu.

(4) Tasu võib eksperdi või tõlgi soovil maksta eksperdi või tõlgi tööandjale või muule isikule, kellega ekspert või tõlk on lepingulises suhtes, viimase esitatud arve alusel.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 154. Tunnistaja, ekspert ja tõlk välisriigist

Välisriigis elavale tunnistajale, eksperdile ja tõlgile võib maksta Vabariigi Valitsuse poolt sätestatud kõrgemat tasu, kui selline tasu on tavaline tema elukohamaal ja isiku osalemine menetluses on hädavajalik. Vabariigi Valitsus võib määrusega kehtestada kõrgema tasu maksmiseks täpsema korra.
[RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

§ 155. Kulutuste hüvitamine eksperdile

(1) Experdile hüvitatakse ka eksperdiarvamuse ettevalmistamise ja koostamisega seotud kulud, kaasa arvatud vajalikud kulutused abitööjõule ning uuringuks kasutatud materjalidele ja vahenditele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulusid ei hüvitata suuremas ulatuses kui 20% eksperditasust.

§ 156. Sõidukulude hüvitamine

(1) Tunnistajale, eksperdile ja tõlgile hüvitatakse menetlusega seotud sõidukulud mõistlikus ulatuses.

(2) Vabariigi Valitsus võib määrusega kehtestada hüvitatavate sõidukulude piirsummad ja täpsustada hüvitamisele kuuluvate kulude koosseisu.

§ 157. Muude kulude hüvitamine

Tunnistajale, eksperdile ja tõlgile hüvitatakse [Vabariigi Valitsuse kehtestatud](#)ulatuses ka muud kohtumenetlusest tingitud vajalikud kulud, eelkõige majutus- ja toitlustuskulud.

§ 158. Kulude ettemakse

(1) Kohtusse kutsutud tunnistajale, eksperdile või tõlgile makstakse kulud tema taotluse alusel ette, kui tal ei ole piisavalt raha kohtusse sõitmiseks või kui talt ei saa selle raha maksmist mõistlikult oodata.

(2) Experdile või tõlgile tehakse taotluse korral mõistlik ettemakse, kui ta on kohtu ülesandel oma tavapärasest kutsetegevusest täiesti või põhiliselt eemal vähemalt 30 päeva järjest. Ekspert võib ettemakset taotleda ka juhul, kui eksperdiarvamuse koostamine nõuab suuri kulusi, mille katmist ei saa mõistlikult oodata eksperdi kulul.

§ 159. Kulude kindlaksmääramine

(1) Tunnistajale, eksperdile või tõlgile makstava tasu ja hüvitatavad kulud määrab kindlaks kohus, kes on tunnistaja, eksperdi või tõlgi kaasanud. Kohus saadab määruse ärakirja rahandusministri käskkirjaga määratud asutusele.

[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(1¹) Tunnistajale, eksperdile või tõlgile makstavad tasud ja kulude hüvitised sisaldavad maksuseadustega sätestatud makse, mille peab kinni või vajaduse korral maksab menetlusest osavõtjale väljamakset tegev asutus. Kui füüsilisele isikule makstavad summad on saaja teate kohaselt tema ettevõtlustulu või väljamakse tehakse tasu saamiseks õigustatud isiku tööandjale ja maksuseadus ei sätesta teisiti, siis kannab kohtumäärust täitev asutus üle kogu määrusega ettenähtud summa.

[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale, samuti kulude kindlaksmääramisest keeldumise määruse peale võib tunnistaja, ekspert, tõlk, menetlusosaline või Eesti Vabariik Justiitsministeeriumi kaudu esitada määruskaebuse, kui kohtu määratud või taotletud summa ületab 64 eurot. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

§ 160. Tasu maksmise kord

(1) Tunnistajale, eksperdile ja tõlgile makstakse tasu üksnes nõudmisel.

(2) Tunnistajatasu maksmise ja tunnistajale kulude hüvitamise nõue lõpeb kolme kuu möödumisel ajast, millal tunnistaja menetluses viimati osales, kui tunnistaja ei esita kohtule taotlust tasu maksmiseks ja kulutuste hüvitamiseks. Kohus teavitab tunnistajat nimetatud tähtajast ja tähtaja möödumise õiguslikest tagajärgedest.

(3) Kohus võib eksperdile või tõlgile määrata vähemalt 30-päevase tähtaja nõude kogusumma esitamiseks. Tähtaja määramisel teavitatakse eksperti ja tõlki ka tähtaja möödumise tagajärgedest.

(4) Eksperti ja tõlgi nõue lõpeb, kui ta ei esita seda kohtu määratud tähtaja jooksul. Ekspert ja tõlk võivad nõuda tähtaja ennistamist, kui neil ei olnud võimalik tähtajast kinni pidada mõjuval põhjusel. Tähtaja ennistamise avalduse võib esitada 14 päeva jooksul, alates takistuse kõrvaldamisest ja tähtaja ennistamise tingimuste põhistamisest. Tähtaja ennistamise avalduselt lõivu ega kautsjonit ei tasuta.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Eksperti ja tõlgi nõuded lõpevad käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud sõltumata ühe aasta jooksul, alates tekkimisest.

(6) Liigselt makstud tunnistaja-, eksperti- ja tõlgitasu ning kulud võib kohtumääruse alusel tagasi nõuda, kui määrus on maksmata kohustatud isikule kätte toimetatud ühe aasta jooksul, alates liigse väljamakse tegemisest. Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale võib esitada määruskaebuse, kui kaebuse ese ületab 64 eurot. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

§ 161. Tõendi esitamisega seotud muude kulude hüvitamine

(1) Kui kohtule dokumendi või asitõendi esitanud, selle vaatlemist võimaldanud, ekspertiisiks asja väljaandnud või ekspertiisi korraldamist võimaldanud isik ei ole selles asjas menetlusosaline, on tal õigus nõuda riigilt nende vajalike kulude hüvitamist, mida ta kandis seoses menetlustoiminguga. Isikul seoses ekspertiisi tegemisega tekkinud kulud hüvitatakse kohtuekspertiisiseadusega sätestatud menetlusvälisel isikul seoses ekspertiisi tegemisega tekkinud kulude hüvitamise tingimustel ja korras.
[RT I 2010, 8, 35- jõust. 01.03.2010]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulud määrab taotluse alusel kindlaks kohus, kes menetlustoimingu korraldas. Kohus saadab määruse ära kirja ka rahandusministri käskkirjaga määratud asutusele.
[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(3) Kulude hüvitamise nõue lõpeb kolme kuu möödumisel ajast, millal menetlustoiming tehti, kui kulude hüvitamiseks õigustatud isik ei esita kohtule taotlust kulud hüvitada. Kohus teavitab kulude hüvitamiseks õigustatud isikut nimetatud tähtajast ja tähtaja möödumise õiguslikest tagajärgedest.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määruse peale, samuti kulude kindlaksmääramisest keeldumise määruse peale võib taotluse esitaja, menetlusosaline või Eesti Vabariik Justiitsministeeriumi kaudu esitada määruskaebuse, kui kohtu määratud või taotletud summa ületab 64 eurot. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

4. jagu Menetluskulude jaotus

§ 162. Menetluskulude jaotus hagimenetluses

(1) Hagimenetluse kulud kannab pool, kelle kahjuks otsus tehti.

(2) Pool, kelle kahjuks otsus tehti, hüvitab teisele poolele muu hulgas kohtumenetluse tõttu tekkinud vajalikud kohtuvälised kulud. Kohtuvälised kulud, mis hüvitatakse tunnistajale, kaasa arvatud hüvitis saamata jäänud töötasu või muu püsiva sissetuleku eest, hüvitatakse poolele samadel alustel ja samas ulatuses, nagu hüvitatakse tunnistajakulud.

(3) Poole seadusliku esindaja menetluskulud hüvitatakse samas korras kui poole menetluskulud.

(4) Kohus võib jätta kulud täielikult või osaliselt poolte endi kanda, kui vastaspoole kulude väljamõistmine poolelt, kelle kahjuks otsus tehti, oleks tema suhtes äärmiselt ebaõiglane või ebamõistlik.

(5) Kui riigilõivuseaduse kohaselt on avalduse või kaebuse veebilehe www.e-toimik.ee kaudu esitamisel sätestatud riigilõivu täismäärast madalam riigilõivumäär, jäetakse seda ületavas osas tasutud riigilõiv menetlusosalise enda kanda.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

§ 163. Menetluskulude jaotus hagi osalise rahuldamise korral

(1) Hagi osalise rahuldamise korral kannavad pooled menetluskulud võrdsetes osades, kui kohus ei jaota menetluskulusid võrdeliselt hagi rahuldamise ulatusega või ei jätta menetluskulusid täielikult või osaliselt poolte endi kanda.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui hagi rahuldatakse osaliselt ja sellesarnases ulatuses, nagu on kohtumenetluses kompromissina pakkunud üks pool, võib kohus jätta menetluskulud tervikuna või suuremas osas poole kanda, kes kompromissiga ei nõustunud.

§ 164. Menetluskulude jaotus hagilises perekonnaasjas

(1) Hagilises abieluasjas ja põlvnemisasjas kannab kumbki pool oma menetluskulud ise.

(2) Kohus võib jagada kulud erinevalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatust, kui tegemist on abielu varavahekorral põhineva vaidlusega või kui kulude selline jaotus ei oleks õiglane, muu hulgas kui see kahjustaks ülemääraselt ühe abikaasa olulisi vajadusi.

(3) Ülalpidamisasjas võib kohus menetluse tulemustest sõltumata jätta menetluskulud täielikult või osaliselt kostja kanda, kui kostja on põhjastanud menetluse seetõttu, et ta ei ole andnud täielikku teavet oma sissetuleku ja vara kohta.

§ 165. Menetluskulude jaotus kaashagejate või -kostjate vahel

(1) Kui otsus on tehtud kaashagejate või -kostjate kahjuks, vastutavad kaashagejad või -kostjad menetluskulude eest võrdsetes osades, kui kohus ei määra teisiti. Kui isikud osalevad menetluses oluliselt erinevas ulatuses, võib kohus kulude jaotamisel võtta aluseks osalemise ulatuse.

(2) Kaashageja või -kostja ei kannu menetluses teise kaashageja või -kostja esitatud avaldusest, taotlusest, väitest, tõendist, kaebusest või vaidlustamisest tulenevaid täiendavaid menetluskulusid. See kehtib ka siis, kui kaashageja või -kostja menetlustoimingud kehtivad teiste kaashagejate või -kostjate suhtes käesoleva seadustiku § 207 lõike 3 järgi.

(3) Kui otsus on tehtud solidaarvõlgnikest kostjate kahjuks, vastutavad kostjad menetluskulude eest samuti solidaarselt. See ei välista ega piira käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatu kohaldamist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 166. Menetluskulude jaotus poole asendamisel vaidlusaluse eseme võõrandamise korral

Poole asendamisel vaidlusaluse eseme võõrandamise või nõude loovutamise korral kannavad asendatud ja asendav pool solidaarselt vastaspoole menetluskulud, kui otsus tehakse vastaspoole kasuks. Kohus määrab kulude jaotuse teisiti, kui see oleks eelnimetatud viisil ilmselt ebaõiglane.

§ 167. Iseseisva nõudeta kolmanda isiku menetluskulud

(1) Iseseisva nõudeta kolmanda isiku ja tema seadusliku esindaja menetluskulud hüvitab tema poole vastaspool samade reeglite järgi kui poolele niivõrd, kui võrd vastaspool kannab menetluskulud vastavalt käesolevas jaos sätestatule.

(2) Kui vastaspool ei pea kulusid hüvitama, jäävad kulud iseseisva nõudeta kolmanda isiku kanda. See ei välista ega piira kolmanda isiku õigust nõuda kulude hüvitamist eraõigusest tuleneval alusel.

(3) Iseseisva nõudeta kolmas isik kannab tema avalduse, taotluse või kaebusega teistele menetlusosalistele tekitatud menetluskulud, kui neid ei kannu tema poole vastaspool.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 168. Menetluskulude jaotus asja menetlusse võtmisest keeldumise, hagi läbi vaatamata jätmise, asja menetluse lõpetamise ja hagi õigeksvõtmise puhul

(1) Hageja kannab menetluskulud, kui kohus keeldub avaldust menetlusse võtmast ja tagastab selle.

(2) Hageja kannab menetluskulud, kui hagi jäetakse läbi vaatamata või kui menetlus lõpetatakse määrusega ja käesoleva paragrahvi lõigetest 3–5 ei tulene teisiti.

(3) Kompromissi sõlmimise korral kannavad pooled oma menetluskulud ise, kui nad ei ole kokku leppinud teisiti.

(4) Kui hageja loobub hagist või võtab selle tagasi, kannab ta kostja menetluskulud, välja arvatud juhul, kui ta loobub hagist või võtab selle tagasi seetõttu, et kostja on nõude pärast hagi esitamist rahuldanud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui hageja loobub hagist või võtab selle tagasi seetõttu, et kostja on pärast hagi esitamist tema nõude rahuldanud, kannab kostja hageja menetluskulud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui kostja võtab hagi kohe õigeks, kannab hageja menetluskulud ise, kui kostja ei ole oma käitumisega andnud põhjust hagi esitamiseks.

§ 169. Menetluse venimisest tingitud menetluskulud

(1) Menetlustoimingu tegemise tähtaja mööda lasknud või vastuväite või tõendi hilisema esitamisega või muul viisil menetlustoimingu aja muutmise, asja arutamise edasilükkamise või tähtaja pikendamise põhjustanud menetlusosaline kannab sellest tulenevad täiendavad menetluskulud. Muu hulgas võib sõltumata menetluse tulemusest jätta menetlusosalise kanda talle menetluskulude kättetoimetamisega põhjustatud kulud, kui kättetoimetamine viibis seetõttu, et isiku kohta olid rahvastikuregistrisse, äriregistrisse või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud ebaõiged andmed.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Tähtaja ennistamisega, tagaseljaotsuse peale kaja esitamisega ja menetluse taastamisega seotud täiendavad menetluskulud jäävad tähtaja ennistamise avalduse esitaja või kaja või menetluse taastamise avaldaja kanda, sõltumata hagi rahuldamisest.

(3) Rahuldamata jäänud taotluse või arvestamata jäänud väite või tõendi esitamisega ja vaidlustamisega seotud menetluskulud võib menetluse tulemusest sõltumata jätta menetlusosalise kanda, kes taotluse, väite või tõendi on esitanud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 170. Eeltõendamismenetluse kulud

(1) Tõendite tagamiseks või asjaolu eelnevaks tuvastamiseks korraldatud eeltõendamismenetluse kohtukulud kannab isik, kelle taotlusel menetlus algatati.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Eeltõendamismenetluse kulud võetakse arvesse põhimenetluses kulude jaotamisel.

§ 171. Kõrgema astme kohtu menetluskulude kandmise erisused

(1) Apellatsioon-, kassatsioon- või määruskaebuse või teistmisavalduse esitamisest tingitud menetluskulud kannab kaebuse või teistmisavalduse esitaja, kui kaebus või teistmisavaldus jääb rahuldamata.

(2) Kohus võib jätta appellatsioon- või määruskaebuse menetluskulud täielikult või osaliselt selle apellandi või määruskaebuse esitaja kanda, kelle kasuks otsus tehakse, kui viimane võidab uue esitatud asjaolu põhjal, millele ta oleks võinud tugineda juba maakohtus.

(3) Kui kostja, kelle kahjuks maakohtus on otsuse teinud, taotleb ringkonnakohtus aegumise kohaldamist, kuigi ta seda maakohtus ei taotlenud, ja ringkonnakohtus aegumist kohaldab, võib kohus jätta appellatsioonimenetluse kulud kostja kanda.

(4) Teistmisavalduse rahuldamise korral loetakse teistmisega seotud menetluskulud osaks menetluskuludest teistatavas asjas.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 172. Menetluskulud hagita menetluses

(1) Hagita menetluses kannab menetluskulud isik, kelle huvides lahend tehakse. Kui hagita menetluses osaleb mitu isikut, võib kohus otsustada, et menetluskulud kannab täielikult või osaliselt mõni menetlusosaline, kui see on asjaolusid arvestades õiglane, muu hulgas siis, kui see menetlusosaline esitas põhjendamatu taotluse, väite või tõendi.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui menetluses osaleb üksnes avaldaja või kui kohus ei jäta menetluskulusid mõne teise menetlusosalise kanda, kannab avaldaja ise menetluskulud, muu hulgas oma kulud esindajale, ka juhul, kui tema avaldus rahuldatakse. Riigilõiv määruskaebuselt tagastatakse määruskaebuse rahuldamise korral vastavalt käesoleva seadustiku §-s 150 sätestatule.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Isiku kinnisesse asutusse paigutamise ja sellega seotud menetluse kulud kannab riik, kui kohus ei jätta neid täielikult või osaliselt isiku enda või tema eestkostja kanda, kuna see on kohtu arvates õiglane ja isik suudab kulusid eeldatavasti kanda. Isikule eestkostja määramise või selle tühistamise või eestkostega seotud abinõude rakendamise menetluse kulud, samuti hagita perekonnaasja ja lähenemiskeelu või muu sellesarnase isikuõiguste kaitseabinõu rakendamise menetluse kulud võib kohus jätta täielikult või osaliselt riigi kanda.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Hagita menetluses pärandi hoiumeetmete rakendamisest tekkivate kulude eest vastutavad pärijad vastavalt pärimisseaduse sätetele pärandikohustuste kohta.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramise menetluse kulud kannab hüvitise maksmiseks kohustatud isik. Kohus võib kulud jätta täielikult või osaliselt avaldaja kanda, kui see on asjaolusid arvestades õiglane.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Juriidilise isiku sundlõpetamise menetluse ning juriidilise isiku juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja likvideerija määramise ja sellega seotud menetluse kulud kannab juriidiline isik. Kohus võib kulud jätta täielikult või osaliselt avaldaja või muu isiku kanda, kui see on asjaolusid arvestades õiglane.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(7) Kui kohus algatab hagita menetluse isiku tegevuse või avalduse tõttu, võib kohus jätta menetluskulud menetluse põhjustanud isiku kanda, kui menetlus on põhjendamatu ja põhjustati isiku poolt tahtlikult või raske hooletuse tõttu. Kui menetluse võib algatada üksnes avalduse alusel ja avaldus jääb rahuldamata, jätab kohus menetluskulud avaldaja kanda, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Vajalikud kohtuvälised kulud hüvitatakse hagita menetluses menetlusosalistele samadel alustel tunnistajale makstava hüvitisega. Kohtuväliste kulutuste hüvitamist saab nõuda üksnes juhul, kui kohus jätab need mõne menetlusosalise kanda. Riigi kanda võib kohtuvälised kulud jätta üksnes juhul, kui kohtuväliste kulude kandmiseks anti isikule menetlusabi. See kehtib ka käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
[RT I, 03.05.2017, 22- jõust. 02.05.2017 - Riigikohtu üldkogu otsus tunnistab tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 172 lg 8 kolmanda lause põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei võimalda jätta kohtuväliseid kulusid riigi kanda, kui ärikeeldu ei kohaldata isikule, kellele ei ole antud menetlusabi.]

(9) Maksekäsu kiirmenetluse kulud kannab maksekäsu tegemise korral ja käesoleva seadustiku §-s 488¹ sätestatud juhul võlgnik, muul juhul avaldaja, kui seadusest ei tulene teisiti. Muus osas kohaldatakse hagimenetluses menetluskulude kohta sätestatud. Asja edasisel lahendamisel hagimenetluses arvatakse maksekäsu kiirmenetluse kulud hagimenetluse kulude hulka.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(10) Kohtutäituri otsuse peale esitatud kaebuse ja notari ametitoimingu tegemise taotluse kohtule esitamisel tasumisele kuuluva riigilõivu kannab menetlusosaline, kelle kahjuks lahend tehti.
[RT I 2010, 26, 128- jõust. 14.06.2010]

5. jagu Menetluskulude kindlaksmääramine

§ 173. Menetluskulude jaotuse kindlaksmääramine kohtulahendis

(1) Asja menetlenud kohus märgib menetluskulude jaotuse menetlusosaliste vahel kohtuotsuses või menetlust lõpetavas määruses, muu hulgas määruses, millega hagita menetluse avaldus või teistmisavaldus lahendatakse või hagi või hagita menetluse avaldus või teistmisavaldus jäetakse menetlusse võtmata või läbi vaatamata või asja menetlus lõpetatakse. Asja järgmisena menetleva kohtu lahendis esitatakse kogu seni kantud menetluskulude jaotus. Vajaduse korral tuleb märkida ära menetluskulude kandmise erisused kohtuastmete kaupa, samuti kohtueelses menetluses.

(2) Menetluskulude jaotus tuleb kohtulahendis märkida ka siis, kui menetlusosalised seda ei taotle.

(3) Kui kõrgema astme kohus muudab tehtud lahendit või teeb uue lahendi asja uueks läbivaatamiseks saatmata, muudab ta vajaduse korral vastavalt menetluskulude jaotust. Kui kõrgema astme kohus tühistab alama astme kohtu lahendi ja saadab asja uueks läbivaatamiseks, muu hulgas kui Riigikohus rahuldab teistmisavalduse, jätab ta menetluskulude jaotuse alama astme kohtu otsustada.

(4) Menetluskulude jaotuses näeb kohus ette, millised menetluskulud keegi menetlusosalistest peab kandma, välja arvatud kulude rahalise suuruse. Vajaduse korral määrab kohus kindlaks menetluskulude proportsionaalse jaotuse menetlusosaliste vahel. Kui menetluskulud jäävad ühiselt mitme menetlusosalise, esmajoones kaashageja või -kostja kanda, tuleb lahendis märkida, kas nad vastutavad osa- või solidaarvõlgnikena.

(5) Kohus ei märgi menetluskulude jaotust vaheotsuses, tasaarvestuse reservatsiooniga osaotsuses ja vaidlustamise reservatsiooniga otsuses dokumendimenetluses, kui kohus jätkab neil juhtudel asja lahendamist. Menetluskulude jaotus nähakse sel juhul ette lõppotsuses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 174. Menetluskulude kindlaksmääramine

(1) Menetlusosaline võib nõuda asja lahendanud esimese astme kohtult menetluskulude rahalist kindlaksmääramist lahendis sisalduva kulude jaotuse alusel 30 päeva jooksul alates kulude jaotuse kohta tehtud lahendi jõustumisest. Kohus märgib seda menetluskulude jaotust ettenägevas kohtulahendis.

(2) Kui vahekohtu otsuse tühistamise asja lahendas esimese kohtuastmena ringkonnakohtu (käesoleva seadustiku § 755 lõige 4), võib menetluskulude kindlaksmääramist käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras nõuda samalt ringkonnakohtult. Kui teistmisavaldust ei rahuldata, see jäetakse menetlusse võtmata või läbi vaatamata või menetlus lõpetatakse, võib menetluskulude kindlaksmääramist käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras nõuda Riigikohtult.

(3) Hüvitatava summa kindlakstegemise avaldus esitatakse asja menetlenud esimese astme kohtule, käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul vastavalt ringkonnakohtule või Riigikohtule. Avaldusele lisatakse menetluskulude nimekiri, milles on detailselt näidatud kulude koosseis. Avalduses tuleb kinnitada, et kõik kulud on kantud seoses kohtumenetlusega.

(4) Menetluskulude hüvitamist menetlusosalisele ei välista see, kui tema eest kandis need muu isik.

(5) Kohus võib menetlusosalisele anda tähtaja hüvitatavate menetluskulude täpsustamiseks või kohustada teda esitama menetluskulusid tõendavaid dokumente. Kohtu nõudmiseta ei pea menetluskulusid tõendavaid dokumente esitama.

(6) Menetluskuludelt arvestatava käibemaksu hüvitamiseks peab avaldaja kinnitama, et ta ei ole käibemaksukohustuslane või ei saa muul põhjusel tekkinud kuludelt käibemaksu tagasi arvestada.

(7) Menetlusosaline ei või menetluskulude kindlaksmääramise menetluse väliselt ega seal määratust suuremas ulatuses esitada menetluskulude kandmiseks kohustatud menetlusosalise vastu nõuet kulude hüvitamiseks kahju hüvitamise nõudena või muul sellesarnasel viisil.

(8) Menetluskulude kindlaksmääramise määrase võib teha ka kohtunikuabi.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 174¹. Menetluskulude kindlaksmääramine koos kulude jaotusega

(1) Asja menetluse lõpetamise korral kompromissi või hagist loobumise tõttu või kostja õigeksvõtul põhineva otsuse tegemise korral määrab kohus menetluse lõpetamise määra või õigeksvõtul põhinevas otsuses lisaks menetluskulude jaotusele ka hüvitatavate menetluskulude rahalise suuruse. Enne määra või otsuse tegemist annab kohus menetlusosalistele mõistliku tähtaja oma menetluskulude nimekirja esitamiseks.

(2) Maksekäsu kiirmenetluses määrab kohus maksekäsu või menetluse lõpetamise määra või tasumise tõttu käesoleva seadustiku §-s 488¹ ettenähtud juhul lisaks menetluskulude jaotusele kindlaks ka hüvitatava riigilõivu rahalise suuruse ning määrab 20 eurot avaldaja menetluskulude katteks. Muid avaldaja kantud menetluskulusid maksekäsu kiirmenetluses ei hüvitata.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Kohus määrab hageja taotlusel tagaseljaotsuses kindlaks ka kostja hüvitatavad menetluskulud, kui hageja esitab kohtu määratud ajaks menetluskulude nimekirja.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud juhul ei või menetlusosaline nõuda kulude hüvitamist käesoleva seadustiku § 174 lõigetes 1–3 sätestatud korras, välja arvatud juhul, kui kohtulahend, milles menetluskulud kindlaks määrati või kindlaks määrata tuli, tühistatakse või tagaseljaotsuse puhul asja menetlus taastatakse.
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 175. Lepingulise esindaja kulude hüvitamine

(1) Kui menetlusosaline peab menetluskulude jaotust kindlaksmäärava kohtulahendi kohaselt kandma teist menetlusosalist esindanud lepingulise esindaja kulud ja ta menetluskulude kindlaksmääramise avaldusele vastu ei vaidle, võib kohus piirduda üksnes selle kontrollimisega, et lepingulise esindaja kulud ei oleks suuremad käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud piirmäärast. Kui menetluskulude kindlaksmääramise avaldus on selgelt põhjendamatu või kui lepingulise esindaja kulude kohta esitatakse vastuväide, kontrollib kohus ka

lepingulise esindaja kulude põhjendatust ja vajalikkust. Lepinguline esindaja on menetlusosalist menetluses esindav advokaat või muu esindaja käesoleva seadustiku §-s 218 sätestatu kohaselt.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Menetlusosalist esindava töötajaga seotud kuludest hüvitatakse üksnes sõidukulud. Nõustaja kulusid ei hüvitata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Mitmele lepingulisele esindajale tehtud kulutused hüvitatakse, kui need on tingitud asja keerukusest või esindaja vahetamise vajadusest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3¹) Kohtutäituri otsuse peale esitatud kaebuse lahendamise menetluses kohtutäituri kantud ja notari ametitoimingute tegemise taotluse lahendamise menetluses notari kantud õigusabikulud ei hüvitata.
[RT I 2010, 26, 128- jõust. 14.06.2010]

(4) [Vabariigi Valitsus kehtestab](#) lepingulise esindaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 176. Menetluskulude kindlaksmääramise avalduse edastamine vastaspoolele

(1) Menetluskulude kindlaksmääramise avalduse toimetab kohus viivitamata koos menetluskulude nimekirja ja tõenditega kätte vastaspoolele ja annab talle aega vähemalt seitse päeva avalduse kättetoimetamisest alates sellele vastuväidete esitamiseks. Tähtaeg ei või olla lühem menetluskulude kindlaksmääramise avalduse esitamise tähtajast.

(2) Kui menetluskulud jagati täielikult või osaliselt murdosade või protsentide järgi, nõuab kohus pärast kulude kindlaksmääramise avalduse talle esitamist, et vastaspool esitaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul ka oma menetluskulude nimekirja ja vajaduse korral ka seda tõendavad dokumendid.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud tähtaja jooksul vastuväiteid või vastust saamata teeb kohus määruse üksnes avaldaja menetluskulude kohta.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud ei kohaldata, kui menetluskulud määratakse kindlaks käesoleva seadustiku §-s 174¹ sätestatud korras. Siiski tuleb käesoleva seadustiku § 174¹ lõikes 1 sätestatud juhul anda teistele menetlusosalistele mõistlik võimalus avaldada seisukohta teiste menetlusosaliste menetluskulude nimekirja suhtes.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 177. Menetluskulude kindlaksmääramise määrus

(1) Menetluskulude kindlaksmääramise määrus toimetatakse menetlusosalistele kätte.

(2) Kohus märgib menetluskulude kindlaksmääramist taotlenud isiku avalduse alusel menetluskulude kindlaksmääramise lahendis, et hüvitamisele kuuluvatelt menetluskuludelt tuleb tasuda menetluskulude suurus kindlaks tegeva lahendi jõustumisest alates kuni täitmiseni viivist võlaõigusseaduse § 113 lõike 1 teises lauses ettenähtud ulatuses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Menetlusosaline võib nõuda kohtult menetluskulude kohta tehtud määruse täiendamist, kui kohus ei võtnud seisukohta kõigi esitatud kulude suhtes. Täiendamist võib nõuda kümne päeva jooksul, alates määruse kättetoimetamisest.

(4) Kohus lahendab menetluskulude kindlaksmääramise kirjeldava ja põhjendava osata määrusega, kui talle ei esitata käesoleva seadustiku § 176 lõikes 1 või 2 nimetatud tähtaja jooksul vastuväidet ja kohus rahuldab avalduse täielikult.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 178. Menetluskulude kindlaksmääramise vaidlustamine

(1) Menetluskulude jaotuse kohta tehtud kohtulahendit saab vaidlustada üksnes selle kohtulahendi peale edasi kaevates, millega menetluskulude jaotus kindlaks määrati. Kui koos menetluskulude jaotusega määrati kindlaks hüvitatavate menetluskulude suurus, saab hüvitatavate menetluskulude suurus vaidlustada selle kohtulahendi peale edasi kaevates.
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2) Menetluskulude kindlaksmääramise määruse või selle täiendamise määruse peale võib esitada määruskaebuse menetluskulude kindlaksmääramist taotlenud ja menetluskulud kandma kohustatud isik, kui kaebuse hind ületab 200 eurot.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määruskaebuse menetlemisel tekkinud kulused ei hüvitata.

§ 179. Menetluskulude väljamõistmine ja sissenõudmine Eesti Vabariigi kasuks

(1) Menetluskulud, mis tuleb tasuda riigile ja mis ei ole tekkinud riigi osalemisest kohtus menetlusosalisena, muu hulgas tasumata või vähem tasutud riigilõiv või riigi kasuks välja mõistetud menetlusabikulud, mõistab asja lahendav kohus kohustatud isikult välja asjas tehtavas lahendis või eraldi määrusega.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Pärast asjas tehtud lahendi jõustumist võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulud välja mõista määrusega nii kohus, kelle menetluses kulud tekkisid, kui ka asja lahendanud maakohus. Määrust ei või teha, kui asjas tehtud kohtulahendi jõustumisest on möödunud üle kahe aasta.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale võib menetluskulud maksma kohustatud isik või Eesti Vabariik rahandusministri käskkirjaga määratud asutuse kaudu esitada määruskaebuse, kui kaebuse hind ületab 64 eurot. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(4) Riigi kasuks menetluskulude, mis ei ole tekkinud riigi osalemisest kohtus menetlusosalisena, väljamõistmise lahendi, samuti trahvimääruse ja muu sellesarnase raha sissenõudmise lahendi ärakirja saadab kohus pärast lahendi jõustumist viivitamata rahandusministri käskkirjaga määratud asutusele.

[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(5) Kohtulahendi kohaselt raha riigituludesse tasumiseks kohustatud isik peab lahendi täitma jõustumisest alates 15 päeva jooksul, välja arvatud juhul, kui lahend kuulub viivitamatule täitmisele või kui lahend näeb ette teistsuguse tähtaja.

(6) Rahandusministri käskkirjaga määratud asutus võib käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud lahendi sundtäitmisele saata, kui kohustatud isik ei ole lahendit täitnud jõustumisest alates 15 päeva jooksul.

[RT I, 28.12.2011, 1- jõust. 01.01.2012]

(7) Kohtulahendi alusel riigi kasuks välja mõistetud menetluskulude maksmise nõue, mis ei ole tekkinud riigi osalemisest kohtus menetlusosalisena, samuti trahvimääruse ja muu sellesarnase raha sissenõudmise lahendi täitmise nõue aegub kolme aasta möödumisel raha väljamõistmise lahendi jõustumisest. Nõude aegumisele kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduses nõuete aegumise kohta sätestatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud nõude sissenõudmisele kohaldatakse täitemenetluse seadustiku §-s 209 avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete täitmise kohta sätestatud, kui käesolevas paragrahvis sätestatud ei tulene teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud nõude tasumisega viivitamise korral tuleb tasuda menetluskulude tasumiseks kohustava lahendi jõustumisest alates kuni täitmiseni viivist võlaõigusseaduse § 113 lõike 1 teises lauses ettenähtud ulatuses. Kohus märgib seda ka menetluskulude väljamõistmise lahendis.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

6. jagu

Riigipoolse menetlusabi andmine menetluskulude kandmiseks

§ 180. Riigipoolse menetlusabi andmine menetluskulude kandmiseks

(1) Menetlusabi on riigipoolne abi menetluskulude kandmiseks. Menetlusabina võib kohus isiku (edaspidi *menetlusabi saaja*) taotlusel määrata, et menetlusabi saaja:

1) vabastatakse täielikult või osaliselt riigilõivu või kautsjoni maksimisest või muude kohtukulude või menetlusdokumentide ja kohtulahendi tõlke kulude kandmisest;

2) võib tasuda riigilõivu, kautsjoni või muud kohtukulud või menetlusdokumentide või kohtulahendi tõlke kulud osamaksetena kohtu määratud tähtaja jooksul;

[RT I 2010, 26, 128- jõust. 14.06.2010]

3) ei pea maksma tasu menetlusabi korras määratud advokaadi õigusabi eest või ei pea seda tegema kohe või täies ulatuses;

4) vabastatakse sissenõudjana Eesti Vabariigi arvel täielikult või osaliselt täitemenetlusega seotud kuludest või kohtumenetluses kohtutäituri vahendusel menetlusdokumendi kättetoimetamise kuludest või nähakse ette nende tasumine osamaksetena kohtu määratud tähtaja jooksul;

5) vabastatakse Eesti Vabariigi arvel täielikult või osaliselt eestkoste teostamisega seotud kulude kandmisest ja eestkostjale tasu maksmisest;

6) vabastatakse täielikult või osaliselt kohustusliku kohtueelse menetlusega seotud kuludest või nähakse ette nende tasumine osamaksetena kohtu määratud tähtaja jooksul;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

7) vabastatakse Eesti Vabariigi arvel osaliselt või täielikult lepitusmenetluse kuludest käesoleva seadustiku § 4 lõikes 4 sätestatud juhul.

[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

(2) Menetlusosalise, kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik või kelle elukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, võib Eestis menetlusabi andmisel vabastada Eesti Vabariigi arvel kohtu nõutud ja menetlusabi taotleja esitatud dokumendi tõlkimise kulust või määrata kulude kandmise osamaksetena kohtu määratud tähtaja jooksul, kui dokument on vajalik asja lahendamiseks.

(3) Menetlusosalise, kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik või kelle elukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, võib Eestis menetlusabi andmisel vabastada menetlusega seotud sõidukulude kandmisest või määrata kulude kandmise osade kaupa, kui seaduses on sätestatud menetlusosalise isikliku kohaloleku vajadus või kui kohus peab seda vajalikuks.

(4) Menetlusabi andmisele advokaadi õigusabi eest tasumisel (riigi õigusabi) kohaldatakse käesolevas jaos sätestatud üksnes niivõrd, kui võrd riigi õigusabi seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 181. Menetlusabi andmise tingimused

(1) Menetlusabi taotlejale antakse menetlusabi, kui:

1) menetlusabi taotleja ei suuda oma majandusliku seisundi tõttu menetluskulusid tasuda või kui ta suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena ja

2) on piisav alus eeldada, et kavandatav menetluses osalemine on edukas.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Menetluses osalemise edukust eeldatakse, kui taotlus, mille esitamiseks menetlusabi taotletakse, on õiguslikult veenvalt põhjendatud ja faktiliselt põhistatud. Menetluses osalemise edukuse hindamisel arvestatakse ka asja tähendust menetlusabi taotlejale.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Isikule ei anta menetlusabi, kui tema menetluses osalemine on ebamõistlik, eelkõige kui tema taotletu saab saavutada lihtsamalt, kiiremini või odavamalt.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3¹) Kui menetlusabi taotluse läbivaatamisel ilmneb, et taotleja majandusliku seisundi tõttu puudub alus talle menetlusabi andmiseks, kuid kohus leiab, et tasumisele kuuluva riigilõivu korraga tasumine takistab konkreetse kohtuasja asjaolusid arvestades ebamõistlikult isiku õigust pöörduda kohtusse oma eeldatava ja seadusega kaitstud õiguse või huvi kaitseks, võib kohus menetlusabi korras määrata, et hagiavalduselt või apellatsioonkaebuselt tasumisele kuuluv riigilõiv tasutakse osamaksetena kohtu määratud tähtaja jooksul.

[RT I 2010, 26, 128- jõust. 14.06.2010]

(4) Menetlusabi ei anta avaldajale maksekäsu kiirmenetluses ega registriasjas kandeavalduselt tasumisele kuuluva riigilõivu maksmiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Menetluses osalemise edukust ega mõistlikkust ei hinnata menetlusabi taotlemisel menetlusdokumendi või kohtulahendi tõlkimiseks. Muu menetlusdokumendi kui kohtulahendi tõlkimiseks ei anta menetlusabi, kui isikut esindab menetluses esindaja.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 182. Füüsilisele isikule menetlusabi andmise piirangud

(1) Menetlusabi antakse füüsilisest isikust menetlusosalisele, kelle elukoht on menetlusabi andmise avalduse esitamise ajal Eesti Vabariigis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis või kes on Eesti Vabariigi või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik. Elukoha määramisel käesoleva jao tähenduses lähtutakse EL Nõukogu määruse 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artiklist 59. Muule füüsilisest isikust menetlusosalisele antakse menetlusabi üksnes juhul, kui see tuleneb välislepingust.

(2) Füüsilisele isikule ei anta menetlusabi, kui:

1) menetluskulud ei ületa eeldatavasti menetlusabi taotleja kahekordset keskmist ühe kuu sissetulekut, mis on arvutatud taotluse esitamisele eelnenud nelja kuu keskmise kuusissetuleku alusel ning millest on maha arvatud maksud ja sundkindlustuse maksed ja seadusest tulenevate ülalpidamiskohustuste täitmiseks ettenähtud summa, samuti mõistlikud kulud eluasemele ja transpordile;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) menetlusabi taotleja saab menetluskulud kanda oma olemasoleva ja suuremate raskusteta müüdava vara arvel, millele saab seaduse kohaselt pöörata sissenõude;

3) menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.

[RT I, 10.11.2011, 5- jõust. 01.11.2011 Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistas tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkti 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab kohtusse pöördumisel riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.]

[RT I, 21.04.2011, 17- jõust. 14.04.2011 Riigikohtu üldkogu otsus tunnistas tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lõike 2 punkti 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see välistab apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks menetlusabi andmise füüsilisele isikule, kui menetlus on seotud menetlusabi taotleja majandus- või kutsetegevusega ega puuduta tema majandus- või kutsetegevusega mitteseotud õigusi.]

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktide 1 ja 2 puhul ei arvestata menetluskulusid, mis võivad tekkida menetluses tehtava lahendi peale edasikaebamisel. Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud varana arvestatakse ka ühisvara ulatuses, milles võib eeldada, et ühisomanikud võiksid seda mõistlikult kasutada menetluskulude katteks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatu ei välista menetlusabi andmist, kui menetlusabi taotleja elukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis ja ta tõendab, et ta ei suuda menetluskulusid kohe või tervikuna katta elukohariigi elamiskulude tõttu, mis on suuremad kui Eestis.

(4) Menetlusabi, sealhulgas riigi õigusabi andmisel nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes alusel toimivas menetluses kohaldatakse käesolevas seadustikus menetlusabi andmise kohta sätestatud üksnes ulatuses, milles nimetatud määruses ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I, 14.03.2011, 2- jõust. 18.06.2011]

§ 183. Juriidilisele isikule ja pankrotivõlgnikule menetlusabi andmise piirangud

(1) Juriidilistest isikutest võib menetlusabi oma eesmärkide saavutamiseks taotleda üksnes tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja kantud või sellega võrdsustatud mittetulundusühing või sihtasutus, mille asukoht on Eestis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, kui taotleja põhistab, et ta taotleb menetlusabi keskkonnakaitse või tarbijakaitse valdkonnas või muud ülekaalukat avalikku huvi arvestades paljude inimeste seadusega kaitstud õiguste võimaliku kahjustamise vältimiseks ja ta ei suuda eeldatavasti menetluskulusid oma vara arvel katta või suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena. Muule välismaisele juriidilisele isikule antakse menetlusabi üksnes välislepingu alusel.

[RT I, 21.04.2011, 16- jõust. 12.04.2011 Riigikohtu üldkogu otsus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 183 lg 1 esimese lause osas, milles see välistab tsiviilkohtumenetluses menetlusabi andmise selles sättes märgitud kriteeriumitele mittevastavale Eesti eraõiguslikule juriidilisele isikule apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks.]

(2) Eesti pankrotivõlgnik võib taotleda menetlusabi andmist menetluskulude kandmiseks, kui kulud ei saa või ei ole põhjendatud katta pankrotihalduri valitsetavast varast ning ei saa eeldada, et kulud kannaksid asja suhtes varalist huvi omavad isikud, muu hulgas pankrotivõlgniku pärijad, liikmed, osanikud, aktsionärid, juhtorgani liikmed või pankrotivõlausaldajad. Pankrotihalduri tasu ja kulutuste katteks määratud menetlusabi, mida ei mõisteta riigi tuludesse välja, ei või olla suurem kui 397 eurot.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Pankrotivõlgnik võib taotleda käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul ka riigi õigusabi andmist. Riigi õigusabi andmise eelduseks on lisaks see, et pankrotihaldur ei saa ise teha taotletavat menelustoimingut või kui seda ei saa tema kvalifikatsiooni ja ülesandeid arvestades temalt oodata.

[RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

§ 184. Menetlusabi taotluse esitamine ja menetlusabi andmise jätkamine

(1) Menetlusabi taotlus esitatakse kohtule, kus toimub või peaks toimuma menetlus, mille kulude kandmiseks menetlusabi taotletakse.

(2) Menetlusabi taotlus täitemenetlusega seotud kulutuste kandmiseks esitatakse kohtule, kes lahendaks täitemenetlust korraldava kohtutäituri tegevuse peale esitatud kaebuse, ning kohtueelse menetlusega seotud kulutuste kandmiseks kohtule, kelle tööpiirkonnas kohtueelne menetlus toimub.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud kohus on ka menetlusabi taotlusi vastuvõttev asutus EL Nõukogu direktiivi 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad (ELT L 026,

31.01.2003, lk 41–47), artikli 14 tähenduses. Kohus ei või nõuda taotluse legaliseerimist või muul viisil ametlikku kinnitamist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui menetlusosalisele on antud menetlusabi ja ta kaebab kohtulahendi edasi, eeldatakse, et menetlusabi andmine kehtib ka igas järgmises kohtuastmes. Kohus kontrollib siiski kaebuse menetluse võtmisel, kas on piisav alus eeldada, et kavandatav menetluses osalemine on edukas ja menetluses osalemine ei ole ilmselt ebamõistlik ning kohus võib igas menetlusstaadiumis kontrollida, kas menetlusabi andmise majanduslikud eeldused on täidetud. Menetluses osalemise edukust ja mõistlikkust ei kontrollita, kui kohtulahendi on edasi kaevanud juba teine menetlusosaline ja tema kaebus on menetluse võetud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohtu nõudmisel peab menetlusabi saaja käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul andma selgitusi, kas tema varaline seisund on muutunud ja esitama vastavad tõendid. Kohtul on õigus vajaduse korral muu hulgas küsida andmeid menetlusabi saaja või tema perekonnaliikmete majandusliku seisundi või maksevõime kohta Maksu- ja Tolliametilt, krediitiasutustelt ja muudelt isikutelt või asutustelt.

(6) Kui sissenõudja taotleb menetlusabi täitemenetluse kulude katteks ja on saanud eelnevalt menetlusabi asja menetlemisel, ei pea kohus täiendavalt kontrollima, kas menetlusabi andmise majanduslikud eeldused on täidetud. Kohus peab kõiki menetlusabi andmise eeldusi kontrollima, kui menetlusabi taotletakse enam kui ühe aasta möödumisel menetluses tehtud lahendi jõustumisest.

§ 185. Menetlusabi taotluse sisu

(1) Menetlusabi taotluses märgitakse:

- 1) menetlus, milleks menetlusabi taotletakse;
- 2) kellena taotluse esitaja menetluses osaleb või soovib osaleda ja milliseid avaldusi või taotlusi tahab esitada;
- 3) millel taotluse esitaja nõue või vastuväide põhineb.

(2) Taotlusele lisab taotleja allkirjastatud teatise enda ja oma perekonnaliikmete isikliku ja majandusliku seisundi kohta (perekonnasuhted, elukutse, vara, sissetulek ja kohustused) ning võimaluse korral ka muud dokumendid, mis seda seisundit tõendavad.

(3) Isik, kelle elukoht ei ole Eestis, lisab taotlusele elukohariigi pädeva asutuse teatise tema ja tema perekonnaliikmete kolme viimase aasta sissetuleku kohta. Kui taotleja ei saa teatist mõjuval põhjusel esitada, võib menetlusabi andmise otsustada teatiseta.

(4) Juriidilisest isikust taotleja lisab võimaluse korral menetlusabi taotlusele põhikirja ärakirja ning eelmise majandusaasta aruande kinnitatud ärakirja.

(5) Menetlusabi taotluse ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud teatise näidisvormi ja selles sisalduvate andmete loetelu [kehtestab justiitsminister määruse](#) ning taotluse ja teatise näidisvorm peab olema igähele vabalt kättesaadav Justiitsministeeriumi veebilehel ning igas kohtus ja advokaadibüroos. Justiitsminister võib kehtestada ka nõudeid taotleja poolt esitatavatele taotlust põhjendavatele dokumentidele.

(6) Menetlusabi taotlus esitatakse eesti keeles. Taotluse võib esitada ka inglise keeles, kui menetlusabi taotleb füüsiline isik, kelle elukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis või kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, või juriidiline isik, mille asukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 186. Taotleja majandusliku seisundi hindamine

(1) Taotleja majanduslikku seisundit hinnates arvestatakse tema vara ja sissetulekut ning temaga koos elavate perekonnaliikmete vara ja nende sissetulekuid, tema ülalpidamisel olevate isikute arvu, eluasemele tehtavaid mõistlikke kulutusi ning muid tähendust omavaid asjaolusid.

(2) Taotleja majanduslikku seisundit hinnates ei arvestata taotlejale kuuluvat vara, millele seaduse kohaselt ei saa sissenõuet pöörata. Samuti ei arvestata menetlusabi taotlejale kuuluvat ning tema ja temaga koos elavate perekonnaliikmete igapäevakasutuses olevat eluaset ega vajalikke sõiduvahendeid, kui nende arv ja väärtus on õiglases suhtes perekonna suuruse, sõiduvajaduse ning sissetulekuga.

(3) Kui menetlusabi taotleja taotleb menetlusabi temaga koos elava perekonnaliikme vastu nõude esitamiseks, ei arvestata taotleja majandusliku seisundi hindamisel selle perekonnaliikme sissetulekut ega temale kuuluvat vara.

(4) [Kehtetu -RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

(5) Kohus võib menetlusabi taotlejalt nõuda esitatud andmete põhistamist või täiendavate dokumentide ja andmete esitamist või nõuda teistelt isikutelt või asutustelt, sealhulgas krediitiasutustelt, teavet taotleja ja temaga koos elavate perekonnaliikmete majandusliku seisundi või maksevõime kohta. Järelepärimisele tuleb vastata kohtu määratud tähtaja jooksul.

(6) Kui taotluse esitaja ei ole kohtu määratud tähtaja jooksul esitanud põhistatud andmeid oma isikliku ja majandusliku seisundi kohta või vastanud esitatud küsimustele või on seda teinud ebapiisavalt, ei määra kohus menetlusabi andmist ulatuses, mida ei ole põhistatud.

(7) Maksu- ja Tolliamet esitab kohtu nõudmisel teatise menetlusabitaotleja ja tema perekonnaliikmete viimase aasta sissetuleku kohta või sissetulekuandmete puudumise kohta. Teatise vormi kehtestab rahandusminister määrusega.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Tehnilise võimaluse olemasolul tuleb kohtule tagada, et ta saaks taotleja majandusliku seisundi hindamiseks vajalikke andmeid ise Maksu- ja Tolliameti või käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud isiku või asutuse andmebaasist kontrollida.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 187. Menetlusabi taotluse lahendamine

(1) Menetlusabi taotlus lahendatakse määrusega. Vajaduse korral võib kohus küsida enne taotluse lahendamist teiste menetlusosaliste seisukohta.

(2) Kohus saadab menetlusabi andmise määruse ärakirja viivitamata Rahandusministeeriumile või rahandusministri määratud Rahandusministeeriumi valitsemisala asutusele.

(3) Kui menetlusabi taotluse edastas kohtule mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi menetlusabi taotluste edastamiseks pädev asutus, saadab kohus menetlusabi taotluse kohta tehtud määruse ärakirja ka sellele asutusele.

(4) Menetlusabi taotluse võib lahendada ka kohtunikuabi.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(5) Menetlusabi andmise taotlus ei peata seaduses sätestatud ega kohtu määratud menetlustähtaja kulgemist. Kohus pikendab siiski mõistlikult enda määratud tähtaega, eelkõige esitama kaebuse või taotlusele vastamiseks määratud tähtaega, pärast menetlusabi andmise taotluse lahendamist, kui menetlusabi andmise taotlus ei olnud esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Seaduses sätestatud tähtaja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama kaebuse. Kaebuse põhjendamiseks või riigilõivu tasumiseks või kaebuses esineva sellise puuduse kõrvaldamiseks, mis on seotud menetlusabi taotlemisega, annab kohus mõistliku tähtaja pärast menetlusabi andmise taotluse lahendamist, kui nimetatud taotlus ei olnud esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil. See ei välista menetlustähtaja ennistamist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 188. Osamaksete tasumise peatamine ja maksete suuruse muutmine

(1) Kui menetlusabi korras on määratud menetluskulude tasumine osadena, peatab kohus määrusega osamaksete tasumise, kui:

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

1) on ilmne, et menetlusabi saaja senised maksed katavad menetluskulud;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) jõustub lahend, mille alusel peab menetluskulud kandma teine menetlusosaline.

(2) Kohus ei peata käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 kohaselt osamaksete tasumist, kui menetluskulude kandmiseks kohtulahendi alusel kohustatud menetlusosalisele on samuti antud menetlusabi menetluskulude kandmiseks või kui muul põhjusel on ilmne, et see menetlusosaline ei suuda kulusid tasuda.

(3) Kohus võib menetluskulude osamaksete suurust ja tasumise tähtaega määrusega muuta, kui menetlusabi saaja majanduslik seisund on oluliselt muutunud. Kohtu nõudmisel peab menetlusabi saaja andma selgitusi, kas tema majanduslik seisund on muutunud, ja esitama vastavad tõendid. Kohtul on õigus vajaduse korral muu hulgas küsida andmeid menetlusabi saaja või tema perekonnaliikmete majandusliku seisundi või maksevõime kohta Maksu- ja Tolliametilt, krediitiasutustelt ja muudelt isikutelt või asutustelt.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud kohaldatakse, kui menetlusabi saaja isik õigusjärgluse tõttu muutub, muu hulgas kui menetlusabi saanud hageja loovutab nõude, mille esitamiseks ta on menetlusabi saanud, ja õigusjärglasel ei ole õigust menetlusabile samas ulatuses.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 189. Menetlusabi andmise tühistamine

(1) Kohus võib menetlusabi andmise tühistada, kui:

- 1) menetlusabi saaja on menetlusabi taotledes esitanud valeandmeid;
- 2) menetlusabi saamise tingimused puudusid või on ära langenud, muu hulgas menetlusabi saaja isiku muutumise korral õigusjärgluse tõttu, kui õigusjärglasel ei ole õigus saada menetlusabi; [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) menetlusabi saaja ei ole kohtu määratud osamakseid tasunud kauem kui kolm kuud;
- 4) menetlusabi saaja ei anna kohtu nõudmisel selgitust oma majandusliku seisundi muutumise kohta või ei esita nõutavaid tõendeid.

(2) Menetlusabi andmise tühistamise korral kannab menetlusabi saanud menetlusosaline oma menetluskulud täies ulatuses.

§ 190. Menetlusabi andmine ja menetluskulude jaotus

(1) Menetlusabi andmine ei välista ega piira menetlusabi saaja kohustust hüvitada kohtulahendi alusel vastaspoolele tekkinud kulutused.

(2) Menetlusosaline, kelle kahjuks lahend tehti, kannab oma menetluskulud täies ulatuses ka siis, kui ta on menetluskulude kandmisest vabastatud või kui talle on antud menetlusabi menetluskulude tasumiseks.

(3) Menetluskulud, mille kandmisest hageja on vabastatud või mida hageja võis tasuda osamaksetena, mõistab kohus hagi rahuldamise korral kostjalt välja riigituludesse võrdeliselt hagi rahuldatud osaga, sõltumata sellest, kas ka kostja sai menetlusabi menetluskulude kandmisel. Sama kehtib hageja poolel menetluses osalevale kolmandale isikule menetlusabi andmise kohta, kui hagi rahuldatakse.

(4) Kui hageja või tema poolel menetluses osalev kolmas isik või hagita menetluse avaldaja sai menetlusabi menetluskulude kandmisel, mõistetakse temalt hagi või avalduse rahuldamata või läbi vaatamata jätmise või asja menetluse lõpetamise korral menetluskulud riigituludesse täies ulatuses välja. Kui hageja loobub hagist või võtab hagi tagasi seetõttu, et kostja on nõude pärast hagi esitamist rahuldanud, kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatut.

(5) Kui kostja või tema poolel menetluses osalev kolmas isik sai menetlusabi menetluskulude kandmisel, mõistetakse temalt hagi rahuldamise korral menetluskulud riigituludesse täies ulatuses välja. Menetluskulud, mille tasumisest kostja või tema poolel menetluses osalev kolmas isik on vabastatud või mida kostja või tema poolel menetluses osalev kolmas isik võis tasuda osamaksetena, mõistab kohus hagi rahuldamata või läbi vaatamata jätmise või asja menetluse lõpetamise korral hagejalt välja riigituludesse võrdeliselt hagi rahuldamata jäetud osaga, sõltumata sellest, kas ka hageja sai menetlusabi menetluskulude kandmisel.

(6) Kui menetlusosalisele anti menetlusabi menetluskulude kandmiseks hagita menetluses, võib kohus menetluskulud mõnelt teiselt menetlusosaliselt riigituludesse välja mõista käesoleva seadustiku § 172 lõikes 1 sätestatud tingimustel.

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3–6 nimetatud kohtulahendis võib kohus mõjuval põhjusel, muu hulgas kompromissi sõlmimise tõttu, ette näha kulude riigituludesse tasumise hilisema tähtpäeva või osadena tasumise kohtu määratud tähtaja jooksul, samuti vabastada isiku menetluskulude riigituludesse tasumise kohustusest. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(7¹) Kui riigilõivuseaduse kohaselt on avalduse või kaebuse veebilehe www.e-toimik.ee kaudu esitamisel sätestatud riigilõivu täismäärast madalam riigilõivumäär, mõistetakse käesolevas paragrahvis sätestatu alusel riigituludesse välja riigilõiv madalama riigilõivumäära järgi. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(8) Kui menetlusosalisele anti menetlusabi, sealhulgas riigi õigusabi, nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes alusel toimivas menetluses, kohaldatakse käesolevas seadustikus menetluskulude jaotamise kohta sätestatut üksnes ulatuses, milles nimetatud määruses ei ole ette nähtud teisiti. [RT I, 14.03.2011, 2- jõust. 18.06.2011]

§ 191. Määruskaebuse esitamine menetlusabi määruse peale

(1) Maakohtu või ringkonnakohtu menetlusabi andmise või sellest keeldumise määruse peale ja kummagi määruse muutmise või tühistamise määruse peale, võib menetlusabi taotleja või saaja või Eesti Vabariiki Rahandusministeeriumi või rahandusministri määratud Rahandusministeeriumi valitsemisala asutuse kaudu esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Menetlusabi määruse peale ei saa esitada määruskaebust, kui tsiviilasjas endas on tehtud jõustunud kohtulahend.

(3) Määruskaebuse menetlemise kulusid ei hüvitata.

(4) Käesoleva seadustiku § 190 lõigetes 3–6 nimetatud määruste, millega mõistetakse menetlusosaliselt välja menetluskulud riigitulusesse, ja nende peale määruskaebuse esitamisele kohaldatakse käesoleva seadustiku §-s 179 sätestatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 192. Menetlusabi andmine menetluseks muus Euroopa Liidu liikmesriigis

Menetlusabi advokaadi õigusabi tagamiseks või avalduse ja selle lisade tõlkimiseks võib vastavalt riigi õigusabi seaduse §-dele 33 ja 34 Harju Maakohtult taotleda ka menetluseks, mis toimub muus Euroopa Liidu liikmesriigis.

§ 193. Menetlusabi andmise taotluste vahendamine teistele Euroopa Liidu liikmesriikidele

(1) Harju Maakohtu vahendusel võib käesolevas jaos sätestatu kohaselt menetlusabi saamiseks õigustatud isik taotleda menetlusabi andmist ka mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis toimivas menetluses.

(2) Menetlusabi taotluse edastamiseks esitatakse kohtule menetlusabi taotlus ja sellele lisatud dokumendid selle liikmesriigi keeles, kus menetlusabi andmist taotletakse, tingimusel, et see keel on Euroopa Liidu ametlik keel või et liikmesriik on selle keelega nõustunud vastavalt direktiivi 2003/8/EÜ artikli 14 lõikele 3.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus abistab menetlusabi taotlejat teises Euroopa Liidu liikmesriigis menetlusabi taotlemisel, hoolitsedes, et menetlusabi taotlusele oleks lisatud kõik tema andmetel taotluse lahendamiseks vajalikud dokumendid ning korraldades vajaduse korral taotluse ja dokumentide tõlkimise. Dokumente ei pea legaliseerima ega muul viisil ametlikult kinnitama.

(4) Kohus lahendab menetlusabi taotluse edastamise avalduse hagita menetluses. Menetlusabi taotluse edastamisest võib põhjendatud määrusega keelduda, kui taotlus on ilmselt põhjendamatu või see ei kuulu ilmselt direktiivi 2003/8/EÜ kohaldamisalasse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohus edastab menetlusabi taotluse koos lisadokumentidega 15 päeva jooksul, alates nõuetekohases keeles nõuetekohaste taotluse ja lisadokumentide esitamisest või vormistamisest, vastava Euroopa Liidu liikmesriigi taotluse vastuvõtmiseks pädevale asutusele.

(6) Menetlusabi taotluse edastamiselt ei pea tasuma riigilõivu. Muud menetluskulud, eelkõige tõlkekulud, võib kohus määrusega taotluse esitajalt sisse nõuda juhul, kui menetlusabi taotlus jäetakse rahuldamata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(7) Taotluse edastamisest keeldumise määruse peale võib taotleja esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(8) Justiitsminister kehtestab määrusega direktiivi 2003/8/EÜ artikli 16 lõikes 1 ettenähtud mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis menetlusabi saamise taotluse ja selle edastamise tüüpvormid. Tüüpvormide olemasolul peavad avaldaja ja taotluse edastaja neid kasutama.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(9) Kui Euroopa Liidu teise liikmesriigi taotluse vastuvõtmiseks pädev asutus lükkab menetlusabi andmise taotluse tagasi avaldaja majandusliku olukorra tõttu või teatab kavatsusest taotlus tagasi lükata, väljastab kohus avaldaja taotlusel talle tõendi majandusliku olukorra kohta, kui tal oleks Eestis majandusliku olukorra tõttu õigus menetlusabile, ning edastab tõendi taotluse täiendusena ja sellega samas keeles taotluse vastuvõtmiseks pädevale asutusele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

19. peatükk TAGATIS

§ 194. Tagatise andmise viis ja suurus

(1) Kui seaduses on ette nähtud poole kohustus anda tagatis, määrab selle andmise viisi ja tagatise suuruse kohus. Kui kohus ei ole seda teinud ja pooled ei ole kokku leppinud teisiti, antakse tagatis raha või väärtpaberite hoiustamisena kohtu deposiitkontole või Eesti või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi krediitdiasutuse tähtajatu, tagasivõtmatu ja tingimusteta garantiina teise poole kasuks.

(2) Tagatiseks võib olla väärtpaber, kui sellel on turuhind. Väärtpaberit arvestatakse tagatisena mitte suuremas ulatuses kui 3/4 väärtpaberi turuhinnast.

(3) Kohtu deposiitkontole hoiustamisele kohaldatakse võlaõigusseaduse hoiustamise sätteid.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(4) Hoiustamiseks vajaminevad andmed kohtu deposiitkonto ja viitenumbrite kohta avaldatakse kohtu veebilehel.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 195. Tagatise tagasiandmine

(1) Kui tagatise andmise põhjus on ära langenud, tagastab tagatise määranud või selle andmist võimaldanud kohus tagatise andja avalduse alusel tagatise. Kui tagatis on antud garantiina, määrab kohus garantiid lõppemise.

(2) Enne määruse tegemist saadab kohus tagatise tagastamise avalduse seisukoha võtmiseks poolele, kelle kasuks on tagatis antud.

(3) Tagatise tagastamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse avaldaja. Tagatise tagastamise määruse peale võib määruskaebuse esitada pool, kelle kasuks tagatis anti.

§ 196. Tagatise andmine menetluskulude katteks

(1) Hagimenetluses võib kohus kostja taotlusel kohustada hagejat andma kostja eeldatavate menetluskulude katteks tagatise, kui hageja:

1) ei ole Eesti Vabariigi, mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi ega Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi kodanik ja tema elukoht ei ole Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis ega Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) on juriidiline isik, mille asukoht ei ole Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis ega Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3) majandusliku seisundi tõttu või muul põhjusel on kostja eeldatavate menetluskulude sissenõudmine ilmselt raskendatud, eelkõige juhul, kui on välja kuulutatud hageja pankrot, algatatud hageja pankrotimenetlus või kui aasta jooksul enne hagi esitamist on hageja vara suhtes toimunud täitemenetlus, ilma et täitemenetluses esitatud nõuet oleks rahuldatud.

(2) Kohus ei või kohustada hagejat tagatist andma, kui hagejal on menetluskulude katteks Eestis piisavalt vara või talle kuuluvad Eestis asjaõigusega piisavalt tagatud nõuded. Kohus ei või käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud juhul kohustada hagejat tagatist andma, kui:

1) välislepingu alusel ei või tagatist nõuda;

2) kostjale menetluskulude hüvitamise lahend kuulub hageja elu- või asukohamaal täitmisele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2¹) Kui tagatise nõudmise eeldused on täidetud, võib kohus jätta tagatise siiski täielikult või osaliselt nõudmata või määrata selle tasumise osade kaupa, kui hagejalt ei saa majanduslikel või muudel põhjustel mõistlikult oodata tagatise andmist ja hagi läbi vaatamata jätmisega võivad kaasneda rasked tagajärjed hagejale või kui tagatise nõudmine oleks hageja suhtes muul põhjusel ebaõiglane.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kostja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hagejalt nõuda tagatist ka siis, kui tagatise andmise eeldused tekivad alles menetluse ajal, välja arvatud juhul, kui ta on hagi õigeks võtnud. Kui menetluse käigus ilmneb, et antud tagatis ei ole küllaldane, võib kostja nõuda täiendavat tagatist.

(4) Hageja võib esitada tagatise andmist kohustava maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 197. Tagatise andmiseks tähtaja määramine

Kohus määrab käesoleva seadustiku §-s 196 sätestatud juhul hagejale kostja eeldatavate menetluskulude katteks tagatise andmise tähtaja. Kui hageja tähtaja jooksul tagatist ei anna, jätab kohus kostja taotlusel hagi läbi vaatamata.

4. osa MENETLUSOSALISED JA NENDE ESINDAJAD

20. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 198. Menetlusosalised

(1) Menetlusosalised on:

- 1) hagimenetluses – pooled ja kolmas isik;
- 2) hagita menetluses – avaldaja ja muud asjast puudutatud isikud.

(2) Seaduses ettenähtud juhul on menetlusosaline ka avalikku huvi kaitsma õigustatud isik või asutus.

(3) Hagita menetluse osalised kaasab kohus omal algatusel. Eeldatakse, et menetlusosalised on isikud, kellel on seaduse kohaselt õigus hagita menetluses tehtava määruse peale edasi kaevata. Isik ei ole menetlusosaline ainuüksi seetõttu, et ta tuleb seaduse kohaselt ära kuulata või et kohus peab seda vajalikuks. Kohus võib menetluse seisukoha andmiseks kaasata ka muid isikuid või asutusi, kui see on kohtu arvates vajalik asja õigemaks lahendamiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 199. Menetlusosalise õigused

(1) Menetlusosalisel on õigus:

- 1) tutvuda toimikuga ja saada sellest ärakirju;
- 2) teada asja arutava kohtu koosseisu;
- 3) esitada taandusi ja taotlusi;
- 4) anda kohtule seletusi ja esitada põhjendusi kõigi asja arutamisel tõusetunud küsimuste kohta;
- 5) esitada tõendeid ning võtta osa tõendite vaatlusest ja uurimisest;
- 6) vaielda vastu teiste menetlusosaliste taotlustele ja põhjendustele;
- 7) esitada küsimusi teistele menetlusosalistele, tunnistajatele ning ekspertidele;
- 8) saada dokumendina vormistatud kohtulahendi tõestatud ärakirju.

(2) Menetlusosalisel on ka muud käesolevas seadustikus sätestatud menetlusõigused.

§ 200. Menetlusosalise kohustused

(1) Menetlusosaline on kohustatud kasutama oma menetlusõigusi heauskselt.

(2) Kohus ei luba menetlusosalisel ega tema esindajal või nõustajal õigusi kuritarvitada, menetlust venitada ega kohut eksitusse viia.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Menetlusosaline ja tema esindaja peavad kohtule ja teistele menetlusosalistele viivitamata teatama oma aadressi ja sidevahendi andmete muutmise, sealhulgas andmete ajutisest muutumisest, kohtumenetluse kestel.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 201. Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime

(1) Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime on isiku võime omada tsiviilmenetlusõigusi ja kanda tsiviilmenetluskohustusi.

(2) Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime on igal isikul, kellel on õigusvõime tsiviilõiguse kohaselt. Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime on ka välismaisel isikute ühendusel ja asutusel ning rahvusvahelisel organisatsioonil, kelle õigusvõimet tunnustatakse Eestis rahvusvahelise eraõiguse sätete alusel.

§ 202. Tsiviilkohtumenetlusteovõime

(1) Tsiviilkohtumenetlusteovõime on isiku võime oma tegudega kohtus teostada tsiviilmenetlusõigusi ja täita tsiviilmenetluskohustusi.

(2) Tsiviilkohtumenetlusteovõimet ei ole piiratud teovõimega isikul, välja arvatud, kui täisealise isiku teovõime piiratus ei puuduta tsiviilmenetlusõiguste teostamist ja tsiviilmenetluskohustuste täitmist. Vähemalt viieteistaastane alaealine võib menetluses osaleda kõrvuti seadusliku esindajaga.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui menetluses esindab tsiviilkohtumenetlusteovõimelist täisealist isikut eestkostja, loetakse, et esindatav on tsiviilkohtumenetlusteovõimetu.

25.11.2013 12:15

Veaparandus - Parandatud ilmne ebatäpsus sõnas "eestkostja" Riigi Teataja seaduse § 10 lõike 4 alusel.

(4) Täisealisele isikule piiratud teovõime tõttu eestkoste seadmise menetluses on eestkostetaval tsiviilkohtumenetlusteovõime. Isiku kinnisesse asutusse paigutamise menetluses on isikul oma teovõimest sõltumata tsiviilkohtumenetlusteovõime, kui ta on vähemalt neljateistaastane.

§ 203. Välismaalase tsiviilkohtumenetlusteovõime

Välismaalane, kellel oma maa õiguse järgi tsiviilkohtumenetlusteovõime puudub, loetakse tsiviilkohtumenetlusteovõimeliseks, kui ta on seda Eesti õiguse kohaselt.

§ 204. Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime ja tsiviilkohtumenetlusteovõime kontroll

(1) Kohus kontrollib menetlusosaliste tsiviilkohtumenetlusõigusvõime ja tsiviilkohtumenetlusteovõime olemasolu ning ei luba selle puudumisel isikul menetluses osaleda.

(2) Kui kohtul on kahtlus füüsilisest isikust menetlusosalise tsiviilkohtumenetlusteovõimes, võib ta isikult nõuda arsti arvamuse esitamist või korraldada ekspertiisi. Kui isik sellest keeldub või kui esitatud dokumendid ei kõrvalda kohtu kahtlust, algatab kohus menetluse menetlusosalisele eestkostja määramiseks. Hagejale või muu avalduse või kaebuse esitajale eestkostja määramise menetluse algatamise võimatuse korral jätab kohus avalduse või kaebuse läbi vaatamata.

(3) Kohus võib lubada menetluses osaleda ka tsiviilkohtumenetlusteovõimetul menetlusosalisel, kui menetluses osalemise takistus seab ohtu menetlusosalise olulise huvi. Sel juhul määrab kohus talle tähtaja esindaja määramiseks. Menetlust lõpetavat kohtulahendit ei või menetluses teha enne, kui tähtaeg on möödunud.

(4) Kohus teavitab viivitamata menetlusosalise elukoha järgset valla- või linnavalitsust, kui tal tekib kahtlus menetlusosalise teovõime suhtes.

21. peatükk POOLED

§ 205. Pooled

(1) Tsiviilkohtumenetluse pooled on hageja ja kostja.

(2) Hageja on isik, kes on esitanud hagi. Kostja on isik, kelle vastu hagi on esitatud.

§ 206. Poolte õigused

(1) Lisaks menetlusosalise õigustele on hagejal õigus muuta hagi alust või eset, suurendada või vähendada oma nõuet või loobuda hagist, kostjal aga õigus hagi õigeks võtta. Poolel on õigus kohtulahendi peale edasi kaevata ja muud käesolevas seadustikus ettenähtud menetlusõigused.

(2) Pooled võivad asja lõpetada kompromissiga.

(3) Poolel on õigus nõuda kohtulahendi sundtäitmist. Hagita menetluses on see õigus menetlusosalisel.

§ 207. Mitme hageja või kostja osavõtt asjast

(1) Mitu isikut võivad esitada ühise hagi ja hagi võib esitada ühiselt mitme kostja vastu, kui:

- 1) menetluse esemeks on mitme isiku ühine õigus;
- 2) mitu isikut on õigustatud või kohustatud samast alusest;
- 3) menetluse esemeks on samalaadsed ja olemuslikult samalaadsest alusest tekkinud nõuded või kohustused.

(2) Iga hageja või kostja osaleb menetluses teise poole suhtes iseseisvalt. Hageja või kostja toimingust ei tulene kaashagejale või -kostjale õiguslikke tagajärgi, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(3) Kui vaidlusalust õigussuhet saab tuvastada üksnes kõigi kaashagejate või -kostjate suhtes ühiselt ja kas või üks kaashageja või -kostja järgib menetlustähtaega, osaleb kohtuistungil, esitab kaebuse või osaleb muu menetlustoimingu tegemisel, kehtivad tema toimingud ka teiste kaashagejate või -kostjate suhtes.

§ 208. Kostja asendamine ja kaasamine

(1) Kui hageja leiab, et hagi on ekslikult esitatud isiku vastu, kes ei peaks olema kostja, võib kohus kuni kohtuliku arutamise lõppemiseni esimese astme kohtus hageja taotlusel menetlust lõpetamata asendada senise kostja teise kostjaga. Sel juhul loetakse hagi esialgse kostja suhtes tagasivõetuks.

(2) Kui hageja leiab, et hagi ei ole esitatud kõigi isikute vastu, kes on vaidlustatud õigussuhte osalised, võib kohus hageja taotlusel kuni kohtuliku arutamise lõppemiseni esimese astme kohtus kaasata kostjana ka need isikud.

(3) Pärast kostja asendamist või kaasamist peab hageja esitama kohtule asendatud või kaasatud kostja jaoks hagiavalduse ärakirja koos lisadega. Pärast kostja asendamist või kaasamist alustatakse asja läbivaatamist algusest peale.

§ 209. Menetlusõigusjärglus

(1) Füüsilisest isikust poole surma või juriidilisest isikust poole lõppemise korral või muul juhul, kui tekib üldõigusjärglus, lubab kohus menetlusse astuda selle poole üldõigusjärglasel, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Üldõigusjärglus on võimalik menetluse igas staadiumis.

(2) Üldõigusjärglasele on kohustuslikud kõik enne tema menetlusse astumist tehtud menetlustoimingud samal määral, kui need oleksid olnud kohustuslikud tema õiguseelnejaile.

§ 210. Vaidlusaluse eseme võõrandamine

(1) Hagi esitamine ja menetlemine ei puuduta poole õigust võõrandada vaidlusalune ese või loovutada vaidlusalune nõue.

(2) Vaidlusaluse eseme omandi või muu sellesarnase õiguse üleandmine või nõude loovutamine kolmandale isikule (eriõigusjärglus) ei mõjuta iseenesest asja menetlust.

(3) Õigusjärglane võib käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul vastaspoole ja õiguseelneja nõusolekul astuda menetlusse poole õiguseelneja asemel. Vastaspoole või õiguseelneja nõusolekuta võib õigusjärglane astuda menetlusse ja teda võib sinna kaasata kolmanda isikuna õiguseelneja poolel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui eseme võõrandab hageja ja asjas tehtav otsus ei kehtiks käesoleva seadustiku § 460 kohaselt õigusjärglase suhtes, võib kostja hagejale esitada vastuväite, et hageja on nõudeõiguse kaotanud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 211. Kinnisasja, laeva ja õhusõiduki võõrandamine

(1) Kui omaniku ja kolmanda isiku vahel on vaidlus kinnisasjaga seotud asjaõiguse või seda tagava märke olemasolu või puudumise või kinnisasjaga seotud kohustuse üle, on õigusjärglasel kinnisasja võõrandamise korral õigus ja vastaspoole taotlusel kohustus astuda menetlusse omandi ülemineku ajast alates poolena senise poole asemel. See kehtib ka kinnisasja üüri- või rendilepingust või selle puudumisest tuleneva vaidluse kohta, kui lepingu kohta on kantud märke kinnistusraamatusse.

(2) Kui vastaspool taotleb teise poole õigusjärglase menetlusse astumist, kuid see taotluse kohtu poolt kättetoimetamisele vaatamata menetlusse ei astu, loetakse õigusjärglus kättetoimetamisega tunnustatuks ja pool asendatuks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud ei kohaldata, kui asjas tehtav otsus ei kehtiks käesoleva seadustiku § 460 kohaselt õigusjärglase suhtes. Kui sellisel juhul on võõrandaja hageja, võib kostja hagejale esitada vastuväite, et hageja on nõudeõiguse kaotanud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud kohaldatakse ka vaidlusele, mis käsitleb õigust laevakinnistusraamatusse kantud laevale või tsiviilõhusõidukite registrisse kantud õhusõidukile.

22. peatükk KOLMANDAD ISIKUD

§ 212. Iseseisva nõudega kolmas isik

(1) Kui kolmas isik esitab iseseisva nõude hageja ja kostja vahelise vaidluse eseme suhtes, võib ta kuni asja sisulise arutamise lõppemiseni maakohtus esitada samas menetluses hagi mõlema poole vastu.

(2) Iseseisva nõudega kolmandal isikul on hageja õigused ja kohustused.

§ 213. Iseseisva nõudeta kolmas isik

(1) Kolmas isik, kes ei esita iseseisvat nõuet menetluseseme suhtes, kuid kellel on õiguslik huvi selle suhtes, et vaidlus lahendataks ühe poole kasuks, võib menetlusse astuda hageja või kostja poolel. Iseseisva nõudeta kolmanda isiku võib käesoleva seadustiku §-s 216 sätestatud alusel ja korras menetlusse kaasata ka poole taotlusel.

(2) Iseseisva nõudeta kolmas isik saab menetlusse astuda ning teda võib menetlusse kaasata menetluse igas staadiumis igas kohtuastmes kuni kohtuotsuse jõustumiseni. Iseseisva nõudeta kolmas isik võib menetlusse astuda muu hulgas kohtulahendi peale edasi kaevates. Sel juhul lahendatakse tema kaasamine kaebuse menetlusse võtmise lahendamisel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 214. Iseseisva nõudeta kolmanda isiku menetlusse astumise ja kaasamise tagajärjed

(1) Iseseisva nõudeta kolmanda isiku menetlusse astumiseni või menetlusse kaasamiseni tehtud menetlustoimingud kehtivad ka kolmanda isiku suhtes.

(2) Iseseisva nõudeta kolmas isik võib teha kõiki menelustoiminguid peale nende, mida saab teha üksnes hageja või kostja, muu hulgas saab ta asjas tehtud lahendi peale kaevata. Tema avaldusel, kaebusel või muul menelustoimingul on menetluses õiguslik tähendus üksnes juhul, kui see ei ole vastuolus selle hageja või kostja avalduse, kaebuse või toiminguga, kelle poolel kolmas isik menetluses osaleb. Kaebuse esitamiseks või muu menelustoimingu tegemiseks kehtib kolmanda isiku suhtes sama tähtaeg kui selle hageja või kostja suhtes, kelle poolel ta menetluses osaleb, kui seadusest ei tulene teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Iseseisva nõudeta kolmas isik ei või hageja või kostja suhtes, kelle poolel ta menetlusse astus või kaasati, järgnevas menetluses tugineda sellele, et menetluses tehtud lahendi resolutsioon on ebaõige või et asjaolud on ebaõigesti tuvastatud.

(4) Kui pool algatab iseseisva nõudeta kolmanda isiku vastu menetluse eelmisele menetlusele tuginedes, võib kolmas isik esitada ka vastuväite, mille ta on esitanud menetluses kolmanda isikuna ja mis on vastuolus poole avaldustega. Kolmas isik võib esitada ka vastuväite, et ta ei saanud esitada taotlust, väidet või tõendit või kaebust, kuna ta astus menetlusse või kaasati sinna liiga hilja või ta ei saanud neid esitada hageja või kostja, kelle poolel ta menetluses osales, avalduste või toimingute tõttu. Ta võib samuti esitada vastuväite, et hageja või kostja ei esitanud tahtlikult või raskelt hooletult taotlust, väidet, tõendit või kaebust, mis oli kolmandale isikule teadmata.

§ 215. Iseseisva nõudeta kolmanda isiku menetlusse astumine

(1) Iseseisva nõudeta kolmas isik esitab menetlusse astumiseks avalduse asja menetlevale kohtule.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduses märgitakse lisaks menelustokumentide muudele andmetele (§ 338):

- 1) andmed poolte ja kohtuvaidluse kohta;
- 2) õigusliku huvi, mida iseseisva nõudeta kolmas isik asjas omab, põhistus;
- 3) menelusega ühinemise taotlus.

(3) Kohus toimetab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse kätte mõlemale poolele ja annab neile tähtaja seisukoha võtmiseks.

(4) Kohus rahuldab iseseisva nõudeta kolmanda isiku taotluse ja lubab tal menetlusse astuda, kui avaldus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja kolmas isik põhistab oma õiguslikku huvi.

(5) Kui ilmneb, et kolmas isik on astunud menetlusse põhjendamatult, võib kohus ta määrusega menelusest kõrvaldada.

(6) Määruse peale, millega kohus lubab kolmandal isikul menelusse astuda, või keeldub sellest või kõrvaldab kolmanda isiku menelusest, võib pool või kolmas isik esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 216. Kolmanda isiku kaasamine

(1) Pool, kes kohtuvaidluse lahendamise korral tema kahjuks võib kolmanda isiku vastu esitada enda arvates lepingu rikkumisest tuleneva või kahju hüvitamise või hüvituskohustusest vabastamise nõude või kellel on alust eeldada kolmanda isiku sellise nõude esitamist tema vastu, võib kuni eelmeneluse lõppemiseni või kirjalikus meneluses taotluste esitamise tähtaja möödumiseni esitada asja menetlevale kohtule avalduse kolmanda isiku menelusse kaasamiseks.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(1¹) Pärast eelmeneluse lõppemist võib esitada avalduse kolmanda isiku menelusse kaasamiseks üksnes teiste menelusaliste või kohtu nõusolekul. Pärast eelmeneluse lõppemist nõustub kohus kolmanda isiku

kaasamisega üksnes juhul, kui avalduse õigeaegselt esitamata jätmiseks oli mõjuv põhjus ja kolmanda isiku kaasamine on kohtu arvates asja lahendamise huvides.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Hageja või kostja poolel kolmanda isiku kaasamise avalduses märgitakse:

- 1) kolmanda isiku nimi;
- 2) menetluse sisu ja staadium;
- 3) kolmanda isiku menetlusse kaasamise põhjus ja põhistus.

(3) Kohus toimetab avalduse kätte kolmandale isikule ja teatab avaldusest teisele poolele ning annab neile tähtaja seisukoha võtmiseks.

(4) Kohus kaasab kolmanda isiku määrusega, kui avaldus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja pool põhistab kolmanda isiku kaasamise vajaduse. Kolmas isik loetakse kaasaja poolel menetlusse kaasatuks alates kaasamise määruse kolmandale isikule kättetoimetamisest.

(5) Kui ilmneb, et kolmas isik on kaasatud menetlusse põhjendamatult, võib kohus ta määrusega menetlusest kõrvaldada.

(6) Määruse peale, millega kohus kolmanda isiku menetlusse kaasab või kaasamata jätab või menetlusest kõrvaldab, võib pool või kolmas isik esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

23. peatükk ESINDAMINE

§ 217. Esindamine kohtus

(1) Menetlusosaline võib menetluses osaleda isiklikult või tsiviilkohtumenetlusteovõimelise esindaja kaudu, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

07.02.2014 13:09

Veaparandus - Parandatud täheviiga sõnas "teisiti" Riigi Teataja seaduse § 10 lõike 4 alusel.

(2) Isiklik osavõtt asjast ei võta menetlusosaliselt õigust omada selles asjas esindajat või nõustajat. Esindaja osavõtt asjast ei piira tsiviilkohtumenetlusteovõimelise menetlusosalise isiklikku osavõttu asjast.

(3) Tsiviilkohtumenetlusteovõimetut menetlusosalist esindab kohtus tema seaduslik esindaja.

(4) Esindusele kohtus kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduses esinduse kohta sätestatud, kui käesolevast seadustikust ei tulene teisiti.

(5) Esindajal on selle menetlusosalise õigused ja kohustused, keda ta esindab. Esindaja tehtud menetlustoiming loetakse tehtuks esindatud menetlusosalise poolt. Asjaolu omaksvõtmise ja muude avalduste kohta kehtib see niivõrd, kui võrd juuresviibiv menetlusosaline omaksvõttu või avaldust kohe tagasi ei võta või ei paranda.

(6) Esindaja käitumine ja teadmine loetakse võrdseks menetlusosalise käitumise ja teadmiseiga.

(7) Kui menetluses esindab last selleks määratud esindaja, ei ole vanematel õigust menetluses last esindada.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Kui kohus leiab, et menetlusosaliseks olev füüsiline isik ei ole ise võimeline kaitsma oma õigusi ja tema olulised huvid võivad advokaadi abita jääda kaitseta, selgitab kohus talle võimalust saada riigi õigusabi.

§ 218. Lepinguline esindaja

(1) Lepinguline esindaja võib kohtus olla:

- 1) advokaat;
- 2) muu isik, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi, sellele vastava kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2²tähenduses või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni;

[RT I 2008, 29, 189- jõust. 01.07.2008]

2¹) [kehtetu -RT I 2008, 29, 189- jõust. 01.07.2008]

- 3) prokurist kõigis menetlusosalise majandustegevusega seotud kohtumenetlustes;
- 4) üks hageja kaashagejate või üks kostja kaaskostjate volitusel;
- 5) menetlusosalise üleneja või alaneja sugulane või abikaasa;
- 6) muu isik, kelle õigus olla lepinguline esindaja tuleneb seadusest.

(2) Menetlusosalise töötaja või teenistuja võib kohtus olla menetlusosalise lepinguliseks esindajaks, kui tal on kohtu arvates piisavad teadmised ja kogemused menetlusosalise esindamiseks.

(3) Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Hagita menetluses võib menetlusosaline Riigikohtus menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada ise või advokaadi vahendusel.

(4) Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline ise esitada menetlusabi saamise taotluse, samuti esitada teise menetlusosalise kaebuse või muu taotluse kohta seisukohti ja vastuväiteid. Koos vandeadvokaadiga võib menetlusosaline esitada Riigikohtu istungil seisukohti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Justiitsminister või tema määratud esindaja võib esindada Eesti Vabariiki Riigikohtus ka juhul, kui ta ei ole vandeadvokaat. Pankrotivõlgnikku võib Riigikohtus ka hagimenetluses esindada pankrotihaldur. Notar võib menetlusosalist esindada Riigikohtus hagita menetluses notariaadiseaduse §-s 30 sätestatud korras.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 219. Esindaja kohtu määramisel

(1) Kui avalduse esitab isik, kellel ei ole tsiviilkohtumenetlusteovõimet, või kui hagi esitatakse tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku vastu, kellel puudub seaduslik esindaja, määrab kohus talle kuni seadusliku esindaja menetlusse astumiseni ajutise esindaja, kui poole menetluses osalemise takistus seab ohtu poole olulise huvi.

(2) Perekonnaasjas võib kohus määrata tsiviilkohtumenetlusteovõimetule isikule teda puudutavas menetluses esindaja, kui see on vajalik tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku huvide kaitseks. Esindaja tuleb määrata, kui:

- 1) tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku huvid on oluliselt vastuolus tema seadusliku esindaja huvidega;
- 2) kohus menetleb eestkoste seadmist tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku üle;
- 3) kohus menetleb abinõude rakendamist lapse heaolu tagamiseks, mis on seotud lapse eraldamisega perekonnast või isikuhooldusõiguse täieliku äravõtmisega;

[RT I 2009, 60, 395- jõust. 01.07.2010]

4) kohus menetleb lapse äravõtmist kasuperekonnast või ühelt abikaasalt või muult lapsega suhtlemiseks õigustatud isikult.

(3) Tsiviilkohtumenetlusteovõimetule isikule ei pea esindajat määrama ja esindaja määramise määruse võib tühistada, kui teda esindab advokaat või muu kohane esindaja.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohtu määratud esindaja esindusõigus lõpeb menetlust lõpetava lahendi jõustumisega või menetluse muul viisil lõppemisega, kui kohus ei lõpeta esindusõigust juba varem või ei ole esindajat määranud vaid ühe kohtuastme jaoks. Kui esindaja on määratud üksnes ühe kohtuastme jaoks, on esindajal esindusõigus ka kaebuse esitamiseks selles kohtuastmes tehtud lahendi peale.

(5) Kohus määrab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud juhul, samuti muul käesolevas seadustikus sätestatud juhul isiku huvide kaitseks tema esindajaks riigi õigusabi seaduses sätestatud korras advokaadi. Advokaadi nimetab kohtule Eesti Advokatuur, kes tagab ka advokaadi osavõtu menetlusest. Advokaadi määramisel ei kontrolli kohus täiendavalt riigi õigusabi saamise eeldusi.

(6) Kohtu määratud advokaat saab tasu riigi arvel riigi õigusabi seaduses ettenähtud ulatuses ja korras. Isikut, kelle huvide kaitseks advokaat määrati, võib kohustada advokaadile tasuta riigile tagastama üksnes juhul, kui isik ei kasuta mõistlikku võimalust kaitsta oma huvisid menetluses teisiti kui kohtu määratud esindaja kaudu, või muul mõjuval põhjusel. See ei vabasta kulude tasumisest menetlusosalist, kes peab kandma menetluskulud kohtulahendi järgi.

(7) Kohus võib isiku huvide kaitseks menetluses määrata esindajaks ka muu isiku kui advokaadi, kes on kohtu hinnangul selleks piisavalt pädev ja kes esindamisega nõustub. Sellisele esindajale tasu ei maksta, kuid ta võib nõuda oma muude kulude hüvitamist menetlusosaliselt, kes peab kandma menetluskulud kohtulahendi alusel.

§ 220. Eesti Vabariigi esindamine menetlusosalisena

(1) Eesti Vabariigi vastu täitevvõimu kandja tegevusest tulenevalt esitatud hagi või tema menetlusse kaasamise korral kolmanda isikuna või hagita menetluses osalemisel esindab Eesti Vabariiki ministerium, kelle enda või kelle valitsemisalas oleva asutuse või kelle teenistuses oleva ametiisiku tegevusega on tsiviilasi seotud või kelle valitsemisalasse kuulub menetluse esemeks olev tsiviilasi. Kui menetlus seostub maavanema pädevusse kuuluva küsimusega, esindab Eesti Vabariiki asjaomane maavanem. Kui avaldus käsitleb Riigikantselei ülesannete täitmist, esindab Eesti Vabariiki Riigikantselei.

(2) Muu riigivara valitseja tegevusest tulenevalt Eesti Vabariigi vastu esitatud hagi või tegevusega seotud muus tsiviilasjas esindab Eesti Vabariiki selle riigivara valitseja.

(3) Justiitsministeeriumil on õigus esindada Eesti Vabariiki kõigis kohtumenetlustes.

(4) Kohus saadab Eesti Vabariigi vastu esitatud hagiavalduse või Eesti Vabariigi kaasamise avalduse käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele. Kui kohus ei suuda täpselt tuvastada ministeeriumi, kelle valitsemisalasse esitatud avaldus kuulub, või muud riigivara valitsejat, saadab kohus avalduse Justiitsministeeriumile.

§ 221. Esindaja esindusõiguse tõendamine

- (1) Seadusliku esindaja esindusõigust tõendab dokument, millest nähtub tema seaduslikuks esindajaks olek.
- (2) Lepingulise esindaja volitust tõendab volikirj, mis esitatakse kohtule. Kohus võib poolelt vajaduse korral nõuda notariaalselt kinnitatud või tõestatud volikirja.
- (3) Isik võib kohtuistungil volituse anda ka suuliselt. Volituse andmine protokollitakse.

§ 222. Esindusõiguse seadusjärgne ulatus

- (1) Õigus esindamiseks kohtus annab esindajale õiguse teha esindatava nimel kõiki menetlustoiminguid, sealhulgas järgmisi:
- 1) hagi või muu avalduse esitamine;
 - 2) asja üleandmine vahekohtule;
 - 3) hagist loobumine;
 - 4) hagi õigeksvõtmine;
 - 5) hagi aluse või eseme muutmine;
 - 6) vastuhagi esitamine;
 - 7) osalemine iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi menetlemisel;
 - 8) kompromissi sõlmimine;
 - 9) volituse edasiandmine teisele isikule (edasivolitus);
 - 10) kohtulahendi peale kaebuse esitamine;
 - 11) esindamine hagi tagamisel ja täitemenetluses;
 - 12) hüvitatavate menetluskulude vastuvõtmine.
- (2) Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise avalduse võib tsiviilkohtumenetlusteovõimetu abikaasa esindaja esitada üksnes eestkosteasutuse nõusolekul.
- (3) Perekonnaasjas antud volitus peab olema antud sõnaselgelt selle perekonnaasja ajamiseks.

§ 223. Esindusõiguse piiramine

Menetlusosaline võib esindaja esindusõiguse seadusjärgset ulatust piirata. Menetlusosalise esindaja esindusõiguse seadusjärgse ulatuse piiramine kehtib kohtu ja teiste menetlusosaliste suhtes üksnes ulatuses, milles see puudutab õigust lõpetada kohtuvaidlus kohtuliku kompromissiga, loobuda hagist või võtta hagi õigeks, tingimusel, et piirang on kohtule ja menetlusosalistele teatavaks tehtud.

§ 224. Mitme lepingulise esindaja esindusõigus

Mitme lepingulise esindaja olemasolu korral võib neist menetlusosalist esindada igaüks eraldi. Teistsugune esindusõiguse ulatuse määramine ei kehti teiste menetlusosaliste ega kohtu suhtes.

§ 225. Volituse lõppemine

- (1) Kui esindatav võtab volituse tagasi, lõpeb volitus vastaspoole ja kohtu suhtes volituse tagasivõtmisest vastaspoolele ja kohtule teatamisega. Eeldatakse, et advokaadi volitus lõpeb ka uue advokaadi nimetamisest vastaspoolele ja kohtule teatamisega.
- (2) Kui esindaja lõpetab volituse aluseks oleva lepingu, võib ta esindatava huvides edasi tegutseda ja teda esindada siiski niikaua, kuni esindatav on korraldanud oma huvide kaitsmise muul viisil.
- (3) Volitus ei lõpe volitaja surmaga, tsiviilkohtumenetlusteovõimetuks muutumisega ega tema seadusliku esindaja muutumisega.
- (4) Esindatav võib esindaja volituse lõppemisele tähtaja möödumise tõttu menetluses tugineda üksnes juhul, kui esindaja või esindatav on volituse lõppemisest kohtule ja vastaspoolele eraldi teatanud.

§ 226. Esindusõiguse kontroll

(1) Kohus kontrollib esindaja esindusõiguse olemasolu ning ei luba selle puudumisel isikul esindajana menetluses osaleda. Menetlusosaline võib nõuda teiste menetlusosaliste esindajate esindusõiguse kontrollimist igas menetlusstaadiumis igas kohtuastmes. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.

(2) Esindusõiguse puudumise tuvastamise korral võib kohus:

- 1) jätta hagi läbi vaatamata, kui hageja nimel hagiavalduse esitanud isikul ei olnud esindusõigust hagi esitamisel;
- 2) teha otsuse, kui otsuse tegemine on seaduse kohaselt võimalik;
- 3) kõrvaldada esindusõigusega isik määrusega menetlusest, kui menetlusosalisel on menetluses mitu esindajat;
- 4) lubada esindajal menetluses osaleda käesoleva seadustiku § 227 kohaselt;
- 5) lükata asja arutamine edasi.

(3) Kui esindusõiguse puudumine selgub menetluse kestel, kuid hagi on esitatud õigesti, loetakse, et esindatud menetlusosaline ei ole esindusõigusega esindatud ulatuses menetluses osalenud, kui menetlusosaline ei kiida esindajana esinenud isiku menetlustoiminguid hiljem heaks.

§ 227. Ebaselge esindusõigusega isiku ajutine menetlusse lubamine ja esinduse heakskiitmine

(1) Kui hageja nimel esitab hagi isik, kes ei tõenda oma esindusõigust, ei toimetata kohus hagi enne esindusõiguse tõendamist kostjale kätte.

(2) Kui menetlusosalise esindaja ei suuda oma esindusõigust kohtus tõendada, kuid väidab seda olevat võimalik hiljem teha, võib kohus asja arutamise edasi lükata või lubada isikul ajutiselt esindajana menetluses osaleda.

(3) Asja arutamise edasilükkamise või ebaselge esindusõigusega isiku esindajana menetlusse lubamise korral määrab kohus talle tähtaja esindusõiguse tõendamiseks ning võib nõuda talt tagatist menetluskulude ja teistele menetlusosalistele tekkida võivate kulutuste ja kahju katteks.

(4) Esindusõigusega isiku menetlusse lubamise korral võib kohus teha otsuse või menetlust lõpetava määruse alles pärast esindusõiguse tõendamist, volitusega esindamise heakskiidu esitamist või selleks kohtu antud tähtaja möödumist.

(5) Kui hageja nimel esinenud isik ei ole kohtu määratud tähtaja jooksul esindusõigust tõendanud või heakskiitu esitanud, jätab kohus hagi läbi vaatamata, kui läbi vaatamata jätmise muud eeldused on täidetud. Kui kostja nimel esinenud isik ei ole kohtu määratud tähtaja jooksul esindusõigust tõendanud või heakskiitu esitanud, teeb kohus tagaseljaotsuse, kui tagaseljaotsuse muud eeldused on täidetud. Kui menetlusosalise nimel kaebuse esitanud isik ei ole kohtu määratud tähtaja jooksul esindusõigust tõendanud või heakskiitu esitanud, jätab kohus kaebuse läbi vaatamata, kui läbi vaatamata jätmise muud eeldused on täidetud.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud lahendiga mõistetakse esindusõigusega isikult teiste menetlusosaliste kasuks välja esindusõigusega esindaja menetlusse lubamisest tekkinud kulud. See ei välista ega piira menetlusosaliste õigust nõuda kulusid ületava kahju hüvitamist.

(7) Menetlusosalise nimel tehtud menetlustoimingud kehtivad ka juhul, kui menetlusosaline andis esindajale volituse muus vormis kui kirjalikult või notariaalselt kinnitatuna või tõestatuna või kui menetlusosaline kiitis esindaja menetluses osalemise sõnaselgelt või vaikivald heaks. Eeldatakse, et menetlusosaline on teda menetluses esindanud isiku volituse heaks kiitnud, kui ta andis talle hiljem volituse.

§ 228. Nõustaja

(1) Menetlusosaline võib menetluses nõustajana kasutada tsiviilkohtumenetlusteovõimelist isikut.

(2) Nõustaja võib esineda kohtuistungil koos menetlusosalisega ja anda selgitusi. Nõustaja ei saa teha menetlustoiminguid ega esitada taotlusi.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Nõustaja poolt kohtuistungil esitatud loetakse menetlusosalise poolt esitatuks, kui menetlusosaline seda kohe tagasi ei võta või ei paranda.

5. osa TÕENDID

24. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 229. Tõendi mõiste

(1) Tõendiks tsiviilasjas on igasugune teave, mis on seaduses sätestatud protsessivormis ja mille alusel kohus seaduses sätestatud korras teeb kindlaks poolte nõudeid ja vastuväiteid põhjendavad asjaolud või nende puudumise, samuti muud asja õigeks lahendamiseks tähtsad asjaolud.

(2) Tõendiks võib olla tunnistaja ütlus, menetlusosalise vande all antud seletus, dokumentaalne tõend, asitõend, vaatlus ning eksperdiarvamus. Hagita menetluses võib kohus lugeda asjaolude tõendamiseks piisavaks ka muu tõendusvahendi muu hulgas menetlusosalise seletuse, mis ei ole antud vande all.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 230. Tõendamise ja tõendite esitamise kohustus

(1) Kumbki pool peab hagimenetluses tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited, kui seadusest ei tulene teisiti. Pooled võivad kokku leppida tõendamiskoormise jaotuse erinevalt seaduses sätestatust ja selle, millised on tõendid, millega mingit asjaolu võib tõendada, kui seadusest ei tulene teisiti.

(2) Tõendeid esitavad menetlusosalised. Kohus võib teha menetlusosalistele ettepaneku esitada täiendavaid tõendeid.

(3) Abieluasjas ja põlvnemisasjas, samuti lapse huve puudutavas vaidluses ja hagita menetluses võib kohus tõendeid koguda omal algatusel, kui seadusest ei tulene teisiti.

(4) Ülalpidamisasjas võib kohus kohustada poolt esitama andmed ja dokumendid oma sissetuleku ja varalise seisundi kohta, hoiatades teda, et võimalik on teha käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud järelepärimine.

(5) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhul nõuda asjakohast teavet:

- 1) poole tööandjalt, muu hulgas endiselt tööandjalt;
- 2) Sotsiaalkindlustusametilt ja muult asutuselt või isikult, kes teeb vanadusega või töövõime kaotusega seotud väljamakseid;
[RT I, 06.12.2012, 1- jõust. 01.01.2013]
- 3) kindlustusseltsidelt;
- 4) Maksu- ja Tolliametilt;
- 5) krediitiasutustelt.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud isik ja asutus on kohustatud andma kohtule teavet kohtu määratud tähtaja jooksul. Kohustuse rikkumise korral võib kohus kohustatud isikut või asutust trahvida.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 231. Tõendamisest vabastamise alused

(1) Tõendada ei ole vaja asjaolu, mida kohus loeb üldtuntuks. Üldtuntuks võib kohus lugeda asjaolu, mille kohta saab usaldusväärset teavet menetlusvälistest allikatest.

(2) Poole faktilise asjaolu kohta esitatud väide ei vaja tõendamist, kui vastaspool võtab selle omaks. Omaksvõtt on faktilise väitega tingimusteta ja selgesõnaline nõustumine kohtule adresseeritud kirjalikus avalduses või kohtuistungil, kus nõustumine protokollitakse. Abieluasjas ja põlvnemisasjas hindab kohus omaksvõttu koos muude tõenditega.

(3) Omaksvõtu võib tagasi võtta üksnes teise poole nõusolekul või juhul, kui tagasivõttev pool tõendab, et väide asjaolu olemasolu või puudumise kohta, mis omaks võeti, ei vasta tõele ja omaksvõtt oli tingitud ebaõigest ettekujutusest asjaolust. Sel juhul ei loeta asjaolu omaksvõetuks.

(4) Omaksvõttu eeldatakse, kuni vastaspool ei vaidlusta faktilise asjaolu kohta esitatud väidet selgesõnaliselt ja vaidlustamise tahe ei ilmne ka poole muudest avaldustest.

§ 232. Tõendite hindamine

(1) Kohus hindab seadusest juhindudes kõiki tõendeid igakülgset, täielikult ja objektiivselt ning otsustab oma siseveendumuse kohaselt, kas menetlusosalise esitatud väide on tõendatud või mitte, arvestades muu hulgas poolte kokkuleppeid tõendamise kohta.

(2) Ühelgi tõendil ei ole kohtu jaoks ette kindlaksmääratud jõudu, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(3) Kohus on seotud vaieldava asjaolu kindlakstegemisel arvamusel, mille on andnud poolte kokkuleppel määratud asjatundja, kui:

- 1) tegemist on vaidlusega, mis tuleneb mõlema poole majandus- või kutsetegevuses sõlmitud lepingust, ja
- 2) puudub asjaolu, mis oleks aluseks asjatundja menetluses eksperdina taandamiseks, ja
- 3) asjatundja määrati vastavalt kokkuleppele, üht poolt eelistamata ja
- 4) asjatundja arvamus ei ole ilmselt ebaõige.

§ 233. Nõude suuruse hindamine

(1) Kui menetluses on tuvastatud kahju tekitamine, kuid kahju täpset suurust ei õnnestu kindlaks teha või selle kindlakstegemine oleks seotud eriliste raskustega või ebamõistlikult suurte kuludega, muu hulgas kui tegemist on mittevahalise kahjuga, otsustab kohus kahju suuruse oma siseveendumuse kohaselt kõiki asjaolusid arvestades.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka muule varalisele vaidlusele, kui poolte vahel on vaieldav nõude suurus ja kõigi selle määramiseks vajalike asjaolude täielik väljaselgitamine on seotud ebamõistlike raskustega.

§ 234. Välisriigi ja rahvusvahelise õiguse ning tavaõiguse tõendamine

Väljaspool Eesti Vabariiki kehtivat õigust, rahvusvahelist õigust ja tavaõigust tuleb tõendada üksnes niivõrd, kui niivõrd need ei ole kohtule teada. Õiguse väljaselgitamisel võib kohus kasutada ka teisi teabeallikaid ning teha teabe hankimiseks vajalikke toiminguid. Välisriigi õiguse väljaselgitamisel lähtub kohus muu hulgas rahvusvahelise eraõiguse seaduse §-st 4.

§ 235. Põhistamine

Väite põhistamine on kohtule väite põhjendamine selliselt, et põhjenduse õigsust eeldades saab kohus lugeda väite usutavaks. Põhistamiseks kohustatud isik võib kasutada selleks kõiki seadusega lubatud tõendeid, samuti tõendusvahendeid, mida ei ole seaduses tõendiks loetud või mis ei ole tõendile ettenähtud protsessuaalses vormis, muu hulgas allkirjastatud kinnitust, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

25. peatükk TÕENDITE ESITAMINE, KOGUMINE JA UURIMINE

§ 236. Tõendi esitamine ja tõendite kogumine

(1) Tõendi esitamine on menetlusosalise poolt kohtule taotluse esitamine, et kohus hindaks menetlusosalise väidet taotluses nimetatud tõendi vastuvõtmise ja uurimise alusel.

(2) Kui tõendit esitada sooviv menetlusosaline ei saa tõendit ise esitada, võib ta taotleda kohtult tõendite kogumist. Tõendite kogumine on kohtu tegevus menetluses tõendite kättesaadavaks tegemiseks ja nende uurimise võimaldamiseks.

(3) Tõendi esitamisel või tõendite kogumise taotlemisel peab menetlusosaline põhjendama, millise asjas tähtsust omava asjaolu tõendamiseks ta soovib tõendit esitada või tõendite kogumist taotleda. Tõendite kogumise taotluses tuleb märkida ka kogumist võimaldavad andmed.

(4) Kohtule võib mõlema poole nõusolekul tõendeid esitada ja kohus võib tõendeid koguda ka teistsugusel viisil ja vormis, kui on sätestatud käesolevas seadustikus. Pool võib nõusoleku tagasi võtta üksnes menetlusliku olukorra olulise muutumise korral.

§ 237. Tõendi õigeaegse esitamise kohustus

(1) Kohus annab menetlusosalistele eelmenetluses tähtaja tõendite esitamiseks ja nende kogumise taotlemiseks. Kui tõendit ei ole tähtaja möödudes esitatud või tõendite kogumist taotletud, võib hiljem tõendile tugineda üksnes käesoleva seadustiku §-s 331 sätestatud järgides.

(2) Kui menetlusosalise taotlus tõendeid koguda jäi rahuldamata seetõttu, et menetlusosaline jättis kohtu nõudmisest hoolimata tõendite kogumisega seotud kulud ette maksmata, ei ole tal hiljem õigust taotleda sellist kogumist, kui taotluse rahuldamine põhjustaks asja arutamise edasilükkamise.

§ 238. Tõendi asjakohasus ja lubatavus

(1) Kohus võtab vastu ainult sellise tõendi ja korraldab selliste tõendite kogumise ning arvestab asja lahendamisel ainult sellist tõendit, millel on asjas tähtsust. Tõendil ei ole asjas tähtsust eelkõige, kui:

- 1) tõendatavat asjaolu ei ole vaja tõendada, muu hulgas kui asjaolu ei ole vaidlusalune;
- 2) asjaolu kohta on kohtu hinnangul juba piisavalt tõendeid esitatud.

(2) Kui seadusest või poolte kokkuleppest tulenevalt tuleb asjaolu tõendada teatud liiki või teatud vormis tõendiga, ei või seda asjaolu tõendada teist liiki või teises vormis tõendiga.

(3) Kohus võib keelduda tõendi vastuvõtmisest ja selle tagastada või keelduda tõendite kogumisest lisaks käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatule, kui:

- 1) tegemist on kuriteoga või põhiõiguse õigusvastase rikkumisega saadud tõendiga;
- 2) tõend ei ole kättesaadav, eelkõige kui teada ei ole tunnistaja andmed või dokumendi asukoht, samuti kui tõendi tähtsus ei ole vastavuses tõendi kättesaamiseks mineva ajakuluga või sellega seotud muude raskustega;

- 3) tõend esitatakse või tõendite kogumist taotletakse hilinenult;
- 4) tõendite esitamise ja kogumise vajadust ei ole põhjendatud;
- 5) tõendite kogumist taotlenud menetlusosaline jätab tasumata kohtu nõutud ettemakse tõendi kogumisega seotud kulude katteks.

(4) Tõendi vastuvõtmisest või tõendite kogumisest keeldumise kohta teeb kohus põhjendatud määruse.

(5) Kui kohus on juba tõendi vastu võtnud või tõendeid kogunud, võib ta jätta asja lahendamisel käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud juhtudel tõendi arvestamata. Tõendi võib selle hindamise järel jätta arvestamata ka siis, kui see on ilmselt ebausaldusväärne.

§ 239. Tõendite kogumise korraldamine

(1) Kui tõendi uurimiseks on vaja tõendeid koguda, korraldab kohus selle määrusega, mis tehakse menetlusosalistele teatavaks. Kui on vaja tõendeid koguda väljaspool asja menetleva kohtu tööpiirkonda, võib asja läbivaatav kohus teha määruse menetlustoimingu erinõude korras tegemiseks kohtus, kelle tööpiirkonnas on võimalik tõendeid koguda. Erinõude määruks kirjeldatakse lühidalt asja sisu ning märgitakse asjaolud, mis tuleb välja selgitada, ja tõendid, mis tuleb koguda.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus, sealhulgas asja erinõude alusel menetlev kohus, võib tõendite kogumise määrust vajaduse korral muuta. Menetlusosalistel lastakse oma arvamust avaldada võimaluse korral enne määruse muutmist. Tõendite kogumise määruse muutmine tehakse menetlusosalistele viivitamata teatavaks.

§ 240. Kohtu erinõude täitmise kord

(1) Erinõue täidetakse korras, mis on kehtestatud erinõudes taotletava menetlustoimingu tegemiseks. Menetlusosalistele teatatakse menetlustoimingu aeg ja koht, kuid menetlusosalise puudumine ei takista erinõude täitmist.

(2) Menetlustoimingu protokoll ja erinõude täitmisel kogutud tõendid saadetakse viivitamata asja läbivaatavale kohtule.

(3) Kui erinõude alusel menetleva kohtu poolt tõendite kogumisel tekib vaidlus, mille lahendamisest sõltub tõendite kogumise jätkamine ja mida erinõude alusel menetlev kohus lahendada ei või, lahendab vaidluse põhiasja menetlev kohus.

(4) Kui erinõuet täitev kohus leiab, et asja lahendamise seisukohalt on mõistlik anda tõendite kogumine üle teisele kohtule, esitab ta sellele kohtule asjakohase taotluse ja teatab sellest menetlusosalistele.

§ 241. Tõendite kogumine väljaspool Eestit

(1) Eesti tsiviilkohtumenetluses on lubatud kasutada välisriigis selle riigi seaduste kohaselt kogutud tõendeid, kui nende saamiseks tehtud menetlustoiming ei ole vastuolus Eesti tsiviilkohtumenetluse põhimõtetega.

(2) Tõendite kogumine mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis toimub EL Nõukogu määruses 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades sätestatud korras teise riigi kohtu abil või vahetult.

(3) Tõendite kogumist vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrusele taotlenud Eesti kohtu koosseis või korralduse alusel tegutsev kohtunik võib selle määruse kohaselt viibida välisriigi kohtu poolse tõendite kogumise juures ja osaleda selles. Menetlusosalised, nende esindajad ja eksperdid võivad osaleda tõendite kogumisel samas ulatuses, nagu nad võivad osaleda tõendite kogumisel Eestis. Määruse artikli 17 lõike 3 kohaselt lubatud Eesti kohtu poolset vahetult tõendite kogumisel mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis võib osaleda asja lahendav kohtukoosseis, korralduse alusel tegutsev kohtunik või kohtu määratud ekspert.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui tõendeid tuleb koguda mujal kui Euroopa Liidu liikmesriigis, taotleb kohus tõendite kogumist selleks pädeva ametkonna kaudu vastavalt tsiviil- ja kaubandusajades välisriigis tõendite kogumise konventsioonile.

(5) Kohus võib välisriigis koguda tõendeid ka Eesti Vabariiki selles riigis esindava saadiku või pädeva konsulaarametniku vahendusel, kui välisriigi õiguse järgi ei ole see keelatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 242. Tõendist loobumine

Tõendi esitanud või tõendite kogumist taotlenud pool võib tõendist loobuda ja tõendi tagasi võtta üksnes vastaspoole nõusolekul, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 243. Tõendite uurimine

- (1) Tõendeid uurib kohus vahetult ja hindab neid lahendi tegemisel.
- (2) Kohus määrab tõendite uurimise järjekorra kohtuistungil kindlaks pärast menetlusosaliste arvamuse ärakuulamist.
- (3) Menetlusosalisel on õigus osaleda tõendite uurimisel kohtuistungil. Kohtusse kutsutud menetlusosalise puudumine kohtuistungilt, kus uuritakse tõendeid, ei takista tõendite uurimist, kui kohus ei määra teisiti.
- (4) Kohtuistungilt, kus uuriti tõendeid, puudunud menetlusosalise taotlusel võib kohus määrata uue või täiendava tõendite uurimise, kui menetlusosaline põhistab kohtule, et ta puudus istungilt mõjuval põhjusel ning et tema puudumise tõttu on kogutud või uuritud tõendusmaterjal oluliselt puudulik.
- (5) Erinõude täitmisel või korralduse alusel tegutseva kohtuniku poolt tõendite kogumise kohta koostatud protokoll avaldatakse asja läbivaatava kohtu istungil. Menetlusosalised võivad esitada tõendite kogumise kohta oma arvamuse.
- (6) Väljaspool kohtuistungit kogutud tõendid või menetlustoimingu protokoll avaldatakse kohtuistungil, vajalikel juhtudel ka ekspertidele ja tunnistajatele. Pärast seda võivad menetlusosalised anda nende tõendite kohta seletusi.

26. peatükk **EELTÕENDAMISEMENETLUS TÕENDITE TAGAMISEKS** **JA ASJAOLUDE EELNEVAKS TUVASTAMISEKS**

§ 244. Eeltõendamismenetlus

- (1) Poole taotlusel võib kohus kohtumenetluse ajal või mõjuval põhjusel enne menetluse algatamist määrusega korraldada eeltõendamismenetluse, kui vastaspool sellega nõustub või kui võib eeldada, et tõendid võivad kaduma minna või nende kasutamine võib raskeneda. Kohus algatab isiku taotlusel eeltõendamismenetluse tõendite tagamiseks ka siis, kui isik põhistab, et tema autoriõigusi, autoriõigustega kaasnevaid õigusi või tööstusomandiõigusi on rikutud või on olemas nende rikkumise oht.
- (2) Eeltõendamismenetluses võib korraldada vaatluse, kuulata üle tunnistaja või teha ekspertiisi või muu menetlustoimingu. Kui eeltõendamismenetlus on algatatud tõendite tagamiseks autoriõiguste, autoriõigustega kaasnevate õiguste või tööstusomandiõiguste rikkumise või rikkumise ohu tõttu, võib kohus muu hulgas korraldada näidiste vaatluse ja kirjelduse detailse protokollimise koos näidiste säilitamisega või ilma selleta või arestida õigusi rikkuva kauba või kauba tootmiseks või turustamiseks vajaliku tooraine, seadmed ja sinna juurde kuuluvad dokumendid hagi tagamiseks ettenähtud korras.
- (3) Kui menetlus ei ole alanud, võib isik taotleda kohtult eeltõendamismenetluses ekspertiisi määramist ka siis, kui tal on õiguslik huvi, et tuvastataks:
 - 1) isiku seisund või eseme seisund või väärtus;
 - 2) kahju või eseme puuduse põhjus;
 - 3) kahju või eseme puuduse kõrvaldamiseks vajalikud kulud või abinõud.
- (4) Õiguslik huvi on käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhul olemas, kui tuvastamine aitaks ilmselt vältida kohtuvaidlust.
- (5) Eeltõendamismenetluses kohaldatakse tõendite esitamise ja kogumise kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatust ei tulene teisiti.

§ 245. Eeltõendamismenetluse algatamise taotlus

- (1) Kui tsiviilasjas on kohtumenetlus alanud, esitatakse eeltõendamismenetluse algatamise taotlus asja menetlevale kohtule.
- (2) Kui menetlus ei ole alanud, esitatakse taotlus kohtule, kes võib taotluse esitaja väitel arutada põhiasja. Kui eeltõendamismenetlusele järgneb kohtumenetlus, ei saa taotluse esitaja tugineda asjaolule, et asi tegelikult sellele kohtule ei allu.
- (3) Mõjuval põhjusel võib taotluse esitada ka maakohtule, kelle tööpiirkonnas viibib isik, kelle ülekuulamist või kelle suhtes ekspertiisi tegemist taotletakse, või kus asub vaatluse või ekspertiisi esemeks olev asi.

§ 246. Eeltõendamismenetluse algatamise taotluse sisu

- (1) Eeltõendamismenetluse algatamise taotluses tuleb märkida järgmised andmed:
 - 1) menetlusosaliste või eeldatavate menetlusosaliste nimed, aadressid ja sidevahendite andmed;
 - 2) nende asjaolude kirjeldus, mille kohta soovitakse tõendeid koguda;

- 3) tunnistajate nimed või muu tõendi tähistus;
- 4) asjaolud, mis põhistavad eeltõendamismenetluse lubatavust ning kohtualluvust.

(2) Kui tõendite kogumise taotleja ei nimeta vastaspoolt, peab ta kohtule põhistama mõjuva põhjuse, miks ta seda teha ei saa.

§ 247. Eeltõendamismenetluse algatamine

(1) Kohus lahendab eeltõendamismenetluse algatamise taotluse määrusega. Määruses märgitakse asjaolud, mille kohta tuleb tõendeid koguda, ja tõendid, mida on vaja koguda.

(2) Kui eeltõendamismenetlus algatatakse tõendite tagamiseks enne hagi esitamist isiku autoriõiguste, autoriõigustega kaasnevate õiguste või tööstusomandiõiguste rikkumise või rikkumise ohu tõttu, annab kohus määruses tähtaja, mille jooksul isik peab esitama hagi. Tähtaeg ei või olla pikem kui üks kuu. Kui hagi määratud tähtaja jooksul ei esitata, tühistab kohus eeltõendamismenetluse käigus tehtud toimingud.

(3) Kui eeltõendamismenetlust soovitakse algatada või kui see on algatatud enne hagi esitamist isiku autoriõiguste, autoriõigustega kaasnevate õiguste või tööstusomandiõiguste rikkumise või rikkumise ohu tõttu, võib kohus eeltõendamismenetluse algatamise või jätkumise teha sõltuvaks tagatise andmisest vastaspoolele tekkida võiva kahju hüvitamiseks. Tagatis tuleb anda kohtu määratud tähtpäevaks. Kui tagatist määratud tähtpäevaks ei anta, jätab kohus eeltõendamismenetluse algatamata või tühistab eeltõendamismenetluse käigus tehtud toimingud.

(4) Eeltõendamismenetluse algatamisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 248. Vastaspoole kaitse eeltõendamismenetluses

(1) Kohus ei algata eeltõendamismenetlust, kui avaldaja ei põhista kohtule mõjuvat põhjust, miks ta menetluse vastaspoolt nimetada ei oska.

(2) Kui eeltõendamismenetlus algatatakse taotluse alusel, milles vastaspoolt ei ole märgitud, võib kohus määrata tulevase vastaspoole esindajaks eeltõendamismenetluses advokaadi, kes kaitseb tulevase vastaspoole huve tõendite kogumise juures. Advokaadi tasu ja kulud mõistab kohus riigi õigusabi seaduses ettenähtud ulatuses määrusega välja avaldajalt ja võib kohustada avaldajat enne eeltõendamismenetluse alustamist tasuma kohtu deposiitkontole mõistliku ettemakse. Ettemakse tasumata jätmise korral võib jätta eeltõendamismenetluse algatamata.

(3) Kohus toimetab vastaspoolele või tema esindajale kätte eeltõendamismenetluse algatamise taotluse ja menetluse algatamise kohta tehtud kohtumääruse sellise arvestusega, et vastaspoolele oleks võimalik menetluses oma õigusi kaitsta.

(4) Kui eeltõendamismenetlust taotletakse enne hagi esitamist tõendite tagamiseks isiku autoriõiguste, autoriõigustega kaasnevate õiguste või tööstusomandiõiguste rikkumise või rikkumise ohu tõttu, algatab kohus eeltõendamismenetluse ja viib selle lõpuni vastaspoolt teavitamata, kui viivitamisest võib avaldajale tekkida hüvitamatut kahju või kui tõendid võivad tõenäoliselt hävida või kaotsi minna. Sel juhul toimetatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud taotlus ja määrus ning abinõu rakendamise määrus vastaspoolele kätte viivitamata pärast vajalike abinõude rakendamist.

(5) Vastaspool võib käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul taotleda kohtult tõendite tagamise abinõu asendamist või tühistamist, kui tõendeid tagati põhjendamatult. Taotlusest teatab kohus avaldajale, kellel on õigus esitada kohtule taotluse kohta vastuväiteid. Taotluse kohta tehtud määruse peale võivad pooled esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud määruskaebuse esitamine ei peata tõendite tagamise määruse täitmist. Määruskaebuse esitamine tõendite tagamise abinõu tühistamise või ühe tagamisabinõu teisega asendamise määruse peale peatab määruse täitmise.

§ 249. Eeltõendamismenetluses saadud tõendile tuginemine

(1) Eeltõendamismenetluses kogutud tõenditele saab menetluses tugineda samadel alustel põhimenetluses kogutud tõenditega.

(2) Kui vastaspool ei osalenud eeltõendamismenetluse kohtuistungil või muu menetlustoimingu tegemisel, ei või eeltõendamismenetluse tulemusele tugineda, kui vastaspool ei olnud istungile või muu menetlustoimingu juurde õigeaegselt kutsutud või tema õigusi eeltõendamismenetluses muul põhjusel oluliselt rikuti ja ta vaidlustab seetõttu tõendi.

(3) Eeltõendamismenetluse tulemusel võib tugineda juhul, kui vastaspool ei teavitanud eeltõendamismenetlusest vastavalt käesoleva seadustiku § 248 lõikele 4.

§ 250. Eeltõendamismenetlusega tekitatud kahju hüvitamine

(1) Eeltõendamismenetluse algatamist taotlenud pool peab hüvitama eeltõendamismenetlusega teisele poolele tekitatud kahju, kui:

- 1) jõustub kohtulahend, millega jäetakse hagi rahuldamata või läbi vaatamata või kui asjas lõpetatakse menetlus muul alusel kui poolte kompromissi kinnitamisega;
- 2) ilmneb, et eeltõendamismenetluse algatamise ajal puudus eeltõendamismenetluseks alus;
- 3) enne hagi esitamist toimunud eeltõendamismenetluse käigus tehtud toimingud on tühistatud põhjusel, et hagi ei esitatud tähtaegselt.

(2) Eeltõendamismenetlusega tekkida võiva kahju hüvitamiseks sissenõutud tagatis tagastatakse eeltõendamismenetlust taotlenud poolele, kui teine pool ei ole esitanud hagi kahju hüvitamiseks kahe kuu jooksul, alates käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ajast.

27. peatükk TUNNISTAJA ÜTLUSED

§ 251. Tunnistaja ütlused

(1) Tunnistajana võib üle kuulata iga inimese, kellele võivad olla teada asjas tähtsust omavad asjaolud, kui ülekuulata ei ole selles asjas menetlusosaline või menetlusosalise esindaja.

(2) Kohus võib tunnistaja ülekuulamise asendada tema teises kohtumenetluses ülekuulamise protokolliga kasutamise, kui see ilmselt võimaldab menetlust lihtsustada ja võib eeldada, et kohus saab protokolliga vajalikul määral hinnata ka tunnistaja vahetu ülekuulamiseta.

§ 252. Tunnistaja kutsumine kohtuistungile

Kohus kutsub tunnistaja kohtuistungile ja toimetab kätte kohtukutse. Kutse peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) menetlusosalised ja vaidluse ese;
- 2) mille kohta isik üle kuulatakse;
- 3) korraldus ilmuda kutses märgitud ajal ütlusi andma kutses märgitud kohta;
- 4) hoiatus rakendada tunnistaja ülekuulamisele ilmumata jäämise korral seaduses sätestatud sunnivahendeid.

§ 253. Kirjalikud ütlused

(1) Kohus võib määrusega kohustada tunnistajat kirjalikult vastama esitatud küsimusele kohtu määratud tähtaja jooksul, kui tunnistaja kohtusse ilmumine on tunnistajale ebamõistlikult koormav ja kirjaliku ütluse andmine on kohtu arvates küsimuse sisu ning tunnistaja isikut arvestades tõendamiseks piisav.

(2) Tunnistajale tuleb käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul selgitada, et teda võidakse kirjalikule ütlusele vaatamata kutsuda kohtuistungile suuliselt ütlusi andma. Tunnistajale tuleb selgitada käesoleva seadustiku §-de 256–259 sisu ning tunnistaja kohustust rääkida tõtt. Tunnistajat tuleb ka hoiatada ütluste andmisest põhjendamatu keeldumise ja teadvalt vale ütluse andmise eest ning kohustada teda allkirjastama ütluste ja hoiatuse teksti.

(3) Menetlusosalisel on õigus tunnistajale kohtu kaudu kirjalikult küsimusi esitada. Küsimused, mille kohta tunnistaja vastust soovitakse, määrab kohus.

(4) Kui kohus on tunnistaja vastused kätte saanud, saadab ta need koos allkirjastatud hoiatuse tekstiga viivitamata menetlusosalistele.

(5) Vajaduse korral võib kohus kutsuda tunnistaja kohtuistungile ütlusi suuliselt andma.

§ 254. Tunnistaja kohtusse ilmumise ja tõeste ütluste andmise kohustus

Tunnistajana väljakutsutud isik on kohustatud ilmuma kohtusse ja andma kohtule tõeseid ütlusi temale teada olevate asjaolude kohta.

§ 255. Tunnistaja ülekuulamine väljaspool kohut

(1) Kohus võib tunnistaja ülekuulamiseks minna ise tunnistaja juurde, kui tunnistaja haiguse, vanaduse või invaliidsuse tõttu või muul mõjuval põhjusel ei ole võimeline kohtusse ilmuma või kui see on vajalik muul põhjusel.

(2) Tunnistaja ülekuulamise võib erinõude alusel tegutsevale kohtule või korralduse alusel tegutsevale kohtunikule ülesandeks teha üksnes juhul, kui on alust eeldada, et menetlev kohus saab ülekuulamise tulemust asjakohaselt hinnata ka vahetult ülekuulamisel osalemata, ja kui:

- 1) tõe väljaselgitamiseks on eeldatavasti vajalik tunnistaja kohapealne ülekuulamine või kui tunnistaja tuleb seaduse kohaselt üle kuulata mujal kui kohtupidamise kohas;
- 2) tunnistaja ei ole haiguse, vanaduse, invaliidisuse või muu mõjuva põhjuse tõttu võimeline kohtusse ilmuma;
- 3) tunnistajale ei ole tema ütluste tähendust arvestades asja menetlevasse kohtusse ilmumine suure vahemaa tõttu vastuvõetav ja tunnistajat ei ole võimalik üle kuulata menetluskonverentsi teel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

4) [kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui tunnistaja jääb ilmutamata või keeldub ütluste andmisest, on tõendite kogumiseks korralduse või erinõude saanud kohtunikul õigus anda seadusest tulenevaid korraldusi ja neid tühistada, otsustada tunnistajale esitatud küsimuse lubatavuse üle ning määrata tunnistaja korduv ülekuulamine.

§ 256. Ütluste andmise keeld

(1) Eestis registreeritud usuühenduse vaimulikku ega tema abipersonali ei või üle kuulata asjaolude kohta, mis talle usaldati seoses hingelise hoolekandega.

(2) Selle isiku loata, kelle huvides saladuse hoidmise kohustus on kehtestatud, ei või tunnistajana üle kuulata:

- 1) esindajat tsiviil- või haldusasjas, kaitsjat kriminaal- või väärtetasjas ning notarit asjaolu suhtes, mis on saanud talle teatavaks ametikohustusi täites;
- 2) arsti, farmatseuti või tervishoiuteenuse muud osutajat asjaolu suhtes, mis patsient on talle usaldanud, muu hulgas isiku päritolusse, kunstlikku viljastamisse, perekonnanasse või tervisesse puutuva asjaolu suhtes;
- 3) muud isikut, kellele on tema ameti või kutse- või majandustegevuse tõttu usaldatud teavet, mille saladuses hoidmine on talle seaduse kohaselt kohustuslik.

(3) Isiku loata, kelle huvides saladuse hoidmise kohustus on kehtestatud, ei või tunnistajana üle kuulata ka käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikute erialast abipersonali.

(4) Kohus võib keelduda tunnistajana üle kuulamast alla neljateistaastast isikut või isikut, kes oma füüsilise või psüühilise puude tõttu ei ole võimeline õigesti tajuma asjas tähtsust omavaid asjaolusid või andma nende kohta tõepäraseid ütlusi.

§ 257. Tunnistaja õigus keelduda ütluste andmisest

(1) Õigus keelduda tunnistajana ütluste andmisest on hageja või kostja:

- 1) alanejal ja ülenejal sugulasel;
- 2) õel, poolõel, vennal, poolvennal või isikul, kes on või on olnud abielus hageja või kostja õe, poolõe, venna või poolvennaga;
- 3) võõras- või kasuvanemal, võõras- või kasulapsel;
- 4) lapsendajal ja lapsendatul;
- 5) abikaasal, elukaaslasel ja tema vanemal, sealhulgas pärast abielu või püsiva kooselu lõppemist.

(2) Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest ka siis, kui ütlused võivad kuriteo või väärtetoimepanemises süüstada teda ennast või käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikut.

(3) Tunnistajal on õigus keelduda ütluste andmisest asjaolu kohta, mille suhtes kohaldatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

(4) Ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlevale isikule on õigus keelduda ütluste andmisest asjaolu kohta, mis võimaldab tuvastada teavet andnud isiku.

[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud juhul on õigus ütluste andmisest keelduda isikul, kes puutub ametialaselt kokku ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlevale isikule informatsiooni andnud isikut tuvastada võivate asjaoludega.

[RT I, 21.12.2010, 1- jõust. 31.12.2010]

§ 258. Erandjuhul tunnistamise kohustus

Tunnistaja ei tohi käesoleva seadustiku §-s 257 sätestatule vaatamata keelduda ütluste andmisest:

- 1) sellise tehingu tegemise ja sisu kohta, mille tegemise juurde ta oli kutsutud tunnistajana;
- 2) perekonnaliikme sünni või surma kohta;
- 3) asjaolu kohta, mis puudutab perekonnasuhtest tingitud varalist suhet;

4) vaidlusaluse õigussuhtega seotud toimingu kohta, mille tunnistaja on teinud ise ühe poole õiguseelnejana või esindajana.

§ 259. Ütluste andmisest keeldumise kord

(1) Ütluste andmisest keeldunud tunnistaja peab esitama hiljemalt ülekuulamiseks määratud kohtuistungil asjaolud, millega ta põhjendab oma keeldumist, ning põhistama neid kohtule.

(2) Keeldumisest enne kohtuistungit teatanud tunnistaja ei pea ilmuma tunnistuse andmiseks määratud istungile. Kohus teeb ütluste andmisest keeldumise avalduse saamise menetlusosalistele teatavaks.

(3) Kohus teeb tunnistaja ütluste andmisest keeldumise õiguspärasuse kohta määruse pärast menetlusosaliste ärakuulamist. Kui kohus ei pea ütluste andmisest keeldumist õiguspäraseks, kohustab ta määrusega tunnistajat ütlusi andma. Tunnistajal on õigus esitada määruse peale määruskaebus. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(4) Kui tunnistaja keeldub ütluste andmisest riigisaladusele või salastatud välisteabele viidates, pöördub kohus riigisaladust või salastatud välisteavet valdava asutuse poole taotlusega kinnitada asjaolude tunnistamist riigisaladuseks või salastatud välisteabeks. Kui riigisaladust või salastatud välisteavet valdav asutus ei kinnita asjaolude tunnistamist riigisaladuseks või salastatud välisteabeks või kui ta ei vasta taotlusele 20 päeva jooksul, on tunnistaja kohustatud andma ütlusi.

[RT I 2007, 16, 77- jõust. 01.01.2008]

§ 260. Tunnistaja ülekuulamise tagamine

(1) Tunnistajad kuulatakse üle üksteisest eraldi. Üle kuulamata tunnistajad ei või asja arutamise ajal viibida kohtusaalis. Ülekuulatud tunnistaja jääb istungisaali kuni asja arutamise lõpetamiseni, kui kohus ei luba tal varem lahkuda.

(2) Kui kohtul on alust arvata, et tunnistaja pelgab või ei räägi muul põhjusel kohtule menetlusosalise juuresolekul tõtt või kui menetlusosaline suunab oma sekkumisega või muul viisil tunnistaja ütlusi, võib kohus tunnistaja ülekuulamise ajaks selle menetlusosalise saalist eemaldada.

(3) Menetlusosalise tagasipöördumise järel loetakse talle tunnistaja ütlused ette ja menetlusosalisel on õigus tunnistajat küsitleda.

§ 261. Alaealise tunnistaja ülekuulamine

(1) Alla neljateistaastane tunnistaja kuulatakse vajaduse korral üle lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, psühholoogi, vanema või eestkostja juuresolekul, kes samuti võib kohtu nõusolekul tunnistajat küsitleda. Vanema kui neljateistaastase alaealise ülekuulamisele võib kohus kaasata lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või psühholoogi.

(2) Vajaduse korral võib kohus alla neljateistaastase tunnistaja pärast tema ülekuulamist kohtusaalist eemaldada.

§ 262. Tunnistaja ülekuulamise kord

(1) Kohus teeb kindlaks tunnistaja isiku ja selgitab välja tema tegevusala, hariduse, elukoha, samuti seose asjaga ning vastastikused suhted menetlusosalistega. Enne kui tunnistaja annab ütlusi, selgitab kohus talle tunnistaja kohustust rääkida tõtt ja käesoleva seadustiku §-de 256–259 sisu.

(2) Vähemalt neljateistaastast tunnistajat hoiatatakse ütluste andmisest seadusliku aluseta keeldumise ja teadvalt vale ütluse andmise eest, mille kohta võetakse tunnistajalt kohtu protokoll või hoiatuse tekstile allkiri. Ei hoiatata tunnistajat, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või vaimutegevuse muu häire tõttu ei mõista hoiatuse tähendust.

(3) Samas asjas toimuval korduval ülekuulamisel ei ole tunnistajat vaja korduvalt hoiatada. Kohus meenutab tunnistajale hoiatuse jõusolekut.

(4) Kohus selgitab tunnistajale ülekuulamise eset ja teeb tunnistajale ettepaneku rääkida selle kohta kõik, mida ta teab.

(5) Menetlusosalistel on õigus esitada tunnistajale küsimusi, mis on nende arvates asja lahendamiseks või tunnistaja asjaga seotuse selgitamiseks vajalikud. Menetlusosaline esitab küsimusi kohtu kaudu. Kohtu loal võib menetlusosaline esitada küsimusi otse.

(6) Esimesena küsitleb tunnistajat menetlusosaline, kelle taotlusel on tunnistaja välja kutsutud, seejärel küsitlevad teda teised menetlusosalised. Kohtu algatusel kutsutud tunnistajat küsitleb esimesena hageja.

(7) Kohus kõrvaldab suunavad küsimused ning küsimused, mis asjasse ei puutu või mille eesmärk on saada võimalus esitada uusi asjaolusid, mida seni ei ole esile toodud, samuti korduvad küsimused.

(8) Ütluste selgitamiseks ning täiendamiseks, samuti tunnistaja teadmiste aluste väljaselgitamiseks esitab kohus vajaduse korral täiendavaid küsimusi kogu ülekuulamise ajal.

§ 263. Tunnistaja korduv ülekuulamine ja vastastamine

(1) Tunnistaja kuulatakse üle sellel kohtuistungil, kuhu ta on kutsutud, kui tema üle kuulamata jätmiseks sellel kohtuistungil ei ole mõjuvat põhjust. Mõjuvaks põhjuseks ei ole üldjuhul mõne menetlusosalise puudumine kohtuistungilt. Ülekuulatud tunnistaja korduv väljakutsumine järgmistele kohtuistungitele sama astme kohtus peab olema põhjendatud.

(2) Vajaduse korral võib kohtus tunnistajat samal istungil korduvalt üle kuulata, samuti tunnistajaid vastastada, kui nende ütlused on vasturääkivad.

§ 264. Tunnistaja märkmed

(1) Tunnistaja võib ütlust andes kasutada arvandmete ning nimede ja muude raskesti meespeetavate andmete esitamiseks märkmeid ja muid dokumente. Kohus võib tunnistajal märkmete kasutamise istungil keelata.

(2) Märkmed esitatakse kohtu nõudmisel kohtule ja menetlusosalistele ning kohus võib need tunnistaja nõusolekul toimikule lisada.

§ 265. Tunnistaja ütluste avaldamine

(1) Erinõude ja korralduse alusel, samuti eeltõendamismenetluse käigus ja asja arutamise edasilükkamise korral eelmistel kohtuistungitel ülekuulatud tunnistaja ütlused avaldatakse kohtuistungil. Tunnistaja ütlused loetakse avaldatuks, kui kohus ega menetlusosalised ei pea ettelugemist vajalikuks.

(2) Kui eelmistel kohtuistungitel ülekuulatud tunnistajad ilmuvad kohtuistungile, võib kohus nad uuesti üle kuulata.

§ 266. Tunnistaja vastutus

(1) Kui tunnistaja jätab kohtu kutsel mõjuva põhjuseta kohtusse ilmumata, võib kohus teda trahvida ja kohaldada sundtoomist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui tunnistaja mõjuva põhjuseta keeldub ütlusi või hoiatuse kohta allkirja andmast, võib kohus teda trahvida või kohaldada aresti kuni 14 päevaks. Tunnistaja vabastatakse viivitamata, kui ta on andnud ütlused või allkirja enda hoiatamise kohta või kui asja arutamine on lõppenud või kui tema ülekuulamise vajadus on ära langenud.

(3) Tunnistaja kannab menetluskulud, mis on tingitud mõjuva põhjuseta hoiatuse kohta allkirja andmisest või ütluste andmisest keeldumisest või istungile ilmumata jätmisest.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud asjaoludel tehtud maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale võib tunnistaja esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

28. peatükk

MENETLUSOSALISE VANDE ALL ANTUD SELETUS

§ 267. Menetlusosalise vande all ülekuulamine tõendama kohustatud poole taotlusel

(1) Pool, kes ei ole suutnud muude tõenditega tõendada tema poolt tõendamist vajavat asjaolu või kes ei ole muid tõendeid esitanud, võib asjaolu tõendamiseks taotleda vastaspoole või kolmanda isiku vande all ülekuulamist. Juriidilise isiku puhul võib vande all üle kuulata selle seadusliku esindaja.

(2) Kolmanda isiku võib vande all üle kuulata ka tema taotlusel.

§ 268. Tõendama kohustatud poole vande all ülekuulamine

Kohus võib vaieldava asjaolu kohta vande all üle kuulata ka tõendama kohustatud poole, kui üks pool seda taotleb ja teine pool sellega nõustub.

§ 268¹. Poole ülekuulamine kohtu algatusel

Sõltumata poolte taotlustest ja tõendamiskoormise jaotusest võib kohus omal algatusel vande all üle kuulata ükskõik kumma või mõlema poole, kui varasema menetluse ning esitatud ja kogutud tõendite põhjal ei ole kohtul võimalik kujundada seisukohta väidetud ja tõendamisele kuuluva asjaolu tõepärasuses. Kohus võib poole omal algatusel vande all üle kuulata ka juhul, kui tõendama kohustatud pool soovib anda vande all seletuse, kuid vastaspool sellega ei nõustu.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 269. Menetlusosalise ülekuulamise kord

(1) Menetlusosalise vande all ülekuulamisele kohaldatakse vastavalt tunnistaja ülekuulamise kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatust ei tulene teisiti.

(2) Enne ütluste andmist annab menetlusosaline järgmise vande:
«Mina, (nimi), kinnitan oma au ja südametunnistuse kohaselt, et avaldan asja kohta kogu tõe, midagi varjamata, lisamata või muutmata.» Menetlusosaline annab vande suuliselt ja kirjutab vandetekstile alla.

§ 270. Menetlusosalise keeldumine vande ja vande all seletuse andmisest

(1) Kui pool keeldub vannet või vande all seletust andmast või kui ta ei tee kohtu nõudmisest hoolimata selle kohta mingit avaldust, võib kohus lugeda vastaspoole väidetud asjaolu tõendatuks, arvestades muu hulgas vande või seletuse andmisest keeldumise kohta esitatud põhjendusi.

(2) Kui pool ei ilmu mõjuva põhjuseta tema vande all ülekuulamiseks määratud kohtuistungile, võib kohus ilmumata jätmise asjaolusid arvestades lugeda ta seletuse andmisest keeldunuks.

(3) Iseseisva nõudeta kolmanda isiku keeldumise korral seletuse või vande andmisest kohaldatakse tunnistaja ütluste andmisest keeldumise ja selle eest ettenähtud vastutuse kohta sätestatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 271. Tsiiviilkohtumenetlusteovõimetu menetlusosalise ülekuulamine

(1) Tsiiviilkohtumenetlusteovõimetu menetlusosalise asemel kuulatakse vande all üle tema seaduslik esindaja või esindajad.

(2) Kohus võib alaealise või piiratud teovõimega täisealise teda vannutamata üle kuulata asjaolu kohta, mis seondub otseselt tema enda teoga või mis on olnud tema vahetu kogemuse esemeks, kui kohus peab seda asjaolusid arvestades mõistlikuks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

29. peatükk DOKUMENTAALNE TÕEND

§ 272. Dokumentaalse tõendi mõiste

(1) Dokumentaalne tõend on igasugune kirjalikult, pildistamisega või video-, heli- või elektroonilise salvestusega või muu andmesalvestusega jäädvustatud dokument või muu sellesarnane andmekandja, mis sisaldab andmeid asja lahendamiseks tähtsate asjaolude kohta ja mida on võimalik kohtuistungil esitada tajutaval kujul.

(2) Dokumendid on ka ametlikud ja isiklikud kirjad, kohtulahendid teistes kohtuasjades ning menetlusosalise poolt kohtule esitatud eriteadmistega isikute arvamused.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 273. Kirjaliku dokumendi esitamine

(1) Kirjalik dokument esitatakse algdokumendina või ärakirjana.

(2) Kui menetlusosaline esitab algdokumendi koos ärakirjaga, võib kohus algdokumendi tagastada ja jätta toimikusse kohtuniku kinnitatud ärakirja.

(3) Esitaja palvel võib toimikus oleva kirjaliku algdokumendi pärast menetlust lõpetava kohtulahendi jõustumist tagastada. Toimikusse jäetakse kirjaliku algdokumendi tagasi saanud isiku esitatud ja kohtuniku kinnitatud ära kiri.

(4) Kohus võib määrata esitatud dokumendiga tutvumiseks tähtaja, mille möödudes ta dokumendi tagastab. Toimikusse jääb sel juhul ära kiri.

(5) Kui dokument on esitatud ära kirjajana, on kohtul õigus nõuda algdokumendi esitamist või asjaolude põhistamist, miks algdokumenti ei saa esitada. Kui kohtu nõudmist ei täideta, otsustab kohus, missuguse tõendamisjõuga on dokumendi ära kiri.

§ 274. Elektroonilise dokumendi esitamine

Elektrooniline dokument esitatakse kohtule väljatrükina või edastatakse elektrooniliselt sellises formaadis, et oleks võimalik sellega tutvuda ja see turvaliselt säilitada kohtu infosüsteemis.

§ 275. Dokumendi väljavõtte esitamine ja dokumendiga tutvumine selle hoidmise kohas

(1) Kui dokument on erakordselt mahukas ning põhiliselt sisaldab menetluse seisukohalt ebaolulisi asjaolusid või kui dokument sisaldab riigi- või ärisaladusena või salastatud välisteabena käsitatavaid andmeid ja kohus on seisukohal, et sel või muul sama laadi põhjusel ei ole dokumendi tähtsust ja kaotamise või kahjustamise võimalust arvestades dokumendi tervikuna esitamine mõistlik, võib esitada kinnitatud väljavõtte dokumendi osast või viidata kohale, kus kohus ja menetlusosalised võivad dokumendiga tutvuda. Kohus võib nõuda kogu dokumendi esitamist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul vaadelda ja uurida dokumenti selle hoidmise kohas või teha selle ülesandeks erinõude alusel tegutsevale kohtule või korralduse alusel tegutsevale kohtunikule.

§ 276. Ametiasutuse või avalikke ülesandeid täitma õigustatud isiku koostatud dokument

(1) Kui kohus kahtleb ametiasutuse või avalikke ülesandeid täitma õigustatud isiku koostatud dokumendi ehtsuses, võib ta nõuda ametiasutuselt või isikult, kes on dokumendist nähtuvalt selle koostanud, kinnitust dokumendi ehtsuse kohta.

(2) Välisriigi avaliku dokumendi ehtsuse tõendamiseks piisab apostillist dokumendil vastavalt välisriigi avalike dokumentide legaliseerimise nõude tühistamise konventsioonile või dokumendi legaliseerimisest selleks volitatud Eesti Vabariigi pädeva konsulaarametniku või saadiku poolt. Välisriigi apostillita ja legaliseerimata avalikku dokumenti hindab kohus siseveendumuse kohaselt.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 277. Dokumendi ehtsuse vaidlustamine

(1) Menetlusosaline võib esitatud dokumendi ehtsuse vaidlustada ja taotleda, et kohus dokumenti tõendina ei arvestaks, kui ta põhistab dokumendi võltsituse.

(2) Dokumendi ehtsust või võltsitust võib muu hulgas põhistada dokumentide võrdlemisega. Kui võrdlemiseks sobivad dokumendid on vastaspoole või kolmanda isiku valduses, võib need välja nõuda samadel alustel dokumentaalsete tõenditega.

(3) Digitaalallkirjaga varustatud elektroonilise dokumendi ehtsust saab vaidlustada üksnes asjaolude põhistamisega, mille põhjal võib eeldada, et dokumenti ei ole koostanud digitaalallkirja omaja. See kehtib ka sellise elektroonilise dokumendi kohta, mis on koostatud muul turvalisel viisil, mis võimaldab tuvastada koostaja ja koostamise aja.

(4) Kui dokumendi ehtsus on vaidlustatud, võib kohus otsuse tegemisel jätta selle arvestamata või arvata dokumendi määrusega tõendite hulgast välja. Dokumendi võltsituse kontrollimiseks võib kohus määrata ekspertiisi või välja nõuda muud tõendid.

(5) Dokumenti, mille ehtsus on vaidlustatud või mille sisu võib olla muudetud, hoitakse menetluse lõppemiseni toimikus, kui avaliku korra huvides ja dokumendi kaotsimineku vältimiseks ei ole vaja dokumenti üle anda mõnele teisele ametiasutusele. Dokumendi võltsituse kahtlusest teavitab kohus prokuratuuri.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 278. Dokumendi väljanõudmine

Kui isik taotleb, et kohus nõuaks dokumendi välja teiselt isikult, peab ta taotluses dokumenti ja selle sisu kirjeldama ning märkima, miks ta arvab dokumendi olevat selle isiku käes.

§ 279. Dokumendi väljaandmise kohustus

(1) Isik, kelle valduses on dokument, on kohustatud kohtu nõudel esitama selle kohtule kohtu määratud ajaks.

(2) Kui isiku valduses on asja lahendamiseks tähtsaid andmeid, peab ta kohtu nõudel koostama nende andmete alusel dokumendi ja esitama selle kohtule. Sellest võib keelduda samal põhjusel kui dokumendi väljaandmisest.

(3) Dokumenti välja nõudes teatab kohus, millal, kuhu ja mil viisil tuleb dokument esitada või teatada põhjendused, miks dokumenti ei esitata. Dokumendi aluseta esitamata jätnud isikut võib kohus trahvida.

§ 280. Teabe andmise kohustus intellektuaalset omandit käsitleva hagi puhul

(1) Kui hagi on esitatud autoriõiguste, autoriõigustega kaasnevate õiguste või tööstusomandiõiguste rikkumise või rikkumise ohu tõttu, võib kohus hageja põhjendatud taotlusel kohustada kostjat või muud isikut esitama muu hulgas kirjalikult andmed kaupade või teenuste, mis intellektuaalsest omandist tulenevat õigust rikuvad, päritolu ja turustuskanalite kohta.

(2) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaselt küsida teavet õiguste rikkujalt või muult isikult, kes:

- 1) valdab õigusi rikkuvaid kaupu või on neid vallanud;
- 2) kasutas õigusi rikkuvaid teenuseid;
- 3) osutas õigusi rikkuvaks tegevuseks kasutatud teenuseid;
- 4) käesoleva lõike punktides 1–3 nimetatud isikute andmetel osales selliste kaupade tootmisel, valmistamisel või turustamisel või teenuste osutamisel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teave võib muu hulgas hõlmata järgmisi andmeid:

- 1) kaupade või teenuste tootjate, valmistajate ja turustajate, nende kaupade või teenustega varustajate ja kaupade või teenuste varasemate valdajate nimed ja aadressid ning tellijate ja müügikohtade, kellele ja kuhu kaubad või teenused olid määratud, nimed ja aadressid;
- 2) andmed valmistatud, toodetud, tarnitud, saadud või tellitud kaupade koguste kohta ja hindade kohta, mis kaupade või teenuste eest maksti.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud teavet ei või kasutada väljaspool kohtumenetlust, milles andmeid küsiti.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatu ei piira kohtu õigust kuulata lõikes 2 nimetatud isikud menetluses üle tunnistajana. Isikud võivad keelduda teabe andmisest lõikes 1 nimetatud viisil samadel alustel nagu tunnistajana ütluste andmisest. Seda õigust peab kohus neile teabe küsimisel selgitama.

§ 281. Dokumendi väljaandmisest keeldumine

(1) Riigi- või kohaliku omavalitsuse asutust ja selle avalikku teenistajat ei või kohustada esitama dokumenti, mille sisu kohta ei või teenistajat tunnistajana üle kuulata.

(2) Kohtu nõudmisest sõltumata ei pea dokumenti välja andma:

- 1) advokaat, kui ta on dokumendi saanud seoses õigusteenuse osutamisega;
- 2) kui dokument sisaldab andmeid, mille suhtes ei või dokumendi valdajat tunnistajana üle kuulata või mille suhtes on valdajal õigus keelduda tunnistajana ütluste andmisest;
- 3) isik, kes võib dokumendi väljaandmisest keelduda muul seadusest tuleneval põhjusel.

(3) Muu isik kui pool võib dokumendi väljaandmise nõudele esitada seadusest tulenevaid vastuväiteid, muu hulgas materiaalsoõigusel põhineva vastuväite. Vastuväidet tuleb põhistada.

(4) Kui isik, kellelt dokumendi väljaandmist taotletakse, teatab kohtule, et dokumenti tema valduses ei ole, võib kohus menetlusosalise taotlusel selle isiku tunnistajana dokumendi asukoha suhtes üle kuulata. See ei kehti juhul, kui dokumendi väljaandmist taotletakse poolelt.

(5) Dokumendi väljaandmisest keeldumise õiguspärasuse kohta teeb kohus määruse pärast menetlusosaliste ärakuulamist. Määruse peale on õigus esitada määruskaebus menetlusosalistel ja isikul, kellelt on dokument välja nõutud. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 282. Dokumendi väljanõudmiseks hagi esitamine

(1) Kui isik esitab dokumendi väljaandmise nõudele põhistatud ja seadusliku vastuväite, võib dokumendi taotleja esitada dokumendi väljanõudmiseks selle valdaja vastu hagi tulenevalt võlaõigusseaduses või muus seaduses või lepingus ettenähtust ja taotleda hagi lahendamiseni põhiasja menetluse peatamist. Kohus määrab sel juhul dokumendi taotlejale dokumendi väljanõudmiseks tähtaja.

(2) Vastaspool võib taotleda menetluse jätkamist enne teise isiku valduses oleva dokumendi esitamise tähtaja möödumist, kui dokumendi valdaja vastu esitatud hagi on lahendatud või kui dokumendi taotleja viivitab esitatud hagi menetlemisega või selle lahendi täitmisega, millega hagi rahuldati.

§ 283. Vastaspoole dokumendi esitamata jätmise

(1) Kui vastaspool eitab, et dokument on tema valduses, kuulatakse ta dokumendi esitamata jätmise kohta vande all üle. Kui kohus jõuab veendumusele, et dokument on vastaspoole valduses, teeb ta määruse, millega kohustab dokumendi kohtule esitama.

(2) Kui vastaspool ei täida dokumendi kohtule esitamise kohustust või kui kohus jõuab pärast vastaspoole ülekuulamist veendumusele, et vastaspool ei ole dokumenti hoolikalt otsinud, võib kohus lugeda õigeks tõendi esitaja poolt kohtule esitatud dokumendi ärakirja. Kui dokumendi ärakirja ei ole esitatud, võib kohus lugeda tõendatuks tõendi taotleja väited esitamata jäetud dokumendi olemuse ja sisu kohta.

§ 284. Dokumendi kõrvaldamise tagajärjed

Kui pool kõrvaldab dokumendi või muudab selle kasutamiskõlbmatuks, et takistada vastaspoolt dokumendile tuginemast, võib vastaspoole väiteid dokumendi olemuse, koostamise ning sisu kohta lugeda tõendatuks.

30. peatükk ASITÕEND

§ 285. Asitõendi mõiste

Asitõend on asi, mille olemasolu või omadused võivad aidata selgitada tsiviilasja lahendamiseks tähtsaid asjaolusid. Asitõendiks on ka sellistele tunnustele vastav dokument.

§ 286. Asitõendi esitamise kohustus

Asitõendi esitamise ja väljanõudmise suhtes kohaldatakse dokumendi esitamise kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatud ei tulene teisiti.

§ 287. Asitõendi hoidmine

(1) Asitõend võetakse asja juurde määrusega.

(2) Asitõend säilitatakse toimikus või antakse kohtu asitõendite hoiukohta. Selle kohta tehakse märge toimikus.

(3) Asitõendit, mida ei saa kohtusse toimetada, hoitakse selle asukohas või antakse hoiule menetlusosalisele või kolmandale isikule, kes peab tagama asitõendi säilimise.

(4) Kohus hoiab asitõendit nii, et asitõend ja selle tõenduslikud omadused säiliks. Vajaduse korral asitõend pitseeritakse.

(5) Kohtu poolt asitõendite arvelevõtmise, hoidmise, üleandmise ja hävitamise ning kiiresti riknevate asitõendite hindamise, võõrandamise ja hävitamise korra [kehtestab Vabariigi Valitsus](#).

§ 288. Asitõendi vaatlus

(1) Kohus vaatleb asitõendit kohtuistungil ja esitab selle menetlusosalistele ning vajaduse korral ka ekspertidele ja tunnistajatele.

(2) Asukohas hoitava asitõendit vaadeldakse selle asukohas. Uurimise juurde võib kutsuda eksperdi või muu asjatundja. Asitõendi uurimine märgitakse kohtuistungil protokollis.

(3) Kiiresti riknevat asitõendit või asitõendit, mille tagastamist asitõendi esitaja mõjuval põhjusel taotleb, vaatleb kohus viivitusega ning tagastab selle isikule, kellelt asitõend on saadud või kellele see kuulub.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud asitõendi vaatlusel kirjeldatakse asitõendit üksikasjalikult. Vajaduse ja võimaluse korral asitõendit pildistatakse või selle olulised omadused salvestatakse muul viisil. Vaatluse kohta koostatakse protokoll.

(5) Asitõendi vaatlusprotokoll avaldatakse kohtuistungil. Pärast seda võivad menetlusosalised anda asitõendi kohta seletusi.

§ 289. Asitõendi tagastamine

(1) Pärast menetlust lõpetava kohtulahendi jõustumist tagastatakse asitõend isikule, kellelt see on saadud või kellele see kuulub, või antakse üle isikule, kelle õigust sellele on kohus tunnistanud, kui kohus ei määra varasemat tagastamist.

(2) Asi, mis seaduse järgi ei või olla isiku valduses, antakse üle pädevale riigiasutusele.

(3) Isiku taotlusel võidakse temalt saadud asitõend pärast vaatlust ja uurimist tagastada ka enne kohtulahendi jõustumist.

31. peatükk VAATLUS

§ 290. Vaatluse mõiste

Vaatlus on igasugune vahetu andmete kogumine asjaolu olemasolu või olemuse kohta kohtu poolt, muu hulgas paikkonna või sündmuskoha vaatlemine.

§ 291. Vaatluse korraldamine

(1) Vaatluse korraldamiseks teeb kohus määruse, milles märgitakse vaatluse ese ning vaatluse korraldamise aeg ja koht. Määrusega võib kutsuda vaatluse juurde ühe või mitu eksperti. Kohus võib vaatluse korraldada ka omal algatusel.

(2) Asja menetlev kohus võib anda vaatluse tegemise, sealhulgas vaatlusele kutsutavate ekspertide määramise õiguse korralduse alusel tegutsevale kohtunikule või erinõude alusel tegutsevale kohtule.

(3) Vaatluse korraldamisest teatatakse menetlusosalistele, kuid nende puudumine ei takista vaatluse tegemist.

(4) Vaatlusel osalevad menetlusosalised võivad juhtida kohtu tähelepanu vaatluse täielikkuse ning menetletava asja seisukohast olulistele asjaoludele.

(5) Vaatlusel kirjeldatakse eset, paikkonda või sündmuskoha üksikasjalikult ning vajaduse ja võimaluse korral pildistatakse või salvestatakse selle olulised omadused muul viisil. Vaatluse korraldamine protokollitakse, protokoll kantakse ka vaatlusel tehtud menetlusosaliste märkused.

§ 292. Vaatluse võimaldamiseks kohustamine

(1) Kohus võib kohustada menetlusosalist või muud isikut lubama vaatlust korraldada ning määrata talle selleks tähtaja. Muu isik võib vaatluse võimaldamisest keelduda samadel põhjustel ja samas korras nagu dokumendi valdaja kohtu nõudmisel dokumenti välja andmast.

(2) Vaatluse võimaldamisest põhjendamatult keeldunud isikut võib kohus trahvida.

32. peatükk EKSPERDIARVAMUS

§ 293. Ekspertiisi korraldamine ja eriteadmistega isiku arvamus

(1) Kohtul on menetlusosalise taotlusel õigus küsida eksperti arvamust asjas tähtsate ja eriteadmisi nõudvate asjaolude selgitamiseks. Õigusküsimuses võib kohus küsida eksperti arvamust nii menetlusosalise taotlusel kui omal algatusel väljaspool Eesti Vabariiki kehtiva õiguse, rahvusvahelise õiguse või tavaõiguse väljaselgitamiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Eriteadmistega isiku ülekuulamisele asjaolu või sündmuse tõendamiseks, mille kogemiseks olid vajalikud eriteadmised, kohaldatakse tunnistaja ülekuulamise kohta sätestatud. Kui menetlusosaline on kohtule esitanud eriteadmistega isiku kirjaliku arvamuse ja isikut ei kuulata üle tunnistajana, hinnatakse arvamust dokumentaalse tõendina.

(3) Kohus võib ekspertiisi määramise asemel kasutada teises kohtumenetluses kohtu korraldusel esitatud või kriminaal- või väärteomenetluses menetleja korraldusel koostatud eksperti arvamust, kui see võimaldab menetlust lihtsustada ja võib eeldada, et kohus saab eksperti arvamust vajalikul määral hinnata ka uut ekspertiisi korraldamata. Ekspertidele võib ka sel juhul esitada täiendavaid küsimusi või kutsuda ta kohtusse küsitlemiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 294. Ekspertiisi määramine

- (1) Ekspertiisi teeb riiklikus ekspertiisiasutuses töötav kohtuekspert või muu asjatundja, riiklikult tunnustatud ekspert või kohtu määratud muu eriteadmistega isik. Ekspertdiks võib kohus määrata isiku, kel on arvamuse andmiseks vajalikud teadmised ja kogemused. Ekspertiisi määramisel arvestab kohus poolte arvamusi.
- (2) Kui ekspertiisi tegemiseks on olemas riiklikult tunnustatud ekspert, määratakse muu isik ekspertdiks üksnes mõjuval põhjusel.
- (3) Kohus võib nõuda pooltelt isikute nimetamist, kes sobivad ekspertiisi tegemiseks.
- (4) Kui pooled on ekspertiisi isikus kokku leppinud, määrab kohus isiku ekspertdiks, kui isik võib seaduse kohaselt ekspert olla.
- (5) Kohus võib määrata täiendavaid eksperte või määratud eksperte asendada.
- (6) Kohus võib ekspertdiks määrata ka üksnes ekspertiisiasutuse või muu ekspertiise tegeva isiku, jättes konkreetse ekspertiisi määramise viimase otsustada.

§ 295. Ekspertiisi tegemise kohustus

- (1) Ekspertdiks määratud isik on kohustatud ekspertiisi tegema, kui ta on kohtuekspert, kui ta on nõutavate ekspertiiside tegemiseks riiklikult tunnustatud või kui tema kutse- või majandustegevus toimub valdkonnas, mille tundmine on ekspertiisi tegemise eeldus.
- (2) Ekspertiisi on kohustatud tegema ka isik, kes on teatanud kohtule oma valmisolekust asjas ekspertiisi teha.
- (3) Ekspertiisi nõusolek ekspertiisi tegemiseks ei ole vajalik.

§ 296. Ekspertiisi tegemisest keeldumise õigus

- (1) Ekspert võib keelduda ekspertiisi tegemisest samadel põhjustel, mis annavad tunnistajale õiguse keelduda ütluste andmisest. Kohus võib ekspertiisi ka muul põhjusel ekspertiisi tegemise kohustusest vabastada.
- (2) Ekspertdiks ei või määrata isikut, kes on osalenud asjas eelneva lahendi tegemisel, muu hulgas vahekohtu või kohtueelses menetluses, välja arvatud, kui ta osales menetluses ekspertiisi või tunnistajana.
- (3) Ekspertdiks määratud isik võib ekspertiisi tegemisest keelduda ka muul seaduses sätestatud juhul või mõjuval põhjusel.

§ 297. Ekspertiisi tegemine

- (1) Kui menetlusosaliste kohalolek ekspertiisi tegemisel on vajalik ja võimalik, märgib kohus selle asjaolu ekspertiisimääruses. Menetlusosaliste puudumine sel juhul ekspertiisi tegemist ei takista, kui ekspert leiab, et tal on võimalik anda arvamus menetlusosaliste kohalolekuta.
- (2) Kohus võib anda ekspertiisi suhtes korraldusi.
- (3) Hagi aluseks olevate asjaolude vaieldavuse puhul määrab kohus, missugused asjaolud võtab ekspert oma hinnangu andmise aluseks.
- (4) Vajaduse korral määrab kohus, millises ulatuses on ekspertil õigus tõendamist vajavat küsimust uurida ja kas ta võib võtta ühendust menetlusosalistega ning kas ja millal peab ta lubama menetlusosalistel ekspertiisi tegemisest osa võtta.
- (5) Ekspertdile antavatest korraldustest tuleb menetlusosalisi teavitada.

§ 298. Küsimused ekspertdile ning menetlusosaliste taotlused ja vastuväited seoses ekspertiisiga

- (1) Menetlusosalisel on õigus ekspertdile kohtu kaudu küsimusi esitada. Küsimused, mille kohta ekspertiisi arvamust soovitakse, määrab kohus. Menetlusosalise küsimuse tagasilükkamist peab kohus põhjendama. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- (2) Vajaduse korral kuulab kohus ekspertiisi seisukoha ekspertiisi suhtes enne talle küsimuste esitamist ja ekspertiisi taotlusel selgitab talle ülesandega seonduvat.
- (3) Menetlusosalised peavad esitama kohtule mõistliku aja jooksul oma vastuväited ekspertiisi tegemise suhtes, ekspertiisi tegemist puudutavad taotlused ning ekspertiisi puudutavad lisaküsimused. Kohus võib neile

selleks määrata tähtaja. Hiljem esitatud võib kohus arvestada üksnes juhul, kui see ei venita kohtu arvates asja lahendamist või kui menetlusosalisel on hilinemiseks mõjuv põhjus ja ta on seda piisavalt põhistanud.

§ 299. Asja väljanõudmine ekspertiisiks

(1) Kohus võib panna nii menetlusosalisele kui ka muule isikule kohustuse anda asi ekspertiisiks välja või lubada ekspertiisi teha ning määrata talle selleks tähtaja. Muu isik võib asja väljaandmisest keelduda samal alusel dokumendi väljaandmisest keeldumisega ja keelduda muu ekspertiisi talumisest samadel põhjustel, millele tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest.

(2) Asja väljaandmisest või ekspertiisi korraldamisest põhjendamatult keeldunud isikut võib kohus trahvida.

§ 300. Ekspertiis põlvnemise tuvastamiseks

(1) Isik peab taluma põlvnemise tuvastamiseks tehtavat ekspertiisi, eelkõige vereproovide võtmist veregrupi määramiseks ja geneetiliseks analüüsiks, kui põlvnemist on võimalik tuvastada teaduse tunnustatud põhimõtete ja meetodite alusel ning uurimine ei põhjusta uuritavale või tema lähisugulastele eeldatavasti tervisekahjustust.

(2) Põlvnemise ekspertiisist keeldumise korral võib kohus määrata ekspertiisi tegemise kohustuslikus korras. Uurimisest korduva õigustamatu keeldumise puhul võib ekspertiisi teha sundkorras kohtu määruse alusel, kaasates vajaduse korral politsei.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse esitamine peatab määruse täitmise.

§ 301. Ekspertiarvamus

(1) Ekspert annab ekspertiarvamuse kohtule kirjalikult, kui kohus ei määra, et arvamus tuleb anda suuliselt või ekspertiis nõusolekul muus vormis. Ekspertiarvamus peab sisaldama uuringute üksikasjaliku kirjelduse, uuringute tulemusena tehtud järeldused ja põhjendatud vastused kohtu küsimustele.

(2) Kui kohus on määranud mitu eksperti ja eksperdid jõuavad ühesugusele arvamusel, võivad nad koostada ühisarvamuse. Kui eksperdid ühesugusele arvamusel ei jõua, esitavad nad ekspertiarvamusel eraldi.

(3) Kui ekspert teeb ekspertiisiga kindlaks asjas tähtsad asjaolud, mille kohta talle küsimusi ei ole esitatud, võib ta esitada oma arvamusel ka nende asjaolude kohta.

§ 302. Eksperti kohustused ja õigused

(1) Ekspert peab andma talle esitatud küsimustes õige ja põhjendatud arvamusel.

(2) Ekspert võib ekspertiarvamuse andmiseks vajalikus ulatuses tutvuda asja materjalidega, võtta osa tõendite uurimisest kohtus ning küsida kohtult võrdlusmaterjali ja täiendavaid andmeid.

(3) Ekspertil ei ole õigust anda ekspertiisi tegemine üle teisele isikule. Kui ekspert kasutab teise isiku abi, peab ta avaldama kohtule selle isiku nime ja abi ulatuse, kui tegemist ei ole ebaolulise abistamisega.

(4) Ekspert keeldub ekspertiarvamuse andmisest, kui talle esitatud andmed on puudulikud või kui ekspertiisimääruses esitatud ekspertiisiülesanded on väljaspool tema eriteadmisi või kui küsimustele vastamine ei eelda ekspertiisuurimist ja eriteadmistele tuginevate järelduste tegemist. Ekspert kontrollib viivitamata, kas ekspertiisiülesanne puudutab tema eriala või eriteadmisi ja kas ülesande lahendamine on võimalik täiendavate ekspertide kaasamisega ning peab keeldumisest või kahtlustest kohtule viivitamata teatama.

(5) Kui ekspertil on kahtlusi talle antud ülesande sisu ja ulatuse suhtes, pöördub ta selguse saamiseks viivitamata kohtu poole. Ekspert teatab viivitamata kohtule, kui ilmneb, et tõenäolised ekspertiisikulud on tsiviilasja hinnast suuremad või ületavad oluliselt ekspertiisikulude katteks tehtud ettemaksu.

(6) Ekspert on kohustatud hoidma saladuses talle ekspertiisi tegemisel teatavaks saanud asjaolud. Neid võib avaldada üksnes kohtu loal, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

§ 303. Eksperti ülekuulamine ja hoiatamine

(1) Ekspertiarvamus avaldatakse kohtuistungil.

(2) Kui ekspertiarvamust ei esitata kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, annab ekspert ekspertiarvamuse kohtuistungil. Kohus võib kirjaliku või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ekspertiarvamuse andnud eksperti küsitamiseks kohtuistungile kutsuda. Kohus kutsub ekspertiarvamuse andnud eksperti kohtuistungile, kui seda taotleb pool.

(3) Pärast ekspertiarvamuse uurimist võivad menetlusosalised kohtuistungil ekspertidele arvamusel täpsustamiseks küsimusi esitada, kui ekspert on kohtusse kutsutud. Küsimused võib esitada ka eelnevalt kohtule,

kes edastab need eksperdile. Kohus kõrvaldab asjassepuutumatud ja väljaspool eksperdi pädevust olevad küsimused.

(4) Ekspert peab kohtu kutsel kohtusse ilmuma ja andma talle esitatud küsimustes õige ja põhjendatud arvamuse.

(5) Eksperdi ülekuulamisele kohaldatakse tunnistaja ülekuulamise kohta kehtivaid sätteid, kui käesolevas peatükis ei ole ette nähtud teisiti. Muud eksperdi kui kohtueksperdi või riiklikult tunnustatud eksperdi hoiatatakse enne eksperdiarvamuse andmist vastutusest teadvalt vale eksperdiarvamuse andmise eest ja võetakse selle kohta allkiri kohtu protokollile või hoiatuse tekstile. Allkirjastatud hoiatus edastatakse kohtule koos eksperdiarvamusega.

§ 304. Kordusekspertiis ja täiendav ekspertiis

(1) Eksperdiarvamuse ebaselguse, vasturääkivuse või puudulikkuse korral, mida ei ole võimalik kõrvaldada täiendavate küsimustega, on kohtul õigus määrata kordusekspertiis. Kordusekspertiis tehakse ülesandeks samale või teisele eksperdile.

(2) Eksperdi taandamise korral teeb kohus kordusekspertiisi ülesandeks teisele eksperdile.

(3) Kui ekspert ei anna vastust asjas tähtsust omavale küsimusele ja sellele küsimusele ei saa ekspert vastata kohtuistungil, on kohtul õigus määrata täiendav ekspertiis. Täiendava ekspertiisi tegemise võib teha ülesandeks samale või teisele eksperdile.

§ 305. Eksperdi vastutus

(1) Kohus võib eksperdi määrusega trahvida ja nõuda tema tekitatud menetluskulude hüvitamist, kui ekspert mõjuva põhjuseta:

- 1) ei ilmu kohtu kutse peale kohtuistungile;
- 2) keeldub allkirja andmisest tema vastutusest hoiatamise kohta;
- 3) keeldub arvamuse andmisest;
- 4) ei esita arvamust kohtu määratud tähtpäevaks;
- 5) põhjendamatult keeldub talle esitatud küsimustele vastamast;
- 6) keeldub ekspertiisiga seonduvaid materjale välja andmast.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse peale võib ekspert esitada määruskaebuse.

6. osa

MENETLUSDOKUMENTIDE KÄTTETOIMETAMINE

33. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 306. Menetlusedokumendi kättetoimetamise mõiste

(1) Menetlusedokumendi kättetoimetamine on dokumendi üleandmine saajale selliselt, et saajal oleks võimalik dokumendiga oma õiguse teostamiseks ja kaitsmiseks õigeaegselt tutvuda. Saaja on menetlusosaline või muu isik, kellele menetlusedokument on adresseeritud.

(2) Menetlusedokumendi üleandmine peab kättetoimetamise puhul toimuma seaduses sätestatud vormis ning olema ettenähtud vormis dokumenteeritud.

(3) Menetlusedokumentide kättetoimetamist korraldab kohus postiteenust majandustegevusena osutava isiku, kohtutäituri või kohtukordniku või vastavalt kohtu kodukorrale selleks pädeva muu kohtuametniku vahendusel või muul seaduses nimetatud viisil.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohtul on õigus menetlusedokumendi kättetoimetamiseks nõuda riigi või kohaliku omavalitsuse andmekogu vastutavalt või volitatud töötlejalt, samuti isiku endiselt või praeguselt tööandjalt, krediitiasutusest, kindlustusseltsilt ja muult isikult või asutusest andmeid menetlusosalise või juriidilisest isikust menetlusosalise seadusliku esindaja või tunnistaja elukoha kohta ja muid kontaktandmeid. Andmekogu vastutav või volitatud töötleja või muu isik või asutus on kohustatud andmed viivitamata ja tasuta esitama paberil või elektrooniliselt. Tehnilise võimaluse olemasolul tuleb kohtule tagada, et ta saaks vajalikke andmeid ise isiku või asutuse andmebaasist kontrollida.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohus peab menetlusosalisele kätte toimetama hagiavalduse, kaebuse ja nende täiendused, kohtukutsed, samuti kohtuotsuse ja asjas menetlust lõpetava määruse ning seaduses nimetatud muud menetlusdokumendid.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 307. Menetlusdokumendi kättetoimetatuks lugemine

(1) Menetlusdokument on kätte toimetatud alates dokumendi või selle kinnitatud ärakirja või väljatrüki üleandmisest saajale, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud menetlusdokumendi ärakirja võib kinnitada vastavalt kohtu kodukorrale selleks pädev kohtuametnik või advokaat. Menetlusdokumendi lisade ja menetlusosaliste poolt kohtule esitatud ja kohtu kätte toimetatud menetlusdokumentide ärakirjad ei pea olema kinnitatud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui dokument on jõudnud menetlusosalise kätte, kellele dokument tuli kätte toimetada või kellele dokumendi võis vastavalt seadusele kätte toimetada, ilma et kättetoimetamist oleks võimalik tõendada või kui on rikutud seaduses sätestatud kättetoimetamise korda, loetakse dokument menetlusosalisele kätte toimetatuks alates dokumendi tegelikust saajani jõudmisest.

(4) Menetlusdokumendi kättetoimetamiseks andmine tuleb märkida kohtutoimikusse.

§ 308. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 309. Menetlusdokumendi kättetoimetamise aeg ja koht

Menetlusdokumendi võib isikule kätte toimetada igal päeval mis tahes kellaajal igas kohas, kus isik viibib.

§ 310. Menetlusdokumentide edastamine menetlusosalistele kättetoimetamiseta

(1) Menetlusdokument, mida ei pea menetlusosalisele kätte toimetama käesolevas osas sätestatud korras, kuid mis puudutab menetlusosalise õigusi, edastatakse menetlusosalisele kohtu valitud viisil.

(2) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud menetlusdokument edastatakse posti teel, loetakse dokument kätte saaduks kolme päeva möödudes postitamise arvates, dokumendi saatmise korral välisriiki neljateist päeva möödudes postitamise arvates, kui menetlusosaline ei põhista kohtule, et ta sai dokumendi kätte hiljem või et ta ei ole seda kätte saanud. Kohus võib määrata dokumendi kättesaaduks lugemiseks pikema tähtaja.

34. peatükk

MENETLUSDOKUMENDI KÄTTETOIMETAMISE VIISID

§ 311. Menetlusdokumendi kättetoimetamine kohturuumides

Menetlusdokumendi võib kätte toimetada selle väljastamisega saajale kohturuumides, kui toimikusse on märgitud väljastamise aeg ja saaja on dokumendi kättesaamise kohta andnud allkirja. Kohtuistungil dokumendi kättetoimetamise korral märgitakse kättetoimetamine kohtuistungil protokollil.

§ 311¹. Menetlusdokumendi elektrooniline kättetoimetamine

(1) Kohus võib toimetada menetlusdokumendi kätte elektrooniliselt selleks ettenähtud infosüsteemi kaudu, edastades seal dokumendi kättesaadavaks tegemise kohta teavituse:

- 1) kohtule avaldatud elektronpostiaadressil ja telefoninumbriil;
- 2) füüsilisest isikust ettevõtja või juriidilise isiku kohta Eestis peetava registri infosüsteemis registreeritud elektronpostiaadressil ja telefoninumbriil;
- 3) aadressaadi ja tema seadusliku esindaja rahvastikuregistrisse kantud elektronpostiaadressil ja telefoninumbriil;
- 4) muus riigi andmekogus, mille andmebaasist on kohtul võimalik ise elektroonilise päringu tegemisega andmeid kontrollida, oleval aadressaadi ja tema seadusliku esindaja elektronpostiaadressil ja telefoninumbriil;
- 5) Eesti isikukoodi olemasolu korral aadressaadi ja tema seadusliku esindaja elektronpostiaadressil isikukood@eesti.ee.

(2) Kohus võib teavituse dokumendi kättesaadavaks tegemise kohta edastada ka avalikus arvutivõrgust leitud telefoninumbriil, elektronpostiaadressil, virtuaalse sotsiaalvõrgustiku oletataval kasutajakonto lehel või muu virtuaalse suhtluskeskkonna lehel, mida avalikus arvutivõrgus avaldatud teabe kohaselt võib aadressaat eeldatavasti kasutada või millel edastatud teave võib eeldatavasti jõuda aadressaadini. Kohus avaldab aadressaadi oletataval virtuaalse sotsiaalvõrgustiku kasutajakonto lehel või muu virtuaalse suhtluskeskkonna lehel teavituse võimaluse korral viisil, mille kohaselt teavitus ei ole muule isikule peale aadressaadi nähtav.

(3) Menetlusdokument loetakse kätte toimetatuks, kui saaja avab selle infosüsteemis või kinnitab infosüsteemis selle vastuvõtmist dokumenti avamata, samuti siis, kui seda teeb muu isik, kellel saaja võimaldab infosüsteemis dokumente näha. Dokumenti kättetoimetamise registreerib infosüsteem automaatselt.

(4) Kui saajal ei ole eeldatavasti võimalik kasutada menetlusdokumentide kättetoimetamiseks kasutatavat infosüsteemi või infosüsteemi kaudu kättetoimetamine ei ole tehniliselt võimalik, võib kohus toimetada saajale menetlusdokumendi elektrooniliselt kätte ka muul viisil, täites seejuures käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 sätestatud teavitamise nõuded ja andmete otsimise nõude.

(5) Menetlusdokument loetakse käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud korras saajale kättetoimetatuks, kui saaja kinnitab kirjalikult, faksi teel või elektrooniliselt menetlusdokumendi kättesaamist. Kinnituses tuleb märkida dokumendi kättesaamise kuupäev ning kinnituse peab olema allkirjastanud saaja või tema esindaja. Elektrooniline kinnitus peab olema varustatud saatja digitaalallkirjaga või edastatud muul sellesarnasel turvalisel viisil, mis võimaldab tuvastada saatja ja saatmise aja, välja arvatud juhul, kui kohtul ei ole põhjust kahelda, et digitaalallkirjastamata kinnituse on saatnud saaja või tema esindaja. Kohtule võib elektroonilise kinnituse saata elektronposti teel, kui saaja elektronpostiaadress on kohtule teada ning võib eeldada, et volitamata isikul puudub sellele juurdepääs, samuti juhul, kui kohus on juba sama kohtuasja käigus sellel elektronpostiaadressil dokumente edastanud või kui menetlusosaline on ise avaldanud kohtule oma elektronpostiaadressi. Saaja peab käesolevas lõikes nimetatud kinnituse saatma kohtule viivitamata. Seda kohustust rikkunud menetlusosalist või tema esindajat võib kohus trahvida.

(6) Advokaadile, notarile, kohtutäiturile, pankrotihaldurile ja riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele võib menetlusdokumendi muul viisil kui elektrooniliselt selleks ettenähtud infosüsteemi kaudu kätte toimetada üksnes mõjuval põhjusel.

(7) Kohus teeb selleks ettenähtud infosüsteemis menetlusosalistele viivitamata kättesaadavaks kõik menetlusdokumendid, sealhulgas kohtulahendid, sõltumata sellest, kuidas need menetlusosalistele kätte toimetatakse.

(8) [Justiitsminister võib määrusega kehtestada](#) täpsemad nõuded dokumentide infosüsteemi kaudu elektroonilisele kättetoimetamisele ja kättesaadavaks tegemisele.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 312. Menetlusdokumendi kättetoimetamine postiteenuse osutaja vahendusel

(1) Menetlusdokumendi võib saajale kätte toimetada postiteenust majandustegevusena osutava isiku vahendusel tähitult väljastustega või lihtkirjana.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 313. Menetlusdokumendi kättetoimetamine tähitud kirjaga

(1) Dokumenti kättetoimetamist tõendab dokumendi tähitult saatmise korral väljastusteade, mis tuleb viivitamata kohtule tagastada.

(2) Menetlusdokumendi võib kätte toimetades anda üle muule isikule kui saajale üksnes käesolevas osas sätestatud juhul. Nimetatud isik peab dokumendi esimesel võimalusel andma üle saajale. Ta võib keelduda dokumendi saajale üleandmiseks vastuvõtmisest üksnes juhul, kui ta põhistab, et tal ei ole võimalik dokumenti saajale üle anda. Isikule tuleb dokumendi üleandmise kohustust selgitada. Kättetoimetamise kehtivus selgituse andmisest ei sõltu.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Väljastusteatel tuleb märkida järgmised andmed:

- 1) dokumendi kättetoimetamise aeg ja koht;
- 2) isiku nimi, kellele dokument tuli kätte toimetada;
- 3) kui dokument anti üle muule isikule kui saajale, selle isiku nimi, kellele on dokument üle antud, ja põhjus, miks kättetoimetamine toimus sellele isikule;
- 4) kättetoimetamise viis;
- 5) dokumendi vastuvõtmisest keeldumise korral märges selle kohta ja dokumendi mahajätmise koha andmed;
- 6) dokumendi kättetoimetanud isiku nimi, amet ja allkiri;
- 7) dokumendi vastuvõtnud isiku nimi, allkiri ja andmed tema isikusamasuse tuvastamise kohta, eelkõige isikut tõendava dokumendi number ning dokumendi kättesaamise kuupäev, välja arvatud, kui dokument jäeti seaduses märgitud põhjusel tegelikult üle andmata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) [Justiitsminister võib kehtestada](#) väljastusteate vormi.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud vorminõuetele mittevastava väljastusteate võib lugeda kättetoimetamiseks piisavaks, kui kättetoimetamine on väljastusteatel siiski usaldusväärselt dokumenteeritud. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui kohus ei saa menetlusdokumendi lugeda kättetoimetatuks seetõttu, et postiteenuse osutaja ei kasutanud menetlusdokumendi tähtid kirjaga kättetoimetamisel kõiki käesolevas seaduses sätestatud võimalusi, andis menetlusdokumendi isikule, kellele üleandmine ei ole käesolevas osas sätestatu kohaselt lubatud, ei järginud käesoleva seadustiku §-des 326 ja 327 sätestatud või ei dokumenteerinud kättetoimetamist selliselt, et kättetoimetamine saab lugeda toimunuks, võib kohus anda menetlusdokumendi postiteenuse osutajale uueks kättetoimetamiseks selle eest täiendavat tasu maksmata. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 314. Menetlusdokumendi kättetoimetamine lihtkirjana ja faksi teel

(1) Menetlusdokumendi võib kätte toimetada lihtkirjana või faksi teel, kui kirjale või faksile on lisatud teatis kinnituse viivitamatu tagastamise kohustuse kohta ning märgitud saatja ja saaja nimi ja aadress ning dokumendi edastanud kohtuametniku nimi.

(2) Dokumendi lihtkirjana või faksi teel edastanud ametnik märgib toimikusse, kuhu ja millal on dokument kättetoimetamiseks saadetud.

(3) Dokument loetakse lihtkirjana või faksi teel kätte toimetatuks, kui saaja saabab kohtule dokumendi kättesaamise kohta kinnituse omal valikul kirjana, faksi teel või elektrooniliselt. Kinnituses tuleb märkida dokumendi kättesaamise kuupäev ja kinnituse peab olema allkirjastanud dokumendi saaja või tema esindaja.

(4) Kui menetlusdokument toimetatakse kätte lihtkirjana või faksi teel, peab saaja käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kinnituse saatma kohtule viivitamata. Seda kohustust rikkunud menetlusosalist või tema esindajat võib kohus trahvida.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 315. Menetlusdokumendi kättetoimetamine kohtutäituri, kohtuametniku, muu isiku ja asutuse vahendusel

(1) Menetlusdokumendi võib kätte toimetada ka kohtutäituri, kohtukordniku või vastavalt kohtu kodukorrale selleks pädeva muu kohtuametniku või politseiasutuse või muu riigiasutuse või kohaliku omavalitsuse või tema asutuse vahendusel, samuti muu isiku vahendusel, kellele kohus teeb kättetoimetamise ülesandeks kokkuleppel. Menetlusosaline, kelle esitatud menetlusdokument tuleb kätte toimetada või kelle huvides on muu menetlusdokumendi kättetoimetamine, võib taotleda kohtult dokumendi kohtutäituri vahendusel kättetoimetamist.

(1¹) Maksekäsu kiirmenetluses ja hagimenetluses võib menetlusdokumendi kohtutäituri vahendusel kätte toimetada üksnes käesoleva seadustiku §-s 315¹ sätestatud korras. Lapse või menetluses erilist kaitset vajava muu füüsilise isiku huve puudutavas hagimenetluses, samuti lapse elatisnõudega maksekäsu kiirmenetluses võib menetlusdokumendi kohtutäituri vahendusel kätte toimetada ka käesolevas paragrahvis sätestatud korras. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Politseiasutusele või muule riigiasutusele või kohalikule omavalitsusele või tema asutusele annab kohus menetlusdokumendi kättetoimetamiseks üksnes juhul, kui muud kättetoimetamise võimalused, välja arvatud avalik kättetoimetamine, ei ole tulemusi andnud või eeldatavasti ei anna tulemust, eelkõige kui postiteenuse osutaja vahendusel on samas või muus asjas kättetoimetamine hiljuti ebaõnnestunud. Selle nõude rikkumine ei mõjuta kättetoimetamise kehtivust.

(3) Menetlusdokumendi kättetoimetamiseks edastab kohus käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikule või asutusele kättetoimetatava dokumendi, tema käsutuses oleva teabe varasemate kättetoimetamiskatsete kohta ja isiku teadaolevad kontaktandmed. Toimikusse märgitakse, millal ja kellele dokument kättetoimetamiseks üle anti.

(4) Kättetoimetamise viisi valib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isik või asutus käesolevas osas sätestatute hulgast ise, kui kohus ei anna selle kohta juhiseid. Avalikku kättetoimetamist ei või nad korraldada.

(5) Kättetoimetamise kohta koostatakse kättetoimetamisteatis, millel peavad olema märgitud käesoleva seadustiku § 313 lõikes 3 nimetatud andmed. Kättetoimetamisteatis tagastatakse pärast kättetoimetamist viivitamata kohtule. **Justiitsminister võib kehtestada**kättetoimetamisteatise vormi.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud vorminõuetele mittevastava kättetoimetamisteatise võib lugeda kättetoimetamiseks piisavaks, kui kättetoimetamine on siiski usaldusväärselt dokumenteeritud.

(7) Menetlusdokumendi võib kätte toimetades anda üle muule isikule kui saajale üksnes käesolevas osas sätestatud juhul. Nimetatud isik peab dokumendi esimesel võimalusel andma üle saajale. Ta võib keelduda dokumendi saajale üleandmiseks vastuvõtmisest üksnes juhul, kui ta põhistab, et tal ei ole võimalik dokumenti saajale üle anda. Isikule tuleb dokumendi üleandmise kohustust selgitada. Kättetoimetamise kehtivus selgituse andmisest ei sõltu.

(8) Kui kohus ei saa menetlusdokumenti lugeda kättetoimetatuks seetõttu, et käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isik või asutus ei järginud menetlusdokumendi kättetoimetamisel kohtu juhiseid või ei kasutanud selleks kõiki käesolevas seaduses sätestatud võimalusi, andis menetlusdokumendi isikule, kellele üleandmine ei ole käesolevas osas sätestatu kohaselt lubatud, ei järginud käesoleva seadustiku §-des 326 ja 327 sätestatud või ei dokumenteerinud kättetoimetamist selliselt, et kättetoimetamise saab lugeda toimunuks, võib kohus anda menetlusdokumendi uueks kättetoimetamiseks.

(9) Kohus võib anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikule või asutusele kuni 60-päevalise tähtaja, mille jooksul tuleb menetlusdokument kätte toimetada või kättetoimetamise ebaõnnestumise korral esitada kohtule aruanne kättetoimetamise ebaõnnestumise põhjustest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 315¹. Menetlusdokumendi kättetoimetamine menetlusosalise korraldamisel

(1) Menetlusosaline, kelle esitatud menetlusdokument tuleb kätte toimetada või kelle huvides on muu menetlusdokumendi kättetoimetamine, võib taotleda kohtult dokumendi kättetoimetamist enda korraldamisel. Menetlusosaline võib menetlusdokumendi kätte toimetada üksnes kohtutäituri vahendusel.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul määrab kohus menetlusdokumendi kättetoimetamiseks tähtaja, mille jooksul peab kättetoimetamist korraldava menetlusosaline kättetoimetamise tulemustest kohut teavitama.

(3) Menetlusdokumendi kättetoimetamiseks edastab kohus kättetoimetamist korraldavale menetlusosalisele kättetoimetatava menetlusdokumendi kohtu pitseeritud ümbrikus ja kohtule tagastamisele kuuluva kättetoimetamisakti vormi ning selgitab kohtule teadvalt valeandmete esitamise tagajärgi.

(4) Kohtutäituri vahendusel menetlusdokumendi kättetoimetamine ja selle dokumenteerimine toimub käesoleva seadustiku § 315 lõigetes 4–7 sätestatud korras.

(5) Kui hageja või maksekäsu kiirmenetluse avaldaja ei teavita kohut käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel määratud tähtaja jooksul kättetoimetamise tulemustest, jäetakse avaldus läbi vaatamata.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 316. Menetlusdokumendi kättetoimetamine välisriigis ja eksterritoriaalsetele Eesti Vabariigi kodanikele

(1) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Menetlusdokumendi võib välisriigis kätte toimetada ka tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriikides kätteandmise konventsiooni või muu välislepingu sätete kohaselt.

(3) Menetlusdokumendi võib välisriigis kätte toimetada ka tähitult väljastusteatega, mis ei pea vastama käesolevas seadustikus sätestatud vorminõuetele. Kättetoimetamise tõendamiseks piisab väljastusteate tagastamisest. Menetlusdokumendi võib välismaale kätte toimetada ka käesoleva seadustiku §-s 314 sätestatud korras.

(4) Kohus võib menetlusdokumendi välisriigis kätte toimetada ka välisriigi pädeva ametiasutuse kaudu või selles riigis Eesti Vabariiki esindava pädeva konsulaarametniku või saadiku vahendusel.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Eesti Vabariigi kodanikule, kellele laieneb eksterritoriaalsus ja kes kuulub Eesti Vabariigi välisesinduse koosseisu, võidakse menetlusdokument kätte toimetada ka Eesti Vabariigi Välisministeeriumi vahendusel.

(6) Taotluse menetlusdokumendi kättetoimetamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 5 nimetatud isikule esitab asja arutav kohus. Dokumendi kättetoimetamist tõendab seda vahendanud ametiasutuse või ametniku kirjalik kinnitus kättetoimetamise kohta.

(7) Kui menetlusdokumendi välismaal kättetoimetamiseks on vaja see tõlkida, võib kohus nõuda menetlusosaliselt, kellest tulenevalt või kelle huvides on vaja menetlusdokument kätte toimetada, tõlke esitamist või tõlkekulude katmist. Kui menetlusosaline seda ei tee, võib kohus jätta menetlusdokumendi kätte toimetamata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 316¹. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1393/2007 rakendamine

(1) Menetlusdokumendi kättetoimetamisele mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis kohaldatakse käesolevas seadustikus sätestatud niivõrd, kui võrd Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusajades («dokumentide

kättetoimetamine»), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, 10.12.2007, lk 79–120), sätestatust ei tulene teisiti.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 2 lõike 1 alusel on kohtudokumente edastavateks asutusteks Eestis maakohud, kelle menetluses olevas asjas tuleb dokument kätte toimetada, ning kohtuväliseid dokumente edastavaks asutuseks on Justiitsministeerium. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 2 lõike 2 alusel on kohtu- ja kohtuväliseid dokumente vastuvõtvaks asutuseks maakohus, kelle tööpiirkonnas tuleb dokument kätte toimetada.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 3 alusel täidab keskasutuse ülesandeid Justiitsministeerium.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 4 lõike 3 alusel ja artikli 10 lõike 2 alusel aktsepteeritakse Eestis nii eesti kui inglise keeles koostatud tüüpvorme.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse alusel toimub dokumendi Eestis kättetoimetamine tsiviilkohtumenetluse seadustikus menetluskäsitluste kättetoimetamiseks ettenähtud korras. Dokumente ei või kätte toimetada avalikult.

(6) Teise liikmesriigi Eestis asuva diplomaatilise või konsulaaresinduse kaudu võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 13 lõike 2 kohaselt Eestis dokumente kätte toimetada üksnes juhul, kui dokumendid tuleb kätte toimetada selle liikmesriigi kodanikule, kust dokumendid edastatakse.

(7) Eestis ei ole lubatud dokumente kätte toimetada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artiklis 15 sätestatud viisil.

(8) Eesti kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 19 lõikes 2 sätestatud tingimustel asja lahendada ka siis, kui puudub teatis kostjale menetluskäsitluste kättetoimetamise kohta. Tähtaja ennistamise avalduse võib vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 19 lõike 4 kolmandale lausele kohtule esitada ühe aasta jooksul pärast asjas menetlust lõpetava lahendi tegemist. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 317. Menetluskäsitluste avalik kättetoimetamine

(1) Menetlusosalisele võib kohtu määruse alusel toimetada menetluskäsitluste avalikult, kui:
1) menetlusosalise aadress ei ole kantud registrisse või kui isik ei ela registris märgitud aadressil ning isiku aadress või viibimiskoht ei ole kohtule muul viisil teada ja kui dokumenti ei saa kätte toimetada isiku esindajale ega käsitluste kättesaamiseks volitatud isikule või muul käesolevas osas sätestatud viisil;
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

2) välisriigis ei ole eeldatavasti võimalik dokumenti nõuetekohaselt kätte toimetada;

3) dokumenti ei õnnestu kätte toimetada seetõttu, et kättetoimetamise kohaks on eksterritoriaalse isiku eluruum.

(1¹) Olenemata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatust, võib juriidilisest isikust menetlusosalisele kohtu määruse alusel toimetada menetluskäsitluste avalikult, kui elektrooniline kättetoimetamine ja juriidilise isiku kohta peetavasse registrisse kantud postiaadressil tähitud kirjaga kättetoimetamine ei ole tulemust andnud. Kui juriidiline isik on esitanud registripidajale äriseadustiku § 63¹ lõikes 1 sätestatud isiku Eesti aadressi, tuleb enne menetluskäsitluste avalikult kättetoimetamist üritada dokumenti kätte toimetada ka sellel aadressil. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2²) Olenemata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatust, võib maksekäsu kiirmenetluse üleminekul hagimenetluseks käesoleva seadustiku § 486 lõike 1 punktis 2 sätestatu kohaselt kohtu määruse alusel toimetada hagiavalduse kätte avalikult, kui makseettepaneku koostanud kohus on makseettepanekut võlgnikule kätte toimetades täitnud käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud avaliku kättetoimetamise eeldused. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Kohus võib menetluskäsitluste avalikult kättetoimetamist taotlevalt menetlusosaliselt nõuda politsei või valla- või linnavalitsuse kinnitust, et neile on saaja viibimiskoht teadmata, või muid tõendeid käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolude kohta. Politseiasutus ja valla- või linnavalitsus peavad nõudel selle kinnituse menetlusosalisele andma. Kohus teeb ka ise vajaduse korral järelepärimisi saaja aadressi väljaselgitamiseks.

(3) Avalikult kättetoimetatava käsitluste väljavõtte avaldatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asja arutav kohus võib teha määruse, mille kohaselt võib väljavõtte ilmuda ka teistes väljaannetes. [RT I 2006, 55, 412- jõust. 01.01.2007]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud väljavõttes peab olema ära märgitud:

1) asja arutav kohus, menetlusosaline ja menetluse ese;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) kättetoimetatavas käsitlustes sisalduv taotlus;

3) lahendi kättetoimetamise puhul selle resolutsioon;

- 4) kohtukutse kättetoimetamise korral kohtusse kutsumise eesmärk ja aeg;
- 5) hagi kättetoimetamise korral hagile vastamise ettepanek, ettepaneku sisu ja ettenähtud selgitus.

(5) Dokument loetakse avalikult kättetoimetatuks 15 päeva möödumisel väljavõtte väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmumise päevast. Asja arutav kohus võib määrata dokumendi kättetoimetatuks lugemiseks pikema tähtaja. Sel juhul avaldatakse tähtaeg koos avaliku kättetoimetamisega.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(6) Kohus võib keelduda menetludokumendi avalikust kättetoimetamisest, kui menetluses tehtavat lahendit soovitakse eeldatavasti tunnustada või täita välisriigis ja avaliku kättetoimetamise tõttu on tõenäoline, et lahendit ei tunnustataks või ei täidetak. Avalikust kättetoimetamisest keeldumise määru peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määru peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

35. peatükk

MENETLUSDOKUMENDI

KÄTTETOIMETAMINE SAAJA ESINDAJALE

§ 318. Menetludokumendi kättetoimetamine saaja seaduslikule esindajale

(1) Piiratud teovõimega saajale loetakse menetludokument kättetoimetatuks, kui see on kätte toimetatud saaja seaduslikule esindajale.

(2) Juriidilise isiku või ametiasutuse puhul toimetatakse menetludokument kätte juriidilise isiku või ametiasutuse seaduslikule esindajale, kui käesolevast seadustikust ei tulene teisiti.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud isikul on mitu seaduslikku esindajat, piisab kättetoimetamisest ühele neist.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 319. Menetludokumendi kättetoimetamine volitatud isikule

(1) Menetludokument loetakse saajale kättetoimetatuks, kui see on kätte toimetatud tema poolt selleks volitatud isikule. Eeldatakse, et dokumendi saaja prokuristil või saajalt üldvolituse saanud isikul, samuti saaja nimel dokumente tavaliselt vastuvõtval isikul on ka menetludokumentide vastuvõtmise õigus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Füüsilisest isikust ettevõtjale, eraõiguslikule juriidilisele isikule ja välismaa äriühingu filiaalile loetakse menetludokument kätte toimetatuks ka juhul, kui see on kätte toimetatud äriregistrisse või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud menetludokumentide vastuvõtmiseks volitatud isikule.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 320. Menetlusosalise kohustus määrata menetludokumentide vastuvõtmiseks esindaja

(1) Kui menetludokument toimetatakse kätte välisriigi pädeva ametiasutuse, Eesti Vabariigi pädeva konsulaarametniku või saadiku või Eesti Vabariigi Välisministeeriumi vahendusel, võib kohus nõuda, et dokumendi saaja määraks menetludokumente vastu võtma volitatud Eestis elava või asuva isiku, kui saaja ei ole määranud menetluseks esindajat.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus võib menetlusosalist määrulega kohustada menetludokumente vastu võtma volitatud isiku määrama ka muul juhul, kui võib eeldada põhjendamatuid raskusi dokumentide kättetoimetamisel.

(3) Kui menetludokumente vastu võtma volitatud isiku määramiseks kohustatud menetlusosaline seda isikut ei nimeta, toimetatakse menetludokumentid talle kuni kättesaamiseks volitatud isiku nimetamiseni kätte dokumentide postitamisega lihtkirjana tema enda aadressil.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhul loetakse dokument kätte toimetatuks 15 päeva möödumisel postitamisest, isegi juhul, kui saadeti tagastatakse. Kohus võib dokumendi kätte toimetatuks lugemiseks määrata pikema tähtaja.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud postitamisega toimunud kättetoimetamise kohta tuleb toimikusse märkida, millal ja mis aadressil on dokument postitatud.

§ 321. Menetlusedokumendi kättetoimetamine kohtumenetluse esindajale

(1) Kui menetlusosalist esindab kohtumenetluses esindaja, toimetatakse menetluses olevas asjas dokumendid kätte ja saadetakse muud teated üksnes esindajale, kui kohus ei pea vajalikuks nende saatmist lisaks menetlusosalisele isiklikult. Mitme esindaja puhul piisab kättetoimetamisest ühele neist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohtulahendi peale esitatud kaebus toimetatakse kätte menetlusosalise sama menetlusastme kohtu esindajale, kus tehtud lahendi peale kaevatakse. Kui pool on juba määranud esindaja kõrgema kohtuastme jaoks, kus hakatakse kaebust lahendama, võib kaebuse toimetada kätte ka sellele esindajale.

(3) Menetlusosalist esindavale advokaadile loetakse menetlusedokument kätte toimetatuks ka menetlusedokumendi panemisega kohtu ruumides advokaadi jaoks ettenähtud ja advokaadiga kokku lepitud postkasti.

36. peatükk KÄTTETOIMETAMINE ERIJUHTUDEL

§ 322. Menetlusedokumendi kättetoimetamine eluruumis ja viibimiskohas ning saaja tööandjale, üürileandjale ja maja haldajale

(1) Kui menetlusedokumendi saajat ei saada tema eluruumis kätte, loetakse dokument saajale kättetoimetatuks ka kättetoimetamisega tema eluruumis elavale või perekonda teenivale vähemalt neljateistkümneaastasele isikule.

(2) Menetlusedokumendi võib saaja asemel toimetada kätte seda kortermaja haldavale korteriühistule, kus saaja elu- või äriruum asub, või kaasomandi eseme valitsejale või saaja üürileandjale, samuti ka saaja tööandjale või muule isikule, kellele saaja osutab lepingu alusel teenuseid.

(3) Menetlusedokument loetakse saajale kättetoimetatuks ka juhul, kui see toimetatakse käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud viisil kätte saaja esindajale.

(4) Pikemat aega kaitsevæes, vanglas, tervishoiuasutuses või muus sellises kohas viibivale isikule loetakse dokument kättetoimetatuks ka dokumendi üleandmisega selle juhile või tema määratud isikule, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 323. Menetlusedokumendi kättetoimetamine äriruumis

(1) Majandus- või kutsetegevusega tegelevale füüsilisele isikule loetakse dokument kättetoimetatuks ka juhul, kui dokument toimetatakse kätte tema äriruumis püsivalt viibivale töötajale või muu sellesarnase lepingu alusel talle püsivalt teenuseid osutavale isikule, kui füüsiline isik ise ei viibi tavalisel tööajal äriruumis või kui ta ei saa dokumenti vastu võtta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse ka juriidilisele isikule, ametiasutusele, notarile ja kohtutäiturile dokumendi kättetoimetamise suhtes, samuti dokumendi kättetoimetamise korral saaja esindajale või muule isikule, kellele võib dokumendi saaja asemel kätte toimetada.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 324. Menetlusedokumendi kättetoimetamise piirangud

Käesoleva seadustiku §-des 322 ja 323 nimetatud juhtudel ei loeta dokumenti kättetoimetatuks selle kättetoimetamisel saaja asemel isikule, kes osaleb kohtumenetluses saaja vastaspoolena.

§ 325. Menetlusedokumendi vastuvõtmisest keeldumine

Kui isik seadusliku aluseta keeldub dokumendi vastuvõtmisest, loetakse dokument kätte toimetatuks alates selle vastuvõtmisest keeldumisest. Dokument jäetakse sel juhul saaja elu- või äriruumi või pannakse saaja postkasti. Ruumi ja postkasti puudumisel tagastatakse dokument kohtule.

§ 326. Menetlusedokumendi kättetoimetamine postkasti panekuga

(1) Kui menetlusedokument ei ole võimalik kätte toimetada, kuna seda ei saa üle anda saaja või tema esindaja elu- või äriruumis, loetakse dokument kättetoimetatuks dokumendi panemisega elu- või äriruumi juurde kuuluvasse postkasti või muusse sellesarnasesse kohta, mida saaja või tema esindaja kasutab posti kättesaamiseks ja mis harilikult tagab saadetise säilimise. Käesoleva seadustiku § 322 lõikes 2 nimetatud isikule võib menetlusedokumendi sel viisil kätte toimetada üksnes juhul, kui kättetoimetamine ei ole võimalik saajale või tema esindajale isiklikult.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kättetoimetamine käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil on lubatud üksnes juhul, kui menetlusdokumenti on proovitud isiklikult üle anda vähemalt kahel korral oluliselt erinevatel kellaaegadel vähemalt kolmepäevase vahega ja menetlusdokumenti ei ole võimalik kätte anda elu- või äriruumis viibivale muule isikule käesoleva seaduse § 322 lõike 1 või § 323 kohaselt.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul märgitakse kättetoimetatava saadetise ümbrikule kättetoimetamise kuupäev.

§ 327. Menetlusdokumendi kättetoimetamine hoiustamisega

(1) Käesoleva seadustiku §-s 326 sätestatud tingimustel võib dokumendi samuti hoiustada dokumendi kättetoimetamise kohas asuvas postkontoris või valla- või linnavalitsuses või selle maakohtu kantseleis, kelle tööpiirkonnas asub dokumendi kättetoimetamise koht.

(2) Hoiustamise kohta jäetakse või saadetakse saaja aadressil postiga kirjalik teade, selle võimatuse korral aga kinnitatakse teade eluruumi, äriruumi või viibimiskoha uksele või väljastatakse naabruses elavale isikule saajale edastamiseks. Teatest peab selgelt ilmnema, et hoiustatud on kohtu edastatud dokument ning et hoiustamisega loetakse dokument kätte toimetatuks ja sellest võivad kulgema hakata menetlustähtjad.

(3) Dokument loetakse kätte toimetatuks kolme päeva möödumisel käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kirjaliku teate edastamisest või mahajätmisest. Dokumendi ümbrikule märgitakse kättetoimetamise kuupäev.

(4) Kättetoimetamiseks edastatud dokument tagastatakse saatjale 15 päeva möödumisel kättetoimetatuks lugemisest, kui kohus ei ole selleks määranud pikemat tähtaega.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

7. osa

MENETLUSOSALISTE AVALDUSED JA TAOTLUSED

37. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 328. Avalduste õigsus ja avaldustele vastamise tagamine

(1) Menetlusosalise avaldused asja puudutavate faktiliste asjaolude kohta peavad olema tõesed.

(2) Kohus tagab poolele võimaluse vastaspoole taotlustele ja faktilistele väidetele vastata, kui seadusest ei tulene teisiti.

§ 329. Avalduste esitamise õigeaegsus

(1) Menetlusosalised peavad menetluses esitama oma avaldused, taotlused, tõendid ja vastuväited nii varakult, kui menetluse seisund seda võimaldab ning see on menetluse kiireks ja õigeks lahendamiseks vajalik. Pärast eelmenetluse lõppemist võib uusi avaldusi, taotlusi, väiteid, tõendeid ja vastuväiteid esitada üksnes juhul, kui neid ei olnud mõjuval põhjusel võimalik varem esitada.

(2) Kui asi lahendatakse kohtuistungil, peavad menetlusosalised esitama oma põhiväited ja -taotlused enne kohtuistungit.

(3) Kohus peab õigeaegselt tegema kõik vajaliku asja arutamise ettevalmistamiseks. Menetluse igas staadiumis aitab kohus kaasa sellele, et pooled teeksid oma avaldused õigeaegselt ning täies ulatuses ja aitaksid kaasa asja võimalikult kiirele ja väikeste kuludega lahendamisele.

(4) Eelmenetluses võib kohus anda menetlusosalistele korraldusi dokumentide esitamiseks, täiendamiseks või selgitamiseks ja vastaspoole esitatud dokumentide suhtes arvamuse andmiseks ning tõendite esitamiseks kohtu määratud tähtaja jooksul. Menetlusosalistele tuleb kõikidest kohtu korraldustest teatada.

§ 330. Avalduste esitamise tähtjad

(1) Avaldused, taotlused, tõendid ja vastuväited tuleb esitada enne eelmenetluse lõppemist või kirjalikus menetluses enne taotluste esitamise tähtaja möödumist.

(2) Avalduse või kaebuse esitamise seadusega lubatavust puudutavad vastuväited tuleb esitada korraga ja vastuses avaldusele või kaebusele või vastamata jätmise korral esimesel istungil või esimese sisulise taotluse esitamisel kohtule.

(3) Pärast eelmenetluse lõppemist või kirjalikus menetluses pärast taotluste esitamise tähtaja möödumist esitatud uusi asjaolusid või taotlusi sisaldavat avaldust, samuti tõendeid menetletakse käesoleva seadustiku §-s 331 sätestatud juhul ja korras.

[RT I, 29.06.2012, 3- jöust. 01.01.2013]

§ 331. Avalduste hilisem esitamine

(1) Kui menetlusosaline pärast selleks kohtu määratud tähtaja möödumist või käesoleva seadustiku §-s 329 või 330 sätestatud rikkudes esitab avalduse, taotluse, tõendi või vastuväite, menetleb kohus seda üksnes juhul, kui menetlusse võtmine ei põhjusta kohtu arvates menetluse lahendamise viibimist või menetlusosaline põhistab, et hilinemiseks oli mõjuv põhjus.

[RT I 2008, 59, 330- jöust. 01.01.2009]

(2) Kui menetlusosalisele ei ole vastaspoole taotlusest, avaldusest, tõendist või vastuväitest enne kohtuistungit õigel ajal teatatud ja menetlusosaline ei oska vastaspoole esitatu suhtes seetõttu piisavalt seisukohta võtta, võib kohus kohtuistungil edasilükkamisel määrata talle tähtaja, mille jooksul ta võib esitada oma seisukoha.

§ 332. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jöust. 01.01.2009]

§ 333. Vastuväite esitamine kohtu tegevuse kohta

(1) Menetlusosaline võib esitada vastuväite kohtu tegevuse kohta menetluse juhtimisel, samuti vastuväite menetlussätte rikkumise, eelkõige menetlustoimingu tegemise vorminõuete rikkumise kohta. Vastuväite lahendab kohus määrusega.

(2) Kui menetlusosaline ei esita vastuväidet hiljemalt kohtuistungil lõpus, kus rikkumine toimus, või rikkumisele järgnenud esimeses kohtule esitatud menetlusküsimuses, olgugi et menetlusosaline teadis või pidi viga teadma, ei saa ta vastuväidet hiljem esitada.

[RT I 2008, 59, 330- jöust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul ei või menetlusosaline tugineda veale kohtu tegevuses ka kohtulahendi peale edasi kaevates.

[RT I 2008, 59, 330- jöust. 01.01.2009]

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud ei kohaldata, kui kohus on rikkunud tsiviilkohtumenetluse olulist põhimõtet.

§ 333¹. Kohtumenetluse kiirendamise taotlus

(1) Kui tsiviilasi on olnud kohtu menetluses vähemalt üheksa kuud ja kohus ei tee mõjuva põhjuseta vajalikku menetlustoimingut, sealhulgas ei määra õigel ajal kohtuistungit, et tagada kohtumenetluse läbiviimine mõistliku aja jooksul, võib kohtumenetluse pool kohtult taotleda kohtumenetluse kiiremaks lõpuleviimiseks sobiva abinõu tarvituselevõtmist.

(2) Kui kohus peab taotlust põhjendatuks, määrab ta 30 päeva jooksul alates taotluse saamisest sellise abinõu rakendamise, mis eelduslikult võimaldab kohtumenetluse mõistliku aja jooksul lõpule viia. Kohus ei ole abinõu valikul taotlusega seotud.

(3) Taotluse rahuldamata jätmise või kohtumenetluse kiirendamiseks taotluses märgitust erineva abinõu rakendamine vormistatakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul põhistatud määrusega. Määrust, millega otsustatakse rakendada taotluses märgitud kohtumenetluse kiirendamise abinõud, ei pea põhistama.

(4) Kohtumenetluse kiirendamise taotluse läbivaatamisel tehtud määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(5) Kohus võib määruskaebuse lahendamisel määrata sellise abinõu rakendamise, mis eelduslikult võimaldab kohtumenetluse mõistliku aja jooksul lõpule viia. Kohus ei ole abinõu valikul kaebuse piiridega seotud.

(6) Uue taotluse võib esitada pärast kuue kuu möödumist eelmise taotluse kohta tehtud kohtumääruse jõustumisest, välja arvatud juhul, kui taotlus esitatakse põhjusel, et asja menetlev kohus ei ole määruses ette nähtud abinõu tähtaegselt rakendanud.

[RT I, 23.02.2011, 1- jöust. 01.09.2011]

38. peatükk

MENETLUSOSALISTE ESITATAVATE MENETLUSDOKUMENTIDE VORM

§ 334. Kirjalike dokumentide esitamine

(1) Avaldused, taotlused, vastuväited ja kaebused esitatakse kohtule selgesti loetavas masina- või arvutikirjas A4 formaadis. Kohtuistungil esitatud avaldused, taotlused, seisukohad ja vastuväited protokollitakse.

(2) Võimaluse korral esitavad menetlusosalised kohtule kirjalikult esitatud menetluskohandused ka elektrooniliselt.

§ 335. Dokumendi esitamine kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis

(1) Kirjaliku avalduse või kaebuse esitamiseks antud tähtajast kinnipidamiseks piisab avalduse või kaebuse edastamisest kohtule faksi teel või elektronpostiga selleks ettenähtud aadressil või muus kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, tingimusel et kirjaliku dokumendi originaal antakse kohtule üle viivitamata pärast seda, kuid hiljemalt asja arutamisel kohtuistungil või kirjalikus menetluses dokumentide esitamise tähtaja jooksul. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohtulahendi peale kaebuse esitamise korral tuleb kaebuse originaal esitada kümne päeva jooksul. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ei kohaldata dokumendi edastamise korral elektrooniliselt, kui dokument on esitatud käesoleva seadustiku § 336 nõuete kohaselt. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 336. Dokumendi esitamine elektrooniliselt

(1) Kohtule võib avaldusi ja muid dokumente, mis peavad olema kirjalikus vormis, esitada ka elektrooniliselt, kui kohus saab esitatud dokumendi välja trükkida ja dokumendist teha koopiaid. Dokument peab olema varustatud saatja digitaalallkirjaga või edastatud muul sellesarnasel turvalisel viisil, mis võimaldab saatja tuvastada. Saatja loetakse üheselt tuvastatavaks, kui elektronkirjale on lisatud saatja isikliku võtme abil moodustatud autentsustunnistus.

(2) Elektrooniline dokument loetakse kohtule esitatuks, kui see on salvestatud kohtudokumentide vastuvõtmiseks ettenähtud andmebaasi. Dokumendi saatjale edastatakse selle kohta elektrooniline kinnitus. Kui kohus ei saa dokumenti välja trükkida või sellest koopiaid teha, teatatakse sellest viivitamata saatjale.

(3) Elektroonilise dokumendi kohtule edastamise täpsema korra ja dokumendiformaatidele esitatavad nõuded kehtestab justiitsminister määrusega.

(4) Kohus võib menetlusosalise elektronpostiga esitatud avalduse või muu menetluskohanduse lugeda piisavaks ka juhul, kui see ei vasta käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud nõuetele, eelkõige digitaalallkirjaga varustamise nõudele, kui kohtul ei ole kahtlust saatja isikus ja dokumendi saatmises, eriti kui samalt elektronposti aadressilt on kohtule sama asja menetluses sama menetlusosalise poolt varem esitatud digitaalallkirjaga dokumente või kui kohus on nõustunud, et talle võib avaldusi või muid dokumente esitada ka sellisel viisil. [RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(5) Käesoleva seadustiku § 218 lõike 1 punktides 1–3 ja lõikes 2 sätestatud lepinguline esindaja, notar, kohtutäitur, pankrotihaldur, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus ning muu juriidiline isik esitab dokumendid kohtule elektrooniliselt, kui ei ole mõjuvat põhjust teatada dokument muus vormis. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(6) Kui avaldusi või muid dokumente saab esitada selleks loodud portaali vahendusel arvutis peetavasse menetlusinfosüsteemi, ei või neid esitada e-posti teel, välja arvatud mõjuval põhjusel. [Justiitsminister kehtestab](#) portaali vahendusel esitatavate dokumentide loetelu määrusega. [RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

§ 337. Advokaadi edastatav dokument

Kui mitut menetlusosalist esindab menetluses advokaat, saadab advokaat kohtule edastatavad dokumendid ja nende lisad ise teiste menetlusosaliste advokaatidele ja teavitab sellest kohut. Sel juhul eeldatakse, et dokumendid on teistele menetlusosalistele kohtule teatatud ajal kätte toimetatud. Dokumentide edastamise või sellest kohtu teavitamise kohustust rikkunud advokaati võib kohus trahvida. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 338. Kohtule esitatava menetlusdokumendi sisu

(1) Menetlusosalise poolt kohtule esitatavas menetlusdokumendis, muu hulgas hakis, vastuväites ja kaebuses, märgitakse:

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

- 1) menetlusosaliste ning nende võimalike esindajate nimed ja aadressid ning sidevahendite andmed;
- 2) kohtu nimetus;
- 3) asja põhisisu;
- 4) menetluses olevas asjas tsiviilasja number;
- 5) menetlusosalise esitatav taotlus;
- 6) taotlust põhjendavad asjaolud;
- 7) menetlusdokumendi lisade nimekiri;
- 8) menetlusosalise või tema esindaja allkiri, elektroonilise dokumendi puhul digitaalallkiri või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldav tunnus vastavalt käesoleva seadustiku §-s 336 sätestatule.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Füüsilise isiku kohta tuleb menetlusdokumendis märkida ka tema isikukood, selle puudumisel sünniaeg. Avalikku registrisse kantud juriidilise isiku kohta tuleb märkida tema registrikood, selle puudumisel tegutsemise õiguslik alus.

(3) Kui menetlusosaline ei tea teise menetlusosalise aadressi või muid andmeid, tuleb menetlusdokumendis märkida, mida ta on andmete teadasaamiseks teinud.

(4) Kohtule esitatud sisulist taotlust sisaldavas avalduses ja vastuses vastaspoole esitatud taotlusele või väidetele märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud andmetele:

- 1) seisukoht vastaspoole esitatud faktiväidete kohta;
- 2) tõendid, mida menetlusosaline soovib kasutada oma väidete tõendamiseks või vastaspoole väidete ümberlukkamiseks;
- 3) seisukoht vastaspoole esitatud tõendite kohta.

§ 339. Menetlusdokumendi lisad

(1) Kui menetlusdokumendi allkirjastab menetlusosalise esindaja, lisatakse asjas esimesele esindaja esitatud menetlusdokumendile volikiri või muu esindusõigust tõendav dokument. Kui menetlusdokumendi allkirjastab esindajana advokaat, ei pea volikirja esitama, kuid kohtul on õigus selle esitamist nõuda.

(2) Avaldusele lisatakse avalduses viidatud ja menetlusosalise käes olevate dokumentide originaalid või ärakirjad, välja arvatud juhul, kui need on juba kohtule esitatud.

(3) Kui menetlusdokumendis taotletava menelustoimingu tegemiseks on ette nähtud riigilõiv või kautsjon, tuleb menetlusdokumendis märkida selle tasumise kontrollimist võimaldavad andmed või lisada tõend menetlusabi andmise kohta või taotlus menetlusabi andmiseks riigilõivu või kautsjoni tasumisel.

§ 340. Ärakirjad teistele menetlusosalistele

(1) Menetlusosaline peab kohtusse esitatavad kirjalikud dokumendid ja nende lisad esitama koos dokumentide teistele menetlusosalistele kättetoimetamiseks nõutava arvu ärakirjadega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ei kohaldata dokumentide või nende lisade suhtes, mis on teistel menetlusosalistel olemas originaali või ärakirjana. Sel juhul tuleb kohtule ka teatada, milliste menetlusdokumentide ärakirjasid ei esitata ja miks menetlusosaline arvab, et need on teisel menetlusosalisel olemas.

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ei kohaldata dokumentide elektroonilisel esitamisel.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ei kohaldata ka juhul, kui advokaat saadab menetlusdokumentide ärakirjad teist menetlusosalist esindavale advokaadile ja kinnitab seda kohtule.

(4) Kohtule elektrooniliselt esitatud dokumendist korraldab kohus ärakirjade või väljatrükkide tegemise, kui teisele menetlusosalisele ei saa eeldatavasti elektroonilist dokumenti edastada või ta ei saa selle sisuga eeldatavasti tutvuda või seda välja trükkida. Käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud juhul on ärakirjade või väljatrükkide tegemine riigilõivuvaba.

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(5) [Kehtetu -RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

§ 340¹. Menetlusdokumendi puuduste kõrvaldamine

(1) Kui menetlusosalise esitatud avaldus, taotlus, vastuväide või kaebus ei vasta vorminõuetele või on esitatud muude puudustega, mida saab kõrvaldada, muu hulgas kui tasumata on riigilõiv või kautsjon, määrab kohus tähtaja puuduse kõrvaldamiseks ja jätab menetlusdokumendi seniks käiguta.

(2) Kui kohtu määratud tähtpäevaks puudusi ei kõrvaldata, jäetakse avaldus, taotlus või kaebus menetlusse võtmata ja tagastatakse, juba menetlusse võetud avaldus, taotlus või kaebus aga jäetakse läbi vaatamata. Selle kohta tehtud maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale võib esitada määruskaebuse, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(3) Kui kohtu määratud tähtpäevaks ei kõrvaldata puudusi vastuväidetes, jätab kohus vastuväited tähelepanuta. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

8. osa KOHTUISTUNG

§ 341. Asja lahendamine kohtuistungil

(1) Tsviilasi vaadatakse läbi ja lahendatakse kohtuistungil, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Käeolevas peatükis kohtule ettenähtud õigused ja kohustused kehtivad ka erinõude alusel tegutseva kohtu ja korralduse alusel tegutseva kohtuniku kohta.

§ 342. Kohtuistungi määramine

(1) Kohus määrab taotluse või avalduse lahendamiseks kohtuistungi, kui avaldust või taotlust ei saa lahendada kohtuistungit pidamata.

(2) Kohtuistungi aeg määratakse viivitamata pärast avalduse või taotluse ja sellele vastuse saamist või vastamiseks antud tähtaja möödumist. Kohus võib määrata kohtuistungi aja kindlaks ka enne vastuse saamist või vastamiseks antud tähtaja möödumist, kui võib eeldada, et sõltumata vastusest on asja lahendamiseks vajalik kohtuistung, või kui istungi kohene kindlaksmääramine on vastavalt asjaoludele muul põhjusel mõistlik. Kui kohus vastust ei küsi, määrab ta kohtuistungi aja viivitamata pärast avalduse või taotluse saamist. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohtuistungi aja määramisel küsitakse ja arvestatakse võimaluse korral menetlusosaliste arvamust.

§ 343. Kohtukutsete saatmine ja istungi toimumise aja avaldamine kohtu veebilehel

(1) Kohtuistungi toimumise ajast ja kohast teavitamiseks toimetab kohus kohtukutsed kätte menetlusosalistele ja teistele isikutele, kes tuleb kohtuistungile kutsuda.

(2) Kutse kättetoimetamise ja istungipäeva vahele peab jääma vähemalt kümme päeva. Menetlusosaliste nõusolekul võib tähtaeg olla ka lühem.

(3) Kohtuistungi toimumise aeg avaldatakse ka kohtu veebilehel, märkides tsviilasja numbrit, menetlusosaliste nimed ja tsviilasja üldise kirjelduse. Kinnise kohtuistungi kohta avaldatakse üksnes toimumise aeg, tsviilasja number ja märged, et kohtuistung on kinnine. Kohtuistungi toimumise aeg eemaldatakse veebilehelt seitsme päeva möödumisel kohtuistungi toimumisest. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 344. Kohtukutse sisu

(1) Kohtukutses märgitakse vähemalt:

- 1) kohtusse kutsutava isiku nimi;
- 2) kohtu nimetus ja aadress;
- 3) kohtuistungi aeg ja koht;
- 4) asja põhisisu;
- 5) kellena isik välja kutsutakse;
- 6) kohustus teatada kohtusse ilmumata jätmise põhjusest;
- 7) kohtusse ilmumata jätmise tagajärjed.

(2) Kui menetlusosaline kutsutakse hagimenetluses Riigikohtu istungile ja kohtukutset ei edastata vandeadvokaadile, märgitakse kutses ka, et menetlusosaline võib Riigikohtus menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel.

(3) Kui isikule edastatakse kohtukutse selles tsviilasjas esimest korda, märgitakse kutses kohustus võtta kohtuistungile kaasa isikut tõendav dokument. Esindajale asjas esimese kohtukutse saatmisel märgitakse kutses esindaja kohustus võtta kohtuistungile kaasa esindusõigust tõendav dokument, välja arvatud juhul, kui esindajaks on advokaat.

(4) Tunnistajale edastataval kohtukutsel viidatakse ka tunnistaja õigusele saada tunnistajatasu ja kulutuste hüvitamise õigusele.

(5) Kohtukutse ei pea olema allkirjastatud.

(6) Kohtukutse ühtse vormi [kehtestab justiitsminister määrusega](#).

(7) Kohtukutse ei pea olema käesoleva paragrahvi lõigetes 1–6 ettenähtud vormis, kui see antakse üle kohtuistungil või kui kohtuistungil võetakse isikult protokolli allkiri kohtuistungil toimumise aja kohta. Vajaduse korral selgitab kohus kohtukutsega seotud asjaolusid.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 345. Kohtuistungile ilmumata jäämisest teatamine

Kui kohtuistungile kutsutud menetlusosaline, tunnistaja, ekspert või tõlk ei saa kohtusse ilmuda, peab ta sellest kohtule õigel ajal teatama ja kohtusse ilmumise takistust põhistama.

§ 346. Menetlusosaliste isiklik kohalolek kohtuistungil

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Kohus võib määruse alusel kohustada menetlusosalist või tema seaduslikku esindajat isiklikult kohtuistungile ilmuma, kui see on kohtu hinnangul vajalik asja lahendamiseks tähendust omavate asjaolude selgitamiseks või vaidluse kompromissiga lõpetamiseks. Kohus ei kohusta menetlusosalist kohtuistungile isiklikult ilmuma, kui menetlusosalise isiklikku ilmumist istungile ei saa nõuda suure vahemaa tõttu või muul mõjuval põhjusel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Abieluasjas ja põlvnemisasjas kohustab maakohus pooli isiklikult kohtusse ilmuma ja peab nad ära kuulama, välja arvatud juhul, kui poolel on kohtusse ilmumata jäämiseks mõjuv põhjus. Kui pool ei saa kohtusse ilmuda või kui temalt ei saa seda oodata, võib teda ära kuulata ja seletuse võtta asja erinõude alusel menetlev kohus.

(3) Isiklikult kohtusse ilmumise kohustus tehakse kutsega teatavaks menetlusosalisele isiklikult, isegi kui ta on määranud endale menetluseks esindaja.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui menetlusosaline kohtu korraldusest hoolimata kohtuistungile ei ilmu, võib kohus teda trahvida nagu istungile ülekuulamiseks ilmumata jätnud tunnistajat või kohaldada tema suhtes sundtoomist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud ei kohaldata, kui menetlusosaline saadab istungile esindaja, kes on võimeline selgitama faktilisi asjaolusid ja on volitatud tegema nõutavaid avaldusi, eelkõige sõlmima kompromissi. Abielu- ja põlvnemisasjas on kohtul ka sel juhul õigus poolt trahvida ja tema suhtes sundtoomist kohaldada.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 347. Kohtuistungil alustamine

(1) Kui kohus istungisaali siseneb või sealt lahkub, tõusevad saalisviibijad püsti.

(2) Kohtuistungil avamisel teatab kohus, millist asja arutatakse. Kohtuistungil alguses teeb kohus kindlaks:

- 1) kes väljakutsutud isikutest on kohtuistungile ilmunud ja nende isikusamasuse;
- 2) kas istungil puuduvatele isikutele on kohtuistungil toimumisest seaduse kohaselt teatatud või kas neid on seaduse kohaselt kohtusse kutsutud;
- 3) kas menetlusosaliste esindajatel on olemas esindusõigus.

(3) Asja arutamise kohtuistungil selgitab kohus sissejuhatavalt menetluse sisu ning menetluslikku olukorda.

(4) Kui istung korraldatakse üksnes kohtulahendi kuulutamiseks, ei ole kohalolijate tuvastamine ja kontroll vajalik.

(5) Kui menetlusosalist ei esinda advokaat, selgitab kohus menetlusosalisele või tema esindajale kohtuistungil menetlustoimingu tegemise või tegemata jätmise tagajärgi. Kui menetlustoimingu tegemise või tegemata jätmise tagajärgi on kord selgitatud, ei pea seda hiljem kordama.

§ 348. Kohtuistungil käik

(1) Kohus juhhib kohtuistungit ning selgitab välja menetlusosaliste arvamuse asjas tähendust omavate asjaolude suhtes ja kõrvaldab asja arutamisest kõik, mis ei oma asja lahendamiseks tähendust.

(2) Kohus hoolitseb selle eest, et asja arutatakse ammendavalt ja edasi lükkamiseta.

(3) Enne poole taotluse lahendamist kuulab kohus ära teiste menetlusosaliste arvamuse selle kohta. Kohus tagab, et menetlusosalistel on iga asja lahendamiseks olulise asjaolu suhtes võimalik avaldada oma arvamust.

(4) Kui menetlusosalist esindab teine isik, tuleb menetlusosalise nõudmisel anda sõna ka isiklikult menetlusosalisele endale.

(5) Kui asja arutab kollegiaalne kohtukoosseis, on kohtu õigused kohtuistungil korraldamisel eesistujal. Eesistuja annab teistele kohtukoosseisu liikmetele nende soovil võimaluse esitada küsimusi.

§ 349. Asja suuline arutamine

(1) Asja arutamine kohtuistungil on suuline, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Kohtule esitatud ja menetlusosalistele edastatud avaldusi, taotlusi ja muid dokumente loetakse kohtuistungil ette üksnes juhul, kui asjas omab tähendust ettelõetava avalduse sõnastus või kui kohus peab seda muul põhjusel vajalikuks. Muul juhul üksnes viidatakse dokumentidele.

§ 350. Menetluskonverentsina peetav kohtuistung

(1) Kohus võib korraldada istungi menetluskonverentsina selliselt, et menetlusosalisel või tema esindajal või nõustajal on võimalik viibida istungi ajal muus kohas ja teha sealt reaalses menetlustoiminguid.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil võib kuulata üle ka eemalviibiva tunnistaja või eksperdi ning eemalviibiv menetlusosaline võib esitada neile küsimusi.

(3) Menetluskonverentsina korraldatud kohtuistungil peab olema tehniliselt turvaliselt tagatud kõigi menetlusosaliste õigus esitada avaldusi ja taotlusi ning võtta seisukoht teiste menetlusosaliste avalduste ja taotluste suhtes, samuti muud kohtuistungil tingimused nii pildi kui heli reaalses ülekandmisel eemaloleva menetlusosalise juurest kohtule ja vastupidi. Poolte ja tunnistaja nõusolekul, hagita menetluses üksnes tunnistaja nõusolekul, võib tunnistajat menetluskonverentsi korras üle kuulata ka telefoni teel.

(4) [Justiitsminister võib kehtestada](#) täpsemaid tehnilisi nõudeid kohtuistungil menetluskonverentsina pidamisele.

§ 351. Asjaolude väljaselgitamine kohtuistungil

(1) Kohus arutab menetlusosalistega vaidlusaluseid asjaolusid ja suhteid vajalikus ulatuses nii faktilisest kui õiguslikust küljest.

(2) Kohus võimaldab pooltel esitada kõigi asjasse puutuvate asjaolude kohta õigel ajal ja täielikult oma seisukoha.

(3) Kui pool ei ole võimeline arvamust avaldama seisukoha või kahtluse suhtes, millele on kohus tähelepanu juhtinud, võib kohus määrata talle tähtsaja seisukoha esitamiseks.

§ 352. Kohtuistungil aja muutmine ja asja arutamise edasilükkamine

(1) Mõjuval põhjusel võib kohus istungiaja tühistada või seda muuta, samuti istungi edasi lükata. Asja lõpuni arutamata jätmise kohtuistungil on lubatud üksnes põhjusel, mis takistab asja istungil lõpuni arutamist.

(2) Kohus ei lükka asja arutamist edasi põhjusel, et pool ei saa isiklikult kohtuistungil osaleda, kui kohtuistungil on tema esindaja ja kohus ei ole kohustanud poolt isiklikult istungile ilmuma. Asja arutamise edasilükkamise aluseks ei ole asjaolu, et sellel ei osale iseseisva nõudeta kolmas isik.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus määrab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul võimaluse korral kohe uue istungi menetluse jätkamiseks. Uus istung asja arutamise jätkamiseks korraldatakse menetlusosaliste arvamust mõistlikult arvestades võimalikult kiiresti.

(4) Asja läbivaatamise edasilükkamise korral võib kohus ära kuulata istungile ilmunud menetlusosaliste seletused ning kuulab ära tunnistaja ütlused ja eksperdi arvamuse, eelkõige kui neil isikutel ei ole võimalik ilmuda hilisemale kohtuistungile ülemääraste kulutusteta või kui see on neile muul viisil ebasobiv. Kui nende isikute ärakuulamisega on tingimata seotud muude tõendite uurimine või mõni muu toiming, tehakse ka see toiming.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui asja arutamine lükatakse maakohtus poolte nõusolekuta edasi kauemaks kui kolm kuud, võib pool esitada määruse peale määruskaebuse, kui ta leiab, et asja arutamine on edasi lükatud põhjendamatult pikaks ajaks. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(6) Kohtuistungi või muu menetlustoimingu edasilükkamise taotluse lahendab kohus viivitamata ja võimaluse korral enne kohtuistungit või muu menetlustoimingu tegemist ning teavitab sellest viivitamata menetlusosalisi. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

9. osa

MENETLUSE PEATUMINE JA PEATAMINE

§ 353. Menetluse peatumine füüsilisest isikust poole surma või juriidilisest isikust poole lõppemise korral

(1) Füüsilisest isikust poole surma või juriidilisest isikust poole lõppemise korral peatub üldõigusjärgluse puhul menetlus, kuni seda jätkab poole üldõigusjärglane või menetluse jätkamiseks õigustatud muu isik. Pärija ei ole kohustatud menetlust jätkama enne pärandi vastuvõtmist või vastuvõtmisest loobumiseks ettenähtud tähtaja möödumist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul menetlus ei peatu, kui poolt esindab menetluses lepinguline esindaja. Sel juhul peatab kohus menetluse esindaja või vastaspoole taotlusel.

(3) Kui üldõigusjärglane viivitab menetluse peatumise või peatamise puhul menetluse jätkamisega, kutsub kohus vastaspoole avalduse alusel õigusjärglast üles jätkama menetlust kohtu määratud tähtaja jooksul ja asja arutamises osalema. Kutse toimetatakse koos avaldusega kätte õigusjärglasele. Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul toimetatakse kutse kätte nii õigusjärglasele kui esindajale.

(4) Kui üldõigusjärglane käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhul kohtuistungile ei ilmu, loetakse väidetav õigusjärglus vastaspoole avalduse alusel tema poolt omaksvõetuks ja asja arutamist jätkatakse.

§ 354. Menetluse peatumine tsiviilkohtumenetlusteovõime kaotuse tõttu

(1) Kui pool kaotab tsiviilkohtumenetlusteovõime või kui tema seaduslik esindaja sureb või seadusliku esindaja esindusõigus lõpeb, ilma et pool oleks muutunud teovõimeliseks, peatub menetlus, kuni seaduslik esindaja või uus seaduslik esindaja teatab kohtule enda määramisest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul menetlus ei peatu, kui poolt esindab menetluses lepinguline esindaja. Sel juhul peatab kohus menetluse esindaja või vastaspoole taotlusel.

(3) Kui seaduslik esindaja on käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 sätestatud juhul määratud, kuid ta ei teata määramisest kohtule ja vastaspool teatab kohtule oma soovist menetlust jätkata, jätkub menetlus, kui kohus on teate seaduslikule esindajale kätte toimetanud.

§ 355. Menetluse peatamine mõjuval põhjusel

Kohus võib poolest tuleneval mõjuval põhjusel menetluse peatada kuni põhjuse äralangemiseni. Poole raske haigestumise korral võib menetluse peatada kuni poole tervenemiseni, kui haigus ei ole krooniline.

§ 356. Menetluse peatamine teise menetluse tõttu

(1) Kui otsus sõltub täielikult või osaliselt sellise õigussuhte olemasolust või puudumisest, mis on teise käimasoleva kohtumenetluse ese või mille olemasolu peab tuvastama haldusmenetluses või muus kohtumenetluses, võib kohus peatada menetluse kuni teise menetluse lõppemiseni.

(2) Kohus võib menetluse peatada Riigikohtu menetluses oleva põhiseaduslikkuse järelevalve asja lahendamise ajaks kuni Riigikohtu otsuse jõustumiseni, kui see võib mõjutada tsiviilasjas kohaldamisele kuuluva õigustloova akti kehtivust.

(3) Kui kohus taotleb asjas tõusetunud küsimuses Euroopa Kohtult eelotsust, peatab kohus menetluse kuni Euroopa Kohtu lahendi jõustumiseni.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 357. Abielu lahutamise menetluse peatamine

(1) Kohus peatab abielu lahutamise menetluse, kui võib arvata, et abielu saab säilitada. Kohus ei peata menetlust, kui abikaasad on pikemat aega elanud eraldi ja kumbki neist menetluse peatamisega ei nõustu.

(2) Kui menetlus peatatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel, juhivad kohus poolte tähelepanu leppimise võimalusele ja võimalusele saada nõu perenõustajalt.

(3) Menetluse võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud põhjusel peatada ühe korra kuni kuueks kuuks.

§ 358. Menetluse peatumise ja peatamise tagajärjed

(1) Menetluse peatumise või peatamise korral katkeb kõigi menetlustähtaegade kulgemine ja peatumise või peatamise lõppemisel algab tähtaja kulgemine täies ulatuses uuesti.

(2) Menetluse peatumise või peatamise aja kestel tehtud menetlustoimingud on tühised. See ei takista hagi tagamist ega eeltõendamismenetluse läbiviimist tõendite tagamiseks.

(3) Menetluse peatumine pärast asja arutamise lõpetamist ei takista menetluses otsuse avalikult teatavakstegemist.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 359. Menetluse peatamine poolte ühisel taotlusel või mõlema poole puudumisel kohtuistungilt

(1) Kohus võib menetluse peatada poolte ühisel taotlusel, kui võib eeldada, et see on otstarbekas poolleiolevate kompromissiläbirääkimiste tõttu või muul mõjuval põhjusel, samuti mõlema poole puudumisel kohtuistungilt.

(2) Menetluse peatamine käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel ei mõjuta menetlustähtaegade kulgemist.

§ 360. Menetluse peatamise määrus ja selle peale edasikaebamine

(1) Kohus peatab menetluse määrusega.

(2) Maakohtu või ringkonnakohtu menetluse peatamise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 361. Menetluse uuendamine

(1) Kohus uuendab peatunud või peatatud menetluse poole taotlusel või omal algatusel määrusega pärast seda, kui menetluse peatamise aluseks olnud asjaolud on ära langenud. Kui menetlus peatati mõlema poole puudumise tõttu kohtuistungilt, uuendatakse menetlus üksnes poole taotlusel.

(2) Käesoleva seadustiku §-s 356 sätestatud juhul võib menetluse uuendada muu hulgas juhul, kui teine menetlus, mille tõttu menetlus peatati, venib ülemäära ja peatatud asja on võimalik lahendada.

(3) Menetlus loetakse uuendatuks uuendamise määruse pooltele kättetoimetamisega.

(4) Uuendatud menetlus jätkub sealt, kus see pooleli jäi.

10. osa

HAGIMENETLUS

39. peatükk

ASJA ALGATAMINE

§ 362. Hagi esitamine

(1) Hagi esitamise ajaks on hagi kohtusse jõudmise aeg. See kehtib üksnes juhul, kui hagi on kostjale hiljem kätte toimetatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kehtib ka muu avalduse või taotluse kohtule esitamise kohta, kui seadusest ei tulene teisiti. Kohtuistungil esitatud nõue või taotlus loetakse esitatuks ajal, kui see avaldatakse kohtuistungil.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohaldatakse nii hagi esitamisega seotud menetlusõiguslike kui ka materiaaloiguslike tagajärgede hindamisel, muu hulgas tähtaja järgimise ning tähtaja kulgemise katkemise ja peatumise hindamisel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 363. Hagiavalduse sisu

(1) Hagiavalduses märgitakse lisaks menetlusdokumentide muudele andmetele:

- 1) hageja selgelt väljendatud nõue (hagi ese);
- 2) hagi aluseks olevad faktilised asjaolud (hagi alus);
- 3) tõendid, mis kinnitavad hagi aluseks olevaid asjaolusid, viidates konkreetset, millist asjaolu millise tõendiga tõendada soovitakse;
- 4) kas hageja on nõus asja kirjaliku menetlemisega või soovib asja läbivaatamist kohtuistungil;
- 5) hagi hind, kui hagi ei ole suunatud kindla rahasumma maksmisele.

(2) Kui hageja soovib hagi menetleda dokumendimenetluses (§ 406), tuleb seda hagi märkida.

(2¹) Kui hageja ei ole nõus hagile vastamata jätmise korral tagaseljaotsuse tegemisega käesoleva seadustiku § 407 kohaselt, tuleb seda hagi märkida.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Kui hagejat esindab menetluses esindaja, tuleb hagi märkida ka esindaja andmed. Kui hageja soovib menetluses kasutada tõlgi abi, tuleb seda hagiavalduses märkida ja võimaluse korral esitada tõlgi andmed.

(4) Kui hagi esitatakse muusse kohtusse kui kostja üldise kohtualluvuse järgsesse kohtusse, peab hagi esitamist sellele kohtule põhjendama.

(5) Abielulahutuse hagiavalduses märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmetele ka abikaasade ühiste alaealiste laste nimed, sünniajad, kes lapsi ülal peab ja kasvatab, kelle juures lapsed elavad ning ettepanek vanemaõiguste ja laste kasvatamise edasiseks korraldamiseks.

(6) Kui hageja või kostja on avalikku registrisse kantud juriidiline isik, lisatakse hagile registrikaardi ärakiri, registri väljavõte või registreerimistunnistus, kui kohtul ei ole võimalik registrist seda ise kontrollida. Muu juriidilise isiku kohta esitakse muud tõendid isiku olemasolu ja õigusvõime kohta.

§ 364. Hagi vara nimekirja esitamiseks ja aruande või kinnituse andmiseks

(1) Hageja võib hagiavalduses nõuda varakogumi väljaandmiseks või vara seisu kohta teavet andma kohustatud kostjalt vara nimekirja esitamist.

(2) Hageja võib nõuda vara valitsemisega seotud sissetulekute või kulude kohta aru andma kohustatud kostjalt korrastatud arvestuse esitamist sissetulekute või kulude kohta ja sellega seotud dokumentide ja muude tõendite esitamist.

(3) Kui hagejal on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nimekirjas või käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud arvestuses märgitud andmete suhtes põhistatud kahtlus, et see ei ole õigesti või piisavalt hoolsalt koostatud, võib ta nõuda kostjalt ka vande andmist arvestuse või nimekirja õigsuse kohta kostjale teadaolevate andmete kohaselt. Vande andmine toimub vande all seletuse andmiseks ettenähtud korras.

(4) Kui hageja esitab hagi nii raha saamiseks või muu teo tegemiseks kui ka sellega seotud vara nimekirja või arvestuse esitamiseks sissetulekute või kulude kohta või vande andmiseks, võib hageja jätta oma raha maksmisele või muu teo tegemisele suunatud nõude nimekirja või arvestuse esitamiseni või kinnituse andmiseni või selle nõude suhtes osaotsuse tegemiseni täpselt määratlemata.

§ 365. Tähtaja määramise ja kahju hüvitamise täiendavad nõuded

(1) Hageja võib hagiavalduses nõuda, et kohus annaks koos hagi taotletava kohustuse täitmise või teo tegemisega kostjale otsuses selle täitmiseks tähtaja.

(2) Kui hagejal on käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtaja möödumisel õigus nõuda kohustuse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist või leping lõpetada, võib hageja hagiavalduses taotleda samas otsuses ka kahju hüvitise suuruse määramist ja lepingu lõpetatuks lugemist.

§ 366. Mittevaralise kahju hüvitamise hagi

Mittevaralise kahju hüvitamise hagi võib nõutava hüvitise summa hagi märkimata jätta ja taotleda õiglast hüvitist kohtu äranägemisel.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 367. Viivisenõuded kõrvalnõudena

Viivisenõude võib koos põhinõudega esitada hagi selliselt, et taotletakse viivise, mis ei ole hagi esitamise ajaks veel sissenõutavaks muutunud, väljamõistmist kohtult mitte kindla summana, vaid täielikult või osaliselt protsendina põhinõudest kuni põhinõude täitmiseni. Eelkõige võib viivist nõuda selliselt, et kohus mõistaks selle välja kindla summana kuni otsuse tegemiseni ja edasi protsendina põhinõudest.
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 368. Tuvastushagi

(1) Hageja võib esitada hagi õigussuhte olemasolu või puudumise tuvastamiseks, kui tal on sellise tuvastamise vastu õiguslik huvi.

(2) Täitemenetluses täitedokumendi tõlgendamise üle vaidluse tekkimise korral võib sissenõudja või võlgnik esitada hagi teise poole vastu nõudega tuvastada, kas täitedokumendist tuleneb hagejale mingi konkreetne õigus või kohustus. Sellise nõudega tuvastushagi võib esitada täitedokumendi selgitamiseks ka muul juhul, kui täitedokumendi täitmise või toime üle on menetlusosaliste vahel tekkinud vaidlus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 369. Hagi esitamine enne nõude sissenõutavaks muutumist

Tulevase nõude täitmise hagi võib esitada juhul, kui on alust eeldada, et võlgnik kohustust õigel ajal ei täida. Sel alusel saab muu hulgas esitada hagi ka kinnistu või ruumi vabastamiseks tulevikus, kui nõude täitmine on seotud kindla tähtpäevaga, samuti nõuda pärast hagi esitamist sissenõutavaks muutuvate korduvate kohustuste täitmist tulevikus.

§ 370. Nõuete paljusus hagis

(1) Hageja võib ühes hagis esitada kostja vastu mitu erinevat nõuet ja neid võib koos menetleda, kui kõik esitatud nõuded alluvad menetlevale kohtule ning lubatud on sama menetluse liik. Sama kehtib ka erinevatel asjaoludel põhinevate nõuete kohta.

(2) Hagis võib esitada mitu alternatiivset nõuet, samuti mitu nõuet selliselt, et hageja palub rahuldada mõne nõude üksnes juhul, kui esimest nõuet ei rahuldada.

§ 371. Hagi menetlusse võtmisest keeldumise alused

(1) Kohus ei võta hagiavaldust menetlusse, kui:

- 1) kohus ei ole pädev asja lahendama;
- 2) hagi ei allu sellele kohtule;
- 3) kohtusse pöördunud huvitatud isik ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast;
- 4) on olemas jõustunud Eesti kohtu otsus või menetluse lõpetamise määrus, samuti Eestis tunnustamisele kuuluv välisriigi kohtu lahend või jõustunud lahend kohtueelses menetluses, muu hulgas õiguskantsleri kinnitatud kokkulepe, mis on tehtud vaidluses samade poolte vahel sama eseme kohta samal alusel ja mis välistab samas asjas uue kohtusse pöördumise;
- 5) kohtu menetluses on samade poolte vahel asi sama eseme kohta samal alusel;
- 6) üüri- või töövaidluskomisjoni või muu seadusega sätestatud kohtueelses menetluses, milles võib teha otsuse täitedokumendina, on samade poolte vahel asi sama nõude kohta samal alusel;
- 7) samade poolte vahel on sama eseme kohta samal alusel vahekohtumenetluses tehtud kehtiv lahend või kui toimub vahekohtumenetlus sellises asjas;
- 8) pooled on sõlminud lepingu vaidluse andmiseks vahekohtu lahendada, välja arvatud juhul, kui hagis on vaidlustatud vahekohtukokkuleppe kehtivust;
- 9) hagiavaldusel ei ole pädeva isiku allkirja või kui on rikutud muid olulisi hagiavalduse vorminõudeid;
- 10) hagiavalduses esitatud nõudelt ei ole tasutud riigilõivu;
- 11) hagiavalduses esitatud andmed hageja või kostja kohta ei võimalda isiku tuvastamist;
- 12) õigustatud isiku nimel hagiavalduse esitanud isik ei ole tõendanud oma esindusõiguse olemasolu.

(2) Kohus võib jätta hagiavalduse menetlusse võtmata, kui:

- 1) hageja õiguste rikkumine ei ole hagi alusena toodud faktiliste asjaoludele tuginedes üldse võimalik, eeldades hageja esitatud faktiliste väidete õigsust;
- 2) hagi ei ole esitatud hageja seadusega kaitstud õiguse ega huvi kaitseks või eesmärgil, millele riik peaks andma õiguskaitset, või kui hagiga ei ole hageja taotletavat eesmärki võimalik saavutada.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 372. Hagi menetlusse võtmise otsustamine

(1) Kohus lahendab hagiavalduse menetlusse võtmise või sellest keeldumise või tähtaja määramise puuduste kõrvaldamiseks määrusega mõistliku aja jooksul.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib vajaduse korral küsida kostja seisukohta hagi menetlusse võtmise lahendamiseks ja pooled ära kuulata. Sel juhul lahendab kohus hagi menetlusse võtmise viivitamata pärast seisukoha saamist või ärakuulamist.

(4) Hagiavalduse menetlusse võtmisest keeldumise määrukses tuleb märkida menetlusse võtmisest keeldumise põhjus. Kui kohus keeldub hagiavaldust menetlusse võtmast, ei toimeta kohus avaldust kostjale kätte, vaid tagastab selle koos lisadega ja asja menetlusse võtmisest keeldumise määruksiga hagejale.

(5) Hagiavalduse menetlusse võtmisest keeldumise määrukse peale võib hageja esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määrukse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata, kui hagi ei võetud menetlusse käesoleva seadustiku § 371 lõike 1 punktides 9, 11 ja 12 nimetatud alustel.

(6) Kui kohus keeldub hagiavaldust menetlusse võtmast ja tagastab selle määruksiga, loetakse, et avaldust ei ole esitatud ja et hagi ei ole olnud kohtu menetluses.

(7) Kui asi ei allu kohtule, kuhu hagi esitati, kohaldatakse menetlusse võtmisest keeldumisel käesoleva seadustiku §-s 75 sätestatut.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Kui kohus leiab, et avalduse lahendamine kuulub halduskohtu pädevusse, ja halduskohus on eelnevalt samas asjas leidnud, et see ei kuulu tema pädevusse, esitab kohus viivitamata asja lahendamiseks pädeva kohtu määramiseks taotluse Riigikohtu tsiviil- ja halduskolleegiumi vahelisele erikogule, teavitades sellest menetlusosalisi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 373. Vastuhagi esitamine

(1) Kostjal on õigus esitada kuni eelmenetluse lõppemiseni või kirjalikus menetluses taotluste esitamise tähtaja möödumiseni hageja vastu oma protsessuaalne nõue ühiseks läbivaatamiseks põhihagiga (vastuhagi), kui:

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

- 1) vastuhagi on suunatud põhihagi tasaarvestamisele;
- 2) vastuhagi rahuldamine välistab täielikult või osaliselt põhihagi rahuldamise;
- 3) vastuhagi ja põhihagi vahel on muu vastastikune seos ning nende ühine läbivaatamine võimaldab asja õiget ja kiiremat läbivaatamist.

(2) Vastuhagi käesoleva paragrahvi lõikes 1 märgitud hilisema esitamise korral võetakse see ühisesse menetlusse põhihagiga üksnes juhul, kui vastuhagi õigeaegselt esitamata jätmiseks oli mõjuv põhjus ja vastuhagi ühisesse menetlusse võtmine on kohtu arvates asja lahendamise huvides.

(3) Vastuhagi avaldusele kohaldatakse hagiavalduse kohta sätestatut. Kui vastuhagina esitatud hagi ei võeta vastuhagina menetlusse, võetakse see menetlusse eraldi hagina, kui vastuhagi esitaja ei ole taotlenud, et hagi menetletaks üksnes vastuhagina.

§ 374. Hagide liitmine

Kui kohtu menetluses on ühel ajal mitu üheliigilist hagi, milles on samad pooled või mille on esitanud üks hageja erinevate kostjate vastu või mille on esitanud mitu hagejat sama kostja vastu, võib kohus liita hagid ühte menetlusse, kui nõuded on õiguslikult omavahel seotud või need nõuded oleks võinud esitada ühes hagimenetluses ja nende ühine menetlemine võimaldab nende kiiremat lahendamist või lihtsustab nende menetlemist.

§ 375. Haginõuete eraldamine

(1) Kui kohus leiab, et ühes hagiavalduses esitatud nõuete või hagi ja vastuhagi eraldi arutamine võimaldab asja kiiremat läbivaatamist või lihtsustab menetlust oluliselt või kui hagid on liidetud põhjendamatult, võib ta määruksiga eraldada nõuded iseseisvaks menetluseks.

(2) Kohus võib hagide eraldamise tühistada, kui selgub, et eraldamine ei olnud põhjendatud.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 376. Hagi muutmise

(1) Pärast hagi menetlusse võtmist ja kostjale kättetoimetamist võib hageja muuta hagi eset või alust üksnes kostja või kohtu nõusolekul. Kostja nõusolekut eeldatakse, kui ta ei esita hagi muutmisele viivitamata vastuväidet.

(2) Kohus nõustub hagi muutmise üheks mõjuval põhjusel, eelkõige kui senises menetluses esitatud faktiväited ja tõendid võimaldavad muudetud hagi lahendada eeldatavasti kiiremini ja säästlikumalt.

(3) Hagi muutmise avaldusele kohaldatakse hagiavalduse kohta sätestatut. Eelmenetluses hageja poolt haviga seotud uute asjaolude esitamisel eeldatakse, et hageja täiendab nendega hagi alust.

(4) Hagi muutmiseks ei peeta:

- 1) esitatud faktiliste või õiguslike väidete täiendamist või parandamist, ilma et muudetaks hagi aluseks olevaid põhilisi asjaolusid;
- 2) hageja põhinõude või kõrvalnõuete suurendamist, vähendamist, laiendamist või kitsendamist;

3) esialgu nõutud eseme asemel asjaolude muutumise tõttu teise eseme või muu hüve nõudmist.

(5) Kohus võib nõuda hagiavalduse teksti tervikuna esitamist, kui hagi on selle korduva muutmise tõttu või muul põhjusel ebaülevaatlik ja hagiavalduse teksti terviklik esitamine lihtsustab asja menetlemist.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud taotluse või täienduse võib hageja esitada ka hagiavaldusele vastavas vormis avaldust esitamata, muu hulgas suuliselt kohtuistungil.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

40. peatükk HAGI TAGAMINE

§ 377. Hagi tagamise alus

(1) Kohus võib hageja taotlusel hagi tagada, kui on alust arvata, et tagamata jätmise võib raskendada kohtuotsuse täitmist või selle võimatuks teha. Kui kohtuotsust tuleb ilmselt täita mujal kui Euroopa Liidu liikmesriigis ja välislepingu alusel ei ole tagatud Eesti kohtuotsuste täitmine, loetakse, et hagi tagamata jätmise võib raskendada kohtuotsuse täitmist või selle võimatuks teha.

(2) Sellise hagi tagamiseks, mille esemeks ei ole rahaline nõue kostja vastu, võib kohus hageja taotlusel esialgselt reguleerida vaidlusalust õigussuhet, eelkõige asja kasutusviisi, kui see on vajalik olulise kahju või omavoli vältimiseks või muul põhjusel. Seda võib teha sõltumata sellest, kas on alust arvata, et hagi tagamata jätmise võib raskendada kohtuotsuse täitmist või teha selle võimatuks. Käesoleva seadustiku § 378 lõikes 3 nimetatud abinõusid võib kohus rakendada ka omal algatusel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Tagada võib ka hagi, milles on esitatud tulevane või tingimuslik nõue, samuti tuvastushagi. Tingimuslikku nõuet ei tagata, kui tingimus ei saabu eeldatavasti menetluse aja kestel.

(4) Ringkonnakohus ja Riigikohus lahendavad hagi tagamise ja hagi tagamise määruse muutmise ja tühistamise taotlused, kui asi, millega seoses taotletakse hagi tagamist või tagamise tühistamist või muutmist, on nende menetluses või kui neile on esitatud alama astme kohtu lahendi peale kaebus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Hagi tagamise abinõu võib rakendada ka sama hageja mitme nõude tagamiseks sama kostja vastu.

§ 378. Hagi tagamise abinõud

(1) Hagi tagamise abinõud on:

1) kostjale kuuluvale kinnisasjale, laevale või õhusõidukile kohtuliku hüpoteegi seadmine;

2) kostja või teise isiku valduses oleva kostjale kuuluva vara arestimine ning selle alusel käsutuskeelu nähtavaks tegeva keelumärke kandmine kinnistusraamatusse või muu käsutuskeeldu nähtavaks tegeva kande tegemine muusse vararegistrisse;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3) kostjal teatud tehingute ja toimingute tegemise keelamine, muu hulgas lähenemiskeelu kohaldamine;

4) teisel isikul kostjale vara üleandmise või kostja suhtes muude kohustuste täitmise keelamine, millega võib siduda ka kohustuse anda vara üle kohtutäiturile või maksta raha kohtu ettenähtud pangakontole;

5) kostja kohustamine asja kohtutäiturile hoiuleandmiseks;

6) täitemenetluse peatamine, täitemenetluse jätkamise lubamine üksnes tagatise vastu või täitetoimingu tühistamine, kui täitedokument on hagi esitamisega vaidlustatud või kui kolmas isik on esitanud hagi vara arestist vabastamiseks või muul põhjusel sundtäitmise lubamatuks tunnistamiseks;

7) kostjal elukohast lahkumise keelamine, kostja kinnipidamine ja talle aresti määramine;

8) kostja, eelkõige kindlustusandja kohustamine maksete tegemiseks õigusvastaselt kahju tekitamise või kindlustuslepingu asja menetluse kestel ilmselt minimaalselt tasumisele kuuluvate summade ulatuses;

9) kostjal tüüptingimuse kasutamise või tingimuse soovitajal soovitamise peatamine ja soovituse tagasivõtmiseks kohustamine ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi puhul;

10) kohtu poolt vajalikuks peetud muu abinõu.

(2) Autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse rikkumisele tugineva hagi tagamiseks võib kohus muu hulgas arestida kauba, mille puhul on intellektuaalse omandi õiguse rikkumise kahtlus, või kohustada sellise kauba välja andma, takistamaks kauba käibesse laskmist või turustamist. Kui autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse ärilisel eesmärgil rikkumisest tuleneva hagi tagamiseks taotletakse kostja pangakonto või muu vara arestimist, võib kohus kohustada väljastama pangas- finants- või äridokumente või võimaldama nendega tutvuda.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

- (3) Abieluasjas, ülalpidamisasjas ja muus perekonnaasjas võib kohus menetluse ajaks reguleerida ka:
- 1) vanema õigusi ühise lapse suhtes;
 - 2) vanema suhtlemist lapsega;
 - 3) lapse väljaandmist teisele vanemale;
 - 4) seadusest tuleneva ülalpidamiskohustuse täitmist, muu hulgas kohustada kostjat menetluse ajal elatist maksma või selleks tagatist andma;
 - 5) koduse majapidamise esemete ja abikaasade ühise eluaseme kasutamist;
 - 6) abikaasa või lapse isiklikuks kasutamiseks mõeldud asjade väljaandmist või kasutamist;
 - 7) muid abielu ja perekonnaga seonduvaid küsimusi, mille kiire lahendamine on asjaoludest tulenevalt vajalik.

(4) Hagi tagava abinõu valikul tuleb arvestada, et kohaldatav abinõu koormaks kostjat üksnes niivõrd, kui võrd seda võib pidada hageja õigustatud huvisid ja asjaolusid arvestades põhjendatuks. Rahalise nõudega hagi tagamisel tuleb arvestada hagi hinda.

(5) Kohus võib hagi tagamiseks rakendada üheaegselt mitut abinõu.

(6) Hageja võib käsutada hagi tagamisest talle tulenevaid õigusi, eelkõige võib ta õigusest loobuda või anda nõusoleku sellise tehingu tegemiseks, mis käsutuskeelust tulenevalt oleks keelatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 379. Isiku aresti ja elukohast lahkumise keelu kohaldamine

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Hagi tagamise korras võib kohaldada isiku aresti ja elukohast lahkumise keeldu üksnes siis, kui see on vajalik kohtuotsuse täitmise tagamiseks ja muude hagi tagamise abinõudega ei tagataks nõuet ilmselt piisavalt, eelkõige juhul, kui on alust arvata, et isik lahkuks välisriiki või toimetab sinna oma vara.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Varalise nõudega hagi tagamiseks võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud abinõu rakendada üksnes juhul, kui hagi hind ületab 32 000 eurot.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Juriidilise isiku puhul võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud abinõu rakendada juriidilise isiku juhtorgani liikme suhtes.

(4) Isiku aresti kandmise korraldab kohtumääruse alusel politsei.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Elukohast lahkumise keeld seisneb isiku kohustuses mitte lahkuda oma elukohast kohtu loata kauemaks kui üheks ööpäevaks. Elukohast lahkumise keelu kohaldamiseks kutsub kohus füüsilisest isikust kostja või juriidilisest isikust kostja juhtorgani liikme välja ja võtab temalt selle kohta allkirja.

§ 380. Hagi tagamine avalike ülesannete täitmiseks määratud eseme puhul

Hagi tagamise abinõu ei saa määrata avalik-õiguslikule juriidilisele isikule kuuluva eseme suhtes, mis on vajalik avalike ülesannete täitmiseks või mille võõrandamine on vastuolus avalike huvidega.

§ 381. Hagi tagamise avaldus

(1) Hagi tagamise avaldus peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) hagi ese ja hagi hind;
- 2) hagi tagamise aluseks olevad asjaolud;
- 3) soovitatav hagi tagamise abinõu;
- 4) avalduse vastaspoole andmed;
- 5) kohtuliku hüpoteegi seadmise taotlemise puhul mitmele asjale korraga, nõude jagunemine erinevate hüpoteegiga koormatud asjade vahel.

(2) Nõuet, mille tagamist soovitakse, ja tagamise aluseks olevaid asjaolusid tuleb hagi tagamise avalduses põhistada.

§ 382. Hagi tagamine hagi esitamata

(1) Kohus võib avalduse alusel tagada hagi ka enne hagi esitamist. Avalduses tuleb põhistada, miks hagi kohe ei esitata. Avaldus esitatakse kohtule, kellele kohtualluvuse sätete kohaselt tuleks esitada hagi.

(2) Kui kohus tagab hagi käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul, määrab kohus tähtaja, mille jooksul peab avaldaja hagi esitama. Tähtaeg ei või olla pikem kui üks kuu. Kui hagi määratud tähtaja jooksul ei esitata, tühistab kohus hagi tagamise.

(3) Hagi tagamiseks võib vajaduse korral hagi tagamise abinõu rakendada ka kohus, kelle tööpiirkonnas asub vara, mille suhtes hagi tagamise abinõu rakendamist taotletakse, isegi kui hagi on esitatud või tuleb esitada

mõnda muusse Eesti või välisriigi kohtusse või vahekohtusse. Avalikku registrisse kantud vara suhtes võib hagi tagamise abinõu rakendada ka registri asukoha järgne kohus, laeva suhtes ka kodusadama asukoha järgne kohus.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kohus võib hagi tagamise ka asendada või tühistada, samuti nõuda hagi tagamiseks või tagamise jätkumiseks tagatist.

(5) Seaduses sätestatud juhul võib kohus tagada ka avaldust, mis esitatakse kohtueelse vaidluse lahendamise asutusele.

§ 383. Hagi tagamine tagatise vastu

(1) Kohus võib teha hagi tagamise või tagamise jätkumise sõltuvaks tagatise andmisest vastaspoolele tekkiva võimaliku kahju hüvitamiseks.

(1¹) Kohus tagab rahalise nõudega hagi üksnes juhul, kui antakse tagatis vähemalt 5 protsendi ulatuses nõudesummalt, kuid mitte vähem kui 32 euro ja mitte rohkem kui 32 000 euro ulatuses. Kui hagi tagamise korras taotletakse kostja aresti või elukohast lahkumise keelamist, antakse tagatis mitte vähem kui 3200 euro ja mitte rohkem kui 32 000 euro ulatuses.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(1²) Kui tagatise nõudmise eeldused on täidetud, võib kohus jätta tagatise siiski täielikult või osaliselt nõudmata või määrata selle tasumise osade kaupa, kui hagejalt ei saa majanduslikel või muudel põhjustel mõistlikult oodata tagatise andmist ja hagi tagamata jätmisega võivad hagejale kaasneda rasked tagajärjed või kui tagatise nõudmine oleks hageja suhtes muul põhjusel ebaõiglane.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Tagatis tuleb anda kohtu määratud tähtpäevaks. Kui tagatist määratud tähtpäevaks ei anta, jätab kohus hagi tagamata või tühistab hagi tagamise.

§ 384. Hagi tagamise avalduse lahendamine

(1) Kohus lahendab hagi tagamise avalduse põhjendatud määrusega hiljemalt avalduse esitamise päevale järgneval tööpäeval. Kohus võib hagi tagamise avalduse lahendada hiljem, kui ta soovib kostja eelnevalt ära kuulata.

(2) Kui hagi tagamise avaldus ei vasta seaduse nõuetele ja puuduse saab ilmselt kõrvaldada, annab kohus avaldajale tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Puuduse õigeaegse kõrvaldamata jätmise puhul jätab kohus hagi tagamise avalduse rahuldamata.

(3) Kostjale ja teistele menetlusosalistele hagi tagamise avalduse läbivaatamisest ei teatata. Kohus võib kostja eelnevalt ära kuulata, kui see on ilmselt mõistlik, eelkõige kui avalduses taotletakse vaidlusaluse õigussuhte esialgset reguleerimist.

(4) Enne kui kohus reguleerib hagi tagamise korras vanema õigusi lapse suhtes või vanema suhtlemist lapsega või kohustab kostjat last välja andma, tuleb ära kuulata vähemalt kümneaastane laps ja pädev valla- või linnavalitsus. Kui see ei ole võimalik asja kiireloomulisuse tõttu, tuleb nad ära kuulata esimesel võimalusel pärast seda.

(5) Lapse heaolu ohustava asjaolu ilmnemisel võib kohus vaidlusalust õigussuhet esialgselt reguleerida pädeva valla- või linnavalitsuse avalduse alusel või omal algatusel sõltumata hagi tagamise avalduse esitamisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 385. Hagi tagamise asendamine raha maksmisega

Rahalise nõudega hagi tagamise määruses ja hagi tagamise määruses isikule aresti kohaldamise või isikul elukohast lahkumise keelu kohaldamise kohta määratakse kindlaks rahasumma, mille maksmisel kohtu selleks ettenähtud pangakontole või millises ulatuses pangagarantii esitamisel lõpetatakse hagi tagamise määruse täitmine. Kohus tühistab sel juhul kostja avalduse alusel hagi tagamise abinõu ja asendab selle rahaga või pangagarantiiga. Käesolevas paragrahvis nimetatud juhul ei kohaldata käesoleva seadustiku § 386 lõikes 3 sätestatud.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 386. Hagi tagamise abinõu asendamine ja hagi tagamise tühistamine

(1) Poole taotlusel võib kohus määrusega asendada ühe hagi tagamise abinõu teisega.

(2) Asjaolude muutumise korral, eelkõige hagi tagamise aluse äralangemisel või tagatise pakkumisel, või muul seadusega sätestatud alusel võib kohus poole taotlusel hagi tagamise tühistada. Mitterahalise hagi tagamise võib raha maksmise vastu tühistada või muuta üksnes hageja nõusolekul või mõjuval põhjusel.

(3) Hagi tagamise abinõu asendamise või hagi tagamise tühistamise taotlusest teatab kohus teisele poolele. Teisel poolel on õigus esitada kohtule taotluse kohta vastuväiteid.

(4) Kohus tühistab hagi tagamise kohtuotsusega, kui hagi jääb rahuldamata, ja määrusega, kui hagi jäetakse läbi vaatamata või kui asjas menetlus lõpetatakse. Kohus tühistab hagi tagamise ka siis, kui hagi tagamine on otsustanud teine kohus, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti.

(5) Kohus võib käesoleva seadustiku § 378 lõikes 3 nimetatud asjaoludel tehtud hagi tagamise määrust muuta või selle tühistada ka omal algatusel.

§ 387. Hagi tagamise määruse edastamine

(1) Kohus saadab hagi tagamise määruse viivitamata hagejale ja toimetab kätte kostjale. Hageja taotlusel võib kohus hagi tagamise määruse kostjale kättetoimetamise edasi lükata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui hagi tagamise määruse täitmiseks tuleb hagejal pöörduda kohtutäituri, registripidaja või muu isiku või asutuse poole, tuleb seda hagi tagamise määruses märkida. Kohus saadab hagi tagamise määruse registripidajale või muule asutusele või isikule täitmiseks üksnes hageja taotlusel. Sel juhul täiendavat avaldust registripidajale või muule asutusele või isikule esitada vaja ei ole. Kohus ei edasta ise määrust kohtutäiturile.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Määrus, millega jäetakse hagi tagamata või nõutakse hagejalt tagatise andmist, saadetakse üksnes avaldajale.

§ 388. Kohtuliku hüpoteegi seadmine

(1) Kinnisasjale või laevakinnistusraamatusse kantud laevale või tsiviilõhusõidukite registrisse kantud õhusõidukile kohtuliku hüpoteegi seadmisel annab kohtulik hüpoteek hagi tagamist taotlenud isikule asja koormavate teiste õiguste suhtes samasugused õigused nagu hüpoteek või laevahüpoteek hüpoteegipidajale või õhusõiduki registerpant pandipidajale, kui seadusest ei tulene teisiti.

(2) Hüpoteegisummaks on tagatava nõude summa, mis kantakse kinnistusraamatusse, laevakinnistusraamatusse või tsiviilõhusõidukite registrisse. Kohtulikku hüpoteeki ei seata alla 640-eurose põhinõude puhul, kui on võimalik rakendada kostjat vähem koormavaid hagi tagamise abinõusid.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Kohtulik hüpoteek kantakse kinnistusraamatusse, laevakinnistusraamatusse või tsiviilõhusõidukite registrisse hageja kasuks tema avalduse ja hagi tagamise määruse alusel. Hageja taotlusel edastab kohus määruse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras ise kohtuliku hüpoteegi sissekandmiseks. Hüpoteek tekib sissekandmisega.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohtutäitur võtab laevale või õhusõidukile kohtuliku hüpoteegi seadmisel laeva või õhusõiduki hagi tagamist taotlenud isiku avaldusel oma järelevalve alla. Sel juhul keelab kohtutäitur täielikult või osaliselt laeva kasutamist ja võib anda laevaga seonduvaid korraldusi.

(5) Kohtuliku hüpoteegi seadmisel mitmele kinnisasjale, laevale või õhusõidukile märgib kohus hagi tagamise määruses iga koormatud asja kohta käiva rahasumma, mille maksmisel kohtu kontole või mille ulatuses pangagarantii esitamisel hagi tagamine tühistatakse.

(6) Hagi tagamise tühistamise või hagi tagamise abinõu asendamise korral omandab hüpoteegi kinnisasja, laeva või õhusõiduki omanik. Tema taotlusel kustutatakse kohtulik hüpoteek hagi tagamise tühistamise määruse alusel kinnistusraamatust, laevakinnistusraamatust või tsiviilõhusõidukite registrist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 389. Vara arestimine

(1) Vara arestimisel ei või kostja arestitud vara käsutada. Muu vallasvara kui laevakinnistusraamatusse kantud laeva või tsiviilõhusõidukite registrisse kantud õhusõiduki arestimisega tekib lisaks arestipandiõigus.

(2) Kohus ei aresti kinnisasja, laevakinnistusraamatusse kantud laeva ega tsiviilõhusõidukite registrisse kantud õhusõidukit alla 640-eurose põhinõude summa puhul, kui on võimalik rakendada kostjat vähem koormavaid hagi tagamise vahendeid.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Mitme asja arestimisel märgib kohus hagi tagamise määruses iga koormatud asja kohta käiva rahasumma, mille maksmisel kohtu kontole või mille ulatuses pangagarantii esitamisel hagi tagamine tühistatakse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kinnisaja ja registrisse kantud vallasaja või muu eseme arestimisel kantakse kinnistusraamatusse või muusse registrisse vara käsutamise keelumärke hageja kasuks tema avalduse ja hagi tagamise määruse alusel. Hageja taotlusel edastab kohus määruse käesoleva seadustiku § 387 lõikes 2 sätestatud korras ise keelumärke sissekandmiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohus võib hageja või kostja avalduse alusel määrata arestitud eseme müügi ja müügist saadud raha hoiustamise kohtu kontol, kui eseme väärtus võib oluliselt langeda või kui eseme hoidmine põhjustaks ülemääraseid kulutusi.

(6) Vara arestimise korraldab kohtutäitur. Kohtutäitur võtab arestitud eseme hagi tagamist taotlenud isiku avalduse alusel oma järelevalve alla. Sel juhul keelab kohtutäitur täielikult või osaliselt eseme kasutamise ja võib anda esemega seonduvaid korraldusi, muu hulgas korraldada eseme hoiustamise.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 390. Määruskaebuse esitamine

(1) Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale, millega kohus hagi tagas, ühe tagamisabinõu teisega asendas või hagi tagamise tühistas, võib pool esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale saab Riigikohtule edasi kaevata üksnes juhul, kui tagatava hagi hind ületab 63 900 eurot või kui tagamisabinõuna kohaldati isiku aresti või elukohast lahkumise keeldu.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(2) Määruskaebuse esitamine ei peata hagi tagamise määruse täitmist. Määruskaebuse esitamine hagi tagamise tühistamise või ühe tagamisabinõu teisega asendamise määruse peale peatab määruse täitmise.

§ 391. Hagi tagamisega tekitatud kahju hüvitamine

(1) Hagi tagamist taotlenud pool peab hüvitama hagi tagamisega teisele poolele tekitatud kahju, kui:

- 1) jõustub kohtulahend, millega jäetakse tagatud hagi rahuldamata või läbi vaatamata või kui asjas lõpetatakse menetlus muul alusel kui poolte kompromissi kinnitamisega;
- 2) ilmneb, et hagi tagamise ajal puudus hagi tagamise nõue või hagi tagamise alus;
- 3) enne hagi esitamist tehtud hagi tagamise määrus on tühistatud põhjusel, et hagi ei esitatud tähtaegselt.

(2) Hagi tagamisega tekkida võiva kahju hüvitamiseks hagi tagamist taotlenud isikult sissenõutud tagatis tagastatakse hagi tagamist taotlenud poolele, kui teine pool ei ole esitanud hagi kahju hüvitamiseks kahe kuu jooksul käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ajast alates.

41. peatükk EELMENETLUS

§ 392. Eelmenetluse ülesanded

(1) Eelmenetluses selgitab kohus eelkõige välja:

- 1) hageja nõuded ja menetlusosaliste seisukohad nende nõuete suhtes;
 - 2) menetlusosaliste taotlused ja vajaduse korral teiste menetlusosaliste seisukohad nende suhtes;
- [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) menetlusosaliste faktilised ja õiguslikud väited esitatud nõuete ja väidete kohta;
- [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 4) tõendid, mida menetlusosalised esitavad oma faktiliste väidete põhjendamiseks ja esitatud tõendite lubatavuse kohta;
 - 5) kas asja lahendamine on võimalik kompromissi sõlmimisega või muul viisil määrusega või kirjalikus menetluses;
 - 6) kes on menetlusosalised ning kas ja kuidas neid kohtuistungile kutsuda.

(2) Kui asi tuleb läbi vaadata kohtuistungil, valmistab kohus asja arutamise ette niisuguse põhjalikkusega, et asja saaks katkematult lahendada ühel kohtuistungil.

(3) Eelmenetluse ülesannete täitmiseks võib kohus nõuda menetlusosalistelt selgitusi ja neid küsitleda.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Eelmenetluses kontrollib kohus ka hagi menetlusse võtmise õigsust ja menetluse lubatavuse eeldusi.

(5) Eelmenetluses võib asja lahendada seaduses ettenähtud juhul.

§ 393. Menetlusosalistele hagist teatamine

(1) Kui kohus on hagiavalduse menetlusse võtnud, teatab ta sellest viivitamata menetlusosalistele ning toimetab hagiavalduse ärakirja koos lisadega ja asja menetlusse võtmise määrusega kostjale ja kolmandale isikule kätte.

(2) Kohus teeb kostjale hagi menetlusse võtmisest teatamisel teatavaks:

- 1) kostja kohustuse hagile kohtu määratud tähtpäevaks kirjalikult vastata;
- 2) mida vastus hagile peab sisaldama;
- 3) hagile vastamata jätmise, hagi tunnistamise ja hageja väidetega nõustumise tagajärjed, muu hulgas tagaseljaotsuse tegemise võimaluse kostja kahjuks ja kostja kohustuse kanda menetluskulud;
- 4) kohtuistungilt puudumise tagajärjed, kui asi vaadatakse läbi kohtuistungil;
- 5) tõendite kohtu määratud ajaks esitamata jätmise tagajärjed.

(2¹) Iseseisva nõudeta kolmandale isikule selgitab kohus tema õigust esitada hagi suhtes oma seisukoht kohtu määratud tähtaja jooksul.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi puhul kostja vastu, kelle tegevuse üle teostab üldist järelevalvet selleks määratud riigiasutus, edastab kohus hagi ka sellele asutusele kohtule kirjaliku seisukoha andmiseks. Vajaduse korral kuulab kohus asutuse seisukoha ka suuliselt ära.

(4) Kui asja lahendamine võib puudutada paljusid isikuid või kui see võib olla muul põhjusel asja lahendamisel mõistlik, võib kohus edastada hagi seisukoha andmiseks pädevale riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele ka muul kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul või küsida selle asutuse seisukohta mingi asja lahendamiseks vajaliku küsimuse kohta.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 394. Kostja vastus hagile

(1) Kostja peab esitatud hagile kohtule kirjalikult vastama.

(2) Vastuses hagile peab kostja muu hulgas teatama:

- 1) kas tal on vastuväiteid selle kohta, et kohus asja menetlusse võttis või on alust jätta hagi läbi vaatamata või asjas menetlus lõpetada, kui kostja ei ole selles osas oma seisukohta juba väljendanud;
 - 2) kas ta võtab hagi õigeks, tunnistades hagiavalduses tema vastu suunatud nõudeid;
 - 3) kõik oma taotlused ja väited ning tõendid iga esitatud faktilise väite tõendamiseks;
 - 4) kas ta soovib esitada vastuhagi;
 - 5) kuidas tuleb kostja arvates jaotada menetluskulud;
- [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 6) kas ta on nõus kirjaliku menetlusega või soovib asja läbivaatamist kohtuistungil;
 - 7) kas tema arvates on võimalik asi lahendada kompromissiga või muul viisil kokkuleppel.

(3) Kui kostjat esindab menetluses esindaja, tuleb vastuses märkida ka esindaja andmed. Kui kostja soovib menetluses kasutada tõlki, tuleb seda vastuses märkida ja võimaluse korral esitada tõlgi andmed.

(4) Kui hagiavalduses märgitud kostja andmed on ebaõiged, peab kostja kohtule teatama õiged andmed.

(5) Hagile vastuse esitamise tähtaeg peab olema vähemalt 14 päeva hagi kättetoimetamisest alates, hagi välisriiki kättetoimetamisel vähemalt 28 päeva hagi kättetoimetamisest alates.

(6) Kostja vastuse hagile edastab kohus teistele menetlusosalistele koos hagi vastusele lisatud dokumentide ärakirjadega.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 395. Kostja suuline vastus

Kohus võib lubada kostjal vastata hagile suuliselt kohtuistungil, kui nii võib asja kohtu arvates ilmselt kiiremini lahendada. Kohus kohustab sel juhul kostjat hagi vastuse esitamist istungil piisava põhjalikkusega ette valmistama, määrab istungi aja ning selgitab kostjale istungil vastuse ja muude kaitsevahendite esitamata jätmise võimalikke tagajärgi.

§ 396. Hageja arvamus hagi vastuse kohta

Kohus nõuab hagejalt hagi vastuse kohta kirjalikku arvamust ja annab selleks mõistliku tähtaja, kui see on vajalik asja kiirema ja õigema lahendamise huvides.

42. peatükk

KOHTUISTUNG HAGIMENETLUSES

§ 397. Kohtuistungi määramine

Kui asi vaadatakse läbi kohtuistungil, peab ajavahemik hagi kostjale kättetoimetamise ja kohtuistungi toimumise vahel olema vähemalt 30 päeva, dokumendimenetluses vähemalt 14 päeva. Kui kostjale antakse hagile kirjalikult vastamiseks tähtaeg, ei või kohtuistungit määrata enne kostja vastuse saamist ja selle hagejale edastamist või vastamiseks antud tähtaja möödumist.

§ 398. Eelistung

(1) Kohus võib määrata eelmenetluses eelistungina korraldava kohtuistungi, kui kohtu arvates saab nii paremini ette valmistada asja arutamist põhiistungil või kui eelistungil on rohkem väljavaateid lõpetada menetlus kompromissiga või muul viisil kokkuleppel.

(2) Kohus peab asja arutamise istungi eelistungil jätkuna ja lahendab asja sisuliselt, välja arvatud juhul, kui kohus leiab, et asjas tähendust omavad asjaolud ei ole piisavalt välja selgitatud.

(3) Kui asja arutamist ei lõpetata eelistungil, teeb kohus korraldused, mis on veel vajalikud põhiistungil ettevalmistamiseks, ja määrab põhiistungi aja.

§ 399. Asja läbivaatamise kord kohtuistungil

Asi vaadatakse asja arutamiseks määratud kohtuistungil läbi järgmises korras:

- 1) pooled esitavad eelmenetluses esitamata tõendid, kui kohus seda lubab;
- 2) hageja esitab oma nõuded;
- 3) kostja teatab, kas ta tunnustab hagi või vaidleb sellele vastu;
- 4) menetlusosalised annavad seletused, põhjendades oma seisukohti ja esitades oma vastuväited vastaspoole omade kohta;
- 5) kohus uurib kõiki vastuvõetud tõendeid;
- 6) menetlusosalised saavad sõna kohtuvaidluseks.

§ 400. Menetlusosaliste seletused

(1) Kohus kuulab ära hageja ja tema poolel osa võtva kolmanda isiku, kostja ja tema poolel osa võtva kolmanda isiku osas, mis neil on eelmenetluses esitatule lisada. Menetlusosalistel on õigus esitada üksteisele küsimusi.

(2) Menetlusosaline, kes tervise tõttu ei saa anda seletust suuliselt, võib seda teha kirjalikult või muul arusaadaval viisil.

(3) Kohus teeb vajaduse korral teatavaks menetlusosaliste kirjalikud seisukohad. Eelmenetluses antud menetlusosalise seisukoha ja avalduse teeb kohus teatavaks üksnes siis, kui see erineb kohtuistungil esitatust.

(4) Kui kohtuistungil osaleb ainult üks pool, teeb kohus teise poole seisukoha vajaduse korral teatavaks varem esitatatu põhjal.

(5) Pärast seletuste ära kuulamist võtab kohus lühidalt kokku seletustes esitatud ja arutab menetlusosalistega seletustes esitatud asjaoludele võimaliku õigusliku hinnangu andmist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 401. Asja sisulise arutamise lõpetamine

(1) Asja läbivaatav kohus arutab menetlusosalistega pärast tõendite uurimist menetluse seisu ja selle lõpetamise väljavaateid.

(2) Pärast kõigi asjas olevate tõendite uurimist küsib kohus menetlusosalistelt, kas nad soovivad täiendada asja arutamist.

(3) Kui tõendite uurimisel ilmneb asjaolu, mida pool ei saanud varem arvestada, võib kohus anda selle poole taotlusel pooltele täiendavalt aega kohtuvaidluse ettevalmistamiseks.

(4) Kui menetlusosalistel ei ole taotlusi asja sisulise arutamise täiendamiseks või kui kohus jätab taotluse rahuldamata, lõpetab kohus asja sisulise arutamise.

§ 402. Kohtuvaidlus

(1) Pärast asja sisulise arutamise lõpetamist kuulab kohus menetlusosalise soovil ära kohtuvaidluse.

(2) Menetlusosalisel on õigus kohtuvaidluses esineda kohtukõnega, milles ta esitab tema arvates asja lahendamiseks tähtsate asjaolude lühikokkuvõtte. Kohtukõnes võib viidata üksnes asja sisulisel arutamisel esiletoodud asjaoludele ja kohtuistungil uuritud tõenditele.

(3) Kohus võib kohtukõne kestust piirata, tagades kõigile menetlusosalistele võrdse kõneaja. Menetlusosalisele ei või anda kohtukõneks aega vähem kui kümme minutit.

(4) Kohtuvaidluses kõneleb esimesena hageja ja seejärel kostja. Iseseisva nõudega kolmas isik kõneleb pärast pooli. Iseseisva nõudeta kolmas isik kõneleb pärast hagejat või kostjat, kelle poolel ta asjast osa võtab.

(5) Kohus võib määrata käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud erineva esinemise järjekorra.

(6) Pärast kohtukõnesid võib menetlusosaline vastata teise menetlusosalise kohtukõnele repliigiga. Repliigi kestus ei või olla üle kolme minuti. Viimase repliigi õigus on kostjal.

(7) Kohtuvaidluses võib menetlusosaline esitada kohtule kohtukõne seisukohad kirjalikult või muul püsival andmekandjal kohtuistungil protokollile lisamiseks.

(8) Pärast kohtuvaidlust läheb kohus otsust tegema, teatades, millal ja mil viisil kohtuotsus avalikult teatavaks tehakse.

43. peatükk

LIHTSUSTATUD MENETLUSED

§ 403. Kirjalik menetlus poolte nõusolekul

(1) Poolte nõusolekul võib kohus lahendada asja seda kohtuistungil arutamata. Sel juhul määrab kohus võimalikult kiiresti tähtaja, mille jooksul on võimalik esitada avaldusi ja dokumente, samuti otsuse avalikult teatavakstelemise aja ja teatab neist menetlusosalistele. Määruses tuleb märkida ka asja lahendav kohtunik. [RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(2) Pooled võivad käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõusoleku tagasi võtta üksnes menetlusliku olukorra olulisel muutumisel.

(3) Kui pool ei ole kohtule teatanud, kas ta on nõus kirjaliku menetlusega, eeldatakse, et ta soovib asja läbivaatamist kohtuistungil. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 404. Kirjalik menetlus kohtu määramisel

(1) Varaliselt hinnatava hagi asjas võib kohus määrata kirjaliku menetluse, kui hagihind ei ületa summat, mis arvestatuna põhinõudelt vastab 3200 eurole ja koos kõrvalnõuetega 6400 eurole. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul määrab kohus avalduste ja dokumentide esitamise tähtpäeva, samuti otsuse avalikult teatavakstelemise aja ning teatab neist menetlusosalistele. Kohus võib määratud tähtpäeva muuta, kui seda tingib menetlusliku olukorra muutumine.

(3) Kohus tühistab kirjaliku menetluse korraldamise, kui tema arvates on poole isiklik ilmumine hagi aluseks olevate asjaolude selgitamiseks mõõdapääsmatu või kui pool, kellest tulenevalt kirjalik menetlus määrati, taotleb asja lahendamist kohtuistungil. Teise poole taotlusel tuleb tema ära kuulata, sõltumata kirjaliku menetluse määramisest. [RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 405. Lihtmenetlus

(1) Kohus menetleb hagi oma õiglase äranägemise kohaselt lihtsustatud korras, järgides üksnes käesolevas seadustikus sätestatud üldisi menetluspõhimõtteid, kui tegemist on varalise nõudega hagiga ning hagihind ei ületa summat, mis arvestatuna põhinõudelt vastab 2000 eurole ja koos kõrvalnõuetega 4000 eurole. Muu hulgas võib sellise hagi menetlemisel: [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.07.2012]

- 1) protokollida menetlustoiminguid üksnes ulatuses, milles kohus peab seda vajalikuks, ja välistada protokollile vastuväidete esitamise õiguse;
- 2) määrata tähtaja seaduses sätestatud erinevana;
- 3) näha menetluskulude suuruse ette juba menetlust lõpetavas kohtulahendis, võimaldades menetlusosalistel esitada eelnevalt oma menetluskulude nimekirjad;
- 4) tunnustada menetlusosalise lepingulise esindajana ka seaduses nimetatud isikuid;
- 5) kalduda kõrvale tõendite esitamise ja kogumise vorminõuete kohta seaduses sätestatud ja tunnustada tõendina ka seaduses sätestamata tõendusvahendeid, muu hulgas menetlusosalise seletust, mis ei ole antud vande all;

- 6) kalduda kõrvale menetlusdokumentide kättetoimetamise ja menetlusosaliste esitatavate dokumentide vorminõuete kohta seaduses sätestatud, välja arvatud hagi kostjale kättetoimetamisel;
- 7) loobuda kirjalikust eelmenetlusest või kohtuistungist;
- 8) koguda tõendeid omal algatusel;
- 9) teha asjas otsuse kirjeldava ja põhjendava osata;
- 10) tunnistada asjas tehtud lahend viivitamata täidetavaks ka muul juhul, kui on seaduses nimetatud, või ilma seaduses ettenähtud tagatiseta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul tagab kohus menetlusosaliste põhiõiguste ja -vabaduste ning oluliste menetlusõiguste järgimise ning kuulab menetlusosalise tema taotlusel ära. Selleks ei pea korraldama kohtuistungit.

(3) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil asja menetleda, ilma et selle kohta oleks vaja teha eraldi määrust. Menetlusosalistele tuleb siiski teatada nende õigusest olla kohtu poolt ära kuulatud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 405¹. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 861/2007 rakendamine

(1) Käesolevas seaduses lihtmenetluse kohta, muu hulgas selles tehtud lahendi peale edasikaebamisel sätestatud, kohaldatakse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus (ELT L 199, 31.07.2007, lk 1–22), alusel tsiviilasja lahendamisel ulatuses, milles see ei ole reguleeritud nimetatud määruses. Nimetatud määruse alusel võib asja lahendada kohtualluvuse järgi pädev maakohus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 4 lõike 1 kohaselt võib esitada menetluse algatamise avalduse käesoleva seadustiku §-des 334–336 sätestatud vormis.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 21 lõike 2 punkti b kohaselt võetakse määruse alusel läbiviidud kohtumenetluses tehtud lahend Eestis täitmisele üksnes juhul, kui see on koostatud eesti või inglise keeles või kui kinnitusele on lisatud eesti- või ingliskeelne tõlge.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse alusel tehtud välisriigi kohtulahendi Eestis täitemenetluses täitmisele ja võlgniku õiguskaitsevahenditele kohaldatakse Eestis täitemenetluse kohta sätestatud niivõrd, kuivõrd nimetatud määruses ei ole ette nähtud teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 406. Dokumendimenetlus

(1) Vekslit ja tšekist tuleneva raha maksmise hagi ning hagi hüpoteegist või laevahüpoteegist või registerpandist tulenevalt sundtäitmise läbiviimiseks menetletakse hageja taotlusel dokumendimenetluses, kui kõiki nõuet tõendavaid asjaolusid saab tõendada dokumentidega ja vajalikud dokumendid on hagile lisatud või hageja esitab need kohtu määratud tähtaja jooksul.
[RT I 2009, 30, 178- jõust. 01.10.2009]

(2) Dokumendimenetluses ei või lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule esitada muid nõudeid ega esitada vastuhagi.

(3) Dokumendimenetluses arvestatakse tõendina üksnes poolte esitatud dokumente ja poolte vande all antud seletusi. Tõendada võib üksnes käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolusid ja dokumendi ehtsust või võltsitust. Muid tõendeid vastu ei võeta ja vastuväiteid ei arvestata.

(4) Vekslit ja tšekist tuleneva kõrvalnõude tõendamiseks piisab nõude põhistamisest.

(5) Hageja taotlusel teeb kohus määruse dokumendimenetluse muutmiseks tavaliseks hagimenetluseks. Hageja võib taotluse esitada kuni kohtuvaidluseni maakohus või kirjalikus menetluses taotluste esitamise tähtaja möödumiseni. Kohtu määruse alusel jätkub menetlus dokumendimenetluse erisusteta.

44. peatükk

KOHTULE VASTAMATA JÄTMISE JA MENETLUSOSALISE KOHTUISTUNGILT PUUDUMISE TAGAJÄRJED

§ 407. Tagaseljaotsuse tegemine hagile vastamata jätmise korral

(1) Kohus võib hageja nõusolekul hagi tagaseljaotsusega rahuldada hagiavalduses märgitud ja asjaoludega õiguslikult põhjendatud ulatuses, kui kostja, kellele kohus on määranud vastamise tähtaja, ei ole tähtaegselt

vastanud, isegi kui hagi toimetati kostjale kätte välisriigis või kui see toimetati kätte avalikult. Sel juhul loetakse hageja esitatud faktilised väited kostja poolt omaksvõetuks.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud hageja nõusolekut eeldatakse, kui hageja ei ole kohtule teatanud, et ta ei soovi tagaseljaotsuse tegemist.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Tagaseljaotsuse võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul teha kohtuistungit pidamata.

(4) Kohus ei tee käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alusel tagaseljaotsust abieluasjas ja põlvnemisasjas. Tagaseljaotsuse võib siiski teha ühisvara jagamise asjas või muu abikaasade varalist vahekorda puudutava hagi suhtes, kui asja saab lahendada eraldi muust abieluasjast.

(5) Tagaseljaotsust ei või teha juhul, kui:

1) kostjale anti hagile vastamiseks ilmselt liiga lühike tähtaeg;

2) kostjale ei teatatud hagile vastamata jätmise tagajärgedest;

2¹) kostja on vastuse esitamise tähtaja jooksul taotlenud riigi õigusabi andmist advokaadi vahendusel vastamiseks;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2²) hagi on ebaõigesti menetlusse võetud, muu hulgas juhul, kui asi ei allu sellele kohtule;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3) kostja on teatanud kohtule mõjuvast põhjusest hagile vastamata jätmiseks ja on seda põhistanud.

(5¹) Kohus võib keelduda tagaseljaotsuse tegemisest ka juhul, kui hagi toimetati kostjale kätte avaliku kättetoimetamisega ning menetluses tehtavat lahendit soovitakse eeldatavasti tunnustada või täita välisriigis ja hagi avaliku kättetoimetamise tõttu on tõenäoline, et lahendit ei tunnustataks või ei täidetak.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui hageja on nõus tagaseljaotsuse tegemisega, kuid hagi ei ole hagiavalduses märgitud ulatuses ja asjaoludega õiguslikult põhjendatud, teeb kohus otsuse, millega jätab hagi rahuldamata.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 408. Mõlema poole puudumine kohtuistungilt

Kui kumbki pool ei ilmu kohtuistungile, muu hulgas eelistungile, võib kohus:

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

1) lahendada asja sisuliselt;

2) jätta hagi läbi vaatamata;

3) menetluse peatada;

4) lükata asja arutamise edasi.

§ 409. Hageja puudumine kohtuistungilt

(1) Kui hageja ei ilmu kohtuistungile, muu hulgas eelistungile, siis kohus kohale ilmunud kostja taotlusel:

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

1) jätab hagi läbi vaatamata;

2) teeb hagi õigeksvõetule põhineva otsuse, kui kostja võtab hagi õigeks;

3) lahendab asja sisuliselt;

4) lükkab asja arutamise edasi.

(2) Kui kostja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud taotlust ei esita või kui kohus taotlust ei rahulda, lükkab kohus asja arutamise edasi.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 410. Kostja puudumine kohtuistungilt

Kui kostja ei ilmu kohtuistungile, muu hulgas eelistungile, teeb kohus kohale ilmunud hageja taotlusel kas tagaseljaotsuse, lahendab asja sisuliselt või lükkab asja arutamise edasi. Kui hageja vastavat taotlust ei esita või kui kohus taotlust ei rahulda, lükkab kohus asja arutamise edasi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 411. Teiste menetlusosaliste kohtuistungilt puudumine

Kui kohtukutse kättetoimetamisest hoolimata ei ilmu kohtusse muu menetlusosaline kui pool, vaadatakse asi läbi temata.

§ 412. Hagi läbivaatamata jätmise piirangud ja menetluse taastamine

(1) Kohus ei jäta hagi läbi vaatamata sõltumata hageja ilmumata jäämisest kohtuistungile, kui:

1) hageja oli nõus kirjaliku menetlusega või hagi läbivaatamisega tema osavõtuta;

- 2) kohtuistungile ilmumata jäänud hagejat ei kutsutud istungile õigel ajal või kutses ei ole selgitatud istungilt puudumise tagajärgi või kui on eiratud muid istungile kutsumise nõudeid;
- 3) hageja on teatanud eelnevalt kohtule mõjuvast põhjusest istungile ilmumata jätmiseks ja seda põhistanud;
- 4) kostja taotleb asja sisulist lahendamist ja asi on võimalik sisuliselt lahendada;
- 5) kostja on võtnud hagi õigeks.

(2) Kohus võib jätta hagi läbi vaatamata muu hulgas juhul, kui hageja ei ilmunud isiklikult kohtusse, kuigi kohus kohustas teda seda isiklikult tegema, ilma et hageja või tema esindaja oleks teatanud kohtule mõjuvast põhjusest ilmumata jätmiseks või oleks seda põhistanud. Kohtul on see õigus sõltumata sellest, et istungil osaleb hageja esindaja.

(3) Kui hagi jäeti läbi vaatamata, võib hageja taotleda 14 päeva jooksul, alates hagi läbivaatamata jätmise määruse talle kättetoimetamisest, et sama kohus asja menetluse täielikult või osaliselt taastaks, kui ta põhistab kohtule, et tal oli istungile ilmumata jätmiseks mõjuv põhjus ja et ta ei saanud sellest õigeaegselt kohtule teatada. Kui hagi läbivaatamata jätmise määrus tuleb kätte toimetada väljaspool Eesti Vabariiki või avaliku teatavakstegevise, võib menetluse taastamist taotleda määruse kättetoimetamisest alates 28 päeva jooksul.

(4) Menetluse taastamiseks ei ole vaja esitada ega põhistada mõjuvat põhjust, kui kohtukutse toimetati hagejale või tema esindajale kätte teisiti kui isiklikult allkirja vastu üleandmisega või kohtuistungil või kui hagi ei võinud jätta läbi vaatamata käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud põhjusel.

(5) Menetluse taastamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale saab Riigikohtule edasi kaevata üksnes juhul, kui ringkonnakohtus jättis määruskaebuse rahuldamata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Menetluse ebaõigele taastamisele ei saa tugineda hiljem menetluses tehtud lahendile kaevates.

(7) Menetluse taastamise korral jätkub menetlus taastatud osas olukorras, milles see oli enne hagi läbivaatamata jätmist.

§ 413. Tagaseljaotsuse tegemine kostja kohtuistungile ilmumata jäämise korral

(1) Kui hageja taotleb kohtuistungile ilmumata jäänud kostja vastu tagaseljaotsuse tegemist, teeb kohus hageja kasuks tagaseljaotsuse tingimusel, et hagi on hagiavalduses märgitud ulatuses ja asjaoludega õiguslikult põhjendatud. Sel juhul loetakse hageja esitatud faktilised väited kostja poolt omaks võetuks. Kui hagi ei ole õiguslikult põhjendatud, teeb kohus otsuse, millega jätab hagi rahuldamata.

(2) Kohus võib tagaseljaotsuse teha muu hulgas juhul, kui kostja ei ilmunud isiklikult kohtusse, kuigi kohus kohustas teda seda isiklikult tegema, ilma et kostja või tema esindaja oleks teatanud kohtule mõjuvast põhjusest ilmumata jätmiseks või oleks seda põhistanud. Kohtul on see õigus sõltumata sellest, et istungil osaleb kostja esindaja.

(3) Kohus ei tee tagaseljaotsust, kui:

- 1) kohtuistungile ilmumata jäänud kostjat ei kutsutud istungile õigel ajal või kutses ei ole selgitatud istungilt puudumise tagajärgi või kui on eiratud muid istungile kutsumise nõudeid;
- 2) kostja on teatanud kohtule mõjuvast põhjusest kohtuistungile ilmumata jätmiseks ja on seda põhistanud;
- 3) kostja oli nõus asjas kirjaliku menetlusega või asja lahendamiseks tema osavõtuta.

(3¹) Kohus võib keelduda tagaseljaotsuse tegemisest ka juhul, kui kohtukutse toimetati kostjale kätte avaliku kättetoimetamisega ning menetluses tehtavat lahendit soovitakse eeldatavasti tunnustada või täita välisriigis ja kohtukutse avaliku kättetoimetamise tõttu on tõenäoline, et lahendit ei tunnustataks või ei täidetak.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohus ei tee tagaseljaotsust abieluasjas ja põlvnemisasjas. Tagaseljaotsuse võib siiski teha ühisvara jagamise asjas või muu abikaasade varalist vahekorda puudutava hagi suhtes, kui asja saab lahendada eraldi muust abieluasjast.

§ 414. Asja sisuline lahendamine poole osavõtuta

(1) Kui pooled või üks pool kohtuistungilt puudub, võib kohus lahendada asja sisuliselt, kui hagi aluseks olevad asjaolud on kohtu arvates sellise tegemiseks piisavalt välja selgitatud. Kohus võib selliselt lahendada ka abieluasja ja põlvnemisasja.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus ei või asja poole osavõtuta sisuliselt lahendada, kui:

- 1) kohtuistungile ilmumata jäänud poolt ei kutsutud istungile õigel ajal või kutses ei ole selgitatud istungilt puudumise tagajärgi või kui on eiratud muid olulisi istungile kutsumise nõudeid;

2) pool on teatanud kohtule mõjuvast põhjusest kohtuistungile ilmumata jätmiseks ja on seda põhistanud ega ole soovinud asja läbivaatamist temata.

(3) Kohus võib lahendada asja sisuliselt poole osavõtuta, isegi kui pool teatab mõjuvast põhjusest kohtuistungile ilmumata jäämiseks, kui pool oli nõus kirjaliku menetlusega või kui asja arutamine on poole kohtuistungilt mõjuval põhjusel puudumise tõttu juba korra edasi lükatud ning pool on saanud võimaluse esitada avaldused, väited ja tõendid kõigi asjas tähtsust omavate asjaolude kohta.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 415. Kaja esitamine tagaseljaotsuse peale

(1) Kostja võib esitada tagaseljaotsuse peale kaja, kui tema tegevusetus, mis oli tagaseljaotsuse tegemise aluseks, oli tingitud mõjuvast põhjusest. Kaja võib esitada sõltumata mõjuva põhjuse olemasolust, kui:

- 1) hagile vastamata jätmise puhul oli hagi kostjale või tema esindajale kätte toimetatud muul viisil kui isiklikult allkirja vastu üleandmisega või elektrooniliselt;
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]
- 2) kohtuistungile ilmumata jäämise puhul oli kohtukutse toimetatud kostjale või tema esindajale kätte teisiti kui isiklikult allkirja vastu üleandmisega või kohtuistungil;
- 3) tagaseljaotsust ei võinud seaduse kohaselt teha.

(2) Kaja võib esitada tagaseljaotsuse kättetoimetamisest alates 30 päeva jooksul. Kui tagaseljaotsus toimetatakse kätte avalikult, võib kaja esitada 30 päeva jooksul alates päevast, kui kostja sai tagaseljaotsusest või selle täitmiseks algatatud täitemenetlusest teada.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 416. Nõuded kajale

(1) Kaja esitatakse tagaseljaotsuse teinud kohtule. Kajas peab sisalduma:

- 1) viide otsusele, mille peale kaja esitatakse;
- 2) avaldus, et selle otsuse peale esitatakse kaja;
- 3) asjaolu, mis takistas kaja esitajal hagile vastamast või kohtuistungile ilmumast ja sellest teatamast ning selle põhistus, välja arvatud juhul, kui kaja esitamiseks ei ole mõjuv põhjus vajalik.

(2) Kui tagaseljaotsus tehti eelmenetluses seetõttu, et kostja ei vastanud tähtaegselt kohtule või ei ilmunud eelistungile, tuleb kajale lisada kõik asja ettevalmistamise lõpuleviimiseks vajalik.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohus toimetab kaja teistele menetlusosalistele kätte ja teatab ühtlasi, millal toimetati kätte tagaseljaotsus ja millal esitati kaja, ning määrab neile tähtaja kaja kohta seisukoha avaldamiseks.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 417. Kaja lahendamine

(1) Kohus lahendab kaja määrusega. Vajaduse korral lahendatakse kaja kohtuistungil.

(2) Kohus rahuldab kaja ja taastab menetluse vastavalt kaja ulatusele olukorras, millises see oli enne tagaseljaotsuse põhjustanud toimingute tegemata jätmist, kui kaja on esitatud õiges vormis ja õigel ajal ning avaldaja on põhistanud mõjuva põhjuse, mis takistas tal tagaseljaotsuse aluseks olnud menetlustoimingut tähtaegselt tegemast ja kohtule sellest teatamast või kui esineb muu alus, mille tõttu ei võinud tagaseljaotsust teha. Menetluse taastamiseks ei ole vajalik mõjuv põhjus, kui kaja esitamiseks ei ole mõjuv põhjus vajalik.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui kaja läbivaatamiseks on määratud kohtuistung ja avaldaja ei osale istungil või asja arutamisel, jätab kohus avalduse rahuldamata ja menetluse taastamata.

(4) Määruse peale, millega menetlus taastamata jäeti, võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale saab Riigikohtule edasi kaevata üksnes juhul, kui ringkonnakohus jättis määruskaebuse rahuldamata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Menetluse ebaõigele taastamisele ei saa tugineda hiljem menetluses tehtud lahendile kaevates.

(6) Enne kaja lahendamist võib kohus määrusega peatada täitemenetluse või lubada selle jätkamist üksnes tagatise vastu või tühistada täitetoimingut.

§ 418. Taastatud menetluse jätkamine

(1) Menetluse taastamise korral tagaseljaotsus ei jõustu ja seda ei saa täita. Taastatud menetlus jätkub vastavalt kaja ulatusele olukorras, milles see oli enne tagaseljaotsuse põhjustanud toimingute tegemata jätmist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui kohus otsustab kohtuistungil, et ta menetluse taastab, jätkatakse samal istungil asja arutamist.

§ 419. Teine tagaseljaotsus

Kui pool taastatud menetluses kohtuistungile ei ilmu ja tema vastu tehakse uus tagaseljaotsus, ei ole tal enam õigust kaja esitada.

§ 420. Apellatsioonkaebus tagaseljaotsuse peale

(1) Kostja ei saa tagaseljaotsuse peale apellatsioonkaebust esitada, kuid võib esitada kaja. Hageja, kelle avalduse alusel on tehtud tagaseljaotsus või kelle avaldust kostja vastu tagaseljaotsuse tegemiseks ei rahuldata ja jäetakse tema hagi rahuldamata, võib esitada otsuse peale apellatsioonkaebuse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui pärast menetluse taastamist tehakse kostja kahjuks uus tagaseljaotsus, võib kostja uue otsuse peale esitada apellatsioonkaebuse üksnes tagaseljaotsuse tegemise eelduste kontrollimata jätmisele tuginedes.

(3) Kui kostja on esitanud kaja ja hageja on esitanud apellatsioonkaebuse, vaadatakse asi läbi menetluse taastamise korras tagaseljaotsuse teinud kohtus. Kui kaja ei rahuldata, jätkatakse apellatsioonkaebuse menetlemist.

§ 421. Menetluses osalemata jätmine ja kohtuistungilt loata lahkumine

(1) Menetlusosaline loetakse kohtuistungilt puudunuks ka juhul, kui ta ilmus kohtuistungile, kuid ei osalenud asja menetlemisel.

(2) Kui menetlusosaline kohtuistungilt lahkub, ei takista see asja läbivaatamist. Omavoliliselt kohtuistungilt lahkunud menetlusosalist võib kohus trahvida, samuti kohaldada tema suhtes sundtoomist, kui kohus peab menetlusosalise isiklikku osavõttu asja arutamisest vajalikuks.

§ 422. Mõjuv põhjus kohtuistungilt puudumiseks või muu menetlustoimingu tegemata jätmiseks

(1) Mõjuvaks põhjuseks hagile vastamata jätmiseks või kohtuistungile ilmumata jätmiseks ja sellest teatamata jätmiseks on eelkõige liikluskatkestus, poole ootamatu haigestumine või lähedase ootamatu raske haigus, mille tõttu isik ei saanud hagile vastata või kohtusse ilmuda ega saata kohtusse esindajat.

(2) Oma haiguse põhistamiseks, mis takistas hagile vastamast või kohtuistungile ilmumast, esitab menetlusosaline või tema esindaja kohtule tõendi, millest nähtub, et haigust saab lugeda takistuseks hagile vastamast või kohtuistungile ilmumast. Tõendi vormi ning selle väljaandmise tingimused ja korra [kehtestab sotsiaalminister määrusega](#).

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tõendi puudumine või puudulikkus ei välista haiguse põhistamist muude tõenditega.

45. peatükk HAGI LÄBIVAATAMATA JÄTMINE

§ 423. Hagi läbivaatamata jätmise alused

(1) Kohus jätab hagi läbi vaatamata, kui:

- 1) kohtusse pöördunud isik ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast ja selle korra rakendamise võimalust ei ole minetatud;
- 2) hageja on võtnud hagi tagasi;
- 3) kohtueelses menetluses on samade poolte vahel asi sama nõude kohta samal alusel ja seadusest tulenevalt ei ole asjas lubatud enne kohtueelse menetluse lõppemist kohtusse pöörduda;
- 4) kohtu menetluses on samade poolte vahel asi sama eseme kohta samal alusel;
- 5) on alustatud vahekohtumenetlust samal alusel sama vaidluseseme üle;
- 6) pooled on sõlminud lepingu vaidluse andmiseks vahekohtu lahendada, välja arvatud juhul, kui hagi on vaidlustatud vahekohtu kokkuleppe kehtivust;
- 7) hageja esitatud andmed hageja või kostja kohta ei võimalda isiku tuvastamist ja isiku tuvastamine ei õnnestu ka kohtul mõistliku tähtaja jooksul;
- 8) hageja ei ole kohtu nõudmisele vaatamata esitanud kohtu määratud tähtpäevaks andmeid, mis võimaldaksid kostjale menetlusdokumente kätte toimetada ning kohus ei ole vaatamata mõistlikele pingutustele suutnud neid andmeid ka ise leida, samuti kui hageja ei tasu kohtu ette nähtud ajaks kostjale hagi või muude

menetlusdokumentide kättetoimetamiseks vajalikke kulusid, muu hulgas kohtutäituri tasu, välja arvatud kui hagejale antakse kulude kandmiseks riigi menetlusabi;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

8¹) hageja ei teavita kohut talle käesoleva seadustiku § 315¹ lõike 2 alusel määratud tähtaja jooksul kättetoimetamise tulemustest;

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

9) õigustatud isiku nimel hagi esitanud isik ei ole tõendanud oma esindusõiguse olemasolu;

10) hageja ei täida kohtu nõuet leida endale tõlk või eesti keelt oskav esindaja;

11) kohtu määratud ajaks ei ole tasutud riigilõivu esitatud nõude eest;

12) hageja ei anna kohtu määratud tähtaja jooksul tagatist kostja eeldatavate menetluskulude katteks;

13) kohus ei ole pädev asja lahendama.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(2) Kohus võib jätta hagi läbi vaatamata ka juhul, kui ilmneb, et:

1) hageja õiguste rikkumine ei ole hagi alusena toodud faktiliste asjaoludele tuginedes üldse võimalik, eeldades hageja esitatud faktiliste väidete õigsust;

2) hagi ei ole esitatud hageja seadusega kaitstud õiguse ega huvi kaitseks või eesmärgil, millele riik peaks andma õiguskaitsset või kui hagi ei ole hageja taotletavat eesmärki võimalik saavutada.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib jätta hagi läbi vaatamata ka muul seaduses nimetatud juhul.

§ 424. Hagi tagasivõtmine

(1) Hageja võib hagi kostja nõusolekuta tagasi võtta kuni eelmenetluse lõpuni. Kostja nõusolekul võib hagi tagasi võtta hagi kohta tehtud lahendi jõustumiseni.

(2) Hagi tagasivõtmine ja kostja nõusolek hagi tagasivõtmiseks avaldatakse kohtule kirjalikult või protokollitakse.

(3) Kohtule esitatud hagi tagasivõtmise avaldus toimetatakse kätte kostjale, kui tagasivõtmiseks on vajalik tema nõusolek. Kui kostja ei esita vastuväidet avalduse kättetoimetamisest alates kümne päeva jooksul, loetakse et ta on nõusoleku andnud.

§ 425. Hagi läbivaatamata jätmise kord

(1) Kohus jätab hagi läbi vaatamata määrusega. Määruses märgitakse, kuidas kõrvaldada asja läbivaatamist takistav asjaolu, kui asi jäetakse selle asjaolu tõttu läbi vaatamata.

(2) Vajaduse korral peab kohus hagi läbivaatamata jätmise otsustamiseks kohtuistungil.

(3) Kui hagi jätab läbi vaatamata kõrgema astme kohus, tühistab ta määrusega ühtlasi alama astme kohtu lahendi või lahendid. Kui hagi jätab läbi vaatamata asja lahendanud kohus edasikaebetähtaja jooksul esitatud avalduse alusel, tühistab ta asjas tehtud lahendi või lahendid.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui kohus leiab, et hagi tuleb jätta läbi vaatamata seetõttu, et avalduse lahendamine kuulub halduskohtu pädevusse, ja halduskohus on eelnevalt samas asjas leidnud, et see ei kuulu tema pädevusse, esitab kohus viivitamata asja lahendamiseks pädeva kohtu määramiseks taotluse Riigikohtu tsiviil- ja halduskollegiumi vahelisele erikogule, teavitades sellest menetlusosalisi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 426. Hagi läbivaatamata jätmise tagajärjed

(1) Hagi läbivaatamata jätmise korral loetakse, et hagi ei ole kohtu menetluses olnud ja hageja võib pöörduda haviga sama kostja vastu samal alusel vaidluses sama hagi eseme üle kohtusse.

(2) Kui tagasivõetud hagi esitatakse uuesti, võib kostja jätta hagile vastamata ja menetluses osalemata, kuni on tasutud tema senised menetluskulud, mille hüvitamist ta on nõudnud ja mis on jäetud hageja kanda. Kostja peab menetluskulude tasumata jätmisest kohtule viivitamata teatama.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul on menetlus peatunud. Kohus võib määrata hagejale tähtaja kostja menetluskulude hüvitamiseks. Kui hageja kulusid tähtaja jooksul ei hüvita, jätab kohus hagi läbi vaatamata.

§ 427. Edasikaebamine hagi läbivaatamata jätmise määruse peale

Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale, millega hagi jäetakse läbi vaatamata, võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata, kui hagi jäeti läbi vaatamata käesoleva seadustiku § 423 lõike 1 punktides 2, 7–10 ja 12 nimetatud alustel.

46. peatükk MENETLUSE LÕPETAMINE

§ 428. Menetluse lõpetamise alused

(1) Kohus lõpetab menetluse otsust tegemata, kui:

- 1) kohtusse pöördunud isik ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast ja seda korda ei saa enam rakendada;
- 2) samade poolte vaidluses samal alusel sama hagi eseme üle on jõustunud menetluse lõpetanud Eesti kohtu lahend või Eestis tunnustamisele kuuluv välisriigi kohtu lahend või vahekohtu otsus või jõustunud lahend kohtueelses menetluses, muu hulgas õiguskantsleri kinnitatud kokkulepe, mis välistab samas asjas uue kohtusse pöördumise;
- 3) hageja on hagist loobunud;
- 4) pooled on sõlminud kompromissi ja kohus kinnitab selle;
- 5) asjas pooleks oleva füüsilise isiku surma korral vaieldav õigussuhe ei võimalda õigusjärglust või juriidiline isik on lõppenud õigusjärglusetä.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus lõpetab menetluse ka muul seaduses sätestatud alusel.

§ 429. Hagist loobumine

(1) Hageja võib hagist loobuda kuni hagi kohta tehtud lahendi jõustumiseni, esitades selleks avalduse. Kohus võtab hagist loobumise vastu määrusega, millega ühtlasi lõpetab asja menetluse.

(2) Kui hageja loobub hagist kohtuistungil, hagist loobumine protokollitakse. Kui hagist loobumine on esitatud kohtule kirjalikus avalduses, võetakse avaldus toimikusse.

(3) Kui hagist loobumise avaldus esitatakse väljaspool kohtuistungit, teatab kohus enne menetluse lõpetamise otsustamist kostjale avalduse esitamisest, määrates kostjale vastamise tähtaja. Kui kostja soovib menetluskulude väljamõistmist hagejalt, peab ta seda vastuses märkima.

(4) Kohus ei võta vastu tsiviilkohtumenetlusteovõimetu hageja seadusliku esindaja avaldatud hagist loobumist, kui hagist loobumine on ilmses vastuolus tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku huvidega, samuti muul juhul, kui hagist loobumisega rikutaks olulist avalikku huvi.

(5) Kui kohus ei võta hagist loobumist vastu, teeb ta selle kohta põhjendatud määruse. Sel juhul asja menetlus jätkub.

(6) Kui kohus ei võta vastu tsiviilkohtumenetlusteovõimetu hageja seadusliku esindaja hagist loobumist, kuna see oleks ilmses vastuolus tsiviilkohtumenetlusteovõimetu isiku huvidega, määrab kohus hagejale uue esindaja käesoleva seadustiku §-s 219 sätestatud korras.

§ 430. Kompromiss

(1) Pooled võivad menetluse kuni hagi kohta tehtud lahendi jõustumiseni lõpetada kompromissiga. Kohus kinnitab kompromissi määrusega, millega ühtlasi lõpetab asja menetluse. Kompromissi kinnitamise määruses märgitakse kompromissi tingimused.

(2) Pooled esitavad kompromissilepingu allkirjastatuna kohtule või avaldavad kompromissi kohtule protokollil kandmiseks.

(3) Kohus ei kinnita kompromissi, kui see on vastuolus heade kommetega või seadusega või rikub olulist avalikku huvi või kui kompromissi ei ole võimalik täita. Kohus ei ole kompromissiga seotud ega pea seda kinnitama perekonnaasjas.

(4) Kui kohus ei kinnita kompromissi, teeb ta selle kohta põhjendatud määruse. Sel juhul asja menetlus jätkub.

(5) Kompromiss kehtib täitedokumendina ka kohtumenetluses mitteosaleva isiku suhtes, kes on võtnud kompromissi alusel kohustuse.

(6) Kokkuleppe sõlmimine kohtu kinnitatud kompromissina asendab kokkuleppe notariaalset tõestamist.

(7) Kompromiss võib olla tingimuslik.

(8) Kompromissi saab tühistada ja selle tühisusele saab tugineda tsiviilseadustiku üldosa seaduses nimetatud alustel ning kompromissist saab taganeda või selle üles öelda võlaõigusseaduses nimetatud alustel. Kompromissi saab tühistada või selle tühisusele tugineda ning kompromissist saab taganeda või kompromissi üles öelda üksnes kompromissi kui täitedokumendi alusel toimuva täitemenetluse hagiga lubamatuks tunnistamise menetluses. Kui kohus sellise hagi rahuldab, loetakse, et kompromissil ei ole täielikult või osaliselt õiguslikke tagajärgi ja menetlus asjas, milles kompromiss sõlmiti, jätkub.

(9) Kompromissi saab pankrotimenetluses või täitemenetluses tagasivõitmise korras kehtetuks tunnistada.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 431. Menetluse lõpetamise kord

(1) Kohus lõpetab menetluse määrusega. Vajaduse korral peab kohus menetluse lõpetamise otsustamiseks kohtuistungil. Kui menetlusosalist ei esinda advokaat, selgitab kohus poolele või tema esindajale eelnevalt menetluse lõpetamise tagajärgi.

(2) Kui menetluse lõpetab kõrgema astme kohus, tühistab ta määrusega ühtlasi alama astme kohtu lahendi või lahendid. Kui menetluse lõpetab asja lahendanud kohus edasikaebetähtaja jooksul esitatud avalduse alusel, tühistab ta asjas tehtud lahendi või lahendid.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 432. Menetluse lõpetamise tagajärjed

Kui menetlus on lõpetatud, ei saa hageja uuesti pöörduda kohtusse hagiga sama kostja vastu vaidluses samal alusel sama hagi eseme üle. Kui menetlus on lõpetatud hagist loobumise tõttu või kompromissiga, on lõpetamisel samad materiaalsoiguslikud ja protsessuaalsed tagajärjed nagu menetluse lõpetamisel kohtuotsusega, kui seadusest ei tulene teisiti.

§ 433. Edasikaebamine menetluse lõpetamise määruse peale

(1) Menetluse lõpetamise määruse peale võib esitada määruskaebuse.

(2) Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale, millega kohus ei lõpeta asja menetlust seetõttu, et ei võta vastu hagist loobumist või ei kinnita kompromissi, võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

47. peatükk KOHTULAHEND

1. jagu Kohtuotsus

§ 434. Kohtuotsus kui sisuline lahend

Kohtuotsus on kohtumenetluse tulemusena Eesti Vabariigi nimel tehtud kohtulahend, millega asi otsustatakse sisuliselt.

§ 435. Otsuse tegemine

(1) Kohus teeb otsuse, kui asja on kohtu arvates arutatud ammendavalt ja asi on lõpliku lahendi tegemiseks valmis.

(2) Kohtuotsusega lõpeb menetlus selles kohtuastmes.

(3) Kohtuotsuse kuupäev on selle avalikult teatavastegemise päev.

§ 436. Otsuse seaduslikkus ja põhjendatus

(1) Kohtuotsus peab olema seaduslik ja põhjendatud.

(2) Kohus rajab otsuse üksnes asjas esitatud ja kogutud tõenditele. Kui kohus lahendab asja kohtuistungil, rajab kohus otsuse ainult nendele tõenditele, mida istungil uuriti.

(3) Kohus võib tugineda otsust tehes üksnes tõenditele, mida pooltel oli võimalik uurida, ja asjaoludele, mille kohta oli pooltel võimalik oma arvamust avaldada.

(4) Otsust tehes ei või kohus tugineda asjaolule, mida ei ole menetluses arutatud. Samuti ei või kohus hinnata esiletoodud asjaolu otsuses erinevalt mõlemast poolest, välja arvatud juhul, kui kohus on juhtinud sellisele võimalusele eelnevalt poolte tähelepanu ja andnud neile võimaluse avaldada oma seisukoht.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud ei kohaldata, kui tegemist on kõrvalnõudega.

(6) Kohus ei ole esitatud asjaolude ja seisukohtadega seotud perekonnaasjas.

(7) Kohus ei ole otsust tehes seotud poolte esitatud õiguslike väidetega.

§ 437. Asja arutamise uuendamine

Kohus võib asja arutamise määrusega uuendada, kui pärast asja arutamise lõpetamist ja enne lahendi tegemist:

- 1) tuvastab kohus menetluses vea, mis on otsuse tegemisel oluline ja mille saab kõrvaldada;
- 2) tagaseljaotsuse tegemisel ilmneb asjaolu, mis võib olla kaja esitamise alus;
- 3) hagi läbivaatamata jätmisel ilmneb asjaolu, mis võib olla menetluse taastamise alus.

§ 438. Otsuse tegemisel lahendatavad küsimused

(1) Otsust tehes hindab kohus tõendeid, otsustab, mis asjaolud on tuvastatud, millist õigusakti tuleb asjas kohaldada ja kas hagi kuulub rahuldamisele. Kui asjas on esitatud mitu nõuet, teeb kohus otsuse kõigi nõuete kohta.

(2) Kohus otsustab ka menetluskulude jaotuse.

§ 439. Hagi lahendamise piirid

Kohus ei või otsuses ületada nõude piire ega teha otsust nõude kohta, mida ei ole esitatud.

§ 440. Hagi õigeksvõtmine

(1) Kui kostja võtab kohtuistungil või kohtule esitatud avalduses hageja nõude õigeks, rahuldab kohus hagi.

(2) Hagi õigeksvõtmine kohtuistungil protokollitakse.

(3) Kui hagi õigeksvõtmine on esitatud kohtule avalduses, võetakse avaldus toimikusse. Kui kostja avaldab hagi õigeksvõtmise kohtule eelmenetluses, lahendab kohus asja kohtuistungit pidamata.

(4) Abieluasjas ja põlvnemisasjas ei ole kohus hagi õigeksvõtuga seotud. Kohus ei ole õigeksvõtuga seotud ka asjas, kus osaleb mitu kostjat ja vaidlusalust õigussuhet saab tuvastada üksnes kostjate suhtes ühiselt, ja hagi ei võta õigeks kõik kostjad. Kui kohus ei võta õigeksvõttu vastu, teeb kohus selle kohta põhjendatud määruse. Sel juhul asja menetlus jätkub.

§ 441. Otsuse vormistamine

(1) Kohus vormistab otsuse eesti keeles elektrooniliselt ja varustab selle otsuse teinud kohtuniku digitaalallkirjaga. Kohus registreerib otsuse viivitamata kohtute infosüsteemis.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Kohus võib otsuse vormistada ja allkirjastada paberil, kui kohtust või kohtunikust sõltumatu põhjusel ei ole võimalik täita käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud nõudeid.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 442. Otsuse sisu

(1) Otsus koosneb sissejuhatusest, resolutsioonist, kirjeldavast ja põhjendavast osast.

(2) Otsuse sissejuhatuses märgitakse:

- 1) otsuse teinud kohtu nimetus;
- 2) otsuse teinud kohtuniku nimi;
- 3) otsuse avalikult teatavastegemise aeg ja koht;
- 4) tsiviilasja number;
- 5) hagi ese;
- 5¹) tsiviilasja hind;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

- 6) menetlusosaliste nimed ja isiku- või registrikoodid;
- 7) menetlusosaliste aadressid, kui see on ilmselt vajalik otsuse täitmiseks või tunnustamiseks;
- 8) menetlusosaliste esindajate nimed, esindajate asendumise korral viimaste esindajate nimed;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 9) viimase kohtuistungil aeg või viide asja lahendamisele kirjalikus menetluses.

(3) Füüsilise isiku isikukoodi puudumisel märgitakse otsuses tema sünniaeg. Juriidilise isiku registrikoodi puudumisel märgitakse otsuses vajaduse korral viide juriidilise isiku õiguslikule alusele.

(4) Tagaseljaotsuse või hagi õigeksvõtmisel põhineva otsuse puhul tuleb sissejuhatuses seda märkida.

(5) Otsuse resolutsiooniga lahendab kohus selgelt ja ühemõtteliselt poolte nõuded ja veel lahendamata taotlused, samuti rakendatud hagi tagamise abinõudega seotud küsimused. Resolutsioon peab olema selgelt arusaadav ja täidetav ka muu otsuse tekstita.

(6) Resolutsiooni juures märgitakse ka otsuse edasikaebamise kord ja tähtaeg, muu hulgas kohus, kuhu kaebus tuleb esitada, ning viide, et kaebus võidakse lahendada kirjalikus menetluses, kui kaebuses ei taotleta selle lahendamist istungil. Tagaseljaotsuses märgitakse õigus esitada otsuse peale kaja. Resolutsiooni juures selgitatakse ka käesoleva seadustiku § 187 lõike 6 sisu.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(7) Otsuse kirjeldavas osas märgitakse loogilises järjekorras lühidalt ja olulist sisu esile tuues esitatud nõuded ja nende kohta esitatud väited, vastuväited ja esitatud tõendid. Kui asjas on kohtu ettepanekul esitanud lisaks menetlusosalistele seisukoha ka pädev riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus, tuleb ka see seisukoht otsuse kirjeldavas osas märkida.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(8) Otsuse põhjendavas osas märgitakse kohtu tuvastatud asjaolud ja nendest tehtud järeldused, tõendid, millele on rajatud kohtu järeldused, samuti seadused, mida kohus kohaldas. Kohus peab otsuses põhjendama, miks ta ei nõustu hageja või kostja faktiliste väidetega. Kohus peab otsuses kõiki tõendeid analüüsima. Kui kohus mõnda tõendit ei arvesta, peab ta seda otsuses põhjendama. Alternatiivse nõude rahuldamisel ei pea teise alternatiivse nõude rahuldamata jätmist põhjendama.

(9) Otsusest peavad nähtuma ka menetlusosaliste asendamine ja vajaduse korral varasemate menetlusosaliste andmed.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(10) Käesoleva seadustiku § 405 lõikes 1 nimetatud asjas tehtud otsuses võib maakohus märkida, et ta annab loa otsuse edasikaebamiseks. Sellise loa annab kohus eelkõige juhul, kui apellatsioonikohtu lahend on maakohtu arvates vajalik ringkonnakohtu seisukoha saamiseks mingi õigusnormi kohta. Edasikaebamise loa andmist ei pea otsuses põhjendama.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 443. Tüüptingimuste kasutamise lõpetamiseks kohustava kohtuotsuse resolutsioon

(1) Ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamiseks või tingimuse soovitajat soovitamise lõpetamiseks ja soovituse tagasivõtmiseks kohustava kohtuotsuse resolutsioonis tuleb lisaks märkida:

- 1) keelatud tüüptingimuse sõnastus;
- 2) tehingute liigid, mille suhtes tüüptingimust kasutada ei tohi;
- 3) selgesõnaline kohustus hoiduda edaspidi sellesarnaste tüüptingimuste kasutamisest või soovitamisest.

(2) Tüüptingimuse soovitajat soovitamise lõpetamiseks ja soovituse tagasivõtmiseks kohustava kohtuotsuse resolutsioonis tuleb lisaks märkida kohustus teha kohtuotsus teatavaks samal viisil kui soovitus. Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohtuotsuse avaldamiseks kohtu määratud viisil kohustada otsuse resolutsioonis ka tüüptingimuste kasutajat või määrata ise otsuse täiendava avaldamise viisi.

§ 444. Otsuse kirjeldava ja põhjendava osa lihtsustamine ning ärajätmine

(1) Kohus võib otsuse kirjeldavas osas jätta märkimata nõuete kohta esitatud väited, vastuväited ja esitatud tõendid, samuti riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse seisukoha.

(2) Kui kohus menetleb hagi lihtmenetluses, võib ta kohtuotsuse põhjendavas osas piirduda üksnes õigusliku põhjenduse ja tõendite, millele on rajatud kohtu järeldused, märkimisega.

(3) Tagaseljaotsuse või hagi õigeksvõtul põhineva otsuse võib kohus teha kirjeldava ja põhjendava osata.

(4) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsusest kirjeldava ja põhjendava osa välja jätta, kui menetlusosalised on andnud selleks nõusoleku või kui kohus menetleb hagi lihtmenetluses. Sel juhul tuleb otsuses märkida, et kohus täiendab otsust käesoleva seadustiku § 448 lõikes 4¹ sätestatu kohaselt, kui menetlusosaline teatab kümne päeva jooksul otsuse kättetoimetamisest arvates kohtule soovist esitada otsuse peale apellatsioonkaebus. Kohus selgitab otsuses apellatsioonkaebuse esitamise soovist teatamata jätmise tagajärgi.

(5) Kohus võib kirjeldava ja põhjendava osa väljajätmise kohta menetlusosalise seisukoha väljaselgitamiseks teha kohtuistungil suuliselt teatavaks kohtuotsuse resolutsiooni ning selgitada suuliselt otsuse põhjendusi. Menetlusosalise nõusolek jätta kohtuotsusest välja kirjeldav ja põhjendav osa märgitakse kohtuistungil protokollis.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 445. Otsuse täitmise korra ja tähtaja kindlaksmääramine

(1) Kohus võib otsuses poole taotlusel kindlaks määrata otsuse täitmise viisi ja korra ning täitmise tähtaja või tähtpäeva ja asjaolu, et otsus täidetakse viivitamata või et otsuse täitmine tagatakse mõne hagi tagamise abinõuga. Kui pooled esitavad menetluses teineteise vastu tasaarvestatavad nõuded ja kohus mõlema poole nõuded täielikult või osaliselt rahuldab, tasaarvestatakse resolutsioonis poolte nõuded rahuldatud osas. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui hagi otsusega rahuldatakse või kui kohus lõpetab menetluse kompromissi sõlmimisega, jätab kohus kohaldatud hagi tagamise abinõu jõusse kohtulahendi täitmist tagava abinõuna, kui see on lahendi täitmise tagamiseks ilmselt vajalik ja pool, kelle kasuks otsus tehti, või kompromissilepingu pooled ei taotle abinõu tühistamist.

(3) Kui otsus või selle osa tuleb täita viivitamata, tuleb seda otsuse resolutsioonis märkida.

(4) Kostjaks oleva pärija taotlusel võib kohus teha otsuse pärija piiratud vastutuse reservatsiooniga.

(5) Kui kohus on tuvastanud otsuses autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse rikkumise või isiku kohta ebaõigete andmete avaldamise, võib ta hageja taotlusel otsuses ette näha, et kohtuotsuses sisalduvad andmed tuleb kostja kulul kohtu määratud viisil avalikult teatavaks teha või kohtuotsus osaliselt või täielikult avaldada. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 446. Otsus mitme hageja kasuks või mitme kostja vastu

(1) Otsuses mitme hageja kasuks märgib kohus, mis osas iga hageja kasuks on nõue rahuldatud. Kui nõue on rahuldatud mitme hageja kasuks solidaarselt, tuleb seda otsuses märkida.

(2) Otsuses mitme kostja vastu märgib kohus, mis osas iga kostja peab otsust täitma. Kui vastutus on solidaarne, tuleb seda otsuses märkida.

§ 447. Vigade parandamine otsuses

(1) Pärast otsuse avalikult teatavastegemist ei saa otsuse teinud kohus seda tühistada ega muuta, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus parandab igal ajal otsuses kirja- ja arvutusvead ning ilmsed ebatäpsused, mis ei mõjuta otsuse sisu. Vead parandab kohus määrusega. Enne määruse tegemist võib kohus menetlusosalised ära kuulata.

(3) Otsuse parandamise määruse kohta tehakse märke otsusele ja selle pärast määruse tegemist väljastatavatele ärakirjadele. Kohus toimetab vea parandamise määruse kätte kõigile isikutele, kellele on kätte toimetatud kohtuotsus.

(4) Otsuse parandamise määruse peale võib esitada määruskaebuse.

§ 448. Täiendav otsus

(1) Asja otsustanud kohus võib menetlusosalise taotlusel või omal algatusel teha täiendava otsuse, kui:

- 1) mõni esitatud nõue või taotlus on jäänud lahendamata;
- 2) hageja õigust tunnustanud kohus on jätnud märkimata väljamõistetud rahasumma suuruse, üleandmisele kuuluva asja või toiminguga, mida kostja on kohustatud tegema;
- 3) kohus ei ole lahendanud menetluskulude jaotamist; [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 4) kohus ei ole osaotsusesse märkinud reservatsiooni tasaarvestuse suhtes;
- 5) kohus ei ole dokumendimenetluses tehtud otsusesse märkinud reservatsiooni kostja õiguste edasise kaitse kohta.

(2) Täiendava otsuse tegemise avalduse võib esitada otsuse kättetoimetamisest alates kümne päeva jooksul. Kohus võib omal algatusel teha täiendava otsuse 20 päeva jooksul otsuse avalikult teatavastegemisest alates.

(3) Kui kirjeldava või põhjendava osata otsust soovitakse täita väljaspool Eesti Vabariiki, võib pool nõuda kohtult otsuse täiendamist kirjeldava ja põhjendava osaga ka pärast käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tähtaja möödumist.

(4) Täiendava otsuse tegemiseks peab kohus istungi, välja arvatud juhul, kui asi on lahendatud kohtuistungit pidamata. Menetlusosalistele teatatakse istungi aeg ja koht vähemalt kolm päeva ette, kuid nende kohtuistungilt

puudumine ei takista täiendava otsuse tegemist. Täiendava otsuse tegemise taotlus toimetatakse eelnevalt kätte vastaspoolele.

(4¹) Käesoleva seadustiku § 444 lõike 4 alusel tehtud kirjeldava või põhjendava osata otsust täiendab kohus puuduva osaga, kui menetlusosaline teatab kümne päeva jooksul otsuse kättetoimetamisest arvates kohtule soovist esitada otsuse peale apellatsioonkaebus. Apellatsioonkaebuse esitamise soovi ei pea põhjendama. Otsuse täiendamine lahendatakse kirjalikus menetluses. Teisele menetlusosalisele otsuse täiendamisest ei teatata. Kohus võib kohtuotsuse tervikuna koostada ka käesoleva seadustiku § 444 lõigetes 1 ja 2 sätestatu kohaselt. Otsuse täiendamise korral puuduva osaga hakkab apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg uuesti kulgema täiendava otsuse kättetoimetamisest arvates.

[RT I, 21.12.2012, 1- jõust. 01.01.2013]

(4²) Kui menetlusosaline ei ole kohtule käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud tähtaja jooksul teatanud soovist kirjeldava ja põhjendava osata otsuse peale apellatsioonkaebust esitada, loetakse, et ta on apellatsioonkaebuse esitamise õigusest loobunud.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(5) Täiendav otsus on täiendatava otsuse osa. Täiendavat otsust võib vaidlustada nagu muud otsust. Täiendatava otsuse vaidlustamise korral eeldatakse, et vaidlustatakse ka täiendavat otsust.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Täiendava otsuse tegemise taotluse rahuldamata jätmise korral teeb kohus määruse. Maakohtu või ringkonnakohtu täiendava otsuse tegemisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 449. Vaheotsus

(1) Kui menetluses on hagi raha saamiseks, eelkõige tekitatud kahju hüvitamiseks ja nõutava rahasumma suuruse tõendamine on väga kulukas või keerukas ja nõude põhjendatuse või põhjendamatusse kohta on kohtul võimalik otsust teha, võib kohus poole taotlusel teha vaheotsuse nõude põhjendatuse või põhjendamatusse kohta.

(2) Vaheotsus nõude põhjendatuse või põhjendamatusse kohta on edasikaebamise tähenduses samane lõppotsusega. Nõude põhjendatuse vaheotsusega tunnustamise korral jätkab kohus menetlust nõude suuruse üle ja teeb selle kohta otsuse. Kui kohus tunnustab nõude põhjendamatusse, teeb ta lõppotsuse ja asja edasi ei menetle.

(3) Kohus võib teha vaheotsuse ka taotluse kohta aegumise kohaldamise taotluse suhtes, mis on edasikaebamise tähenduses samane lõppotsusega. Aegumise kohaldamata jätmisel teeb kohus selle kohta vaheotsuse ja jätkab menetlust. Kui kohus leiab, et nõue on aegunud, teeb ta lõppotsuse ja asja edasi ei menetle.

§ 450. Osaotsus

(1) Kui ühte menetluste on ühendatud mitu omavahel seotud iseseisvat nõuet või kui ühes hagis esitatud mitmest nõudest on üks nõue või osa ühest nõudest või esitatud vastuhagi puhul üksnes hagi või vastuhagi lõplikuks otsustamiseks valmis, võib kohus teha neist igaühe kohta eraldi otsuse, kui see kiirendab asja läbivaatamist. Lahendamata nõuete osas jätkab kohus menetlust.

(2) Kui kohus rahuldab osaotsusega hagi, millele on esitatud vastuhagi või vastuväide haginõude tasaarvestamiseks, märgib kohus otsuse resolutsiooni, et otsus võidakse tühistada või seda muuta tasaarvestuse vastuhagi või vastuväite lahendamisel (reservatsioon).

(3) Tasaarvestuse reservatsiooniga tehtud osaotsus on edasikaebamise ja sundtäitmise seisukohalt lõppotsus.

(4) Kui tasaarvestuse reservatsiooniga tehtud osaotsuse puhul edasises menetluses tasaarvestuse vastuhagi rahuldatakse või tulenevalt tasaarvestuse vastuväitest jäetakse hagi täielikult või osaliselt rahuldamata, tühistab kohus ühtlasi reservatsiooniga otsuse tasaarvestuse ulatuses või muudab seda.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul peab hageja hüvitama kostjale otsuse sundtäitmise või sundtäitmise ärahoidmiseks tarvitusele võetud abinõudega tekitatud kahju.

§ 451. Otsus dokumendimenetluses

(1) Dokumendimenetluses jäetakse hagi rahuldamata ka juhul, kui hageja ei tõendanud oma nõuet dokumendimenetluses lubatud tõenditega. Sel juhul võib esitada hagi uuesti tavalises menetluses.

(2) Kui kohus kostja vastuvaidlemisest hoolimata dokumendimenetluses hagi rahuldab, teeb ta reservatsiooniga otsuse, milles jätab kostjale õiguse kaitsta oma õigusi edaspidi.

(3) Reservatsiooniga otsust loetakse edasikaebamise ja sundtäitmise seisukohalt lõppotsuseks.

(4) Kui dokumendimenetluses on kostja õiguste suhtes tehtud reservatsiooniga otsus, jätkub vaidlus tavalises hagimenetluses. Kui selgub, et hageja nõue oli põhjendamatu, kohaldatakse käesoleva seadustiku § 450 lõigetes 4 ja 5 sätestatud. Reservatsiooniga otsusega lahendatud vastuväite, mille võis dokumendimenetluses esitada, võib kostja hiljem uuesti esitada üksnes juhul, kui reservatsiooniga otsus tühistatakse või kui seda muudetakse.

§ 451¹. Taotluste lahendamine edasikaebetähtaja kestel

(1) Kui pärast lahendi tegemist, kuid enne selle jõustumist ja asjas edasikaebuse esitamist esitatakse taotlus hagi läbivaatamata jätmiseks või asja menetluse lõpetamiseks, muu hulgas hagist loobumise või kompromissi sõlmimise tõttu, või esitatakse hagi tagamisega seotud taotlus või muu sellesarnane taotlus, lahendab taotluse lahendi teinud kohus. Hagi läbivaatamata jätmise või menetluse lõpetamise taotluse rahuldamise korral võib kohus tehtud lahendi määrusega tühistada ning jätta hagi läbi vaatamata või lõpetada asja menetluse.

(2) Pärast apellatsioonkaebuse esitamist saab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toiminguid teha ringkonnakohus, isegi kui kaebust ei ole veel menetlusse võetud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 452. Otsuse avalikult teatavakstegemine

(1) Kohtuotsus tehakse avalikult teatavaks kuulutamise või kohtukantselei kaudu.

(2) Otsus kuulutatakse asja arutamist lõpetaval istungil või tehakse viivitamata teatavaks kohtukantselei kaudu pärast kohtuistungit.

(3) Kui otsust ei tehta asja arutamise kohtuistungil, teatab kohus asja arutamist lõpetaval istungil, millal ja kuidas kohtuotsus avalikult teatavaks tehakse. Kui asi lahendatakse kohtuistungit pidamata või kui menetlusosaline ei osalenud kohtuistungil, teatab kohus menetlusosalistele otsuse avalikult teatavakstegemise aja. Kohus teatab menetlusosalistele ka otsuse avalikult teatavakstegemise aja muutmisest.

(4) Otsuse võib hiljem kui 20 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist avalikult teatavaks teha üksnes mõjuval põhjusel, eelkõige kohtuasja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu. Otsuse avalikku teatavakstegemist ei või määrata hiljemaks kui 40 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist.

(5) Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine avaldatakse viivitamata pärast selle aja kindlaksmääramist ka kohtu veebilehel, märkides tsiviilasja numbrit, menetlusosaliste nimed ja tsiviilasja üldise kirjelduse. Kinnises menetluses tehtud otsuse kohta avaldatakse üksnes otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg ja selle muutmine, tsiviilasja number ning märged, et menetlus on kinnine. Otsuse avalikult teatavaks tegemise aeg eemaldatakse veebilehelt 30 päeva möödumisel otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kohus võib põhjendatud määruse alusel käesoleva seadustiku § 38 lõikes 1 või 2 nimetatud põhjusel avalikult teatavaks teha üksnes otsuse resolutsiooni.

(7) Kohus võib otsuse avalikult teatavakstegemise aja jooksul teha esmalt teatavaks otsuse kirjeldava ja põhjendava osata, muu hulgas kuulutada suuliselt üksnes kohtuotsuse resolutsiooni. Otsust ei tule tervikuna avalikult teatavaks teha, kui pooled avaldavad enne otsuse tervikuna avalikult teatavakstegemist kohtule kirjalikult või kohtuistungil, et loobuvad otsuse peale apellatsioonkaebuse esitamise õigusest, või kui pooled loetakse käesoleva seadustiku kohaselt apellatsioonkaebuse esitamise õigusest loobunuks. Kohus selgitab seda õigust otsuse osaliselt avalikult teatavakstegemisel.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 453. Otsuse kantselei kaudu teatavakstegemise ja otsuse ärakirjade andmise kord

(1) Otsus tehakse avalikult teatavaks kohtukantselei kaudu, kus menetlusosalised võivad otsusega edasikaebamistähtaja jooksul tutvuda ja saada selle ärakirja. Kui otsus on tehtud elektrooniliselt, antakse menetlusosalisele kohtuotsuse väljatrükk. Ärakirjale või väljatrükile annab allkirja ja paneb kohtu pitseri kohtukantselei volitatud töötaja. E-toimiku süsteemi kaudu tehakse isikule kättesaadavaks kohtu infosüsteemis kinnitatud otsus, millele allkirja ja pitserit ei lisata.

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira kohtu kohustust toimetada kohtuotsus menetlusosalistele kätte, kui seda ei anta talle kätte käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 454. Otsuse kuulutamise kord

(1) Otsus kuulutatakse otsuse resolutsiooni ettelugemisega.

(2) Vajaduse korral kuulutab kohus otsuse ka põhjendava osa ettelugemisega või selle olulise sisu kokkuvõttega.

(2¹) Otsuse kuulutamise ajaks ei pea otsuse tekst olema nõuetekohaselt vormistatud ega allkirjastatud, kuid kuulutamine tuleb protokollida. Otsus tuleb sel juhul kirjalikult vormistada kümne päeva jooksul alates kuulutamisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Otsuse kuulutamisel selgitab kohus kohalolevatele menetlusosalistele otsuse edasikaebamise korda ja tähtaega.

(4) Otsuse kuulutamise kehtivus ei sõltu menetlusosaliste kohalolekust. Otsus loetakse kuulatetuks ka menetlusosalise suhtes, kes ei osalenud kuulutamise istungil.

(5) Kollegiaalse kohtukoosseisu otsuse kuulutab eesistuja.

§ 455. Kohtuotsuste kättetoimetamine

(1) Kohus toimetab otsuse menetlusosalistele kätte.

(2) Kui kohtuotsusega on muudetud registrisse kantavaid isikuandmeid, saadab kohus kohtuotsuse ära kirja registripidajale.

§ 456. Kohtuotsuse jõustumine

(1) Kohtuotsus jõustub, kui seda ei saa enam vaidlustada muul viisil kui teistmismenetluses.

(2) Maakohtu otsus jõustub eelkõige, kui:

- 1) apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg on möödunud ja kaebust ei ole tähtaja jooksul esitatud;
- 2) ringkonnakohtus ei võta apellatsioonkaebust menetlusse või jätab kaebuse läbi vaatamata või rahuldamata või kui lõpetatakse apellatsioonimenetlus ning ringkonnakohtu lahendi peale kassatsioonkaebuse esitamise tähtaja jooksul kassatsioonkaebust ei esitata;
- 3) apellatsioonkaebus jäetakse ringkonnakohtus menetlusse võtmata, läbi vaatamata või rahuldamata või lõpetatakse apellatsioonimenetlus ja ringkonnakohtu lahendi peale esitatud kassatsioonkaebust ei võeta menetlusse, see jäetakse läbi vaatamata või rahuldamata või lõpetatakse kassatsioonimenetlus.

(3) Tagaseljaotsus jõustub, kui selle peale ei esitata kaja ega apellatsioonkaebust või kui kaja jäetakse läbi vaatamata või rahuldamata või kui jõustub ringkonnakohtu lahend apellatsioonkaebuse kohta.

(4) Kohtuotsuse seaduslik vaidlustamine peatab kohtuotsuse jõustumise. Kohtuotsuse osalise vaidlustamise korral jõustub kohtuotsus vaidlustamata osas.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 457. Otsuse jõustumise tagajärjed

(1) Jõustunud kohtuotsus on menetlusosalistele kohustuslik osas, milles lahendatakse hagi või vastuhagiga esitatud nõue hagi aluseks olevatel asjaoludel, kui seadusest ei tulene teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui kostja on esitanud menetluses haginõude vastu tasaarvestuse vastuväite, seob otsus menetlusosalisi ka ulatuses, milles vastunõude olemasolu ja tasaarvestust ei tunnustata.

(3) Eeldatakse, et kohtuotsuse kirjeldav osa tõendab avaldusi, mida menetlusosalised menetluses tegid.

(4) Perekonnaasjas ja põlvnemisasjas tehtud ja poolte eluajal jõustunud otsus õigussuhte olemasolu, lõppemise või puudumise kohta kehtib kõigi isikute suhtes. Põlvnemise või vanemliku hoolduse tuvastanud kohtuotsus ei kehti isiku suhtes, kes nimetatud õigust omaks peab, kuid asjas menetlusosaline ei olnud.

(5) Kohtuotsus juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja selle tühisuse tuvastamise kohta kehtib kõigi juriidilise isiku osanike, aktsionäride või liikmete ning organite ja nende liikmete suhtes, isegi kui nad menetluses ei osalenud.

(6) Kui kohustusliku vastutuskindlustuse puhul on jõustunud kohtuotsusega kindlustusandja või kindlustusvõtja suhtes tuvastatud, et kannatanul ei ole kahju hüvitamise nõuet, kehtib otsus nii kindlustusandja kui kindlustusvõtja suhtes sõltumata sellest, kas nad mõlemad osalesid kohtumenetluses.

(7) Kui tüüptingimuse kasutaja rikub tingimuse kasutamise lõpetamiseks kohustavat kohtuotsust, loetakse tüüptingimus tühiseks, kui teine lepingupool tugineb kohtuotsusele. See ei kehti, kui tingimuse kasutaja võib esitada hagi kohtuotsuse sundtäitmise lubamatuks tunnistamiseks.

§ 458. Otsuse jõustumismärke

(1) Otsuse jõustumist tõendava jõustumismärke väljastab menetlusosalise avalduse alusel ja kohtutoimiku põhjal asja lahendanud maakohtu kantselei. Märke kantakse kohtuotsuse ära kirjale või väljatrükile. Märke allkirjastatakse ja varustatakse kohtupitseriga.

(2) Jõustumismärke võib väljastada elektrooniliselt kohtu kodukorras selleks ette nähtud isik, kes varustab selle oma digitaalallkirjaga. Elektroonilist jõustumismärget ei varustata kohtupitseriga.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(3) Jõustumismärkeid väljastav kohus peab arvestust kohtuotsuste jõustumise kohta ja kohtu väljastatud jõustumismärgete kohta.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(4) Justiitsminister võib elektroonilise jõustumismärke vormi, selle väljastamise ja jõustumismärgete arvestuse kohta kehtestada määrusega täpsemaid nõudeid.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

§ 459. Jõustunud otsuse muutmise korduvate kohustuste osas

(1) Pärast otsuse jõustumist, millega kostjalt mõisteti välja perioodilised maksed või kohustati kostjat täitma muid korduvaid kohustusi, on poolel õigus uues hagis nõuda maksete suuruse ja tähtaegade muutmist otsuses, kui:

- 1) oluliselt on muutunud maksete suurust või kestust mõjutavad asjaolud, mille alusel on tehtud nõude rahuldamise otsus ja
- 2) hagi esitamise aluseks olevad asjaolud on tekkinud pärast asja arutamise lõpetamist, mille kestel oleks võinud haginõuet suurendada või vastuväiteid esitada.

(2) Otsust võib muuta alates uue hagi esitamise ajast, välja arvatud juhul, kui seaduse kohaselt võib nõuda otsuse muutmist ka tagasiulatuvalt.

§ 460. Otsuse kehtivus õigusjärglaste kohta

(1) Jõustunud kohtuotsus kehtib ka isikute kohta, kes on saanud pärast hagi esitamist menetlusosaliste õigusjärglasteks. Otsus kehtib lisaks vaidlusaluse asja otsese valdaja suhtes, kes sai valduse selliselt, et üks pooltest või tema õigusjärglane on saanud asja kaudseks valdajaks.

(2) Otsus ei kehti menetlusosalise õigusjärglase suhtes, kes on omandanud vaidlusaluse eseme ega teadnud omandamise ajal kohtuotsusest või hagi esitamisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Koormatud kinnisasja võõrandamise puhul kehtib reaalkoormatisest või hüpoteegist tulenevat nõuet käsitlev otsus õigusjärglase suhtes ka siis, kui õigusjärglane ei olnud teadlik hagi esitamisest. Sundtäitmise käigus toimunud enampakkumise puhul kehtib otsus kinnisasja omandaja kohta üksnes juhul, kui hagi esitamisest teatati hiljemalt enne üleskutse tegemist pakkumiste esitamiseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud kohaldatakse ka laevakinnistusraamatusse kantud laevahüpoteegist ja tsiviilõhusõidukite registrisse kantud pandiõigusest tuleneva nõude suhtes tehtud kohtuotsusele.

§ 461. Otsuse täitmine

(1) Kohtuotsus täidetakse pärast jõustumist, välja arvatud juhul, kui kohtuotsus kuulub viivitamatule täitmisele.

(2) Kui otsuse kohaselt on võlgnikuks Eesti Vabariik või kohaliku omavalitsuse üksus, tuleb kohtuotsus täita hiljemalt 30 päeva jooksul otsuse jõustumise ajast alates, välja arvatud juhul, kui otsus kuulub viivitamatule täitmisele või otsus näeb ette teistsuguse tähtaja.
[RT I 2009, 68, 463- jõust. 10.01.2010]

(3) Otsus täidetakse sissenõudja avalduse alusel.

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 462. Jõustunud kohtuotsuse avalikustamine arvutivõrgus

(1) Jõustunud kohtuotsus avalikustatakse selleks ettenähtud kohas arvutivõrgus. See ei mõjuta otsuse jõustumist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Andmesubjekti taotlusel või kohtu algatusel asendatakse jõustunud kohtuotsuses andmesubjekti nimi initsiaalide või tähemärgiga ning ei avalikustata tema isikukoodi, sünniaega, registrikoodi ega aadressi. Riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku või muu avaliku võimu kandja andmeid kohtulahendis ei varjata.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

(3) Kohus avalikustab omal algatusel või andmesubjekti taotlusel arvutivõrgus üksnes otsuse resolutsiooni või ei avalikusta otsust, kui otsus sisaldab delikaatseid isikuandmeid ja kui otsuse isikuandmetega avalikustamine võib ka käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud järgides oluliselt kahjustada isiku eraelu puutumatust. Kohus lahendab taotluse määrusega.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

(4) Kohus avalikustab omaalgatuslikult või huvitatud isiku taotlusel ainult jõustunud otsuse resolutsiooni, kui otsus sisaldab teavet, millele on seadusega ette nähtud muu juurdepääsupiirang.

(5) Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale, millega keelduti käesoleva paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud taotluse rahuldamisest, võib taotleja esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

2. jagu Kohtumäärus

§ 463. Kohtumäärus

(1) Määrusega lahendab kohus menetlusosaliste menetluslikud taotlused ning juhib ja korraldab menetlust. Seaduses sätestatud juhul võib kohus asja lahendada määrusega.

(2) Määrusele kohaldatakse vastavalt otsuse kohta sätestatud, kui seadusest või määruse olemusest ei tulene teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 464. Määruse tegemine

(1) Määruse võib teha kohtuistungit pidamata ja menetlusosalisi ära kuulamata, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Kohtuistungil võib kohus teha suulise või kirjaliku määruse. Suuline määrus kuulutatakse kohe ja protokollitakse. Kui kohtumääruse võib seaduse kohaselt edasi kaevata, tuleb määrus teha kirjalikult eesti keeles ja allkirjastada.

(3) Määrus, mida kohus ei tee kohtuistungil, tehakse kirjalikult. Kui kohtuistungil kuulutatud määruse terviklik vormistamine nõuab enam aega, võib kohus vormistamise kuni kümneks päevaks edasi lükata.

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 465. Määruse sisu

(1) Määrusest peab nähtuma, kelle kohta on määrus tehtud ja mis on määruse sisu.

(2) Kirjalikus määruses, mille peale saab esitada määruskaebuse, märgitakse:

- 1) määruse teinud kohtu nimetus ja kohtuniku nimi;
- 2) määruse tegemise aeg ja koht;
- 3) tsiviilasja number;
- 4) menetlusosaliste ja nende esindajate nimed, kui menetlusosalised on määruse tegemise ajal määratletavad;
- 5) menetluse, milles määrus tehakse, ese;
- 6) mille kohta määrus tehakse;
- 7) resolutsioon, samuti määruse edasikaebamise kord ning tähtaeg;
- 8) põhjendused, mille alusel kohus järeldusteni jõudis, samuti õigusaktid, millest kohus juhindus.

(3) Kui määrus tehakse avalikult teatavaks, märgitakse määruses ka selle avalikult teatavastegemise aeg ja koht.

(4) Menetlusosaliste isiku- või registrikoodid ja aadressid märgitakse määruses üksnes juhul, kui see on eeldatavasti vajalik määruse täitmiseks. Füüsilise isiku isikukoodi puudumisel märgitakse määruses vajaduse korral tema sünniaeg. Juriidilise isiku registrikoodi puudumisel märgitakse määruses vajaduse korral viide juriidilise isiku õiguslikule alusele.

§ 466. Määruse teatavakstegemine ja jõustumine

(1) Täitedokumentideks olevad määrused ja määrused, mille peale saab esitada määruskaebuse, toimetatakse menetlusosalistele kätte. Muud menetlusosalist puudutavad kirjalikud määrused tehakse menetlusosalistele teatavaks kohtu valitud viisil.

(2) Määrused, millega kohus jätab hagi läbi vaatamata või lõpetab menetluse, tehakse ka avalikult teatavaks kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise korras.

(3) Määrus, mille peale saab esitada määruskaebuse, jõustub, kui seaduse järgi ei saa määruse peale enam edasi kaevata või kui määruskaebus jäetakse jõustunud lahendiga rahuldamata või läbi vaatamata. Muu määrus jõustub kättetoimetamisest või teatavakstegemisest, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(4) Arvutivõrgus tehakse avalikult teatavaks üksnes jõustunud määrus, millega menetlus lõpetatakse või hagi läbi vaatamata jäetakse.

3. jagu

Kohtulahendi viivitamatu täitmine

§ 467. Viivitamatu täitmine

(1) Viivitamata täidetavaks tunnistatud kohtuotsus täidetakse enne otsuse jõustumist. Kohus tunnistab otsuse viivitamata täidetavaks otsuses endas või määrusega.

(2) Viivitamata täidetavaks ei või tunnistada kohtuotsust abielu- ja põlvnemisasjas, välja arvatud abieluga seotud varalises vaidluses.

(3) Pärast apellatsioonitähataja möödumist otsustab esimese astme kohtu edasikaevatud otsuse viivitamata täidetavaks tunnistamise ringkonnakohus.

(4) Pärast kassatsioonitähataja möödumist otsustab ringkonnakohtu edasikaevatud otsuse viivitamata täidetavaks tunnistamise Riigikohus.

(5) Kohtumäärus kuulub viivitamatule täitmisele, kui seadusest ei tulene teisiti.

§ 468. Viivitamatu täidetavus tagatiseta

(1) Kohus tunnistab omal algatusel tagatiseta viivitamata täidetavaks:

- 1) hagi õigeksvõtul põhineva otsuse;
- 2) tagaseljaotsuse;
- 3) otsuse, mis tehakse dokumendimenetluses;
- 4) valduse rikkumise kõrvaldamiseks või edasise rikkumise ärahoidmiseks või valduse taastamiseks asjaõigusseaduse §-de 44 ja 45 järgi tehtud otsuse.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud juhul otsuse viivitamata täidetavaks tunnistamise korral määrab kohus ka tagatise, mille andmisel otsust viivitamata ei täideta.

(3) Elatise väljamõistmise otsuse või kehavigastusega või muu tervisekahjustusega tekitatud kahju hüvitamise otsuse tunnistab kohus hageja taotlusel viivitamata täidetavaks hagejale hädavajalikus ulatuses.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 469. Viivitamatu täidetavus tagatise vastu

(1) Käesoleva seadustiku §-s 468 nimetatama otsuse tunnistab kohus poole taotlusel viivitamata täidetavaks tingimusel, et see pool annab täitmise tagatise. Taotluse võib esitada nii enne otsuse tegemist kui pärast seda.

(2) Viivitamatu täitmise tagatis peab katma kahju, mis võib võlgnikule tekkida otsuse viivitamatust täitmisest või täitmise vältimiseks abinõude rakendamise tõttu.

(3) Kui pool ei suuda käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ulatuses tagatist anda, võib kohus tema taotlusel ta tagatise andmise kohustusest vabastada, tagatist vähendada, määrata selle tasumise osade kaupa

või tunnistada otsuse viivitamata osaliselt täidetavaks, kui täitmise edasilükkamine oleks sissenõudja suhtes ebaõiglane, eelkõige kui see raskendaks oluliselt tema eluliste vajaduste rahuldamist, majandus- või kutsetegevust või põhjustaks muu suure kahju.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 470. Viivitamatu täitmise määrusega lahendamine

(1) Kui viivitamatut täitmist otsusega ei lahendatud või kui taotlus on esitatud pärast otsuse tegemist, vaadatakse poole taotlus otsuse viivitamatu täitmise kohta läbi kohtuistungil, välja arvatud juhul, kui asi lahendati kohtuistungit pidamata. Taotlus lahendatakse määrusega.

(2) Otsuse viivitamatu täitmise taotluse esitamise korral toimetab kohus taotluse vastaspoolele kätte ja annab talle võimaluse taotluse suhtes seisukoht võtta.

(3) Menetlusosalistele teatatakse viivitamatu täitmise avalduse lahendamise kohtuistungil aeg ja koht, kui avaldus tuleb lahendada istungil, kuid nende puudumine ei takista viivitamatu täitmise lahendamist.

(4) Maakohtu või ringkonnakohtu määruse peale viivitamatu täitmise kohta võib esitada määruskaebuse. Maakohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(5) Määruskaebuse esitamine otsuse viivitamata täidetavaks tunnistamise määruse peale ei peata otsuse viivitamatut täitmist.

§ 471. Tagatise tagastamine

Otsuse viivitamatut täitmist taotlenud poole avaldusel määrab tagatise andmise otsustanud kohus tagatise tagastamise, kui esitatakse tõend viivitamata täidetavaks tunnistatud otsuse jõustumise kohta. Kui tagatiseks oli käendus või garantii, määrab kohus selle lõppemise.

§ 472. Viivitamata täitmisele kuuluva lahendi vaidlustamine

(1) Kui viivitamata täitmisele kuuluva lahendi peale esitatakse apellatsioonkaebus või määruskaebus, võib ringkonnakohus, määruskaebuse korral ka maakohus põhistatud avalduse alusel määrata, et:
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

- 1) lahendi täitmine peatatakse tagatiseta või tagatise vastu;
- 2) lahendi täitmine võib jätkuda üksnes tagatise vastu;
- 3) täitetoiming tühistatakse tagatise vastu.

(2) Tagatise andmiseta võib kohus täitemenetluse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul peatada menetlusabi andmiseks ettenähtud korras üksnes juhul, kui võlgnik põhistab, et ta ei suuda tagatist anda ja lahendi täitmise kaasaeb kahju, mida ei saa ilmselt hüvitada.

(3) Kui viivitamata täidetavaks tunnistatud tagaseljaotsuse esitatakse kaja, lahendab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse kaja läbivaatav kohus. Täitemenetlus tagaseljaotsuse põhjal peatatakse ainult tagatise vastu.

(4) Viivitamata täitmisele kuuluva lahendi peale kassatsioonkaebuse või määruskaebuse esitamisel Riigikohtule peatab Riigikohus võlgniku põhistatud avalduse alusel täitemenetluse, kui täitmine põhjustaks võlgnikule olulise kahju ning viivitamata täitmist ei õigusta ka sissenõudja huvid.

§ 473. Viivitamatu täitmise vältimine võlgniku poolt

(1) Kohus võib võlgniku avalduse alusel määrata, et võlgnik võib vältida lahendi viivitamata täitmist kas tagatise andmisega või väljaandmisnõude sundtäitmise korral väljanõutava eseme hoiustamisega kohtu kontrol või kohtutäituri juures, kui sissenõudja enne täitmist tagatist ei anna.

(2) Tagatis, mille vastu lahendi viivitamata täitmist välditakse, peab katma võimaliku kahju, mis sissenõudjale võib tekkida lahendi viivitamatust täitmata jäämisest.

§ 474. Viivitamata täitmisele kuuluva lahendi tühistamine ja muutmine

(1) Viivitamata ei või täita lahendit, mille tühistamise või muutmise lahend on avalikult teatavaks tehtud. Lahendi muutmise korral võib viivitamata täita muutmata jäänud osa.

(2) Kui viivitamata täitmisele kuuluvat lahendit muudetakse või lahend tühistatakse, peab sissenõudja tagastama võlgnikule viivitamatu sundtäimisega saadu ja hüvitama võlgnikule sundtäitmise vältimiseks tehtud kulutused. Võlgnik võib nõuda ka seda ületava kahju hüvitamist.

(3) Kui viivitamata täitmisele kuuluvat ringkonnakohtu lahendit varalises vaidluses muudetakse või lahend tühistatakse, võib võlgnik nõuda lahendi alusel makstu või üleantu tagastamist sissenõudjalt käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatu asemel alusetu rikastumise sätete kohaselt. Alusetu rikastumise väljaandmise hagi lahendamisel loetakse, et saaja teadis asjaoludest, mis annavad aluse saadu tagasinõudmiseks.

(4) Sissenõudja antud tagatis võlgnikule tekkiva kahju hüvitamiseks tagastatakse sissenõudjale, kui võlgnik ei ole esitanud hagi kahju hüvitamiseks või alusetu rikastumise väljanõudmiseks kahe kuu jooksul viivitamata täitmisele kuuluva lahendi tühistamise või muutmise jõustumisest alates.

11. osa HAGITA MENETLUS

48. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 475. Hagita asjad

- (1) Hagita asjad on:
- 1) maksekäsu kiirmenetlus;
 - 2) üleskutsemenetlus;
 - 3) isiku surnuks tunnistamine ja isiku surmaaja tuvastamine;
 - 4) äraolija varale hoolduse seadmine;
 - 5) piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkostja määramine;
 - 6) isiku paigutamine kinnisesse asutusse;
 - 7) lähenemiskeelu ja muude sarnaste abinõude rakendamine isikuõiguste kaitseks;
 - 8) hagita perekonnaasjad;
 - 9) pärandi hoiumeetmete rakendamine;
 - 10) registriasjad;
 - 11) juriidilise isiku juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja likvideerija määramine;
 - 12) äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramine;
 - 12¹) juriidilise isiku sundlõpetamine;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
 - 12²) pankrotimenetluse algatamine, pankroti väljakuulutamise ja pankrotimenetlusega seotud asjad, mida ei saa lahendada hagimenetluses;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
 - 13) korteriomandi ja kaasomandi asjad;
 - 13¹) avalikult kasutatavale teele juurdepääsu ja tehnorajatise talumise asjad;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
 - 14) välisriigi kohtulahendite tunnustamine ja täitmine;
 - 14¹) kohtu lahendatavad asjad vahekohtumenetluses;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
 - 15) kaebused kohtutäituri otsuste peale;
 - 15¹) kaebused tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsuste peale;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
 - 15²) notari ametitoimingu tegemise taotluse lahendamine;
[RT I 2010, 26, 128- jõust. 14.06.2010]
 - 16) väljaspool kohtumenetlust esitatud taotluse alusel riigi õigusabi andmise otsustamine ning väljaspool kohtumenetlust riigi õigusabi tasu ja riigi õigusabi kulude kindlaksmääramine vastavalt riigi õigusabi seadusele;
 - 17) muud seaduses hagita asjana sätestatud tsiviilasjad.

(2) Kohus vaatab hagita menetluses läbi ka teisi asju, mis seadusega on antud kohtu pädevusse ja mida ei saa läbi vaadata hagimenetluses.

§ 476. Hagita menetluse algatamine

- (1) Hagita menetluse algatab kohus omal algatusel või huvitatud isiku või asutuse avalduse alusel.
- (2) Seadusega ettenähtud juhul algatab kohus hagita menetluse üksnes selleks õigustatud isiku või asutuse avalduse alusel.

§ 477. Hagita asja läbivaatamine

- (1) Hagita asja vaatab kohus läbi hagimenetluse sätete kohaselt, arvestades hagita menetluse kohta sätestatud erisusi.
- (2) Kohus võib hagita asja läbi vaadata ja lahendada kohtuistungit pidamata, välja arvatud juhul, kui seadusega on sätestatud kohtuistungit korraldamise kohustus.
- (3) Kohtuistungile kutsutud isikute puudumine ei takista asja läbivaatamist ja lahendamist, kui kohus ei määra teisiti. Hagita asja ei või lahendada tagaseljamäärusega.
- (4) Menetlusosaline tuleb tema taotlusel ära kuulata, kui seadusest ei tulene teisiti. Isiku ärakuulamine toimub isiklikult ja suuliselt. Selleks ei pea korraldama kohtuistungit ja see ei pea toimuma teiste menetlusosaliste juuresolekul, kui seadusest ei tulene teisiti. Kohus võib isiku ära kuulata muu hulgas telefonitsi või lugeda ärakuulamiseks piisavaks isiku kirjaliku või elektrooniliselt esitatud seisukoha, kui kohtu arvates on sel viisil võimalik isikult saadavaid andmeid ja seisukohta piisavalt hinnata. Isiku ärakuulamine ja sellega seonduvad olulised asjaolud tuleb märkida menetlust lõpetavas määruses.
- (5) Kohus ei ole seotud menetlusosaliste esitatud taotluste ega asjaoludega ega nende hinnanguga asjaoludele, kui seadusest ei tulene teisiti.
- (6) Kui menetluse võib algatada üksnes avalduse alusel, võib avaldaja avalduse tagasi võtta sarnaselt hagiga hagimenetluses. Kompromissi võivad menetlusosalised hagita menetluses sõlmida juhul, kui nad saavad menetluse esemeks olevat õigust käsutada.
- (7) Kohus peab kontrollima avalduse vastavust seadusele ja avalduse tõendatust ka juhul, kui avalduse kohta ei ole esitatud vastuväiteid. Vajaduse korral nõuab kohus avaldajalt tõendite esitamist või kogub neid omal algatusel.
- (8) Menetlustoimingu protokollib kohus hagita menetluses üksnes siis, kui ta peab seda vajalikuks, ja ulatuses, milles peab seda vajalikuks. Menetlusosalistel ei ole õigust taotleda protokollit parandamist vastavalt käesoleva seadustiku §-s 53 sätestatule. Vastuväiteid protokollile võib esitada asjas tehtud lahendi peale edasi kaevates. Kui protokollit ei koostata, tuleb menetlustoimingutega seotud olulised asjaolud märkida ära kohtulahendis.

(9) Avaldaja esitatud avaldus ning menetlusosaliste esitatud taotlused ja muud menetlusedokumentid, samuti kohtukutsed edastatakse hagita menetluses menetlusosalistele kohtu valitud viisil. Toimikusse tuleb märkida edastamise viis. Menetlusedokumentid tuleb hagita menetluses menetlusosalistele kätte toimetada üksnes juhul, kui see on seaduses ette nähtud.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 477¹. Esialgne õiguskaitse

- (1) Esialgset õiguskaitset saab hagita menetluses kohaldada üksnes seaduses sätestatud juhul.
- (2) Kui esialgse õiguskaitse kohaldamine on seaduse järgi võimalik, võib seda teha, kui on vaja olemasolevat olukorda või seisundit säilitada või ajutiselt reguleerida, kui seadusest ei tulene teisiti. Esialgsele õiguskaitsele kohaldatakse hagi tagamise kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.
- (3) Kui menetluse saab algatada üksnes avalduse alusel, võib kohus esialgset õiguskaitset kohaldada ning esialgse õiguskaitse määruise tühistada või seda muuta üksnes avalduse alusel, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 477². Järelevalve kohtu nimetatud isikute üle

- (1) Kui kohus on nimetanud hagita menetluses eestkostja, hooldaja, likvideerija või muu sellise isiku, teostab kohus nende isikute üle ka järelevalvet, kui seadusest ei tulene teisiti. Kohus võib selleks muu hulgas anda isikule ülesannete täitmise korraldusi ja nõuda temalt aruannet ülesannete täitmise kohta. Isik võib küsida kohtult ülesannete täitmise kohta selgitusi. Pärast ülesannete täitmist tuleb kohtule esitada selle kohta aruanne, kui kohus ei määra teisiti.
- (2) Kohtu määratud isikut, kes ei täida oma ülesandeid nõuetekohaselt või ei järgi kohtu antud korraldusi, võib kohus trahvida ja isiku ametist vabastada. Isik võib sellise määruise peale esitada määruiskaebuse.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 478. Hagita menetluses tehtav määrus ja selle jõustumine

- (1) Hagita menetluse lahend on kohtumäärus. Kohtumäärusele kohaldatakse hagimenetluses tehtava kohtumääruse kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti.
- (2) Määrust ei pea põhjendama, kui sellega rahuldatakse avaldus ega kitsendada ühegi menetlusosalise õigusi. Seda ei kohaldata isiku kinnisesse asutusse paigutamise, lapsendamise ega eestkoste asjas, samuti juhul, kui on alust eeldada, et määrus kuulub tunnustamisele ja täitmisele väljaspool Eesti Vabariiki.

(3) Määrus jõustub vastavalt käesoleva seadustiku § 466 lõikes 3 sätestatule.

(4) Määrus hakkab kehtima ja kuulub täitmisele sõltumata jõustumisest viivitamata alates päevast, kui see tehakse teatavaks isikutele, kelle kohta määrus vastavalt selle sisule on tehtud, kui seadusest ei tulene teisiti. Kohus võib määrata, et määrus kuulub osaliselt või täielikult täitmisele alates hilisemast asjast, kuid mitte hiljem kui alates jõustumisest, kui seadusest ei tulene teisiti. Tehingu tegemiseks nõusoleku või heakskiidu andnud või isiku tahteavalduse asendanud määrus kuulub täitmisele alates jõustumisest.

(4¹) Kui määrus tehakse avalikult teatavaks, hakkab see kehtima ja kuulub täitmisele alates teatavakstegemisest, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I, 06.12.2010, 1- jõust. 05.04.2011]

(5) Hagita menetluses tehtavad isikule õiguse andvad või seda muutvad või selle lõpetavad määrused, muu hulgas isiku ametisse nimetamise ja tehingu tegemiseks nõusoleku andmise määrused, kehtivad kõigi isikute suhtes.

(6) Menetlusosalise taotlusel võib kohus hagita menetluses tehtud menetlust lõpetavat määrust selgitada, muutmata selle sisu, kui see on vajalik määruse täitmiseks ning selgitamiseks ei saa esitada käesoleva seadustiku § 368 lõikes 2 nimetatud hagi.

(7) Kohtumääruse peale, millega määrust selgitati või selgitamisest keelduti, võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 479. Määruse teatavakstegemine

(1) Hagita asjas tehakse määrus avalikult teatavaks üksnes seaduses ettenähtud juhul. Avalikult teatavaks tehtavad määrused avaldatakse käesolevas seadustikus otsuste avaldamiseks ettenähtud korras ka kohtu veebilehel ja mujal arvutivõrgus selleks määratud kohas vastavalt käesoleva seadustiku §-s 462 sätestatule. Ringkonnakohtu ja Riigikohtu hagita menetlust lõpetavad jõustunud määrused avaldatakse arvutivõrgus ka juhul, kui neid ei tehta avalikult teatavaks.

(2) Hagita menetluses tehtava määruse, mille peale saab esitada määruskaebuse, toimetab kohus kätte menetlusosalisele, kelle õigusi määrusega kitsendatakse. Kui asja võis lahendada avalduse alusel ja avaldus jäetakse rahuldamata, toimetatakse avalduse rahuldamata jätmise määrus avaldajale kätte.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrus tehakse selles sättes nimetatamata menetlusosalistele teatavaks kohtu valitud viisil, muu hulgas suuliselt, ettelugemisega. Sama kehtib käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatamata määruste menetlusosalistele teatavaks tegemise kohta. Toimikusse tuleb märkida määruse teatavakstegemise viis. Menetlusosalisele tuleb määrus tema taotlusel edastada ka kirjalikult.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 480. Määruse muutmise ja tühistamine

(1) Kohus võib muuta määrust, millega ta on andnud nõusoleku tehingu tegemiseks või tahteavalduse vastuvõtmiseks või on sellest keeldunud, või sellise määruse tühistada, kui seadusest ei tulene teisiti. Kohus võib määruse tühistada või seda muuta ka muul juhul, kui määruksel on kestev, mitte ühekordne toime ning selle aluseks olevad asjaolud või õiguslik olukord on oluliselt muutunud.

(2) Kui määruse võib teha üksnes avalduse alusel ja avaldus on jäetud rahuldamata, võib määrust muuta või selle tühistada üksnes avalduse alusel.

(3) Kui tühistatakse või muudetakse määrus, millega isik saab õiguse teha tehingut või võtta vastu tahteavaldust, muu hulgas tehingu tegemiseks kohtu nõusoleku andmise määrus, ei mõjuta see isiku poolt või tema suhtes enne tühistamist või muutmist tehtud tehingute kehtivust.

(4) Määruse muutmise ja tühistamise määruse kehtivusele ja täidetavusele ning selle peale määruskaebuse esitamisele kohaldatakse vastavalt määruse kohta sätestatut, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

49. peatükk MAKSEKÄSU KIIRMENETLUS

1. jagu

Üldsätted

§ 481. Maksekäsu kiirmenetluse eeldused

(1) Teise isiku vastu esitatud eraõigussuhtest tuleneva kindla rahasumma maksmise nõude lahendab kohus avalduse alusel maksekäsu kiirmenetluses. See ei piira avaldaja õigust esitada nõue hagimenetluses, kuid mitte samaaegselt maksekäsu kiirmenetlusega.

(1¹) Maksekäsu kiirmenetlust ei kohaldata lepinguvälistele nõuetele, välja arvatud:

- 1) liikluskindlustuse seaduse §-dest 6 ja 48 tulenevad nõuded;
- 2) nõuded, mille kohta on võlgnik andnud võlatunnistuse või mille kohta on sõlmitud muu täitmiseks kohustav kokkulepe;
- 3) korteriomanike ühisusest ja korteriomandite valitsemisest tulenevad nõuded, samuti korteriühistu nõuded ühistu liikmete vastu.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2) Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui:

- 1) nõue ei ole avalduse esitamise ajal veel sissenõutav, välja arvatud käesoleva seadustiku §-s 367 nimetatud viivisenõuded või kui nõude esitamine sõltub vastastikuse kohustuse täitmisest ja kohustus ei ole veel täidetud;
- 2) [kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]
- 3) nõude esemeks on mittevaralise kahju hüvitamine;
- 4) nõue esitatakse pankrotivõlgniku vastu;
- 5) nõue, mis on esitatud mitme võlgniku vastu, ei tulene samast alusest või kohustusest.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2¹) Maksekäsu kiirmenetlust ei kohaldata kõrvalnõuetele ulatuses, mis ületab põhinõuet.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2²) Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu nõuete puhul, mille summa ületab 6400 eurot. See summa hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Elatisnõudeid võib maksekäsu kiirmenetluses esitada üksnes käesoleva peatüki 2. jaos sätestatud erisusi järgides.

§ 482. Maksekäsu kiirmenetluse avaldus

(1) Maksekäsu kiirmenetluse avaldus peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) poolte ja nende esindajate andmed;
- 2) kohtu andmed, kuhu avaldus esitatakse;
- 3) nõutav rahasumma, kusjuures eraldi tuleb märkida põhinõue ja kõrvalnõuded, viivise arvestamise korral viivise määr ja arvestamise kestus;
- 4) nõude aluseks olevate asjaolude lühikirjeldus;
- 5) tõendite lühikirjeldus, mida avaldaja saaks kasutada oma nõude tõendamiseks hagimenetluses;
- 6) kinnitus, et nõue on sissenõutav ega sõltu vastastikuse kohustuse täitmisest või et vastastikune kohustus on täidetud;

6¹) kinnitus, et avaldaja on esitanud andmed ausalt oma parimate teadmiste kohaselt ja on teadlik, et tahtlik valeandmete esitamine kohtule võib kaasa tuua kriminaalvastutuse;

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

7) kohtu, kes võib kohtualluvuse järgi maksekäsu esemeks oleva nõude lahendada hagimenetluses, korteriomandist või kaasomandist tulenevas asjas aga hagita menetluses, andmed.

(2) Kui avaldaja soovib, et makseettepanekule vastuväite esitamise korral menetlus lõpetataks, peab ta seda avalduses märkima.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Kui maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitab esindaja, peab ta avalduses kinnitama oma esindusõiguse olemasolu ja viitama esindusõiguse alusele.

(4) Maksekäsu kiirmenetluse avaldus esitatakse kohtule elektrooniliselt sellisel, et kohtul oleks seda võimalik töödelda, ja varustatuna avaldaja digitaalalkirjaga või muul sellesarnasel turvalisel viisil, mis võimaldab tuvastada avalduse saatja ja saatmise aja. [Justiitsminister võib määrusega kehtestadamaksekäsu avaldusele ja selle esitamisele ning menetlemisele täiendavaid vorminõudeid ning tehnilisi nõudeid.](#)

§ 483. Avalduse lahendamine

(1) Kohus lahendab maksekäsu kiirmenetluse avalduse selle saamisest alates kümne tööpäeva jooksul.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(1¹) Maksekäsu kiirmenetlusele ei kohaldata käesolevas seadustikus menetluse peatamise kohta sätestatud.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(2) Kohus jätab maksekäsu kiirmenetluse avalduse määrusega rahuldamata, kui:

1) käesoleva seadustiku § 481 kohaselt ei ole maksekäsu kiirmenetlus lubatud;

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

2) avaldus ei vasta käesoleva seadustiku §-s 482 sätestatud nõuetele;

3) makseettepanekut ei ole õnnestunud võlgnikule mõistliku aja jooksul kätte toimetada ja seda ei saa avalikult kätte toimetada ning avaldaja on sõnaselgelt väljendanud soovi vastuväite esitamise korral menetlus lõpetada;

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

3¹) avaldaja ei teavita kohut talle käesoleva seadustiku § 315¹ lõike 2 alusel määratud tähtaja jooksul kättetoimetamise tulemustest;

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

4) ilmnevad käesolevas seadustikus sätestatud menetluse peatumise alused.

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(4) Kui avalduses esineva puuduse saab ilmselt kõrvaldada, annab kohus avaldajale tähtaja puuduse kõrvaldamiseks.

(5) Maksekäsu avalduse rahuldamata jätmise määruse peale ei saa edasi kaevata. Avalduse rahuldamata jätmine ei piira avaldaja õigust esitada nõue hagimenetluses või maksekäsu kiirmenetluses.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui kiirmenetluses taotletud makseettepaneku kättetoimetamisega võlgnikule oleks järgitud tähtaega või katkestatud või peatatud aegumine, loetakse avalduse rahuldamata jätmisel tähtaeg järgituks või aegumine katkenuks või peatunuks maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisest alates, kui asja lahendamist jätkatakse hagimenetluses või kui avaldaja esitab samas nõudes hagi 30 päeva jooksul maksekäsu kiirmenetluse avalduse rahuldamata jätmise määruse kättetoimetamisest alates ja hagi toimetatakse kostjale kätte.

§ 484. Makseettepanek kiirmenetluses

(1) Kui kohus maksekäsu kiirmenetluse avalduse rahuldab, teeb ta määrusega makseettepaneku.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2) Makseettepanekus peavad sisalduma vähemalt järgmised andmed:

1) käesoleva seadustiku § 482 lõikes 1 nimetatud avalduse andmed;

2) selgitus, et kohus ei ole põhjalikult kontrollinud, kas avaldaja võib nõude esitada;

3) ettepanek tasuda väidetav võlg koos viivise ja makseettepanekus nimetatud menetluskuludega makseettepaneku kättetoimetamisest alates 15 päeva jooksul, makseettepaneku välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul, kui võlgnik loeb esitatud nõuet põhjendatuks, või sama tähtaja jooksul kohtule teatada, kas ja millises ulatuses esitab võlgnik nõudele vastuväiteid;

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

4) selgitus, et kohus võib makseettepaneku alusel koostada täitedokumendina maksekäsu, kui võlgnik ettenähtud tähtaja jooksul makseettepanekule vastuväidet ei esita;

5) selgitus, et maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisega peatub nõude aegumistähtaeg samamoodi hagi esitamisega;

6) vastuväite esitamise juhuks teave, millisesse kohtusse asi menetleda antakse, koos märkega, et see kohus võib kontrollida, kas hagi talle allub.

(3) Makseettepaneku ja vastuväite blanketi toimetab kohus kätte võlgnikule ja teatab makseettepaneku edastamisest ka avaldajale. Vastuväite blanketi tüüpvormi [kehtestab justiitsminister määrusega](#).

Makseettepanekut ei või avalikult kätte toimetada füüsilisest isikust võlgnikule.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 484¹. Makseettepaneku tegemine osade nõuete või nõude osa suhtes

(1) Kui maksekäsu tegemise eeldused on täidetud vaid osade nõuete või nõude osa suhtes, teatab kohus sellest avaldajale ja määrab talle tähtaja seisukoha avaldamiseks, kas teha makseettepanek märgitud ulatuses. Seejuures viitab kohus vastamise või vastamata jätmise tagajärgedele.

(2) Kui avaldaja nõustub kohtu ettepanekuga, tehakse makseettepanek nõude või selle osa suhtes, millega avaldaja nõustub. Muu osa suhtes jätab kohus maksekäsu avalduse rahuldamata.

(3) Kui avaldaja ei nõustu makseettepaneku tegemisega osade nõuete või nõude osa suhtes või ei vasta avaldusele kohtu määratud tähtaja jooksul, jätab kohus maksekäsu avalduse tervikuna rahuldamata.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 485. Vastuväite esitamine

(1) Võlgnik võib nõude või selle osa vastu esitada maksettepaneku teinud kohtule vastuväite maksettepaneku kättetoimetamisest alates 15 päeva jooksul, maksettepaneku välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2) Vastuväite võib esitada maksettepanekule lisatud blanketil või muus vormis. Vastuväite põhjendamine ei ole vajalik.

(3) Kohus teatab avaldajale vastuväitest ja selle esitamise ajast.

(4) Kui avaldaja on sõnaselgelt väljendanud soovi vastuväite esitamise korral menetlus lõpetada, menetlus lõpetatakse.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 486. Kiirmenetluse muutumine hagimenetluseks

(1) Maksettepaneku koostanud kohus jätkab asja menetlemist hagimenetluses või annab asja hagimenetluses menetlemiseks üle maksekäsu kiirmenetluse avalduses nimetatud kohtule või poolte ühises taotluses nimetatud kohtule, kui:

1) võlgnik esitab õigel ajal maksettepanekule vastuväite ning avaldaja ei ole sõnaselgelt väljendanud soovi vastuväite esitamise korral menetlus lõpetada;

2) maksettepanekut ei ole õnnestunud võlgnikule mõistliku aja jooksul kätte toimetada ja seda ei saa avalikult kätte toimetada ning avaldaja ei ole sõnaselgelt väljendanud soovi vastuväite esitamise korral menetlus lõpetada;

3) avaldaja ja võlgnik on enne maksekäsu tegemist esitanud kohtule kirjaliku kompromissilepingu.

(2) Hagi loetakse hagimenetluse tähenduses esitatuks alates maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamisest.

(3) Korteriomandi ja kaasomandi asjas jätkatakse hagita menetlust, kui avaldaja ei ole taotlenud hagimenetluse läbiviimist või menetluse lõpetamist.

(4) Kohus menetleb kompromissilepingut käesoleva seadustiku §-des 430 ja 431 sätestatu kohaselt. Kui kohus kompromissi ei kinnita, jätkab ta asja menetlemist hagimenetluses käesoleva seadustiku §-s 487 sätestatu kohaselt.

(5) Maksettepaneku koostanud kohus annab asja menetlemist jätkavale kohtunikule üle ka teabe selle kohta, mis aadressi või sidevahendi andmete kaudu toimetati võlgnikule maksettepanek kätte, või käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud juhul, mida on kohus või kohtutäitur teinud maksettepaneku kättetoimetamiseks. Asja hagimenetlusse ja hagita menetlusse üleandmise kohta tehakse märge maksekäsu infosüsteemi.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 487. Hagimenetluse alustamine

(1) Asja hagimenetluse korras menetlev kohus kohustab avaldajat esitama oma nõude ja põhjendama seda hagiavaldusele ettenähtud vormis 14 päeva jooksul, kui maksekäsu kiirmenetluse avaldus ei vasta hagiavalduse nõuetele. Korteriomandi ja kaasomandi asjas nõutakse nõude põhjendust ka asja edasi menetlemisel hagita menetluses.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1¹) Kui võlgnik on maksettepanekule esitatud vastuväites tunnistanud avaldaja nõuet osaliselt, teeb asja hagimenetluse korras menetlev kohus määrusena maksekäsu selle summa sissenõudmise kohta, mida võlgnik tunnustab, ning jätkab ülejäänud osas asja menetlemist hagimenetluses või hagita menetluses käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatu kohaselt.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Pärast nõude põhjendamist jätkatakse menetlust nagu pärast hagi esitamist. Kostjale antakse nõude põhjenduse kättetoimetamisel ka tähtaeg hagile vastamiseks.

(3) Kui avaldaja ei esita nõude põhjendust õigel ajal, keeldub kohus määrusega hagi menetlusse võtmast.

§ 488. Vastuväite tagasivõtmine

Võlgnik võib kohtule esitatava avalduse alusel võtta maksettepaneku kohta esitatud vastuväite tagasi kuni hagile vastamiseni või hagimenetluses muu esimese menetlustoimingu tegemiseni. Vastuväite tagasivõtmise korral maksekäsu kiirmenetlus jätkub.

§ 488¹. Menetluse lõpetamine võla tasumise korral

[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(1) Kui avaldaja kinnitab kohtule esitatud kirjalikus avalduses, et võlgnik on võla tasunud, lõpetab kohus määrusega maksekäsu kiirmenetluse. Avaldaja võib avalduse kohtule esitada kuni maksekäsu tegemiseni.
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(1¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse peale ei saa esitada määruskaebust.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 489. Maksekäsu tegemine

(1) Kui võlgnik ei ole maksettepanekus nimetatud summat tasunud ega maksettepanekule õigeaegselt vastuväidet esitanud, teeb kohus määrusena maksekäsu summa sissenõudmise kohta. Kui asi on antud üle teisele kohtule, teeb maksekäsu see kohus.

(2) [Kehtetu -RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(2¹) Kui avaldaja ja võlgnik on kohtule esitanud kirjaliku avalduse võla tasumiseks osade kaupa ning lisanud avaldusele maksegraafiku maksettepanekus märgitud võla tasumiseks, võib kohus kinnitada maksekäsu tegemisega koos maksegraafiku. Maksegraafik peab sisaldama võla tasumise tähtpäevi, osamaksete suurusi ja osamaksete tasumise korda, kuid ei tohi sisaldada muid tingimusi võla tasumiseks. Osamaksete suurus märgitakse rahasummana. Koos maksekäsu tegemisega kinnitatud maksegraafik kehtib täitedokumendina. Maksegraafikule ja selle kinnitamisele kohtu poolt ei kohaldata käesolevas seadustikus kompromissi kohta sätestatud.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2²) Kui võlgnik on vastuväites tunnustanud maksettepanekut, kuid oma majandusliku olukorra tõttu ei suuda võlgnevust tasuda ja pooled ei jõua maksegraafiku sõlmimises kokkuleppele, annab maksettepaneku koostanud kohus asja üle maksekäsu kiirmenetluse avalduses nimetatud kohtule asja menetluse jätkamiseks hagimenetluses.
[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(3) Kohus võib maksekäsu teha lihtsustatud vormis, täitepealdisena maksettepanekule.

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(5) Maksekäsus tuleb võlgnikule selgitada, et ta võib määruse kättetoimetamisest alates 15 päeva jooksul, maksekäsu välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul esitada maksekäsu peale määruskaebuse. Võlgnikule selgitatakse, et määruskaebuse esitamine on võimalik üksnes käesoleva seadustiku § 489¹ lõikes 2 nimetatud juhtudel.
[RT I 2009, 68, 463- jõust. 10.01.2010]

(6) Maksekäsk toimetatakse võlgnikule kätte ja sellest teavitatakse ka avaldajat.
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(7) Maksekäsk kuulub viivitamata täitmisele sõltumata maksekäsu kättetoimetamisest võlgnikule.
[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(8) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 489¹. Määruskaebuse esitamine maksekäsu peale

(1) Maksekäsu peale võib võlgnik esitada 15 päeva jooksul, maksekäsu välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest määruskaebuse. Kui maksekäsk toimetatakse kätte avalikult, võib määruskaebuse esitada 30 päeva jooksul alates päevast, kui võlgnik sai maksekäsust või selle täitmiseks algatatud täitemenetlusest teada.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Võlgniku määruskaebus võib tugineda ühele järgmistest asjaoludest:
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

1) maksettepanek toimetati võlgnikule kätte muul viisil kui isiklikult allkirja vastu üleandmisega või elektrooniliselt ja võlgniku süüta ei toimetatud seda kätte õigel ajal ning seetõttu ei olnud võlgnikul võimalik esitada õigeks ajaks vastuväidet;
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

2) võlgnik ei saanud vastuväidet maksettepanekule esitada temast sõltumatu mõjuva põhjuse tõttu;
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

3) maksekäsu kiirmenetluse eeldused ei olnud täidetud või rikuti muul olulisel viisil maksekäsu kiirmenetluse tingimusi või nõue, mille sissenõudmiseks maksekäsu kiirmenetlus läbi viidi, on selgelt põhjendamatu. [RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2¹) Maksekäsu peale võib võlgniku seaduslik esindaja või võlgniku üldõigusjärglane esitada kahe kuu jooksul maksekäsu teadasaamisest arvates määruskaebuse, kui on ilmenud peatumise alus, mis kohtulahendi tegemise ajal oli olemas, kuid ei olnud ega võinud olla kohtule teada. Määruskaebuse esitaja peab tuginema ühele käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud asjaoludest. [RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(3) Maksekäsu peale määruskaebuse esitamise puhul võib kohus peatada täitemenetluse või teha muid toiminguid käesoleva seadustiku §-s 472 sätestatud korras. [RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(4) Kui kohus määruskaebuse rahuldab, tühistab ta määrusega maksekäsu. Maksekäsu tühistamise korral lõpetab kohus maksekäsu kiirmenetluse või alustab hagimenetlust. Maksekäsu tühistamine ei piira avaldaja õigust esitada nõuet hagimenetluses. [RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

(5) Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata. [RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

§ 489². Kohtunikuabi pädevus maksekäsu kiirmenetluses ja määruste tegemine automatiseeritult

(1) Makseettepaneku, maksekäsu ja maksekäsu kiirmenetlusega seotud muu määruse, muu hulgas käesoleva seadustiku §-s 179 nimetatud määruse, võib teha ka kohtunikuabi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse võib teha ka automatiseeritult kohtu infosüsteemi vahendusel, kui on tagatud määruse tegemise eelduste automaatne kontrollimine. Sel juhul ei pea määrus olema allkirjastatud. [RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 490. [Kehtetu -RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

§ 490¹. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1896/2006 rakendamine

(1) Käesolevas seaduses maksekäsu kiirmenetluse kohta sätestatud kohaldatakse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsmenetlus (ELT L 399, 30.12.2006, lk 1–32), alusel läbiviidava maksekäsu kiirmenetluse läbiviimisel ulatuses, milles see ei ole reguleeritud nimetatud määruses.

(2) Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamiseks on pädev maksekäsu teinud maakohus käesolevas jaos maksekäsu tegemiseks ettenähtud korras, kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määrusest ei tulene teisiti. Täidetavaks tunnistatud Euroopa maksekäsku saab vaidlustada käesoleva seadustiku §-s 489¹ sätestatud korras määruskaebuse esitamisega. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 21 lõike 2 punkti b kohaselt võetakse Euroopa maksekäsk Eestis täitmisele üksnes juhul, kui see on koostatud eesti või inglise keeles või kui maksekäsule on lisatud eesti- või ingliskeelne tõlge.

(4) Euroopa maksekäsk kuulub Eestis täitemenetluses täitmisele ja võlgniku õiguskaitsevahenditele kohaldatakse Eestis täitemenetluse kohta sätestatud niivõrd, kui võrd käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruses ei ole ette nähtud teisiti. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2. jagu **Maksekäsu kiirmenetlus lapse elatisnõudes**

§ 491. Kiirmenetlus lapse elatisnõudes

(1) Kohus lahendab maksekäsu kiirmenetluses ka alaealisest lapsest lahus elavalt vanemalt lapsele elatise nõudmise avalduse. Maksekäsu kiirmenetluses ei või nõuda elatise maksmist tagasiulatuvalt. See ei välista elatise tagasiulatuvat nõudmist seaduses sätestatud ulatuses hagimenetluses. [RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(1¹) Maksekäsu kiirmenetlust käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel ei toimu, kui võlgnik ei ole kantud lapse vanemana lapse sünniakti. [RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(2) Maksekäsu kiirmenetlust käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel ei toimu, kui nõutav elatis ületab 200 eurot kuus.

[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Lapse elatisnõudes toimuva maksekäsu kiirmenetlusele kohaldatakse maksekäsu kiirmenetluse kohta üldiselt sätestatud, kui käesolevas jaos sätestatust ei tulene teisiti.

§ 492. Maksekäsu kiirmenetluse avaldus

Lapse elatisnõudes toimuva maksekäsu kiirmenetluse avalduses peavad sisalduma vähemalt järgmised andmed:

- 1) poolte ja nende esindajate andmed;
- 2) kohtu andmed, kuhu avaldus esitatakse;
- 3) lapse sünniaeg;
- 4) aeg, millest alates elatist nõutakse;
- 5) [kehtetu -RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]
- 6) nõutava elatise suurus;
- 7) lapse sünniakti või sünnitunnistuse andmed ja kinnitus, et võlgnik on lapse vanemana lapse sünniakti kantud;

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

- 8) kinnitus, et võlgnik ei osale lapse ülalpidamises;

[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

- 9) kinnitus, et maksekäsu kiirmenetluseks ei ole seaduslikku takistust.

§ 493. Makseettepanek lapse elatisnõude kiirmenetluses

Lapse elatisnõude kiirmenetluses tehtavas makseettepanekus peavad sisalduma vähemalt järgmised andmed:

- 1) käesoleva seadustiku §-s 492 nimetatud avalduse andmed;
- 2) selgitus, et kohus ei ole kontrollinud, kas avaldaja võib nõude esitada;
- 3) aeg, millest alates ja millises suuruses võib elatist välja mõista;
- 4) selgitus, et kui võlgnik ei esita makseettepanekule põhistatud vastuväidet makseettepaneku kättetoimetamisest alates 15 päeva jooksul, makseettepaneku välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul, võib kohus teha täitedokumendina maksekäsu;

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

- 5) vastuväited, mida võlgnik võib vastavalt seadusele makseettepanekule esitada;
- 6) selgitus selle kohta, et võlgnik võib esitada elatise maksmise võimatusele või piiratud võimalusele tugineva vastuväite üksnes juhul, kui vastuväitele on ettenähtud vormis lisatud kinnitus võlgniku vara, sissetuleku ja majandusliku seisundi kohta ning sellele on lisatud vastavad tõendid.

§ 494. Vastuväite esitamine

(1) Võlgnik võib makseettepaneku teinud kohtule esitada elatisnõude või selle osa vastu põhistatud vastuväite makseettepaneku kättetoimetamisest alates 15 päeva jooksul, makseettepaneku välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul.

[RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(2) Võlgnik võib esitada elatisnõudele üksnes vastuväite selle kohta, et:

- 1) ta ei ole lapse vanem;
- 2) ta elab lapsega koos ja osaleb lapse ülalpidamises;
- 3) ta on täitnud oma ülalpidamiskohustust;
- 4) maksekäsu kiirmenetlus ei ole seaduse järgi lubatud;
- 5) aeg, millest alates elatise maksmist nõutakse, on määratud ebaõigesti;
- 6) elatise suurus on määratud ebaõigesti.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(4) [Kehtetu -RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(5) Võlgnikul on õigus esitada elatise maksmise võimatusele või piiratud võimalusele tuginev vastuväide üksnes juhul, kui ta ühtlasi esitab justiitsministri määrusega kehtestatud vormis andmed oma sissetuleku, vara ja majandusliku seisundi kohta ning lisab sellele vastavad tõendid.

(6) Kohus teatab avaldajale vastuväitest ja selle esitamise ajast. Kui vastuväide välistab täielikult või osaliselt elatisnõude rahuldamise maksekäsu kiirmenetluses, jätkub nõude lahendamine hagimenetluses, kui avaldaja ei ole soovinud sel juhul menetluse lõpetamist.

§ 495. Võlgniku vastuväited hagimenetluses

Kui elatisnõue lahendatakse hagimenetluses, loetakse võlgniku vastuväited elatisnõudele kostja hagi vastuseks. Kohus annab kostjale vajaduse korral täiendava tähtaja hagile vastamiseks, muu hulgas, kui hageja oma nõuet muudab või täiendavalt põhjendab.

§ 496. Maksekäsk

(1) Kui võlgnik ettenähtud tähtaja jooksul elatisnõude kohta vastuväidet ei esita või kui ta esitab vastuväite, mida maksekäsu kiirmenetluses ei saa esitada, või kui vastuväide on põhistamata, teeb kohus määrusena maksekäsu, milles kohustab võlgnikku elatist määratud suuruses tasuma.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

(3) Määruses tuleb märkida ka avaldaja õigus nõuda edaspidi elatise muutmist hagiaga.
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]

(4) Elatisnõudega maksekäsu peale võib võlgnik esitada 15 päeva jooksul, maksekäsu välismaal kättetoimetamise korral 30 päeva jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest määruskaebuse. Elatisnõudega maksekäsu peale määruskaebuse esitamisele ja selle lahendamisele kohaldatakse maksekäsu kohta üldiselt sätestatud.

[RT I 2009, 68, 463- jõust. 10.01.2010]

(5) [Kehtetu -RT I 2008, 28, 180- jõust. 15.07.2008]

§ 497. Elatise muutmine

Kui elatisnõude aluseks olevad asjaolud muutuvad, võib kumbki pool nõuda elatise suuruse muutmist hagimenetluses.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

50. peatükk ÜLESKUTSEMENETLUS

§ 498. Üleskutsemenetlus

Kohus võib seaduses ettenähtud juhul teha üleskutsemenetluses nõuete või muude õiguste esitamiseks avaliku üleskutse, mille tagajärjeks on nõudest või õigusest teatamata jätmise korral õiguse lõppemine või muu õiguslikult negatiivne tagajärg.

§ 499. Üleskutsemenetluse algatamine

(1) Kohus algatab üleskutsemenetluse üksnes põhistatud avalduse alusel. Kohus algatab üleskutsemenetluse üleskutsemäärusega, kui avalduse esitamine on lubatav.

(2) Üleskutsemääruses märgitakse vähemalt:

- 1) kohtu nimetus;
- 2) avaldaja andmed;
- 3) üleskutse puudutatud isikutele teatada kohtule nõuetest või muudest õigustest kohtu määratud ajaks;
- 4) nõudest või õigusest teatamata jätmise tagajärjed.

(3) Kohus võib ühendada mitu samaliigilist üleskutsemenetlust.

(4) Menetluse algatamisest keeldumise määruse peale võib avaldaja esitada määruskaebuse. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(5) Üleskutsemenetluse läbiviimiseks on pädev ka kohtunikuabi.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 500. Üleskutse avaldamine ja üleskutse tähtaeg

(1) Üleskutse avaldatakse üleskutsemääruses nimetatud andmetega väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kohus võib määrata, et üleskutse avaldatakse korduvalt või lisaks muus väljaandes või ringhäälingus.

(2) Üleskutsetähtaeg on vähemalt kuus nädalat enne nõuetest või muudest õigustest teatamise tähtpäeva, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

§ 501. Välistusmääruse tegemine

(1) Kui kohtu määratud ajaks ei ole kolmandad isikud oma nõuetest või muudest õigustest kohtule teatanud, teeb kohus avaldaja taotlusel välistusmääruse, millega välistatakse kolmandate isikute nõuded ja õigused.

(2) Enne välistusmääruse tegemist võib kohus korraldada asjaolude selgitamiseks istungi, muu hulgas võtta avaldaja väidete tõendamiseks talt vande all seletuse.

(3) Kui välistusmääruse tegemiseks esitatud avaldus jäetakse rahuldamata, võib avaldaja esitada määruse peale määruskaebuse.

(4) Kohus avaldab välistusmääruse resolutsiooni väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kohus võib ette näha, et määruse resolutsioon avaldatakse korduvalt või muus väljaandes või ringhäälingus.

§ 502. Menetlus vastuväite esitamise korral

Kui kohtule esitatakse üleskutsetähtaja jooksul teade, millega vaidlustatakse avaldaja poolt avalduse põhjendusena esitatud õigus või teatatakse välistusmääruse tegemist takistavast nõudest või muust õigusest, peatab kohus üleskutsemenetluse kuni teatatu kohta lõpliku lahendi tegemiseni või teeb välistusmääruse, kuid reserveerib selles teatatud õiguse.

§ 503. Määruskaebuse esitamine

(1) Välistusmääruse peale võib huvitatud isik esitada määruskaebuse kolme kuu jooksul alates välistusmääruse avaldamisest väljaandes Ametlikud Teadaanded.

(2) Määruskaebus võib tugineda üksnes sellele, et:

1) välistusmäärus tehti juhul, kui seaduse kohaselt ei olnud üleskutsemenetlus lubatud;

2) üleskutset ei avaldatud või seda ei avaldatud seaduses ettenähtud viisil;

3) ei ole järgitud üleskutse avaldamise tähtaega;

4) välistusmääruse teinud kohtunik või kohtunikuabi oleks pidanud ennast asjas taandama;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

5) välistusmäärust tehes ei ole arvestatud esitatud nõude või muu õigusega.

§ 504. Hüpoteegipidaja õiguse välistamine

(1) Hüpoteegiga koormatud kinnisasja või laeva omanik või registerpandiga koormatud pandieseme omaja võib esitada avalduse teadmata hüpoteegipidaja õiguste välistamiseks asjaõigusseaduse § 331 või laeva asjaõigusseaduse § 59 järgi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avaldaja peab enne menetluse algatamist põhistama, et püüdlustest hoolimata ei ole tal õnnestunud välja selgitada, kes on hüpoteegi- või registerpandi pidaja või nende õigusjärglane või kas hüpoteegi- või registerpandi pidaja õigusi on kohtulahendiga juba tunnustatud.

(3) Avaldaja peab hüpoteegiga või registerpandiga tagatud nõude rahuldamiseks enne menetluse algatamist hoiustama kohtu selleks ettenähtud kontrol hüpoteegisumma.

(4) Üleskutses tuleb hüpoteegi- või registerpandi pidajat hoiatada, et pärast hüpoteegi- või registerpandisumma hoiustamist ei rahuldata tema nõuet kinnisasjast, laevast või registerpandiga tagatud esemest, vaid hoiustatud summast, ja tema õigus sellele lõpeb, kui ta ei ole endast välistusmääruse tegemisest alates viie aasta jooksul hoiustamiskohta teatanud.

[RT I 2009, 30, 178- jõust. 01.10.2009]

§ 505. Märkega õigustatud isikute välistamine

(1) Paragrahvis 504 sätestatud kohaldatakse ka üleskutsemenetlusele, mille eesmärk on eelmärkega, keelumärkega, ostueesõigusega või reaalkoormatisega õigustatud isikute kinnistusraamatusse või laevakinnistusraamatusse kantud õiguste välistamine.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse võib esitada ka isik, kes võib samal või tagapoolsel järjekohal oleva õiguse alusel nõuda täitedokumendi alusel oma nõude rahuldamist kinnisasja või laeva arvel. Üleskutse avaldamisest teatab kohus ka kinnisasja või laeva omanikule.

§ 506. Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avaldus

(1) Väärtpaberi kadumise, hävimise või kahjustumise korral võib esitajaväärtpaberi või blankoüleandepäldisega üleantava väärtpaberi senine omaja või muu väärtpaberi puhul väärtpaberist tulenevat õigust teostada sooviv isik esitada avalduse väärtpaberi üleskutsemenetluses kehtetuks tunnistamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduses võib väärtpaberi kaotanud isik nõuda väärtpaberi väljaandjalt ka uue samasisulise väärtpaberi väljastamist temale.

(3) Avalduses märgitakse kaotatud dokumendi eritunnused ja dokumendi väljaandnud isiku nimi ning dokumendi kaotamise asjaolud.

(4) Avaldaja peab põhistama, et tema oli väärtpaberi omanik enne selle kadumist või hävimist. Ta peab põhistama ka väärtpaberi hävimist või kahjustumist.

(5) Kahjustumise korral tuleb esitada kahjustunud dokument. Võimaluse korral tuleb ka muul juhul lisada avaldusele dokumendi ärakiri.

(6) Avalduse saanud kohus teeb avaldaja taotlusel määruse, millega keelab dokumendi väljaandjal ja dokumendis nimetatud maksjatel teha väärtpaberi alusel väljamakseid. Kohus tühistab määruse, kui menetlus on lõppenud.

§ 507. Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise menetluse erisused

(1) Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise kavatsuse kohta esitatud üleskutses avaldab kohus muu hulgas väärtpaberi nimetuse ja eritunnused ning väärtpaberi väljastaja nime ja teeb väärtpaberi valdajale ettepaneku teatada valdusest ja oma õigustest kohtule. Avaldatakse ka hoiatus, et õigustest teatamata jätmise korral tunnistatakse väärtpaber kehtetuks ning et võimalik on ka keelata väärtpaberi alusel maksete tegemine.

(2) Isik, kelle käes on väärtpaber, peab sellest viivitamata kohtule teatama ning kohtule väärtpaberi esitama.

(3) Kui kaotatud väärtpaber esitatakse kohtule nelja kuu jooksul viimasest üleskutse avaldamisest alates, jätab kohus väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avalduse rahuldamata ning tühistab väärtpaberi alusel maksete tegemise keelu. Määruses selgitab kohus avaldajale tema võimalikke õigusi dokumendi valdaja vastu. Eelnevalt annab kohus avaldajale võimaluse esitatud väärtpaberiga tutvuda.

(4) Kui kohtule väärtpaberi kadumise teate viimasest avaldamisest alates nelja kuu jooksul väärtpaberist ei teatata või kui kohus tuvastab, et väärtpaber on hävinud või rikenud sel määral, et seda ei saa enam kasutada, tunnistab kohus väärtpaberi välistusmäärusega kehtetuks.

§ 508. Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise tagajärjed

(1) Väärtpaberi välistusmäärusega kehtetuks tunnistamise korral on avaldajal õigus kasutada väärtpaberi järgi kohustatud isiku suhtes väärtpaberist tulenevaid õigusi. Kui avalduses on taotletud uue väärtpaberi väljastamist, kohustab kohus väljaandjat väljastama uue samasisulise väärtpaberi.

(2) Väärtpaberi kehtetuks tunnistamise määruse tühistamise korral jäävad määruse alusel kohustatud isiku tehtud maksed või muud täidetud kohustused kehtima ka kolmandate isikute, muu hulgas makse saaja ja avaldaja suhtes, välja arvatud juhul, kui kohustatud isik teadis kohustuse täitmise ajal määruse tühistamisest.

51. peatükk ISIKU SURNUKS TUNNISTAMINE JA SURMAAJA TUVASTAMINE

§ 509. Surnuks tunnistamise avaldus

(1) Kohus algatab isiku surnuks tunnistamise menetluse üksnes avalduse alusel. Avalduse võib esitada isik või asutus, kellel on isiku surnuks tunnistamiseks õiguslik huvi, eelkõige:

- 1) teadmata kadunud isiku seaduslik esindaja või valla- või linnavalitsus;
- 2) teadmata kadunud isiku abikaasa või üleneja või alaneja sugulane;
- 3) Siseministeerium või siseministri volitatud Siseministeeriumi valitsemisala asutus.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Isiku surnuks tunnistamise avalduses märgitakse, miks avaldaja on huvitatud isiku surnuks tunnistamisest, ja samuti asjaolud, mis põhistavad isiku surnuks tunnistamist.

(3) Isiku surnuks tunnistamise avalduse esitamiseks õigustatud isik võib avalduse alusel astuda menetlusse lisaks avaldajale. Avalduse esitamisega omandab ta avaldaja õigusliku seisundi.

(4) Siseministeerium või siseministri volitatud Siseministeeriumi valitsemisala asutus on kohustatud esitama avalduse isiku surnuks tunnistamiseks, kui eeldused teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamiseks on ilmselt täidetud ja muu käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isik ei ole surnuks tunnistamise avaldust esitanud.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 510. Toimingud eelmenetluses

(1) Pärast isiku surnuks tunnistamise avalduse menetlusse võtmist avaldab kohus väljaandes Ametlikud Teadaanded teate, milles kutsub teadmata kadunud isikut kohtu määratud tähtaja jooksul üles esitama kohtule andmed oma elusoleku kohta. Teates avaldatakse hoiatus võimalikust surnukstunnistamisest ja kutsutakse kõiki isikuid üles esitama kohtule andmeid isiku kohta, kelle surnuks tunnistamist taotletakse.

(2) Kohus võib teate avaldada ka korduvalt või peale väljaande Ametlikud Teadaanded ka muus väljaandes ja ringhäälingus.

(3) Kohus ei või määrata andmete esitamiseks lühemat tähtaega kui kuus nädalat, alates viimase teate väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmumisest.

(4) Kui menetlust ei algatatud siseministri avalduse alusel, teatab kohus siseministrile menetluse algatamisest ning küsib temalt riigile teadaolevaid andmeid teadmata kadunud isiku kohta ning seisukohta isiku surnuks tunnistamise võimalikkuse kohta. Kohus võib koguda teadmata kadunud isiku kohta andmeid ka omal algatusel, sõltumata sellest, kes esitas surnuks tunnistamise avalduse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 511. Surnuks tunnistamise määrus

(1) Isiku surnuks tunnistamise määruks määratakse isiku eeldatav surma aeg.

(2) Surnuks tunnistamise määrus avaldatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kohus võib määrata määruks avaldamise korduvalt ja muus väljaandes või ringhäälingus.

(3) Kohus toimetab avalduse rahuldamata jätmise määruks kätte avaldajale ning saadab siseministrile, kui viimane ei ole avaldaja, ning saadab isiku surnuks tunnistamise määruks avaldajale ja siseministrile. Surnuks tunnistamise määruks saadab kohus määruks jõustumisest alates kümne päeva jooksul perekonnaseisuasutusele isiku surmaandmete kandmiseks rahvastikuregistrisse.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(4) Isiku surnuks tunnistamise määruks jõustub ja kuulub täitmisele, kui selle peale määruskaebuse esitamise tähtaeg on möödunud. Määruskaebuse esitamise korral jõustub määruks ja kuulub täitmisele siis, kui määruskaebus on määruksuga jäetud rahuldamata või läbi vaatamata ja see määruks on jõustunud.

(5) Surnuks tunnistamise määruks tühistamise või muutmise määruks avaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 ettenähtud viisil ja edastatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud isikutele ja asutustele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 512. Määruskaebuse esitamine

(1) Surnuks tunnistamise määruks peale võib esitada määruskaebuse väljaandes Ametlikud Teadaanded määruks avaldamisest alates 30 päeva jooksul. Surnuks tunnistamise avalduse rahuldamata jätmise määruks peale võib esitada määruskaebuse määruks kättetoimetamisest alates 30 päeva jooksul.

(2) Isiku surnuks tunnistamise määruks peale võib määruskaebuse esitada avaldaja või isik, kellel on õiguslik huvi surnuks tunnistamise tühistamise või surmaaja muutmise vastu. Surnuks tunnistamise avalduse rahuldamata jätmise määruks peale võib esitada määruskaebuse üksnes avaldaja.

§ 513. Isiku ilmumise või viibimiskoha teadasaamise tagajärjed

(1) Surnuks tunnistamise tühistamise avalduse võib esitada väljailmunud isik või Siseministeerium või siseministri volitatud Siseministeeriumi valitsemisala asutus isiku surnuks tunnistatud kohtule.

[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Avalduses märgitakse isiku väljailmumist kinnitavad asjaolud, samuti andmed elusoleku või viibimiskoha kohta. Võimaluse korral kuulab kohus enne surnuks tunnistamise tühistamist ära isiku, kelle avalduse alusel isik surnuks tunnistati.

(3) Kohus saadab isiku surnuks tunnistamise tühistamise määruks ärakirja perekonnaseisuasutusele määruks jõustumisest alates kümne päeva jooksul. Isiku surnuks tunnistamise määruks tühistamise määruks on isiku perekonnaseisuandmetes muudatuse tegemise alus.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(4) Isiku surnuks tunnistamise määruks tühistamise määruks ei saa edasi kaevata. Surnuks tunnistamise määruks tühistamise avalduse rahuldamata jätmise määruks peale võib avaldaja esitada määruskaebuse.

§ 514. Surnuks tunnistatud isiku surmaaaja muutmine

(1) Kui surnuks tunnistatud isik ei surnud ajal, mis tuvastati surnuks tunnistamise määrusega, võib iga isik, kellel on õiguslik huvi muu surmaaaja tuvastamise vastu, nõuda surnuks tunnistamise määruse muutmist, kui asjaolu, millel määruse ebaõigsus põhineb, sai talle temast olenematul põhjusel teatavaks pärast seda, kui ta ei saanud seda enam esitada surnuks tunnistamise menetluses.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse võib esitada 30 päeva jooksul alates ajast, millal avaldaja sai asjaolust teada, kuid mitte enne surnuks tunnistamise määruse jõustumist ja mitte hiljem, kui viie aasta möödumisel surnuks tunnistamise määruse jõustumisest.

(3) Surnuks tunnistatud isiku surmaaaja muutmise menetlusele kohaldatakse muus osas vastavalt surnuks tunnistamise menetluse kohta sätestatud. Surmaaaja muutmise määрус edastatakse ka isikule, kelle avalduse alusel isik surnuks tunnistati.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 515. Surmaaaja tuvastamine

(1) Isiku surmaaaja tuvastamise menetlusele kohaldatakse surnuks tunnistamise kohta sätestatud, kui käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud ei tulene teisiti.

(2) Enne menetluse algatamist peab avaldaja esitama kohtule andmed, mis tõendavad isiku surma, samuti andmed, mis võimaldavad kohtul teha kindlaks isiku surmaaaja. Muid andmeid peab avaldaja põhistama.

(3) Menetluse algatamisel avaldab kohus üleskutse kõigile isikutele, kes teavad andmeid isiku surmaaaja kohta, teatada sellest kohtule määratud tähtaja jooksul. Kohus ei pea üleskutset avaldama, kui see ilmselt ei aita kaasa asjaolude selgitamisele.

52. peatükk **ÄRAOLIJA VARALE HOOLDUSE SEADMINE**

§ 516. Hoolduse seadmine

(1) Kohus määrab varale hooldaja, kui on vaja hoolitseda vara eest, mis kuulub:

1) teadmata kadunud isikule;
2) isikule, kelle viibimiskoht on teada, kuid kes ei saa tagasi pöörduda või muul põhjusel ei saa oma asjade eest hoolitseda.

(2) Kohus määrab äraolija varale hooldaja ka siis, kui isik on andnud käsundi või volikirja oma asjade ajamiseks, kuid on ilmnunud asjaolud, mis annavad põhjuse käsund või volitus tagasi võtta.

(3) Hoolduse seadmise määрусes märgitakse isik, kelle varale hooldus seatakse, samuti isik, kes määratakse hooldajaks.

(4) Hoolduse seadmise määрус annab hooldajaks määratud isikule seaduses sätestatud ulatuses hooldatava vara käsutamise õiguse.

(5) Hooldaja kulude hüvitamisel kohaldatakse piiratud teovõimega täisealise isiku eestkostja kulude hüvitamise kohta sätestatud.

§ 517. Ajutise hooldaja määramine

(1) Kohus võib hoolduse seadmise avalduse määrusega tagada või rakendada esialgset õiguskaitset omal algatusel ja määrata muu hulgas varale ajutise hooldaja, kui on alust eeldada, et hoolduse määramise tingimused on täidetud ja viivitusega kaasneks oht isiku huvidele, kelle huvides kohus hooldaja määramist menetleb.

(2) Ajutise hooldaja valikul ei pea arvestama avaldaja tahet ega seaduses hooldajale ettenähtud nõudeid.

(3) Ajutist hooldajat ei või määrata kauemaks kui kuueks kuuks.

(4) Kohus võib ajutise hooldaja määrusega ametist vabastada, kui vabastamise eeldused on ilmselt täidetud ja viivitusega kaasneks oht isiku huvidele, kelle huvides kohus ajutise hooldaja määras. Ajutise hooldaja määramise ja vabastamise määрус kehtib ja kuulub täitmisele alates selle avalikult teatavastegemisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 518. Hoolduse lõpetamine, hooldaja ja tema ülesannete muutmine

(1) Kohus lõpetab äraolija varale seatud hoolduse, kui äraolijal ei ole enam takistusi oma asjade ajamisel.

(2) Hooldus lõpeb sõltumata äraolija surmast kohtu poolt tühistamisega. Kohus tühistab hoolduse, kui äraolija surm saab talle teatavaks.

(3) Kui äraolija tunnistatakse surnuks või kui tema surmaaeg tuvastatakse kohtus, lõpeb hooldus surnuks tunnistamise või surmaaaja kindlakstegemise määruuse jõustumisel.

(4) Hoolduse lõpetamisele, hooldaja vabastamisele, uue hooldaja määramisele ja hooldaja ülesannete ringi muutmisele, samuti hooldaja määramise pikendamisele kohaldatakse hooldaja määramise kohta sätestatud.

§ 519. Määruskaebuse esitamine

(1) Kohtumääruse peale, millega hooldus seati või selle seadmisest keelduti või millega hooldus lõpetati või hooldajat muudeti, võib esitada määruskaebuse igaüks, kellel on õiguslik huvi määruse muutmise vastu, muu hulgas isiku, kelle varale hooldus seati, abikaasa, sugulased ja hõimlased.

(2) Määruskaebust ei saa esitada pärast viie kuu möödumist määruse teatavakstegemisest hooldajale.

53. peatükk **PIIRATUD TEOVÕIMEGA TÄISEALISELE** **ISIKULE EESTKOSTJA MÄÄRAMINE**

§ 520. Piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkoste seadmise menetluses esindaja määramine

(1) Kohus määrab eestkoste seadmise menetluseks piiratud teovõimega täisealisele isikule esindaja, kui see on isiku huvides vajalik.

(2) Kohus määrab isikule esindaja eelkõige, kui teda ei esinda tsiviilkohtumenetlusteovõimeline isik ja kui:

- 1) kohus ei pea isikut ennast menetluses ära kuulama;
- 2) eestkoste kavatakse seada isiku kõigi või enamuse tema asjade ajamiseks;
- 3) eestkostja pädevust laiendatakse;
- 4) menetluse eesmärgiks on eestkostja nõusoleku andmine isiku steriliseerimiseks.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Esindaja peab muu hulgas isikuga, kellele eestkoste seadmist menetletakse, isiklikult kohtuma ja ta ära kuulama kohtuniku juuresolekuta.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 521. Esialgse õiguskaitse rakendamine

(1) Kohus võib määrusega rakendada esialgset õiguskaitset ja määrata muu hulgas ajutise eestkostja, kui:

- 1) võib ilmselt eeldada, et eestkostja määramise tingimused on täidetud ja viivitusega kaasneks oht eestkostet vajava isiku huvidele ja
- 2) isikule on määratud menetluses esindaja ja
- 3) isik on isiklikult ära kuulatud.

(2) Isiku võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eesmärgil ära kuulata ka erinõude alusel tegutsev kohtunik. Isikut ei pea ära kuulama, kui see ilmselt kahjustaks oluliselt tema tervist või kui ta ilmselt ei suuda tahet avaldada.

(3) Kui viivitusega kaasneks oht eestkostet vajava isiku huvidele, võib kohus esialgset õiguskaitset rakendada juba enne isiku enda ärakuulamist ja talle esindaja määramist. Sel juhul tuleb nimetatud toimingud teha viivitamata tagantjärele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Ajutise eestkostja valikul ei pea arvestama avaldaja tahet ega seaduses eestkostjale ettenähtud nõudeid.

(5) Ajutist eestkostjat ei või määrata kauemaks kui kuueks kuuks. Pärast eksperdiarvamuse saamist täisealise isiku vaimse seisundi kohta võib tähtaega pikendada kuni ühe aastani.

(6) Kohus võib ajutise eestkostja määrusega ülesannetest vabastada, kui vabastamise eeldused on ilmselt täidetud ja viivitusega kaasneks oht eestkostetava huvidele.

(7) Määrus ajutise eestkostja määramise ja vabastamise kohta kehtib ja kuulub täitmisele alates selle avalikult teatavakstegemisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 522. Ekspertiisi määramine

(1) Kui kohtul on andmeid isiku vaimuhaiguse või nõrgamõistuslikkuse kohta või sellekohane kahtlus, määrab kohus ekspertiisi eestkostja määramise vajalikkuse kohta. Ekspert peab isiku enne arvamuse koostamist isiklikult läbi vaatama või teda küsitama.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1¹) Kohus määrab ekspertiisi tegemise ülesandeks ühele eksperdile, välja arvatud komisjoni- või kompleksekspertiisi korral. Ekspertdiks võib olla üksnes psühhiaater. Komisjoni- ja kompleksekspertiisi tegemisel võib eksperdina osaleda ka muu eriteadmistega isik.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1²) Kui kohus menetleb sama isiku suhtes tema kinnisesse asutusse paigutamist käesoleva seadustiku § 533 lõike 1 punkti 1 alusel ja eestkostja määramist käesoleva seadustiku § 520 lõike 1 alusel, võib kohus määrata ühise ekspertiisi eestkoste seadmise vajalikkuse ja kinnisesse asutusse paigutamise eelduste kohta.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(2) Isik, kelle suhtes ekspertiis on määratud, on kohustatud eksperdi juurde ilmuma. Kui isik, kelle suhtes määrati ekspertiis, ei ilmu eksperdi juurde, võib kohus pärast eksperdi arvamuse ärakuulamist kohaldada isiku eksperdi juurde toimetamiseks sundtoomist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib pärast eksperdi ärakuulamist määrata, et isik paigutatakse kuni üheks kuuks kinnisesse asutusse vaatlusele, kui see on ekspertiisi tegemiseks vajalik. Enne määramise tegemist või pärast seda tuleb ka isik ise ära kuulata. Kohus võib vajaduse korral pikendada määrusega isiku kinnisesse asutusse paigutamise aega kuni kolme kuuni ja rakendada isiku suhtes sundtoomist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui eksperdi arvates tuleb kõne alla eestkostja määramine, peab ta eksperdiarvamuses märkima ka eestkostja ülesannete ringi ja eeldatava aja, mille kestel isik eestkoste vajab.

(5) Ekspertiisi ei pea määrama, kui:

- 1) eestkostja määramise avalduse esitas eestkoste vajav isik ise ning avaldusele on lisatud tema tervislikku seisundit kajastavad dokumendid ja
- 2) isik loobub ekspertiisi tegemise õigusest ja
- 3) ekspertiisi tegemine on eestkostja ülesannete mahtu arvestades ebamõistlikult kulukas või töömahukas.

§ 523. Valla- või linnavalitsus menetluses

Kohtu korraldusel kogub ja esitab eestkoste vajava isiku elukohajärgne valla- või linnavalitsus kohtule eestkoste seadmiseks vajalikud andmed. Valla- või linnavalitsus annab menetluses oma arvamuse, muu hulgas selle suhtes, keda määrata eestkostjaks ja eestkostja ülesannete ringi muutmise või eestkostja muutmise kohta.

§ 524. Isiku ärakuulamine

(1) Kohus kuulab isiklikult ära isiku, kellele eestkoste seadmist menetletakse. Kohus kuulab isiku ära isiku tavalises keskkonnas, kui isik seda nõuab või kui see on kohtu arvates asja huvides vajalik ja isik sellele vastu ei vaidle. Isikule tuleb menetluse käiku selgitada.

(2) Kohus võib ärakuulamise kaasata psühhiaatri, psühholoogi või sotsiaaltöötaja. Isiku nõudel tuleb talle võimaldada tema usaldusisiku juuresolekut. Kohus võib ärakuulamise juurde lubada ka muid isikuid, kui eestkoste vajav isik sellele vastu ei vaidle.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib ärakuulamise anda erinõude alusel tegutsevale kohtule üksnes juhul, kui on ilmne, et kohus võib ärakuulamisega saadud teavet ka isikliku kogemusest hinnata.

(4) Kohus võib vajaduse korral kohaldada ärakuulamiseks eestkoste vajava isiku sundtoomist.

(5) Kohus ei pea eestkoste vajavat isikut isiklikult ära kuulama, kui:

- 1) sellest võivad tema tervislikku seisundit kajastavate dokumentide või pädeva arsti arvamuse kohaselt tuleneda isiku tervisele kahjulikud tagajärjed;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) kohus on vahetu mulje põhjal veendunud, et isik ei ole ilmselt võimeline oma tahet avaldama.

§ 525. Asja arutamine

(1) Kohus arutab isikuga, kellele eestkoste seadmist menetletakse, tema ärakuulamise tulemusi, eksperdiarvamuses või tema tervislikku seisundit kajastavates dokumentides esitatut, võimaliku eestkostja valikut ja eestkostja ülesannete ringi ulatuses, milles see on vajalik isiku õigusliku ärakuulamise tagamiseks või asjaolude selgitamiseks.

(2) Kohus küsib menetluses üldjuhul ka isiku, kellele eestkoste seadmist menetletakse, tema abikaasa, vanemate, kasuvanemate ja laste ning rehabilitatsioonimeeskonna liikmete arvamust, välja arvatud juhul, kui isik vaidleb sellele vastu ja kohus ei pea arvamuse küsimist vajalikuks. Eestkostet vajava isiku taotlusel võib arvamust küsida ka muult lähedaselt isikult, kui see ei venita oluliselt menetlust.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus kuulab enne eestkostja määramist ära ka isiku, kelle eestkostjaks määramist taotletakse või keda kohus kavatseb eestkostjaks nimetada, ja võimaliku avaldaja.

§ 526. Eestkostja määramine

(1) Kohus määrab piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkostja määrusega.

(2) Määruses märgitakse:

- 1) isik, kellele eestkostja määratakse;
- 2) eestkostjaks määratud isik või asutus;
- 3) eestkostja ülesanded;
- 4) kas ja milliseid tehinguid võib piiratud teovõimega isik teha eestkostja nõusolekuta;
- 5) aeg, millal kohus hiljemalt otsustab eestkoste lõpetamise või pikendamise.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 5 nimetatud aeg ei või olla pikem kui viis aastat määruse tegemisest alates.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Eestkoste seadmise määrus annab eestkostjale eestkostetava esindamise õiguse.

(5) Kui kohus seab eestkoste eestkostetava kõigi asjade ajamiseks või kui eestkostja ülesannete ringi selliselt laiendatakse, loetakse lisaks, et eestkostetav on tunnistanud valimisõiguse tähenduses teovõimetuks ja ta kaotab hääleõiguse.

§ 527. Kulude hüvitamine eestkostjale

(1) Kui eestkostja või eestkostetav seda taotleb või kohus peab seda vajalikuks, määrab kohus eestkoste seadmisel või hiljem kindlaks ka:

- 1) eestkostjale eestkostetava arvel makstava tasu suuruse ja hüvitatavad kulud ning nende võimaliku ettemaksu suuruse;
- 2) eestkostjale riigi arvel hüvitatavad kulud ja makstava tasu ning nende võimaliku ettemakse suuruse, kui vastavalt seadusele võib nõuda nende maksmist riigilt;
- 3) maksetähtaja ja maksete suuruse, mida eestkostetav peab riigi poolt eestkostjale makstava raha katteks riigile tasuma.

(2) Eestkostetav võib kulude kandmisel taotleda menetlusabi andmist.

(3) Enne kulude kohta määruse tegemist peab kohus eestkostetava ära kuulama.

(4) [Kehtetu -RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 528. Eestkostja ülesannete ringi laiendamine ja eestkostja ametiaja pikendamine

(1) Eestkostja ülesannete ringi muutmisele ja uue eestkostja määramisele, samuti eestkostja ametiaja pikendamisele kohaldatakse eestkostja määramise kohta sätestatud.

(2) Eestkostja ülesannete muutmisel, uue eestkostja määramisel või eestkostja ametiaja pikendamisel ei pea uut ekspertiisi tegema ega eestkostetavale menetluseks esindajat määrama, kui:

- 1) eestkostja ülesandeid oluliselt ei laiendata või
- 2) eestkoste määramise aluseks olevast ekspertiisist on möödunud vähem kui viis aastat.

[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(3) [Kehtetu -RT I, 23.02.2011, 1- jõust. 01.09.2011]

(4) Eestkostja ametiaja pikendamisel ei pea eestkostetavale ekspertiisi tegema, kui eestkostetava ära kuulamisest ja tema tervislikku seisundit kajastavatest dokumentidest ilmneb, et eestkoste vajadus ei ole ära langenud.

[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

§ 529. Eestkoste lõpetamine ja eestkostja ülesannete ringi kitsendamine

(1) Kohus lõpetab eestkoste, kitsendab eestkostja ülesannete ringi või laiendab eestkostetava iseseisvalt tehingute tegemise õigust, kui eestkostja määramise alused on täielikult või osaliselt ära langenud.

(2) Kohus võib aluste äralangemise tuvastamiseks määrata ekspertiisi.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 530. Eestkostja ametist vabastamine ja uue eestkostja määramine

(1) Mõjuval põhjusel võib kohus eestkostja ametist vabastada.

(2) Kui eestkostetav vaidleb eestkostja vabastamisele vastu, peab kohus eestkostetava isiklikult ära kuulama, välja arvatud juhul, kui see võib oluliselt ohustada eestkostetava tervist või kui eestkostetav ei suuda ilmselt taht väljendada.

(3) Uue eestkostja määramisel eelmise eestkostja surma või ametist vabastamise tõttu tuleb eestkostetav isiklikult ära kuulata, välja arvatud juhul, kui eestkostetav nõustub uue eestkostjaga, ärakuulamine võib oluliselt ohustada eestkostetava tervist või eestkostetav ei suuda ilmselt taht väljendada.

§ 531. Määruse teatavakstegemine ja kehtivus

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Eestkostemenetlust lõpetav kohtumäärus, muu hulgas eestkostja määramise, tema ametiaja pikendamise, eestkoste lõpetamise või eestkostja ülesannete ringi muutmise määrus, kehtib ja kuulub täitmisele alates määruse teatavakstegemisest eestkostjale.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus teeb eestkostemenetlust lõpetava määruse teatavaks ka eestkostetavale ja tema esindajale. Kohus ei pea määruse põhjendust isiklikult eestkostetavale teatavaks tegema, kui see võib eestkostetava tervislikku seisundit kajastavate dokumentide või eksperdiarvamuse kohaselt tekitada olulist kahju eestkostetava tervisele. Kohus teeb määruse teatavaks ka isiku elukoha järgsele valla- või linnavalitsusele, samuti muudele käesoleva seadustiku § 532 lõikes 1 nimetatud isikutele, kelle kohus menetluses ära kuulas.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui määrust ei saa eestkostjale edastada või kui selle viivitusega kaasneks oht eestkostetava huvidele, võib kohus tunnistada määruse kehtivaks ja täitmisele kuuluvaks alates selle teatavaks tegemisest eestkostetavale või tema esindajale.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kohus teatab määrusest teistele kohtutele ja ametiasutustele, kui see on eestkostetava, kolmandate isikute või avalikkuse huvides ilmselt vajalik. Vajaduse korral avaldab kohus teate väljaandes Ametlikud Teadaanded.

(5) Kohus võib menetluses ilmnenu olulistest asjaoludest teatada käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud viisil juba enne menetluse lõppemist.

(6) Kui eestkoste seatakse eestkostetava kõigi asjade ajamiseks või kui eestkostja ülesannete ringi selliselt laiendatakse ja isik kaotab valimistel hääleõiguse, samuti kui selline eestkoste lõpeb muul põhjusel kui eestkostetava surma tõttu või kui sellist eestkostet piiratakse, teatab kohus sellest ka valijate nimekirja pidavale asutusele.

(7) Kui eestkostetavat peetakse kinni kinnipidamis-, ravi-, hoolde- või muus sarnases asutuses, teavitab kohus määrusest ka nimetatud asutust.

§ 532. Määruskaebuse esitamine

(1) Eestkostja määramise või avalduse rahuldamata jätmise, samuti eestkoste lõpetamise või eestkostja ülesannete ringi muutmise ning eestkoste lõpetamisest keeldumise, eestkostja vabastamise, uue eestkostja määramise ja eestkoste kulude määruse peale võib esitada määruskaebuse isik, kellele eestkostja määramist menetleti, eestkostjaks määratu, samuti isiku, kellele eestkostja määramist menetleti, abikaasa, otseliinis sugulane, isiku enda nimetatud lähedane isik (usaldusisik) või isiku elukohajärgne valla- või linnavalitsus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Eestkostja ülesannete ringi osas võib eestkostetava nimel esitada määruskaebuse ka eestkostja. Mitme ühise eestkostja määramisel võib igauks neist eraldi kaebuse esitada.

(3) Määruskaebust ei saa esitada pärast viie kuu möödumist määruse teatavakstegemisest eestkostjale.

(4) Kulude kohta tehtud määruse peale võib esitada määruskaebuse, kui kaebuse ese ületab 200 eurot. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

54. peatükk

ISIKU PAIGUTAMINE KINNISESSE ASUTUSSE

§ 533. Isiku paigutamine kinnisesse asutusse

(1) Käesolevas jaos sätestatud korras menetleb kohus isiku elukohajärgse valla- või linnavalitsuse avalduse alusel järgmisi asju:

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

1) psüühiliselt haige isiku paigutamine tema tahteta või tahte vastaselt psühhiaatriaiglasse või hoolekandetasutusse koos vabaduse võtmisega ja talle haiglaravi kohaldamine;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) nakkushaige paigutamine tema nõusolekuta haiglasse ja talle haiglaravi kohaldamine, kui see on vajalik eriti ohtliku nakkushaiguse leviku tõkestamiseks;

3) muid seaduses sätestatud kinnisesse asutusse paigutamise asju.

(2) Psüühiliselt haige isiku tema tahteta või tahte vastaselt psühhiaatriaiglasse või hoolekandetasutusse paigutamise asja menetleb kohus ka isiku eestkostja avalduse alusel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 534. Esialgse õiguskaitsse rakendamine

(1) Kohus võib avaldaja taotlusel esialgse õiguskaitsse rakendamise korras paigutada isiku kinnisesse asutusse, kui:

1) kinnisesse asutusse paigutamise tingimused on ilmselt täidetud ja viivitusega kaasneks oht isikule endale või kolmandatele isikutele ja

2) on olemas piisavad dokumendid isiku tervisliku seisundi kohta.

(2) Esialgse õiguskaitsse rakendamise taotluse psüühikahäirega isiku paigutamiseks tema tahteta või tahte vastaselt psühhiaatriaiglasse võib esitada ka psühhiaatrilise abi seaduse § 13 lõikes 1 nimetatud isik.

(3) Sellise isiku ärakuulamine, kelle kinnisesse asutusse paigutamist taotletakse, või muude isikute ärakuulamine ei ole esialgse õiguskaitsse rakendamiseks vajalik, kui kohus saab selle rakendamise vajalikkust piisavalt hinnata ka dokumentide põhjal, samuti kui ärakuulamine võib kahjustada selle isiku tervist, kelle kinnisesse asutusse paigutamist taotletakse, või kui see isik ei suuda tahet avaldada. Isiku enda või muud isikud võib ära kuulata ka erinõude alusel tegutsev kohtunik.

(4) Kohus võib isiku, kelle kinnisesse asutusse paigutamist taotletakse, või muud isikud ära kuulata ka pärast esialgse õiguskaitsse rakendamist.

(5) Esialgset õiguskaitsset võib rakendada kuni neli päeva alates isiku kinnisesse asutusse paigutamisest. Pärast isiku enda ärakuulamist võib tähtaega pikendada kuni 40 päevani, kui see on ilmselgelt vajalik ka psühhiaatri või muu pädeva arsti arvates. Esialgset õiguskaitsset võib kohaldada ka käesoleva seadustiku § 537 lõikes 4 nimetatud eesmärgil ja tähtaja jooksul.

[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(6) Seaduses sätestatud juhtudel ja korras võib isiku kinnisesse asutusse paigutada ka kohtu määruseta, kui see on vältimatu isiku enda või avalikkuse kaitseks ja kohtu määruse saamine ei ole piisavalt kiiresti võimalik. Sel juhul tuleb esitada avaldus kohtu määruse saamiseks sellise arvestusega, et kohtul oleks võimalik avaldus lahendada hiljemalt 48 tunni jooksul alates isiku kinnisesse asutusse paigutamisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 535. Isikule esindaja määramine

(1) Kohus määrab kinnisesse asutusse paigutamise menetluses isikule esindaja, kui see on isiku huvides vajalik ja kui isikut ei esinda juba teine tsiviilkohtumenetlusteovõimeline isik, kes ei pea vastama käesoleva seadustiku § 218 nõuetele. Isiku enda määratud esindaja olemasolu ei takista kohtul talle esindajat määrata, kui isiku enda määratud esindaja ei suuda kohtu arvates esindatava õigusi piisavalt kaitsta.

(2) Kui kohus jätab esindaja määramata, peab ta seda kinnisesse asutusse paigutamise määruses põhjendama. Esindajat ei pea isikule määrama esialgse õiguskaitsse kohaldamisel, välja arvatud juhul, kui isik soovib esindajat esialgse õiguskaitsse määramise peale kaebamiseks või kui otsustatakse esialgse õiguskaitsse tähtaja pikendamist. Isiku õigust esindajale määruskaebuse esitamiseks tuleb isikule esialgse õiguskaitsse kohaldamise määruses selgitada, kui talle esindajat varem ei ole määratud.

(3) Esindaja peab muu hulgas isikuga, kelle kinnisesse asutusse paigutamist menetletakse, isiklikult kohtuma ja ta ära kuulama kohtuniku juuresolekuta.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 536. Isiku enda ja teiste asjaosaliste ärakuulamine

(1) Enne isiku kinnisesse asutusse paigutamist peab kohus isiku isiklikult ära kuulama ja selgitama talle menetluse kulgu. Vajaduse korral kuulab kohus isiku ära isiku jaoks tavalises keskkonnas. Muus osas kohaldatakse vastavalt seaduses piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkostja seadmise menetluses isikute ärakuulamise kohta sätestatud.

(2) Enne isiku kinnisesse asutusse paigutamist peab kohus ära kuulama ka valla- või linnavalitsuse ja järgmiste isikute arvamuse:

- 1) isiku abikaasa ja muud isikuga koos elavad pereliikmed;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 2) isiku eestkostja;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) isiku nimetatud usaldusisik;
- 3¹) rehabilitatsioonimeeskonna liikmed;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 4) kinnise asutuse, kus isik viibib, juht või tema määratud ametiisik.

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 nimetatud isikuid ei pea ära kuulama, kui:

- 1) isik, kelle kinnisesse asutusse paigutamist menetletakse, on nende ärakuulamisele vastu;
- 2) need isikud ise loobuvad endi ärakuulamisest;
- 3) nende isikute ärakuulamine ei aita ilmselt kaasa asja lahendamisele;
- 4) kohtul ei ole õnnestunud neid isikuid leida või nendega kontakti saada sõltumata mõistlikest pingutustest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2²) Isiku enda ja teiste isikute ära kuulamata jätmist tuleb määruses põhjendada.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohtu korraldusel kogub ja esitab valla- või linnavalitsus kohtule isiku kinnisesse asutusse paigutamiseks vajalikud andmed.

§ 537. Ekspertiisi tegemine

(1) Kohus võib isiku kinnisesse asutusse paigutada üksnes juhul, kui paigutamise eelduste kohta, muu hulgas isiku ohtlikkuse prognoosi kohta, on olemas eksperdiarvamus, mille koostanud ekspert on isiku isiklikult läbi vaadanud või teda küsitlenud. Kohus määrab ekspertiisi tegemise ülesandeks ühele eksperdile, välja arvatud komisjoni- või kompleksekspertriisi korral. Eksperdiks võib olla üksnes psühhiaater, nakkushaige puhul pädev arst. Komisjoni- ja kompleksekspertriisi tegemisel võib eksperdina osaleda ka muu eriteadmistega isik. Kohus võib käesolevas paragrahvis nimetatud eksperdiarvamusena arvestada isikut läbivaadanud psühhiaatri arvamust. Käesolevas lõikes sätestatu ei kehti esialgse õiguskaitse rakendamisel.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1¹) Kui kohus menetleb sama isiku suhtes tema kinnisesse asutusse paigutamist käesoleva seadustiku § 533 lõike 1 punkti 1 alusel ja eestkostja määramist käesoleva seadustiku § 520 lõike 1 alusel, võib kohus määrata ühise ekspertiisi eestkoste seadmise vajalikkuse ja kinnisesse asutusse paigutamise eelduste kohta.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(1²) Isikule, kelle suhtes on kohaldatud esialgset õiguskaitset käesoleva seadustiku § 534 lõike 5 kohaselt, ei määrata ekspertiisi enne, kui kohtule on esitatud käesoleva seadustiku § 533 lõikes 1 või 2 nimetatud avaldus.
[RT I, 04.07.2012, 1- jõust. 01.08.2012]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui isikule on määratud ekspertiis, on ta kohustatud eksperdi juurde ilmuma. Kui isik ei ilmu eksperdi juurde, võib kohus pärast eksperdi arvamuse ärakuulamist kohaldada isikule eksperdi juurde toimetamiseks sundtoomist.

(4) Kohus võib pärast eksperdi ärakuulamist määrata isiku kuni üheks kuuks raviasutusse vaatlusele, kui see on ekspertiisi tegemiseks vajalik. Enne määruse tegemist tuleb isik ära kuulata. Vajaduse korral võib kohus pikendada määrusega isiku kinnipidamise aega kuni kolme kuuni ja rakendada isiku suhtes sundtoomist.

§ 538. Kohtumäärus

(1) Isiku kinnisesse asutusse paigutamise määruses märgitakse:

- 1) isik, kes kinnisesse asutusse paigutatakse;
- 2) kinnisesse asutusse paigutamise abinõu kirjeldus;
- 3) kinnisesse asutusse paigutamise tähtaeg;
- 4) määruse peale määruskaebuse esitamise võimaluse selgitus.

(2) Isikut ei või kinnisesse asutusse paigutada kauemaks kui üheks aastaks määruse tegemisest arvates, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 539. Kinnisesse asutusse paigutamise lõpetamine

(1) Kohus lõpetab määrusega isiku kinnisesse asutusse paigutamise, muu hulgas esialgse õiguskaitse kohaldamisel, kui paigutamise eeldused on ära langenud või kui ilmneb, et eeldused ei olnud täidetud. Kohus võib kinnisesse asutusse paigutamise lõpetada isiku enda või tema eestkostja või isiku elukoha järgse valla- või linnavalitsuse taotlusel või omal algatusel.

(2) Enne kinnisesse asutusse paigutamise lõpetamist küsib kohus arvamust valla- või linnavalitsuselt, kui see ei esitanud avaldust isiku kinnisesse asutusse paigutamise lõpetamiseks ja arvamuse küsimine ei põhjusta asja lahendamise olulist viivitust. Esindajat ei pea isikule kinnisesse asutusse paigutamise lõpetamise asjas määrama, välja arvatud juhul, kui isik soovib esindajat avalduse esitamiseks.

(3) Kinnine asutus peab kohtule viivitamata teatama, kui tema arvates ei ole isikut vaja kinnises asutuses hoida kohtu määratud tähtaja lõppemiseni. Kui isik on kinnisest asutusest vabastatud enne kohtu määratud aega, muu hulgas esialgse õiguskaitse korras määratud aega, tuleb kohtule sellest samuti viivitamata teatada. Kohus peab ka sel juhul otsustama isiku kinnisesse asutusse paigutamise lõpetamise käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korras.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 539¹. Kinnisesse asutusse paigutamise tähtaja pikendamine ja isiku korduv kinnisesse asutusse paigutamine

(1) Kinnisesse asutusse paigutamise tähtaja pikendamisele kohaldatakse vastavalt asutusse paigutamise kohta sätestatud. Kui isik on olnud kinnises asutuses üle nelja aasta, ei või kohus üldjuhul teha ekspertiisi ülesandeks isikule, kes asutusse paigutatut seni on ravinud või tema seisundi kohta ekspertiisi teinud või kes on ametis asutuses, kuhu isik on paigutatud.

(2) Kinnisesse asutusse paigutamise tähtaja pikendamiseks või isiku korduvaks kinnisesse asutusse paigutamiseks ei ole uus ekspertiis vajalik, kui eelmise eksperdiarvamuse andmisest ei ole möödunud rohkem kui üks aasta ning isiku tervislik seisund ei ole seda kajastavate dokumentide järgi muutunud. Samadel tingimustel ei ole vajalik ka isiku enda, tema abikaasa ja perekonnaliikmete ärakuulamine, kui eelmisest ärakuulamisest ei ole möödunud rohkem kui üks aasta.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul tuleb määrata isikule menetluses esindaja üksnes juhul, kui isik soovib esindajat määruse peale määruskaebuse esitamiseks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 540. Kinnisesse asutusse paigutamise peatamine

(1) Kohus võib isiku kinnisesse asutusse paigutamise määrusega kuni üheks aastaks isiku enda või tema eestkostja või tema elukoha järgse valla- või linnavalitsuse taotlusel või omal algatusel peatada. Peatamisega võib siduda tingimusi ja kohustusi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus võib peatamise tühistada, kui isik ei täida talle pandud tingimusi või kohustusi või kui tema seisundist tulenevalt on peatamise tühistamine vajalik.

(3) Enne peatamise tühistamist peab kohus võimaluse korral ära kuulama isiku enda ja käesoleva seadustiku § 536 lõikes 2 nimetatud isikud ning valla- või linnavalitsuse.

§ 541. Määruse teatavakstegemine ja jõustumine

(1) Kohus toimetab kinnisesse asutusse paigutamise ja seda peatava või selle lõpetava määruse, muu hulgas esialgse õiguskaitse kohaldamise määruse, samuti kinnisesse asutusse paigutamisest keeldumise määruse kätte isikule endale, tema esindajale menetluses ja eestkostjale. Määruse põhjendust ei pea isikule endale teatavaks tegema, kui isik ei ole ilmselt võimeline seda mõistma või kui see võib tekitada olulist kahju tema tervisele.

(2) Kohus edastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse ka isiku määratud usaldusisikule ning isiku elukoha järgsele valla- või linnavalitsusele. Kohus teeb määruse teatavaks ka käesoleva seadustiku § 536 lõike 2 punktis 1 nimetatud isikutele, kelle kohus menetluses ära kuulab, välja arvatud kui isik, kelle paigutamist kinnisesse asutusse soovitakse, on sellele vastu või kohus ei pea määruse või selle põhjenduste neile teatavaks tegemist vajalikuks. Need isikud võivad siiski nõuda määruse tervikuna edastamist.

(3) Kinnisesse asutusse paigutamise määrus jõustub ja kuulub täitmisele, kui selle peale ei saa enam edasi kaevata või kui määruskaebus jäetakse jõustunud lahendiga rahuldamata või läbi vaatamata.

(4) Kohus võib tunnistada määruse täitmisele kuuluvaks määruse kättetoimetamisega isikule endale või tema esindajale või tema eestkostjale või edastamisega tema elukoha järgsele valla- või linnavalitsusele.

(5) Kohus teatab määrusest teistele kohtutele ja ametiasutustele, kui see on vajalik selle isiku huvides, kelle suhtes abinõu rakendati, või kolmandate isikute või avalikkuse huvides. Kohus võib menetluses ilmnenu olulistest asjaoludest teatada juba enne menetluse lõppemist.

(6) Kui isik peetakse kinni kinnipidamis-, ravi-, hoolekande- või muus asutuses, teavitab kohus määrusest ka nimetatud asutust.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 542. Määruse täitmine

(1) Kinnisesse asutusse paigutamise määruse täidab asutus, kuhu isik paigutatakse. Isiku vanemate või eestkostja taotlusel aitab asutus neil isiku kinnisesse asutusse toimetada.

(2) Isiku kinnisesse asutusse paigutamise määruse täitmisel võib rakendada jõudu ning vajaduse korral võib täitmiseks kasutada politsei abi, kui kohtumääruses ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 543. Määruskaebuse esitamine

Kinnisesse asutusse paigutamise määruse ja asutusse paigutamisest keeldumise määruse, paigutamise lõpetamise ja lõpetamisest keeldumise määruse ning esialgse õiguskaitse rakendamise määruse peale võib esitada määruskaebuse isik, kelle suhtes on abinõusid rakendatud, ning käesoleva seadustiku § 536 lõikes 2 nimetatud isikud ja valla- või linnavalitsus, samuti kinnise asutuse juht. Isik, kelle suhtes on abinõusid rakendatud, võib esitada määruskaebuse sõltumata abinõude rakendamise lõpetamisest, muu hulgas tuvastamaks kinnisesse asutusse paigutamise ebaseaduslikkust.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

55. peatükk **LÄHENEMISKEELU JA MUUDE SARNASTE ABINÕUDE** **RAKENDAMINE ISIKUÕIGUSTE KAITSEKS**

§ 544. Lähemiskeelu ja muude isikuõiguse kaitse abinõude rakendamine

(1) Kohus võib isiku eraelu või muu isikuõiguse kaitseks kohaldada võlaõigusseaduse § 1055 alusel lähemiskeeldu või muid abinõusid. Abinõusid võib rakendada tähtajaga kuni kolm aastat.

(2) Kui isikuõiguse kaitse abinõu rakendamist menetletakse seoses perekonnasuhtega, kohaldatakse täiendavalt seaduses hagita perekonnaasjadele sätestatud, kui käesolevast peatükist ei tulene teisiti.

(3) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asja lahendada ka hagimenetluses, kui seda lahendatakse koos muu hagiga või kui hageja seda taotleb.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 545. Asjaosaliste ärakuulamine ja lepitamine

Kohus kuulab enne lähemiskeelu või muu isikuõiguse kaitse abinõu rakendamist ära isiku, kelle suhtes abinõu rakendamist taotletakse, ja isiku, kelle huvides abinõu rakendamist menetletakse. Vajaduse korral kuulab kohus ära ka nimetatud isikute lähedasi isikuid, isikute elukohajärgse valla- või linnavalitsuse või politseiasutuse.

§ 546. Esialgse õiguskaitse rakendamine

Kohus võib vajaduse korral määrusega lähemiskeelu või muu sarnase isikuõiguse kaitse abinõu rakendamise avaldust tagada või rakendada esialgset õiguskaitset omal algatusel. Esialgse õiguskaitse korras võib rakendada hagi tagamise abinõusid hagi tagamiseks ettenähtud korras.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 547. Määruse kättetoimetamine ja jõustumine

Lähemiskeelu või muu isikuõiguse kaitse abinõu rakendamise määrus toimetatakse kätte isikutele, kelle suhtes ja kelle huvides abinõu rakendatakse. Määrus kuulub täitmisele alates selle kättetoimetamisest kohustatud isikule.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 548. Isikuõiguse kaitse abinõu tühistamine ja muutmine

Asjaolude muutumise korral võib kohus lähenemiskeelu või muu isikuõiguse kaitse abinõu tühistada või seda muuta. Enne tühistamist või muutmist kuulab kohus asjaosalised ära.

§ 549. Määruskaebuse esitamine

(1) Lähenemiskeelu või muu isikuõiguse kaitse abinõu rakendamise määruse või selle muutmise määruse peale võib esitada määruskaebuse täitmiseks kohustatud isik.

(2) Määruse peale, millega kohus jätab lähenemiskeelu või muu isikuõiguse kaitse abinõu rakendamise avalduse rahuldamata või tühistab abinõu või muudab seda, võib esitada määruskaebuse isik, kes taotles abinõu rakendamist või kelle huvides abinõu rakendati.

56. peatükk MENETLUS HAGITA PEREKONNAASJADES

1. jagu Üldsätted

§ 550. Hagita perekonnaasjad

(1) Hagita menetluses lahendatakse järgmised perekonnaasjad:

- 1) alaealisele isikule eestkostja määramine;
- 2) vanema õiguste määramine lapse suhtes, muu hulgas vanemalt vanema õiguste äravõtmine, ja lapsega suhtlemise korraldamine (hooldusõiguse asjad);
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) lapsendamine;
- 4) alaealise teovõime laiendamine;
- 5) isikust põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma;
- 6) nõusoleku andmine lapse või eestkostetava nimel tehingu tegemiseks;
- 6¹) lapse tagastamise otsustamine lapseröövi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvahelise konventsiooni (RT II 2001, 6, 33) alusel;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 7) muud seadusega kohtu pädevusse antud perekonnaasjad, mida ei saa lahendada hagimenetluses.

(2) Vanema õiguste määramise lapse suhtes ja lapsega suhtlemise korraldamise võib kohus lahendada ka hagimenetluses, kui seda nõutakse koos abielu lahutamise või elatise väljamõistmise hagimenetluses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Hagita perekonnaasjas tehtud määrused kuuluvad täitmisele alates jõustumisest, kui seadusest ei tulene teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 551. Esialgse õiguskaitse rakendamine

(1) Kohus võib hagita perekonnaasja menetlemisel avalduse alusel või omal algatusel määrusega esialgse õiguskaitse rakendada hagi tagamise abinõusid.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Enne alaealist puudutava esialgse õiguskaitse rakendamist peab kohus küsima tema elukohajärgse valla- või linnavalitsuse arvamust, välja arvatud juhul, kui sellest tingitud viivitus kahjustaks ilmselt alaealise huvisid. Kui abinõu kohaldati valla- või linnavalitsuse seisukohta küsimata, tuleb seisukoht küsida esimesel võimalusel.

§ 552. Koostöö valla- ja linnavalitsusega

(1) Kui vastavalt seadusele on menetluses vajalik valla- või linnavalitsuse osalus, teatab kohus talle menetlusest. Kohus teavitab ka muul juhul valla- või linnavalitsust menetlusest ja sellega seonduvatest asjaoludest, kui nende asjaolude teadmine on valla- või linnavalitsusele ilmselt vajalik oma ülesannete täitmiseks ja seadusest ei tulene teisiti.

(2) Kohus küsib valla- või linnavalitsuse seisukohta alaealist või eestkostet puudutavas menetluses ja saadab talle menetlusi lõpetavate määruste ärakirjad.

§ 552¹. Lapse ärakuulamine

(1) Kohus kuulab last puudutavas asjas ära vähemalt 10-aastase lapse isiklikult, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kohus võib ära kuulata ka noorema lapse. Kohus kuulab lapse ära lapsele tavalises keskkonnas, kui see on kohtu arvates asja huvides vajalik. Vajaduse korral kuulatakse laps ära psühhiaatri, psühholoogi või sotsiaaltöötaja juuresolekul. Kohus võib ärakuulamise juurde lubada ka muid isikuid, kui laps või tema esindaja sellele vastu ei vaidle.

(2) Lapse ärakuulamisel tuleb teda menetluse esemest ja võimalikust tulemusest teavitada ulatuses, milles laps on eeldatavasti võimeline seda mõistma, ja kui sellega ei kaasne eeldatavasti kahjulikke tagajärgi lapse arengule või kasvatusesele. Lapsele tuleb anda võimalus oma seisukoha avaldamiseks.

(3) Lapse ärakuulamisest võib loobuda üksnes mõjuval põhjusel. Kui last ei kuulata ära põhjusel, et sellega kaasnev viivitus kahjustaks lapse huvisid, tuleb laps viivitamata tagantjärele ära kuulata.

(4) Kohus võib lapse ärakuulamise anda erinõude alusel tegutsevale kohtule üksnes juhul, kui on ilmne, et kohus võib ärakuulamise tulemust hinnata ka lapsega isiklikult suhtlemata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 553. Lapse iseseisev kaebeõigus

(1) Vähemalt 14-aastane piisava kaalutlus- ja otsustusvõimega laps võib tema isikut puudutavas hagita perekonnaasjas määruse peale kaevata oma seadusliku esindaja kaasabit. Sama kehtib muude asjade suhtes, mille puhul laps tuleb enne asja lahendamist ära kuulata.

(2) Määrused, millele laps võib määruskaebuse esitada, tuleb talle isiklikult teatavaks teha. Määruse põhjendust ei pea lapsele teatavaks tegema, kui sellest võib tuleneda kahjulikke tagajärgi lapse arengule, kasvatusesele või tervisele.

2. jagu

Alaealisele isikule eestkostja määramine

§ 554. Alaealisele eestkostja määramine

Alaealisele isikule eestkostja määramisele kohaldatakse piiratud teovõimega täisealisele eestkostja määramise kohta sätestatud, välja arvatud ekspertiisi kohta sätestatud, kui käesolevas jaos sätestatud ei tulene teisiti.

§ 555. Esialgse õiguskaitse rakendamine

(1) Kohus võib määrusega rakendada esialgset õiguskaitset ja määrata muu hulgas ajutise eestkostja, kui võib eeldada, et eestkostja määramise tingimused on ilmselt täidetud ja viivitusega kaasneks oht alaealise huvidele ning vähemalt seitsmeaastane piisava kaalutlus- ja otsustusvõimega laps on eelnevalt ära kuulatud.

(2) Lapse võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eesmärgil ära kuulata ka erinõude alusel tegutsev kohtunik.

(3) Kui viivitusega kaasneks oht, võib kohus rakendada esialgset õiguskaitset juba enne lapse ärakuulamist. Sel juhul tuleb laps ära kuulata viivitamata tagantjärele. Last ei pea ära kuulama, kui see ilmselt kahjustaks tema tervist või kui ta ilmselt ei suuda tahet avaldada.

(4) Ajutise eestkostja valikul ei pea arvestama avaldaja tahet ega seaduses eestkostjale ettenähtud nõudeid.

(5) Ajutist eestkostjat ei või määrata kauemaks kui kuueks kuuks.

(6) Kohus võib ajutise eestkostja määrusega ametist vabastada, kui vabastamise eeldused on ilmselt täidetud ja viivitusega kaasneks oht eestkostetava huvidele.

(7) Määrus ajutise eestkostja määramise ja vabastamise kohta kehtib ja kuulub täitmisele alates selle avalikult teatavakstegemisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 556. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 557. Kohtumäärus

(1) Kohus määrab alaealisele eestkostja määrusega.

(2) Määruses märgitakse:

- 1) isik, kellele eestkostja määratakse;
- 2) eestkostjaks määratud isik või asutus;

- 3) eestkostja ülesanded;
- 4) kas ja milliseid tehinguid võib alaealine teha eestkostja nõusolekuta.

(2¹) Määruses märgitakse, et eestkoste seatakse alaealise täisealiseks saamiseni, kui kohus ei määra eestkostjat lühemaks ajaks.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

- (3) Eestkoste seadmise määrus annab eestkostjale eestkostetava esindamise õiguse.

3. jagu

Vanema õiguste määramine lapse suhtes ja lapsega suhtlemise korraldamine

§ 558. Vanemate ärakuulamine

(1) Vanema õigusi lapse suhtes puudutavas menetluses kuulab kohus vanemad ära. Vanemate isiklike õiguste osas kuulab kohus vanemad ära isiklikult. Kui menetlus toimub lapse heaolu ohustamise üle, kuulab kohus vanemad isiklikult ära ja arutab nendega lapse huvide kaitset.

(2) Vanemat, kellel vanema õigusi ei ole või kelle lapsed on antud eestkoste alla, ei pea kohus ära kuulama, kui ärakuulamine asja lahendamisele või asjaolude selgitamisele ilmselt kaasa ei aita.

- (3) Kohus ei pea vanemaid ära kuulama, kui sellest tekkiva viivitusega kaasneks ilmselt oht lapse huvidele.

§ 559. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 560. Kasuvanemate ja lapse muude kasvatajate ärakuulamine

Kui laps elab juba pikemat aega ühe vanema või lapsega suhtlema õigustatud isiku juures või kasuperekonnas, kuulab kohus last puudutavas asjas ära ka nimetatud isikud, välja arvatud juhul, kui see ei aita ilmselt kaasa asja lahendamisele või asjaolude selgitamisele.

§ 561. Asja lahendamine kokkuleppel

(1) Last puudutavas menetluses peab kohus nii vara kui võimalik ja igas menetlusstaadiumis püüdma suunata asjaosalisi asja kokkuleppel lahendama. Kohus peab asjaosalised võimalikult aegsasti ära kuulama ja juhtima nende tähelepanu võimalusele kasutada perenõustaja abi eelkõige ühise seisukoha kujundamiseks lapse hooldamisel ja tema eest vastutamisel.

(2) Kohus võib last puudutava menetluse peatada, kui sellega ei kaasne lapse huvisid ohustavat viivitust ning kui asjaosalised on valmis laskma ennast kohtuväliselt nõustada või kui kohtu arvates on muul põhjusel väljavaateid asja lahendamiseks asjaosaliste kokkuleppel.

§ 562. Lapse isiklikuks kasutamiseks määratud asjade väljaandmine

Kui kohus määrab lapse väljaandmise, võib ta esialgse õiguskaitse korras teha ka määruse lapse isiklikuks kasutamiseks määratud asjade väljaandmise kohta.

§ 563. Lepitusmenetlus lapsega suhtlemist korraldava määruse ja kokkuleppe rikkumise korral

(1) Kui vanem teatab kohtule, et teine vanem rikub lapsega suhtlemist korraldavat kohtumäärust või notariaalselt tõestatud vormis sõlmitud kokkulepet või raskendab selle täitmist, kutsub kohus vanema avalduse alusel vanemad enda juurde last puudutava lahkeli kokkuleppel lahendamiseks. Kohus ei pea vanemaid enda juurde kutsuma, kui selline lepitusmenetlus või sellele järgnev kohtuväline nõustamine on juba tulemuseta jäänud.

(2) Kohus viib vanema avalduse alusel käesolevas paragrahvis sätestatud menetluse läbi ka juhul, kui vanemad on lapsega suhtlemise korraldamises kokku leppinud muus kui notariaalselt tõestatud vormis ja see korraldus on varem toiminud pikema aja vältel ning kui selline lapsega suhtlemise korraldus vastab üldjoontes tavapärasele mõistlikule korraldusele.

(3) Kohus kutsub vanemad isiklikult välja ja selgitab ilmumata jätmise võimalikke õiguslikke tagajärgi. Vajaduse korral kutsub kohus lahendamise juurde ka valla- või linnavalitsuse esindaja.

(4) Kohus arutab vanematega lapsega suhtlemise võimatusest tulenevaid tagajärgi lapse heaolule ja juhib tähelepanu võimalikele sunnivahenditele määruse või kokkuleppe täitmiseks. Kohus juhib tähelepanu ka suhtlemisõiguse kitsendamise või äravõtmise võimalusele ja võimalusele lasta end nõustada perenõustajal.

(5) Kohus peab püüdma saavutada vanemate kokkulepet lapsega suhtlemise kohta.

(6) Kui vanemad saavutavad kokkuleppe kohtumääruses sätestatud või varem kokkulepitust erinevas suhtlemise korralduses ja see ei ole vastuolus lapse huvidega, protokollitakse kokkuleppe kui kohtulik kompromiss ja kohus kinnitab selle määrusega, mis asendab senist määrust või kokkulepet.

(7) Kui kohtus ei saavutata suhtlemise korraldamises ega järgnevas perenõustaja poole pöördumises kokkulepet või kui kas või üks vanematest kohtusse ei ilmu või keeldub perenõustaja poole pöördumise võimalust kasutamast, teeb kohus määruse, millega tunnistab lepitusmenetluse ebaõnnestunuks ja määrab:

- 1) milliseid sunnivahendeid tuleb rakendada;
- 2) millises ulatuses tuleb muuta suhtlemist puudutavat määrust või kokkulepet;
- 3) milliseid muudatusi on vaja teha vanema õigustes lapse suhtes.

(8) Lapsega suhtlemist reguleeriva kohtumääruse või kokkuleppe täitmise tagamiseks ja rikkumise kõrvaldamiseks võib täitemenetluse läbi viia üksnes käesoleva paragrahvi lõike 7 punktis 1 sätestatud sisaldava määruse alusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(9) Kohus viib käesolevas paragrahvis sätestatud menetluse läbi 60 päeva jooksul avalduse esitamisest arvates. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 563¹. Määruse teatavakstegemine

Vanema hooldusõiguse kuuluvuse asjas tehtud määrus on isiku perekonnaseisuandmetes muudatuste tegemise alus. Kohus saadab määruse jõustumisest arvates kümne päeva jooksul perekonnaseisuasutusele hooldusõiguse andmete kandmiseks rahvastikuregistrisse.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

4. jagu Lapsendamine

§ 564. Lapsendamise avaldus

(1) Kohus otsustab lapsendamise üksnes lapsendamist sooviva isiku avalduse alusel.

(2) Avalduses märgitakse isiku nimi, keda soovitakse lapsendada, tema sünniaasta, -kuu ja -päev, samuti teadaolevad andmed tema vanemate kohta. Kui avaldaja tahab muuta lapse nime, peab ta seda avalduses märkima.

(3) Avaldaja märgib avalduses oma sünniaasta, -kuu ja -päeva, samuti asjaolud, mis kinnitavad, et ta on suuteline last kasvatama, tema eest hoolitsema ja teda ülal pidama.

(4) Kui avaldaja on abielus, lisab ta avaldusele abikaasa kirjaliku nõusoleku lapsendamiseks, välja arvatud juhul, kui abikaasa nõusolek ei ole lapsendamiseks seaduse kohaselt vajalik.

§ 565. Avaldaja ärakuulamine

Kohus kuulab lapsendamise asjas isiklikult ära avaldaja, välja arvatud juhul, kui avaldaja ei saa mõjuval põhjusel kohtusse ilmuda.

§ 566. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 567. Maavanema ja Sotsiaalministeeriumi arvamus

(1) Kohus teeb lapsendamise otsustamiseks vajalike andmete kogumiseks ja kohtule esitamiseks korralduse lapse elukohajärgsele maavanemale.

(2) Maavanem esitab kohtule andmed avaldaja tervise, varalise seisundi ja eluaseme kohta ning arvamuse selle kohta, kas avaldaja on suuteline last kasvatama, tema eest hoolitsema ja teda ülal pidama.

(3) Kui avaldaja elukoht on välisriigis, on käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud ülesanded maavanema asemel Sotsiaalministeeriumil.

§ 568. Lapsendamise määrus

(1) Lapsendamise määruses märgitakse lapsendatu nimi ja tema teised registrisse kantavad isikuandmed, tema ees- ja perekonnanime muutmisel uus ees- ja perekonnanimi, samuti lapsendaja nimi ja tema teised registrisse

kantavad isikuandmed ning lapsendamise õiguslik alus. Määruses nimetatakse, kui vanema nõusolekut lapsendamiseks ei ole vaja.

(2) Lapsendamise määrus jõustub kättetoimetamisega lapsendajale. Määruse peale ei saa esitada määruskaebust ega seda muuta.

(3) Kohus saadab lapsendamise määruse ärakirja pärast jõustumist perekonnaseisuasutusele. Määrus on aluseks muudatuste tegemiseks lapsendatu perekonnaseisuandmetes.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(4) Avalduse rahuldamata jätmise määruse peale võib avaldaja esitada määruskaebuse.

§ 569. Lapsendamise kehtetuks tunnistamine

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise menetluses kuulab kohus ära maavanema, kui lapsendaja elukoht on välisriigis, siis Sotsiaalministeeriumi. Võimaluse korral kuulatakse ära ka lapsendaja.

(2) Kohus määrab lapsendamise kehtetuks tunnistamise menetluses lapsendatule esindaja.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise määrus jõustub ja kuulub täitmisele, kui selle peale ei saa enam esitada määruskaebust.

5. jagu

Alaealise teovõime laiendamine

§ 570. Menetluse algatamine

Kohus otsustab alaealise teovõime laiendamise vähemalt 15-aastase alaealise enda, tema vanema või eestkostja või alaealise elukoha järgse valla- või linnavalitsuse avalduse alusel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 571. Avalduse sisu

(1) Avalduses märgitakse:

- 1) mis põhjusel alaealise teovõime laiendamist taotletakse;
- 2) andmed, mis annavad aluse teovõime laiendamiseks.

(2) Avaldusele lisatakse alaealise seadusliku esindaja kirjalik nõusolek alaealise teovõime laiendamiseks. Nõusolekust keeldumine tuleb märkida avalduses.

§ 572. Ekspertiisi määramine

(1) Kohus määrab vajaduse korral ekspertiisi alaealise arengutaseme väljaselgitamiseks. Ekspert peab alaealist enne eksperdiarvamuse andmist isiklikult küsitama.

(2) Kui alaealine, kelle suhtes ekspertiis on määratud, mõjuva põhjuseta eksperdi juurde ei ilmu, jätab kohus avalduse läbi vaatamata.

§ 573. Valla- või linnavalitsus menetluses

Kohtu korraldusel kogub ja esitab alaealise elukohajärgne valla- või linnavalitsus kohtule alaealise teovõime laiendamiseks vajalikud andmed ning annab menetluses oma arvamuse teovõime laiendamise kohta.

§ 574. Isikute ärakuulamine

(1) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui alaealine ärakuulamisele mõjuva põhjuseta ei ilmu, jätab kohus avalduse läbi vaatamata.

(5) Kohus küsib menetluses alaealise seaduslike esindajate seisukohta. Alaealise taotlusel tuleb võimaldada seisukoha andmist ka muule alaealise lähedasele isikule, kui see ei venita oluliselt menetlust.

(6) Kui teovõime laiendamist taotletakse abiellumiseks, kuulab kohus isiklikult ära ka isiku, kellega alaealine abielluda soovib.

§ 575. Kohtumäärus

(1) Kohus lahendab alaealise teovõime laiendamise määrusega.

(2) Määruses märgitakse:

- 1) isik, kelle teovõimet laiendatakse;
- 2) milliseid tehinguid või õigustoiminguid võib alaealine teha seadusliku esindaja nõusolekuta.

§ 576. Määruse muutmise ja tühistamine

Alaealise teovõime laiendamise määruse muutmisele ja tühistamisele kohaldatakse vastavalt teovõime laiendamise määruse kohta sätestatud.

§ 577. Määruse teatavakstegemine ja jõustumine

(1) Määrus jõustub ja kuulub täitmisele selle alaealisele kättetoimetamisega.

(2) Kohus teatab määrusest teistele kohtutele ja ametiasutustele, kui see on alaealise, kolmandate isikute või avalikkuse huvides ilmselt vajalik. Alaealise soovil avaldab kohus teate väljaandes Ametlikud Teadaanded.

§ 578. Määruskaebuse esitamine

(1) Alaealise teovõime laiendamise määruse peale ja selle muutmise või tühistamise määruse peale, samuti nimetatud määruse tegemiseks esitatud avalduse rahuldamata jätmise määruse peale võivad esitada määruskaebuse avaldaja, alaealine ja tema elukoha järgne valla- või linnavalitsus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Määruskaebust ei saa esitada pärast viie kuu möödumist määruse kättetoimetamisest alaealisele.

6. jagu

Isikust põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma

§ 579. Põlvnemise tuvastamise ja kande vaidlustamise avaldus

(1) Kohus lahendab põlvnemise tuvastamise isikust, kes on surnud, ja sellise isiku kohta sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud vanema kande vaidlustamise üksnes avalduse alusel.

(2) Avalduse isiku põlvnemise tuvastamiseks või sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud vanema kande vaidlustamiseks isikust, kes on surnud, võib esitada isik, kelle põlvnemise tuvastamist taotletakse või kelle põlvnemist vaidlustatakse, tema eestkostja või valla- või linnavalitsus.

(3) Avalduses märgitakse asjaolud, mille alusel võib vanemaks pidada isikut, kellest põlvnemist tuvastatakse või mille alusel ei saa vanemaks pidada isikut, kes on vanemana kantud sünniakti või rahvastikuregistrisse.

[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

§ 580. Isikute ärakuulamine

(1) Kohus kuulab ära lapse teise vanema ning surnud isiku vanemad, abikaasa ja täisealised lapsed, samuti muud isikud, kelle ärakuulamist peab kohus vajalikuks.

(2) Kohus võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku jätta ära kuulamata üksnes juhul, kui isik on kehtvalt võimetu seletust andma või kui tema viibimiskoht on teadmata.

(3) Kohus küsib arvamust lapse elukoha järgse valla- või linnavalitsuselt, kui avalduse oli esitanud alaealise lapse ema või eestkostja.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 581. Ekspertiisi määramine

Vajaduse korral määrab kohus põlvnemise ekspertiisi, kui see on võimalik surnu matmiskohast väljakaevamiseta.

§ 582. Kohtumäärus põlvnemise tuvastamise või vanema kande vaidlustamise avalduse kohta

(1) Põlvnemise tuvastamise määrukses märgitakse selle isiku nimi, kelle põlvnemine on tuvastatud, ja tema teised registrisse kantavad isikuandmed, samuti selle isiku nimi ja tema teised registrisse kantavad isikuandmed, kellest põlvnemine on tuvastatud.

(2) Määrukses, millega tuvastatakse, et sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud vanema kanne on ebaõige ja laps ei põlvne surnud isikust, märgitakse samad andmed isikute kohta, keda teineteisest põlvnevaks ei loeta.
[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(3) Määrus, millega kohus lahendab põlvnemise tuvastamise või sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud vanema kande vaidlustamise avalduse, jõustub ja kuulub täitmisele määruskaebuse esitamise tähtaja möödumisega.
[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

(4) Kohus saadab põlvnemise või vanema kande ebaõigsuse tuvastamise määrukse pärast selle jõustumist perekonnaseisuasutusele. Määrus on aluseks muudatuste tegemiseks lapse perekonnaseisuandmetes.
[RT I 2009, 30, 177- jõust. 01.07.2010]

§ 583. Määruskaebuse esitamine

Põlvnemise tuvastamise või vanema kande ebaõigsuse tuvastamise määrukse peale või avalduse rahuldamata jätmise määrukse peale võivad esitada määruskaebuse avaldaja, surnu vanemad, abikaasa ja täisealised lapsed ning avaldaja elukoha järgne valla- või linnavalitsus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

57. peatükk PÄRANDI HOIUMEETMETE RAKENDAMINE

§ 584. Tagatis hoiumeetmete rakendamise kulude katteks

(1) Kohus võib pärandi hoiumeetmete rakendamise avalduse esitajat või isikut, kelle huvides pärandi hoiumeetmeid rakendatakse, kohustada tasuma pärandi hoiumeetmete rakendamise kulude katteks kohtu kontole kohtu määratud rahasumma, kui on alust eeldada, et pärandvarast selleks ei jätku.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määrukse peale võib esitada määruskaebuse. Ringkonnakohtu määrukse peale määruskaebuse kohta ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 585. Isikute ärakuulamine

Kohus kuulab pärandi hoiumeetmete rakendamise menetluses ära avaldaja või isiku, kelle huvides pärandi hoiumeetmeid rakendatakse, ja isiku, kelle määramist pärandi hooldajaks soovitakse. Vajaduse korral kuulab kohus ära teised isikud, kelle õigusi ja kohustusi avaldus puudutab.

§ 586. Hoiumeetmete rakendamise määruks

(1) Kohus otsustab hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise vastavalt äraolija varale hoolduse seadmise kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatust ei tulene teisiti.

(2) Hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise määruks jõustub selle kättetoimetamisega hooldajale. Määrus tehakse teatavaks ka avaldajale, pärijatele, annakusajatele ja pärandaja võlausaldajatele ning testamenditäitjale.

(3) Pärija, annakusaja, pärandi hooldaja, pärandaja võlausaldaja ja testamenditäitja avalduse alusel või omal algatusel võib kohus hoiumeetmeid muuta või tühistada, samuti hooldaja tema kohustustest vabastada.

(4) Määrukse peale võib avaldaja või muu käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud isik esitada määruskaebuse.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(5) Hoiumeetmete rakendamise ja pärandi hooldaja määramise võib otsustada ka kohtunikuabi.
[RT I 2010, 38, 231- jõust. 01.07.2010]

(6) Kohus saadab pärandi hoiumeetmete rakendamise, muutmise ja lõpetamise määrukse ärakirja pärimisregistri pidajale.
[RT I 2010, 38, 231- jõust. 01.07.2010]

§ 587. Hoiumeetmete kulud

(1) Hoiumeetmete rakendamise vajalikud kulud kantakse pärandvara arvel. Kohtu korraldusel võib hoiumeetmete rakendamise kulude katteks pärandvara müüa. Kui pärandvarast ei jätku kulude katteks, hüvitatakse need käesoleva seadustiku § 584 lõikes 1 nimetatud raha arvel. Kohtu kontole tasutud rahast järelejäänud raha tagastatakse.

(2) Hoiumeetmete rakendamise kulude hüvitamise määruse peale võivad pärija, annakusaaja, pärandi hooldaja, pärandaja võlausaldaja ja testamenditäitja esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 588. [Kehtetu -RT I 2010, 38, 231- jõust. 01.07.2010]

§ 589. Loa andmine kinnisasja võõrandamiseks

(1) Pärandvarasse kuuluva kinnisasja võõrandamiseks loa saamise avalduse võib pärandi hooldaja esitada pärandi hoiumeetmeid rakendanud kohtule.

(2) Loa andmise otsustab kohus määrusega. Määruse peale võib pärija, annakusaaja, pärandi hooldaja, testamendi täitja, pärandaja võlausaldaja või selle kinnisasja kaas- või ühisomanik esitada määruskaebuse. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

§ 590. Pärandi hooldaja aruanne

(1) Hooldamise lõppemisel esitab pärandi hooldaja kohtule aruande. Kohus võib pärandi hooldajalt aruannet nõuda ka enne hooldamise lõpetamist. Pärijal ja annakusaajal on õigus esitatud aruandega tutvuda.

(2) Aruandes märgitakse esialgne pärandvara koosseis, väljamaksed pärandvarast, samuti sissetulekud tulutoovast pärandvarast.

(3) Kui pärandi hooldamise alused on ära langenud, lõpetab kohus määrusega pärandvara valitsemise ja vabastab pärandi hooldaja ametist.

(4) Hooldamise lõpetamise või sellest keeldumise määruse peale võivad pärija, annakusaaja, testamenditäitja, pärandaja võlausaldaja ja pärandisse kuuluva vara ühis- või kaasomanik esitada määruskaebuse.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

58. peatükk REGISTRIASJAD

§ 591. Kohtu peetavad registrid

Maakohtud peavad järgmisi seaduses sätestatud registreid:

- 1) äriregister;
- 2) mittetulundusühingute ja sihtasutuste register;
- 3) kinnistusraamat;
- 4) laevakinnistusraamat;
- 5) abieluvararegister;
- 6) kommertspandiregister.

§ 592. Registripidamise kord

(1) Registripidamise kord sätestatakse seaduses. **Justiitsminister võib määrusega kehtestada** tehnilisi ja korralduslikke nõudeid registripidamisele ja kannete tegemisele.

(2) Kohtu peetavatele registritele ja nende pidamisele kohaldatakse avaliku teabe seaduses andmekogude kohta sätestatud käesolevas seaduses sätestatud erisustega.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

§ 593. Kandeavaldus

(1) Kohus teeb registrisse kandeid üksnes avalduse või kohtulahendi alusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kandeavaldused esitatakse kohtule seaduses sätestatud vormis seadusega selleks õigustatud isiku poolt.

(3) Avaldust esitama õigustatud isik võib avalduse kuni selle kohta kandemääruse tegemiseni tagasi võtta. Avalduse tagasivõtmiseks tuleb esitada kohtule avaldusega samas vormis avaldus, milles näidatakse ära avalduse tagasivõtmise põhjus.

(4) Notar, kes tõestas või kinnitas avalduse, võib esindada avaldajat kohtus registriasja lahendamisel. Notar võib muu hulgas avaldaja nimel esitada avalduse tagasivõtmise või muutmise avalduse ning määruskaebuse. Avaldaja võib notari esindusõiguse lõpetada.

§ 594. Avaldust või nõusolekut asendav kohtulahend

Kui kande tegemiseks on vajalik isiku avaldus või nõusolek, asendab seda ka jõustunud või viivitamatule täitmisele kuuluv kohtulahend, millega on tuvastatud isiku kohustus kande tegemisele kaasa aidata, või õigussuhe, millest tulenevalt tuleb kanne teha.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 595. Kohtuniku ja kohtunikuabi pädevus

(1) Kohtu peetavasse registrisse teeb kandeid ja registri pidamise alaseid määruseid, sealhulgas trahvimääruseid, kohtunik või kohtunikuabi.

(2) Kohtunikuabi peab määruse või kande tegemise andma pädevale kohtunikule, kui:

- 1) tuleb rakendada teise riigi õigust;
- 2) ta soovib kõrvale kalduda talle teadaolevast kohtuniku seisukohast;
- 3) avalduse läbivaatamisel ilmnevad õiguslikud raskused;
- 4) tema arvates on kohaldamisele kuuluv säte vastuolus põhiseadusega või Euroopa Liidu õigusega;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 5) otsustatakse juriidilise isiku sundlõpetamine, likvideerimise läbiviimine või likvideerijate määramine;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 6) muul seaduses sätestatud juhul.

(3) Kohtunik võib määruse või kande tegemise anda tagasi kohtunikuabile. Sel juhul on kohtunikuabi seotud kohtuniku seisukohaga.

(4) Kohtunikuabi taandamisele kohaldatakse käesolevas seadustikus kohtuniku taandamise kohta sätestatud.

§ 596. Kandemäärus

(1) Registriasjas lahendatakse avaldus kandemäärusega ja selle alusel tehakse kanne.

(2) Kui avalduses on kande tegemist takistav puudus või kui puudub vajalik dokument ja puudust on ilmselt võimalik kõrvaldada, määrab kohus tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Kui puudust tähtaja möödumise ajaks kõrvaldatud ei ole, jätab kohus avalduse kandemäärusega rahuldamata.

(3) Kui kohus rahuldab kandeavalduse täielikult, teeb ta registrisse kande kandemäärust eraldi vormistamata. Kandemääruseks loetakse sel juhul kande sisu.

(4) Kui kohus rahuldab avalduse osaliselt, teeb ta rahulditava osa kohta kande ning muu osa kohta rahuldamata jätmise kandemääruse.

[RT I 2006, 7, 42- jõust. 04.02.2006]

§ 597. Kande tegemine

(1) Kandemäärus täidetakse ja kanne tehakse viivitamata, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Kandemäärus, millega avaldus jäetakse rahuldamata, toimetatakse avaldajale kätte.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kandemäärus, millega avaldus rahuldatakse, edastatakse avaldajale [justiitsministri määruses](#) ettenähtud viisil.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui avalduseta kandemääruse alusel tehakse kanne, toimetatakse määrus kätte isikutele, kelle või kelle vara kohta kanne tehakse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 598. Kandeavalduse menetluse peatamine seoses õigusvaidlusega

Kui kandeavalduse lahendamiseks tuleks äriregistri- või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registriasja menetleval kohtul anda hinnang vaidlusalusele õigussuhtele, võib kohus peatada avalduse menetlemise kuni vaidluse lahendamiseni hagimenetluses. Kui sel juhul ei ole hagi veel esitatud, võib kohus määrata asjaosalisele hagi esitamiseks tähtaja. Äriregistri või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri asja menetluse võib peatada ka käesoleva seadustiku §-s 356 sätestatud juhul.

§ 599. Kandemääruse peale määruskaebuse esitamine

Kandemääruse peale, millega kandeavaldus jäeti rahuldamata või rahuldati osaliselt, samuti määruse peale, millega määrati tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks pikemaks ajaks kui kuus kuud, võib avaldaja esitada määruskaebuse. Kohtu omal algatusel tehtud kande aluseks oleva määruse peale võib määruskaebuse esitada kandest puudutatud isik.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 600. Ebaõige kande parandamine

(1) Kande peale ei saa kaevata, kuid registrit pidavalt kohtult võib taotleda ebaõige kande parandamist seaduses sätestatud korras.

(2) Seaduses sätestatud juhul muudab registrit pidav kohus andmeid omal algatusel. Registrit pidav kohus parandab kande, kui kande aluseks olev kandemäärus on tühistatud või muudetud.

§ 601. Trahvi määramine

(1) Kui kohtul on põhjendatud andmeid selle kohta, et registrisse on kantud valeandmeid või et andmed, mis seaduse kohaselt tuleb kohustuslikult registrisse kanda, on esitamata jäetud, teeb kohus määruse, millega kohustab andmete esitamiseks kohustatud isikuid trahvi ähvardusel esitama õigeid andmeid või esitama määruse kohta vastuväite. Kohus võib trahvi määrata ka muul seaduses sätestatud juhul.

(2) Kui kohtu määratud tähtaja jooksul kohustust ei täideta ega esitata ka vastuväidet, teeb kohus trahvimääruse ja kordab varasemat määrust andmete esitamise kohta koos uue trahvi määramise hoiatusega. Kohus toimib sel viisil seni, kuni kohustus täidetakse või esitatakse määruse kohta vastuväide.

(3) Kui kohtu määratud tähtaja jooksul esitatakse määruse kohta vastuväide, milles toodud asjaolud vajavad lähemat selgitamist, kutsub kohus asjaosalised välja asjaolude selgitamiseks.

(4) Kui kohus peab esitatud vastuväidet põhjendatuks, tühistab ta oma varasema määruse või vähendab trahvi.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui vastuväide ei ole põhjendatud, teeb kohus trahvimääruse ja uue määruse kohustuse täitmise kohta. Uues määruses ettenähtud tähtaeg ei hakka kulgema enne määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaja möödumist.

(6) Kui korduvale määrusele esitatakse põhjendatud vastuväide, võib kohus ühtlasi tühistada varem tehtud trahvimääruse või trahvi vähendada, kui see on põhjendatud.

(7) Trahvi määramisel jätab kohus määruses ka menetluskulud asjaosaliste kanda.

(8) Trahvimääruse peale võib trahvitud isik esitada määruskaebuse. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse kohta ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

59. peatükk **JURIIDILISE ISIKU JUHATUSE JA NÕUKOGU** **ASENDUSLIKME, AUDIITORI, ERIKONTROLLI** **LÄBIVIIVA JA LIKVIDEERIJA MÄÄRAMINE**

§ 602. Juriidilise isiku juhtorganite liikmete ja muude isikute määramine

Kohus määrab seaduses sätestatud juhul huvitatud isiku avalduse alusel juriidilise isiku juhatusse või nõukogusse asendusliikme või audiitori, samuti erikontrolli läbiviimise ja läbiviija. Likvideerija võib kohus määrata ka omal algatusel, muu hulgas juriidilise isiku sundlõpetamise korral. Kohus võib juriidilisele isikule määrata juhtorgani asendusliikme omal algatusel, sõltumata juriidilise isiku põhikirja võimalikest piirangutest, kui kohtul ei ole õnnestunud juriidilisele isikule kätte toimetada menetlusdokumente põhjusel, et juhtorgani liikmed ei ole välismaal oleku tõttu või muul põhjusel kättesaadavad või ei ole nende viibimiskoht teada.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 603. Nõuded määratavatele isikutele

(1) Kohus võib käesoleva seadustiku §-s 602 nimetatud ametisse määrata iga isiku, kes vastab seaduses nimetatud nõuetele ning on kohtu hinnangul võimeline oma ülesandeid vajalikul tasemel täitma.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Likvideerijaks võib kohus nimetada muu hulgas pankrotihalduri.

(3) Isiku määramiseks on vajalik tema nõusolek.

§ 604. Isiku määramise kord

(1) Käesoleva seadustiku §-s 602 nimetatud isiku määramise avalduses tuleb võimaluse korral nimetada kandidaadi nimi, kelle määramist soovitakse. Kohus ei ole isiku määramisel avaldusega seotud.

(2) Kui kohus ei leia mõistliku aja jooksul isikut, kes vastaks seaduses sätestatud nõuetele ja oleks nõus ameti vastu võtma ning avaldaja ei suuda kohtu määratud tähtaja jooksul ühtki sobivat kandidaati kohtule esitada, jäetakse avaldus rahuldamata või menetlus lõpetatakse. Kui sundlõpetatud eraõiguslikule juriidilisele isikule ei õnnestu määrata likvideerijat ja mõistliku aja jooksul ei ole algatatud ka eraõigusliku juriidilise isiku pankrotimenetlust, määrab kohus ühtlasi, et isiku likvideerimismenetlust läbi ei viida ja juriidiline isik kustutatakse registrist.

(3) Kohus kuulab enne isiku määramist huvitatud isikud võimaluse korral ära. Enne erikontrolli määramist peab kohus ära kuulama äriühingu juhatuse ja nõukogu seisukoha ning audiitori.

(4) Juhatuse või nõukogu liikme, audiitori või likvideerija määramisel võib täpsustada nende ülesandeid.

(5) Kohus võib määratud isiku ka omal algatusel vabastada ja uue isiku määrata.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 605. Tasu maksmine ja kulutuste hüvitamine kohtu määratud isikule

(1) Käesoleva seadustiku §-s 602 nimetatud isik võib nõuda juriidiliselt isikult talle tekkinud kulutuste hüvitamist ja tasu oma tegevuse eest. Kui isik ei jõua selles juriidilise isikuga kokkuleppele, määrab kohus tasu ja hüvitatavad kulutused avalduse alusel määrusega.

(2) Kohus võib nõuda avaldajalt või juriidiliselt isikult, kelle huvides isik ametisse määratakse, kohtu kontole kulude ja tasu katteks vajaliku ettemaksu tasumist. Kui kohtu määratud summat kohtu määratud tähtpäevaks ei tasuta, jäetakse avaldus rahuldamata või menetlus lõpetatakse. Kui ettemaksu ei tasuta sundlõpetatud eraõigusliku juriidilise isiku likvideerimise kulude katteks ja mõistliku aja jooksul ei ole algatatud ka eraõigusliku juriidilise isiku pankrotimenetlust, võib kohus määrata ühtlasi, et isiku likvideerimismenetlust läbi ei viida või see lõpetatakse ning juriidiline isik kustutatakse registrist.

§ 606. Määruste kehtivus ja edasikaebamine

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(1) Käesolevas peatükis nimetatud määrused kehtivad ja kuuluvad täitmisele alates edastamisest juriidilisele isikule.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Isiku määramise avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise või menetluse lõpetamise määruse peale võivad avaldaja ja juriidiline isik esitada määruskaebuse.

(3) Juriidilise isiku arvel isikule määratava tasu ja kulutuste suuruse kohta tehtud määruse peale võivad esitada määruskaebuse ametisse nimetatud isik ja juriidiline isik. Kohtu kontole ettemaksu tasumiseks kohustava määruse peale võib maksmiseks kohustatud isik esitada määruskaebuse, kui nõutav summa ületab 300 eurot.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

60. peatükk **ÄRIÜHINGU OSANIKELE JA AKTSIONÄRIDELE** **HÜVITISE SUURUSE MÄÄRAMINE**

§ 607. Äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramine

Käesolevas peatükis sätestatud kohaldatakse äriühingu osanikele ja aktsionäridele äriseadustiku § 363⁸ lõikes 3, § 398 lõikes 3, § 404 lõikes 1, § 441 lõikes 3, § 448 lõikes 1, § 481 lõikes 3 ja § 488 lõikes 1 nimetatud hüvitise suuruse määramiseks.

§ 608. Hüvitise suuruse määramise avaldus

(1) Kohus määrab äriühingu osanikele ja aktsionäridele käesolevas peatükis sätestatud korras hüvitise suuruse üksnes hüvitise suuruse määramiseks õigustatud osaniku või aktsionäri avalduse alusel.

(2) Avalduse võib esitada kolme kuu jooksul alates ajast, millal ülevõtmisotsus edastati vastavalt äriseadustiku §-le 363¹⁰ äriregistri pidajale, äriühingute ühinemise kandmisest ühendava ühingu asukoha äriregistrisse, jagunemise kandmisest jaguneva äriühingu asukoha äriregistrisse või ümberkujundamise äriregistrisse kandmisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(3) Hüvitise suuruse määramise avalduses tuleb muu hulgas märkida:

1) hüvitise maksmiseks kohustatud isik ning tema osade või aktsiate arv ja osade või nimiväärtusega aktsiate nimiväärtus;

[RT I 2010, 20, 103- jõust. 01.07.2010]

2) hüvitise maksmise aluseks olevad asjaolud;

3) taotletav hüvitise suurus ja selle põhjendus, muu hulgas vastuväited hüvitise maksmiseks kohustatud isiku arvestusele, kui see nähtub hüvitise suurust põhjendavast aruandest.

(4) Kohus võib anda avaldajale täiendava tähtaja käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 3 nimetatud põhjenduse esitamiseks, kui avaldaja põhistab, et aruanne ei olnud talle mõjuval põhjusel avalduse esitamise ajaks kättesaadav ja ta nõuab samaaegselt selle esitamist hüvitise maksmiseks kohustatud isikult.

§ 609. Avalduste ühine menetlemine ning osanikele ja aktsionäridele esindaja määramine

(1) Erinevad avaldused hüvitise saamiseks samadel asjaoludel liidetakse pärast seaduses sätestatud hüvitise maksmise tähtaja möödumist ühte menetlusse.

(2) Kohus määrab menetluses õiguste kaitsmiseks ühise esindaja või mitu esindajat ka neile osanikele või aktsionäridele, kes avaldust hüvitise määramiseks ei esitanud, kuid olid selleks õigustatud, kui osanike või aktsionäride õigused ei ole ilmselt muul viisil piisavalt kaitstud.

(3) Kohus avaldab menetluse ja osanikele või aktsionäridele esindaja määramise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kui menetlus puudutab aktsiaseltsi, millel on üle 100 aktsionäri, avaldatakse teade ka vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes.

(4) Kohtu määratud esindaja võib jätkata menetlust ka pärast menetluse algatamise avalduse tagasivõtmist või sellest loobumist. Sel juhul loetakse avaldajaks esindaja esindatavad osanikud või aktsionärid.

(5) Osanik või aktsionär, kellele määrati esindaja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud korras, võib määratud esindaja asemel osaleda menetluses isiklikult või enda määratud esindaja kaudu.

§ 610. Hüvitise määramise avalduse lahendamise ettevalmistamine

(1) Kohus toimetab hüvitise suuruse määramise avalduse viivitamata kätte hüvitise maksmiseks kohustatud isikule ja teiste osanike või aktsionäride esindajatele.

(2) Kohus kohustab hüvitise maksmiseks kohustatud isikut avaldusele kirjalikult vastama. Vastuses tuleb muu hulgas võtta seisukoht maksmisele kuuluva hüvitise ning võimalike juurdemaksete suuruse kohta.

(3) Hüvitise maksmiseks kohustatud isik peab vastusele lisama hüvitise arvestamise aluseks olnud aruande ja võimaliku audiitori aruande. Avaldaja ja teise osaniku või aktsionäri või tema esindaja soovil kohustab kohus hüvitise maksmiseks kohustatud isikut edastama neile tasuta nimetatud dokumentide ärakirjad.

(4) Kohus edastab hüvitise maksmiseks kohustatud isiku vastuse avaldajale ja teistele osanikele või aktsionäridele või nende esindajatele ja määrab tähtaja vastuse kohta kirjaliku seisukoha esitamiseks.

(5) Kohus võib asja lahendamist ette valmistades määrata ekspertiisi, kohustada hüvitise maksmiseks kohustatud isikut esitama kohtule või eksperdile muid hüvitise arvestamise aluseks olnud või muid asja lahendamiseks olulisi dokumente ning kohustada hüvitise maksmiseks kohustatud isikut või avaldajat tasuma menetluskulude katteks piisava ettemakse. Kohus võib hüvitise maksmiseks kohustatud isiku taotlusel ja mõlemapoolseid huvisid kaaludes mõjuval põhjusel, eelkõige ärisaladuse hoidmiseks, määrata, et avaldaja ei või hüvitise määramise aluseks olevate dokumentidega tutvuda.

§ 611. Asja lahendamine kohtuistungil

(1) Kohus lahendab asja kohtuistungil. Mõjuval põhjusel võib kohus lahendada asja istungit pidamata.

(2) Kohus võib ka omal algatusel kutsuda istungile eksperdi ja kuulata ära tema arvamuse, sõltumata sellest, kas ekspert andis eelnevalt asja kohta kirjaliku arvamuse.

§ 612. Hüvitise suuruse kohta tehtud määruse jõustumine ja edasikaebamine

(1) Hüvitise suuruse määramise avalduse kohta tehtud määrus jõustub ja kuulub täitmisele, kui seaduse järgi ei saa määruse peale enam edasi kaevata või kui määruskaebus jäetakse jõustunud lahendiga rahuldamata või läbi vaatamata. Hüvitise suuruse määruse alusel võivad osanikud või aktsionärid esitada nõuded hüvitise väljamaksmiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määrus kehtib kõigi osanike ja aktsionäride suhtes.

(3) Kohus avaldab määruse resolutsiooni ka väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kui menetlus puudutab aktsiaseltsi, kellel on üle 100 aktsionäri, avaldatakse määruse resolutsioon ka vähemalt ühes üleriigilise levikuga päevalehes.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse peale võib avaldaja, hüvitise maksmiseks ja saamiseks kohustatud isik ning kohtu määratud osanike või aktsionäride esindaja esitada määruskaebuse.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

61. peatükk KORTERIOMANDI JA KAASOMANDI ASJAD

§ 613. Hagita menetlus korteriomandi ja kaasomandi asjades

(1) Kohus lahendab hagita menetluses:

- 1) korteriomaniiku avalduse alusel asja, mis tuleneb korteriomaniike ühisusest ja kaasomandi eseme valitsemisest ning puudutab korteriomaniike omavahelisi õigusi ja kohustusi, välja arvatud nõuded, mis korteriomandiseaduse § 9 kohaselt tulenevad ühisuse lõpetamise erisusest, ja nõuded, mis korteriomandiseaduse § 14 järgi on esitatud korteriomandi võõrandamise kohustamiseks;
- 2) korteriomaniiku või valitseja avalduse alusel asja, mis tuleneb kaasomandi valitsemise reguleerimisest ning mis käsitleb valitseja õigusi ja kohustusi;
- 3) korteriomaniiku või kolmanda isiku avalduse alusel asja, mis käsitleb korteriomandiseaduse § 20 lõike 3 kohast valitseja nimetamist;
- 4) korteriomaniiku või valitseja avalduse alusel asja, mis käsitleb korteriomaniike otsuste kehtivust.

(2) Kohus lahendab hagita menetluses ka kinnisasja, mille oluliseks osaks on elamu, kaasomaniike vaidlused käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud küsimustes, mis on seotud kaasomandi esemeks olevate eluruumide või ühiskasutuses olevate ruumide või maa kasutamise või valitsemise või kaasomaniike otsustega.

(3) Seaduse, korteriomaniike kokkuleppe või otsusega reguleerimata küsimustes lähtub kohtunik kaalutusõigusest.

(4) Hagimenetluses võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asja läbi vaadata, kui see on esitatud vastuhagina või koos nõudega, mis tuleb läbi vaadata hagimenetluses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjast tuleneva maksenõude võib esitada maksekäsu kiirmenetluses.

§ 614. Menetlusosalised

Menetlusosaliste hulka kuuluvad korteriomaniikud või kaasomaniikud, käesoleva seadustiku § 613 lõike 1 punktides 2 ja 4 nimetatud juhul samuti valitseja ja käesoleva seadustiku § 613 lõike 1 punktis 3 nimetatud juhul ka kolmas isik.

§ 615. Asja menetlemine

(1) Üldjuhul arutab kohus menetlusosalistega asja suuliselt ja püüab neid suunata kokkulepet sõlmima.

(2) Kokkuleppe saavutamisel vormistatakse see kirjalikult või protokollitakse ja loetakse kohtulikuks kompromissiks, mille kohus määrusega kinnitab.

(3) Määruses peab kohus märkima abinõud, mis on määruse täitmiseks vajalikud.

§ 616. Esialgne õiguskaitse

Kohus võib asja menetlemisel avalduse alusel või omal algatusel kohaldada määrusega hagita menetluses avalduse tagamiseks vajalikku esialgset õiguskaitset.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 617. Määruskaebuse esitamine

(1) Kohtu määrus avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta jõustub ja kuulub täitmisele, kui seaduse järgi ei saa määruse peale enam edasi kaevata või kui määruskaebus jäetakse jõustunud lahendiga rahuldamata või läbi vaatamata või menetlusse võtmata.

(2) Kohtu määruse peale avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta võib esitada määruskaebuse.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618. Määruse muutmine

Asjaolude olulisel muutumisel võib kohus asjaosalise avalduse alusel tehtud määrust või kompromissi määrusega muuta, kui see on vajalik raskete tagajärgede ärahoidmiseks.

61¹. peatükk **AVALIKULT KASUTATAVALE TEELE JUURDEPÄÄSU** **J A TEHNORAJATISE TALUMISE ASJAD**

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618¹. Menetlus avalikult kasutatavale teele juurdepääsu ja tehnoarajatise talumise asjades

(1) Käesolevas peatükis sätestatud korras lahendatakse avaldusi avalikult kasutatavale teele juurdepääsuks (asjaõigusseaduse § 156 lõige 1) ning tehnoarajatise talumiskohustuse suhtes (asjaõigusseaduse § 158 lõige 1 ja asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 15²).

(2) Hagimenetluses võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse läbi vaadata, kui see on esitatud vastuhagina või koos nõudega, mis tuleb läbi vaadata hagimenetluses.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618². Menetlusosalised

(1) Menetlusosalised on avaldaja ja kinnisasjade omanikud, keda avalduse lahendamise puudutab, samuti vaidlusaluste kinnisasjade asukoha järgne valla- või linnavalitsus. Kohus ei pea valla- või linnavalitsust menetlusse kaasama, kui see ei puuduta tema huve või ei aita kaasa asja lahendamisele.

(2) Kohtu ülesandel kogub ja esitab valla- või linnavalitsus kohtule asja lahendamiseks vajalikke andmeid, sõltumata sellest, kas ta on kaasatud asja lahendamise menetlusosalisena.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618³. Esialgne õiguskaitse

Kohus võib asja menetlemisel avalduse alusel või omal algatusel kohaldada määrusega esialgset õiguskaitset.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618⁴. Asja menetlemine

(1) Üldjuhul arutab kohus menetlusosalistega asja suuliselt ja püüab neid suunata kokkulepet sõlmima.

(2) Kokkuleppe saavutamisel vormistatakse see kirjalikult või protokollitakse ja loetakse kohtulikuks kompromissiks, mille kohus määrusega kinnitab.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618⁵. Määruse muutmine

Asjaolude olulisel muutumisel võib kohus asjaosalise avalduse alusel tehtud määrust või kompromissi määrusega muuta, kui see on vajalik raskete tagajärgede ärahoidmiseks.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 618⁶. Määruse jõustumine ja määruskaebuse esitamine

(1) Kohtu määrus avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta jõustub ja kuulub täitmisele, kui seaduse järgi ei saa määruse peale enam edasi kaevata või kui määruskaebus jäetakse jõustunud lahendiga rahuldamata või läbi vaatamata või menetlusse võtmata.

(2) Kohtu määruse peale avalduse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta võib esitada määruskaebuse.

62. peatükk

TSIVIILASJAS TEHTUD VÄLISRIIGI KOHTULAHENDITE JA MUUDE TÄITEDOKUMENTIDE TUNNUSTAMINE JA TÄITMINE

§ 619. Euroopa Liidu liikmesriigi kohtulahendi ja muu täitedokumendi tunnustamine

(1) Tsiviilasjas tehtud Euroopa Liidu liikmesriigi kohtulahendite ja muude täitedokumentide tunnustamisele ja täitmisele Eestis kohaldatakse käesolevas seadustikus sätestatud üksnes ulatuses, milles EL Nõukogu määruses 44/2001/EÜ kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades ja määruses 2201/2003/EÜ, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus 1347/2000/EÜ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (ELT L 143, 30.04.2004, lk 15–39), määruses (EÜ) nr 1896/2006, määruses (EÜ) nr 861/2007, nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes ning muudes Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrustes ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I, 14.03.2011, 2- jõust. 18.06.2011]

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 619¹. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 805/2004 rakendamine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 805/2004 artikli 6 lõigete 2 ja 3, artikli 9 lõike 1 ning artikli 24 lõike 1 järgseid kinnitusi väljastavad kohtulahendi teinud maakohtud. Määruse artikli 25 lõike 1 järgi väljastab nõude kohta koostatud avaliku dokumendi kinnituse Euroopa täitekorraldusena Harju Maakohus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kinnituse väljastamise lahendab kohus kirjalikus menetluses. Kinnitus toimetatakse kätte kostjale või võlgnikule ja edastatakse kinnituse taotlejale. Kinnituse andmata jätmise määrus toimetatakse avaldajale kätte ning avaldaja võib esitada selle peale määruskaebuse.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 10 lõike 1 punktis a nimetatud juhul võib lahendi teinud kohus parandada lahendi Euroopa täitekorraldusena kinnitamise määrust samadel alustel ja samas korras Eesti kohtulahenditega.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 10 lõike 1 punktis b nimetatud juhul võib kinnituse andnud kohus kinnitamise kostja või võlgniku avalduse alusel määrusega tühistada, kui kinnitus on väljastatud ebaõigesti. Kinnituse tühistamise avalduse võib kostja või võlgnik esitada 30 päeva jooksul alates kohtulahendi või muu täitekorralduse ja kinnituse kättetoimetamisest, välismaale kättetoimetamise korral kahe kuu jooksul kohtulahendi või muu täitekorralduse ja kinnituse kättetoimetamisest. Kinnitamise tühistamise või sellest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artikli 20 lõike 2 punkti c kohaselt võetakse Eestis Euroopa täitekorraldus täitmisele üksnes juhul, kui see on koostatud eesti või inglise keeles või kui kinnitusele on lisatud eesti- või ingliskeelne tõlge.

(6) Euroopa täitekorralduse Eestis täitemenetluses täitmisele ja võlgniku õiguskaitsevahenditele kohaldatakse Eestis täitemenetluse kohta sätestatud niivõrd, kui võrd käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruses ei ole ette nähtud teisiti.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 620. Tsiviilasjas tehtud muu välisriigi kohtulahendi tunnustamine

(1) Tsiviilasjas tehtud välisriigi kohtulahend kuulub Eesti Vabariigis tunnustamisele, välja arvatud juhul, kui: [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

1) lahendi tunnustamine oleks ilmselt vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avaliku korraga), eelkõige isikute põhiõiguste ja -vabadustega;

2) kostja või muu võlgnik ei ole saanud oma õigusi mõistlikult kaitsta, eelkõige kui ta ei saanud kohtukutset või muud menetlust algatavat dokumenti kätte õigel ajal ja nõuetekohasel viisil, välja arvatud juhul, kui tal oli mõistlik võimalus kohtulahend vaidlustada ja ta seda ettenähtud tähtaja jooksul ei teinud;

- 3) lahend on vastuolus samade poolte vahel samas asjas Eestis tehtud varasema lahendiga või kui samade poolte vahel on samas asjas esitatud hagi Eesti kohtusse;
- 4) lahend on vastuolus samade poolte vahel samas asjas Eestis varem tunnustatud või täidetud välisriigi kohtu lahendiga;
- 5) lahend on vastuolus samade poolte vahel samas asjas välisriigis tehtud, kuid Eestis tunnustamata varasema lahendiga, eeldusel, et varasem välisriigi kohtulahend on Eestis tunnustatav või täidetav;
- 6) lahendi teinud kohus ei võinud lahendit teha Eesti õiguse rahvusvahelise kohtualluvuse sätete kohaselt.

(2) Välisriigi kohtulahendit tunnustatakse Eestis üksnes juhul, kui lahend on lahendi teinud riigi õiguse järgi jõustunud, välja arvatud juhul, kui seaduse või välislepingu järgi tuleb lahendit tunnustada ja täita alates ajast, millal otsust saab täita lahendi teinud kohtu asukohariigis.

(3) Välisriigi kohtulahendit tunnustatakse Eestis, ilma et selleks oleks vaja läbi viia eraldi kohtumenetlust. Siiski võib taotleda selle tunnustamise lahendamist käesolevas peatükis lahendi täidetavaks tunnustamiseks ettenähtud korras, kui tunnustamise üle on vaidlus või kui see on isikule muul põhjusel tema õiguste teostamiseks vajalik.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui välisriigi kohtulahendi tunnustamisest sõltub teise kohtuasja lahendamine, võib tunnustamise otsustada seda kohtuasja lahendav kohus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 621. Välisriigi kohtulahendi täitmise kord

Välisriigi kohtulahend kuulub Eestis täitmisele üksnes siis, kui lahend on Eesti kohtu poolt tunnustatud täidetavaks, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

§ 622. Välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnustamise avaldus

- (1) Välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnustamise avaldus esitatakse kirjalikult ja sellele lisatakse:
 - 1) kohtulahendi ärakiri, mis on tõestatud lahendi teinud kohtu asukohariigi õiguse kohaselt;
 - 2) dokument, mis kinnitab, et kostjale või muule lahendist tulenevale võlgnikule, kes kohtumenetluses ei osalenud, oli õigel ajal kas või kordki vastavalt selle riigi õigusele hagi, kohtukutse või muu menetlust algatav dokument kätte antud;
 - 3) dokument, mis tõendab, et lahendi tegemise riigi õiguse järgi on lahend jõustunud ja täidetav ning kostjale või muule lahendist tulenevale võlgnikule teatavaks tehtud;
 - 4) dokumendid lahendi täitmise kohta, kui seda on juba üritatud täita;
 - 5) dokumendid lahendi täitmise kohta, kui lahendit on juba täidetud;
 - 6) käesoleva lõike punktides 1–5 nimetatud dokumentide notariaalselt või vandetõlgi kinnitatud tõlked eesti keelde.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus võib avaldajale anda tähtaja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud dokumendi esitamiseks. Kui asjaolud seda võimaldavad, võib kohus lahendada asja dokumente nõudmata.

(3) Kohus võib rakendada avalduse tagamiseks esialgse õiguskaitse korras hagi tagamise abinõusid.

§ 623. Välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnustamise määrus

(1) Kohus kontrollib välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnustamise avalduse lahendamisel kohtulahendi tunnustamise eeldusi. Kohtulahendi õigsust sisuliselt ei kontrollita.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib vajaduse korral võlgniku ja sissenõudja ära kuulata ning küsida selgitust ka kohtult, kelle lahendi tunnustamist või täitmist taotletakse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui lahendi täitmine sõltub lahendi järgi sissenõudja poolt tagatise andmisest, tähtaja möödumisest või muust asjaolust või kui lahendi täidetavaks tunnustamist taotleb muu isik kui lahendis sissenõudjana nimetatu või kui lahendi täitmist taotletakse muu isiku kui lahendis võlgnikuna nimetatu suhtes, hindab kohus lahendi täitmise eelduste olemasolu selle lahendi teinud kohtu asukohariigi õiguse ja menetlusosaliste esitatud tõendite järgi.

(5) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kohus viitab määruuses sissenõudja õigusele esitada täidetavaks tunnustatud kohtulahend Eesti kohtutäiturile täitmiseks.

(7) Määrus, millega avaldus jäetakse rahuldamata, toimetatakse kätte sissenõudjale. Avalduse rahuldamise määrus toimetatakse kätte sissenõudjale ja võlgnikule.

§ 624. Täidetavaks tunnistatud kohtulahendi muutmise või tühistamine

(1) Kui täidetavaks tunnistatud kohtulahend on lahendi teinud kohtu asukohariigis tühistatud või kui seda on muudetud ja võlgnik ei saa sellele asjaolule enam lahendi täidetavaks tunnistamise menetluses tugineda, võib ta taotleda kohtulahendi täidetavaks tunnistatud kohtult lahendi täidetavaks tunnistamise tühistamist või muutmist.

(2) Kohus lahendab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse kohtulahendi täidetavaks tunnistamise avalduse lahendamiseks ettenähtud korras.

(3) Kohus võib avalduse tagamiseks esialgse õiguskaitse korras muu hulgas peatada täidetavaks tunnistatud lahendist toimuva täitemenetluse, lubada täitemenetluse jätkamist üksnes tagatise vastu või tühistada täitetoimingut.

(4) Avalduse rahuldamise korral tühistab kohus kohtulahendi täidetavaks tunnistamise või muudab seda.

§ 625. Määruse peale määruskaebuse esitamine

(1) Määruse peale, millega välisriigi kohtulahend jäeti täidetavaks tunnistamata või täidetavaks tunnistamine tühistati, võib esitada määruskaebuse sissenõudja.

(2) Määruse peale, millega välisriigi kohtulahend tunnistati täidetavaks või täidetavaks tunnistamist muudeti, võivad esitada määruskaebuse sissenõudja ja võlgnik. Määruskaebuse esitamise tähtaeg on üks kuu alates määruse kättetoimetamisest, välisriiki kättetoimetamise puhul aga kaks kuud kättetoimetamisest.

(3) Välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnistamise määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaja möödumiseni või määruskaebuse kohta tehtud lahendi jõustumiseni võib välisriigi kohtulahendi sundtäitmiseks rakendada vaid hagi tagamise abinõusid. Võlgnikul on õigus vältida sundtäitmist tagatise andmisega selle summa suuruses, mille tõttu võib avaldaja taotleda otsuse sundtäitmist. Kohtu loal võib täitemenetluses siiski müüa arestitud vallasvara ja hoiustada müügist saadud raha, kui arestitud vara võib hävineda või selle väärtus oluliselt väheneda või kui selle hoidmine on ebamõistlikult kulukas.

§ 626. Võlgnikule tekitatud kahju hüvitamine

Kui välisriigi kohtulahendi täidetavaks tunnistamise määrus või täidetavaks tunnistamine tühistatakse või seda muudetakse, peab sissenõudja hüvitama võlgnikule täitemenetlusest tekkinud kahju või selle vältimiseks tehtud kulutused.

§ 627. Välisriigi muude täitedokumentide tunnustamine

(1) Käesolevas peatükis sätestatud kohaldatakse vastavalt välisriigis notariaalselt tõestatud või muu avaliku täitedokumentide tunnustamisele ja täitmisele, kui käesolevas paragrahvis sätestatust ei tulene teisiti.

- (2) Välisriigis koostatud avalikku dokumenti tunnustatakse Eestis täitedokumentina, kui see:
- 1) vastab vormiliselt Eestis koostatud kohesele sundtäitmisele kuuluvale täitedokumentile ja
 - 2) kuulub sundtäitmisele koostamise riigis ja
 - 3) ei ole vastuolus Eesti avaliku korraga.

62¹. peatükk

LEPITAJA VAHENDUSEL SÕLMITUD KOKKULEPPE TÄIDETAVAKS TUNNISTAMINE

[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

§ 627¹. Lepitusseaduse § 2 punktides 2 ja 3 nimetatud lepitaja vahendusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnistamise avalduse esitamine

(1) Avalduse lepitusseaduse § 14 lõikes 1 nimetatud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnistamiseks esitavad kas kõik lepingupooled või üks lepingupool, lisades avaldusele teiste lepingupoolte kirjalikud nõusolekud.

(2) Kohus tunnistab kokkuleppe täidetavaks, tehes selle kohta määruse.

(3) Kohus ei tunnista kokkulepet täidetavaks juhul, kui:

- 1) kokkulepe väljub lepitusseaduse § 14 lõikes 1 kehtestatud piiridest;
- 2) kokkulepe on vastuolus heade kommetega või seadusega või rikub olulist avalikku huvi;

3) kokkulepet ei ole võimalik täita.

(4) Lepingupool võib esitada määruskaebuse määruse peale, millega kohus jättis lepitusmenetluse tulemusel saavutatud kokkuleppe kas täielikult või osaliselt täidetavaks tunnistamata. Määruskaebuse esitamise tähtaeg on 30 päeva määruse kättetoimetamisest arvates.
[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

§ 627². Muu isiku vahendusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnistamise avalduse esitamine

(1) Kohus võib käesoleva seaduse §-s 627¹ sätestatud eeldustel ja korras täidetavaks tunnistada lepitusseaduse § 2 punktis 1 nimetatud teovõimelise füüsilise isiku, kelle isiku- ja iseloomuomadused tagavad tema erapooletuse ning sõltumatus, vahendusel sõlmitud kirjaliku kokkuleppe.

(2) Kohus korraldab asja lahendamiseks kohtuistungi ning kuulab ära lepitusmenetluse pooled ja lepitaja.

(3) Kohus kontrollib, kas lepitusmenetlus viidi läbi erapooletult ja ausalt, lähtudes lepitusseaduses sätestatud põhimõtetest.

(4) Lepingupool võib esitada määruskaebuse määruse peale, millega kohus jättis lepitusmenetluse tulemusel saavutatud kokkuleppe kas täielikult või osaliselt täidetavaks tunnistamata. Määruskaebuse esitamise tähtaeg on 30 päeva määruse kättetoimetamisest arvates.
[RT I 2009, 59, 385- jõust. 01.01.2010]

63. peatükk MUUD HAGITA ASJAD

§ 628. Määrused sundvalitsemisel

(1) Kohus lahendab varale sundvalitseja määramise ja talle tasu maksmise, samuti muud sundvalitsemisega seotud küsimused üksnes õigustatud isiku avalduse alusel.

(2) Enne sundvalitseja määramise otsustamist ja talle tasu määramist tuleb asjaosalised võimaluse korral ära kuulata.

§ 629. Juriidilise isiku sundlõpetamine

(1) Kohus algatab juriidilise isiku sundlõpetamise selleks õigustatud isiku või asutuse avalduse alusel või omal algatusel.

(2) Enne sundlõpetamist kuulab kohus võimaluse korral ära juriidilise isiku juhtorganite liikmed.

(3) Sundlõpetamise määramises määrab kohus ka juriidilisele isikule likvideerijad, järgides käesoleva seadustiku §-des 602–606 sätestatud.

(4) Sundlõpetamise määrus kehtib ja kuulub täitmisele alates jõustumisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Sundlõpetamise määruse peale võivad avaldaja ja juriidiline isik esitada määruskaebuse.

12. osa MENETLUS RINGKONNAKOHTUS

64. peatükk APPELLATSIOONIMENETLUS

1. jagu Ringkonnakohtusse edasikaebamine

§ 630. Apellatsiooni korras edasikaebamise õigus

(1) Pool ja iseseisva nõudega kolmas isik võivad esitada esimese astme kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse. Iseseisva nõudeta kolmas isik võib esitada apellatsioonkaebuse käesoleva seadustiku § 214 lõikes 2 sätestatud tingimustel. Apellatsioonkaebuse esitaja on apellant.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Apellatsioonkaebust ei või esitada, kui mõlemad pooled on apellatsioonkaebuse esitamise õigusest kohtule tehtud avalduses loobunud.

(3) Tagaseljaotsuse peale võib edasi kaevata käesoleva seadustiku §-s 420 sätestatud korras.

§ 631. Apellatsioonkaebuse alus

(1) Apellatsioonkaebuses võib tugineda üksnes väitele, et esimese astme kohtu otsus põhineb õigusnormi rikkumisel või et apellatsioonimenetluses arvestamisele kuuluvate asjaolude ja tõendite kohaselt (käesoleva seadustiku § 652) tuleks apellatsioonimenetluses teha esimese astme kohtu otsusest erinev otsus.

(2) Õigusnormi on rikutud, kui materiaalõiguse või menetlusõiguse normi on ebaõigesti kohaldatud või kui õigusnorm on jäetud osaliselt või täielikult kohaldamata, kuigi seda oleks pidanud asjaoludest tulenevalt kohaldama.

(3) Apellatsioonkaebuses ei või tugineda väitele, et asi tulnuks lahendada halduskohtus või et asi ei allunud otsuse teinud esimese astme kohtule või et asi tulnuks lahendada teises kohtumajas. Apellatsioonkaebuses võib tugineda asjaolule, et Eesti kohus ei olnud pädev asja lahendada rahvusvaheliselt või et asi tuli lahendada vahekohtus, kui sellele asjaolule tugineti õigeaegselt ka maakohtus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Apellatsioonkaebus ei või tugineda asjaolule, et asi, mis tuli lahendada hagita menetluses, lahendati hagimenetluses, välja arvatud juhul, kui sellele asjaolule tugineti õigeaegselt ka maakohtus ja sellest võis olulisel määral sõltuda asja lahendus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 632. Apellatsioonitähtaeg

(1) Apellatsioonkaebuse võib esitada 30 päeva jooksul, alates otsuse apellandile kättetoimetamisest, kuid mitte hiljem kui viie kuu möödumisel esimese astme kohtu otsuse avalikult teatavakstegemisest.

(2) Kui maakohus tunnistas asja lahendamisel kohtuotsuse resolutsioonis kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka apellatsioonitähtaeg kulgema enne kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamist.

(3) Kui apellatsioonitähtaja jooksul tehakse asjas täiendav otsus, hakkab apellatsioonitähtaeg kulgema täiendava otsuse kättetoimetamisest ka esialgselt tehtud otsuse suhtes uuesti. Kirjeldava või põhjendava osata tehtud otsuse täiendamise korral puuduva osaga vastavalt käesoleva seadustiku § 448 lõikele 4¹ hakkab apellatsioonitähtaeg uuesti kulgema tervikotsuse kättetoimetamisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Poolte kohtule avaldatud kokkuleppel saab apellatsioonitähtaega lühendada, samuti pikendada kuni viie kuuni otsuse avalikult teatavakstegemisest.

(5) Ringkonnakohus võib apellandi taotlusel mõjuval põhjusel anda täiendava tähtaja kaebuse põhjendamiseks. Kaebuse põhjendamiseks antakse täiendav tähtaeg käesoleva seadustiku § 187 lõikes 6 sätestatud juhul.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 633. Apellatsioonkaebuse vorm ja sisu

(1) Apellatsioonkaebus esitatakse kohtualluvuse järgsele ringkonnakohtule.

(2) Apellatsioonkaebuses märgitakse muu hulgas:

- 1) kaevatava otsuse teinud kohtu nimetus, otsuse kuupäev ja tsiviilasja number;
- 2) apellandi selgelt väljendatud taotlus, märkides ära, millises ulatuses apellant esimese astme kohtu otsust vaidlustab ning missugust ringkonnakohtu lahendit apellant taotleb;
- 3) apellatsioonkaebuse põhjendus;
- 4) kaevatava otsuse kättetoimetamise aeg.

(3) Apellatsioonkaebuse põhjenduses tuleb märkida:

- 1) millist õigusnormi on esimese astme kohus oma otsuses või otsuse tegemisel rikkunud või missuguse asjaolu on esimese astme kohus ebaõigesti või ebapiisavalt tuvastanud;
- 2) millest tuleneb õigusnormi rikkumine või asjaolu ebaõige või ebapiisav tuvastamine;
- 3) viide tõenditele, millega apellant soovib iga faktiväidet tõendada.

(4) Kaebusele lisatakse dokumentaalsed tõendid, mida esimese astme kohtus ei esitatud ja mille vastuvõtmist apellant kohtult taotleb.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui apellatsioonkaebuse põhjendamiseks nimetatakse uusi asjaolusid ja tõendeid, tuleb apellatsioonkaebuses märkida uute asjaolude ja tõendite esimese astme kohtus esitamata jätmise põhjus.

(6) Kui apellant soovib, et kohus kuulaks ära tunnistaja või võtaks menetlusosalise seletuse vande all või korraldaks ekspertiisi või vaatluse, tuleb seda koos põhjendusega kaebuses märkida. Sel juhul tuleb kaebuses märkida tunnistajate või ekspertide nimed, aadressid ja sidevahendite numbrid, kui need on teada.

(7) Kui apellant soovib asja arutamist kohtuistungil, peab ta seda apellatsioonkaebuses märkima. Vastasel juhul loetakse, et ta on nõus asja lahendamiseks kirjalikus menetluses.

(8) Käesoleva seadustiku § 448 lõikes 4¹ sätestatud juhul teatatakse maakohtule esmalt apellatsioonkaebuse esitamise soovist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 634. Apellatsioonkaebuse muutmine

(1) Apellant võib kuni apellatsioonitähataja lõpuni kaebust muuta ja täiendada, muu hulgas laiendada kaebust kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgselt ei kaevatud. Kaebuse muutmisele kohaldatakse apellatsioonkaebuse kohta sätestatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira apellandi õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid vastustaja poolt apellatsioonimenetluses esitatule ega uusi asjaolusid, mis tekkisid või said apellandile teatavaks pärast apellatsioonitähataja möödumist.

§ 635. Vastuapellatsioonkaebuse esitamine

(1) Vastuapellatsioonkaebus on apellatsioonkaebus, mille üks pool esitab vastuseks vastaspoole apellatsioonkaebusele sellega ühiseks läbivaatamiseks.

(2) Vastuapellatsioonkaebusele kohaldatakse apellatsioonkaebuse kohta sätestatud, kui käesolevas paragrahvis sätestatud ei tulene teisiti. Vastuapellatsioonkaebuses võib vaidlustada ka kohtuotsuse neid osi, mille peale ei ole apellatsioonkaebuses kaevatud.

(3) Vastustaja võib esitada vastuapellatsioonkaebuse 14 päeva jooksul apellatsioonkaebuse vastustajale kättetoimetamisest alates või ülejäänud apellatsioonitähataja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva.

(4) Pärast apellatsioonitähataja möödumist, kuid käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul esitatud vastuapellatsioonkaebus jäetakse läbi vaatamata, kui apellant loobub apellatsioonkaebusest, kui seda ei võeta menetlusse, kui see jäetakse läbi vaatamata või kui asja menetlus lõpetatakse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 636. Toimiku väljanõudmine

(1) Ringkonnakohus nõuab asja menetlenud esimese astme kohtult viivitamata pärast apellatsioonkaebuse kohtule saabumist välja asja toimiku. Esimese astme kohtu kantselei saadab nõutud toimiku viivitamata pärast üleandmisnõude saamist ringkonnakohtule. Samuti saadab esimese astme kohus ringkonnakohtule viivitamata elektrooniliselt kohtulahendi, välja arvatud, kui see on kättesaadav kohtuinfosüsteemi vahendusel.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Pärast apellatsioonimenetluse lõpetamist saadetakse toimik esimese astme kohtule tagasi, välja arvatud juhul, kui see tuleb edasi saata Riigikohtule.

§ 637. Apellatsioonkaebuse menetluse võtmisest keeldumise alused

(1) Kohus ei võta apellatsioonkaebust menetlusse, kui:

- 1) apellatsioonkaebus ei allu sellele ringkonnakohtule;
- 2) apellatsioonkaebus on esitatud pärast apellatsioonitähataja möödumist;
- 3) apellatsioonkaebuselt ei ole tasutud riigilõiv;
- 4) apellatsioonkaebuse apellandi nimel esitanud isik ei ole põhistanud oma esindusõiguse olemasolu;
- 5) mõlemad pooled on apellatsioonkaebuse esitamise õigusest loobunud;
- 6) apellatsioonkaebuses toodud väidete õigsust eeldades ei saaks kaebust ilmselt rahuldada.

(2) Kohus ei võta apellatsioonkaebust menetlusse ka siis, kui asja läbivaatamist takistab apellatsioonkaebusele seaduses sätestatud vormi ja sisu nõuete rikkumine, muu hulgas pädeva isiku allkirja puudumine kaebusel.

(2¹) Käesoleva seadustiku § 405 lõikes 1 nimetatud asjas esitatud apellatsioonkaebus võetakse menetlusse üksnes juhul, kui maakohtu otsuses on antud luba adasikaebamiseks või kui maakohtu otsuse tegemisel on selgelt ebaõigesti kohaldatud materiaaõiguse normi või on selgelt rikutud menetlusõiguse normi või on selgelt ebaõigesti hinnatud tõendeid ja see võis oluliselt mõjutada lahendit.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui apellatsioonkaebus võetakse menetlusse, võib vastuapellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keelduda üksnes käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2–4 ja lõikes 2 nimetatud juhtudel.

§ 638. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise otsustamine

(1) Ringkonnakohus otsustab viivitamata pärast apellatsioonkaebuse saamist määrusega kaebuse menetlusse võtmise või menetlusse võtmisest keeldumise.

(2) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Enne apellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumist võib kohus küsida vastaspoole arvamust selle kohta ja menetlusosalised ära kuulata.

(4) Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruks tuleb märkida menetlusse võtmisest keeldumise põhjus. Kui kohus keeldub apellatsioonkaebust menetlusse võtmast, ei toimeta kohus kaebust vastustajale kätte ja tagastab selle kättetoimetamisega apellandile koos lisadega ja kaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruks.

(5) Kui apellatsioonkaebust ei võeta menetlusse põhjusel, et asi ei allu sellele ringkonnakohtule, edastab kohus apellatsioonkaebuse kohtualluvuse järgi õigele ringkonnakohtule. Kaebus loetakse esitatuks selle esimesse ringkonnakohtusse saabumise ajast. Seda kohaldatakse ka juhul, kui apellatsioonkaebus esitatakse otsuse teinud esimese astme kohtule.

(6) Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruks peab olema tehtud asja lahendava kohtukoosseisu poolt ühehäälselt.

(7) Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise määruks tuleb märkida muu hulgas apellatsioonkaebuse kohtusse saabumise aeg.

(8) Kohus toimetab apellatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruks apellandile kätte ja edastab teistele menetlusosalistele. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise määruks edastab kohus menetlusosalistele. [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(9) Määruks peale, millega kohus keeldub apellatsioonkaebust menetlusse võtmast, võib apellant esitada määruskaebuse Riigikohtule.

(10) Kui kohus keeldub apellatsioonkaebust menetlusse võtmast ja tagastab selle määruks, loetakse, et kaebust ei ole esitatud.

2. jagu Menetlus ringkonnakohtus

§ 639. Menetluskäitete kohaldamine ja menetlusosalised

(1) Apellatsioonimenetluses kohaldatakse esimese astme kohtu menetluse kohta kehtivaid sätteid, kui apellatsioonimenetluse kohta ei ole sätestatud teisiti või esimese astme kohtu menetluse kohta sätestatu ei ole vastuolus apellatsioonimenetluse olemusega.

(2) Menetlusosalised ringkonnakohtus on apellatsioonimenetluse pooled ja kolmandad isikud. Apellatsioonimenetluse pooled on apellant ja vastustaja. Kui vaidlusalust õigussuhet saab tuvastada üksnes kõigi kaashagejate või -kostjate suhtes ühiselt, loetakse kaashageja ja -kostja kaasapellandiks või -vastustajaks, sõltumata sellest, kas nad apellatsioonkaebuse esitavad või kas apellatsioonkaebus esitatakse nende vastu.

§ 640. Asja ettevalmistamine

(1) Pärast apellatsioonkaebuse menetlusse võtmist ringkonnakohus:

1) toimetab teistele menetlusosalistele kätte apellatsioonkaebuse ära kirja koos lisadega;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2) lahendab poolte taotlused hagi tagamiseks või hagi tagamise tühistamiseks;

3) lahendab poolte taotlused kohtuotsuse viivitamata täitmiseks või täitmise peatamiseks;

4) selgitab, kas asja lahendamine on võimalik kokkuleppega või muul viisil eelmenetluses;

5) määrab menetlusosalise põhjendatud taotluse alusel ekspertiisi, nõuab dokumente ja korraldab vaatluse;

6) määrab kohtuistungis asja läbivaatamiseks, kui asja ei saa lahendada kohtuistungit pidamata;

7) annab vajaduse korral menetlusosalisele tähtaja ringkonnakohtu poolt vajalikuks peetud küsimusele vastamiseks või nõuab menetlusosaliselt vastuse täiendamist kohtu määratud tähtaja jooksul.

(2) Pärast apellatsioonkaebuse menetlusse võtmist valmistab asja lahendamise ette ringkonnakohtu koosseisu määratud liige sellise põhjalikkusega, et asja saaks kohtuistungil korraldamisel lahendada ühel kohtuistungil.

(3) Kohtukoosseisu liige lahendab üksinda menetlusosaliste taotlused asja ettevalmistamisel ja teeb asja arutamist ettevalmistavad või muud korraldavad määrused, muu hulgas määrab vajaduse korral apellatsioonkaebuse hinna. Tõendi vastuvõtmisest keeldumise otsustab kohtukoosseis.

(4) Kohtukoosseisu liige võib asja ettevalmistamiseks koguda ja uurida tõendeid, kui see on vajalik kohtuistungil asja arutamise lihtsustamiseks ja võib eeldada, et ülejäänud kohtukoosseis saab tõendi kogumise ja uurimise tulemust hinnata ka vahetult tõendi kogumisel ja uurimisel osalemata.

(5) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 641. Menetlusosalistele apellatsioonkaebusest teatamine

(1) Pärast apellatsioonkaebuse menetlusse võtmist kohustab kohus vastustajat koos apellatsioonkaebuse kättetoimetamisega apellatsioonkaebusele kohtu määratud ajaks kirjalikult vastama, märkides ära, mida vastus peab sisaldama. Kohus teavitab vastustajat ka vastuapellatsioonkaebuse esitamise õigusest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kohus selgitab teistele apellatsioonimenetluse osalistele nende õigust esitada apellatsioonkaebuse suhtes oma seisukoht kohtu määratud tähtaja jooksul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui kohus määrab asja arutamiseks kohtuistungil, toimetab kohus menetlusosalistele kätte kutse istungile.

(4) Kohus võib lubada vastustajal ja muul menetlusosalisel vastata apellatsioonkaebusele suuliselt istungil, kui kohus leiab, et kirjalikku vastust ei ole vaja.

(5) Ringkonnakohus võib küsida seisukohta asja lahendamise kohta ka käesoleva seadustiku § 393 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigi- või kohaliku omavalitsuse asutustelt.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 642. Apellatsioonkaebuse vastus

(1) Apellatsioonkaebuse vastuses peab vastustaja muu hulgas märkima:

- 1) kas apellatsioonkaebus on vastustaja arvates võetud õigesti ringkonnakohtu menetlusse, kui ta ei ole selle kohta oma seisukohta juba avaldanud;
- 2) kas vastustaja peab kaebust õigeks või vaidleb sellele vastu;
- 3) vastuväited kaebuse nõudmistele ja põhjendustele kohta ning asjaolud, millele vastustaja tugineb.

(2) Kui vastustaja nimetab oma seisukohtade põhjendamiseks uusi asjaolusid ja tõendeid, tuleb vastuses märkida uute asjaolude ja tõendite esimese astme kohtus esitamata jätmise põhjus.

(3) Kui vastustaja taotleb, et kohus kuulaks ära tunnistaja, eksperdi, poole seletuse vande all või teeks vaatluse, tuleb seda vastuses koos põhjendusega märkida. Sel juhul tuleb vastuses märkida eksperdi ja tunnistaja nimi, aadress ja sidevahendite numbrid.

(4) Kui vastustaja soovib asja arutamist kohtuistungil, peab ta seda vastuses märkima. Vastasel juhul loetakse, et ta on nõus asja lahendamise kirjalikus menetluses.

(5) Apellatsioonkaebuse vastuse esitamise tähtaeg peab olema vähemalt 14 päeva apellatsioonkaebuse kättetoimetamisest alates.

(6) Apellatsioonkaebuse vastuse ja muu menetlusosalise seisukoha kaebuse suhtes edastab kohus teistele menetlusosalistele koos apellatsioonkaebuse vastusele või muu menetlusosalise seisukohale lisatud dokumentide ärakirjadega.

§ 643. Apellatsioonkaebuse läbivaatamata jätmine

(1) Kohus jätab apellatsioonkaebuse määrusega läbi vaatamata, kui ilmneb, et apellatsioonkaebus oli võetud ringkonnakohtu menetlusse ebaõigesti, samuti muul seaduses sätestatud juhul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui apellatsioonkaebuse läbivaatamist takistava puuduse saab ilmselt kõrvaldada, annab kohus määrusega apellandile mõistliku tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Kui apellant jätab kohtu nõudmise tähtpäevaks täitmata, jätab kohus apellatsioonkaebuse läbi vaatamata.

(3) Kohus teatab menetlusosalistele enne määruse tegemist kavandatavast apellatsioonkaebuse läbivaatamata jätmisest ja selle põhjustest ning annab apellandile võimaluse avaldada selle kohta kohtu määratud tähtpäevaks oma arvamust. Vajaduse korral peab kohus avalduse läbivaatamata jätmise lahendamiseks istungi.

(4) Apellatsioonkaebuse läbivaatamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse Riigikohtule.

§ 644. Apellatsioonkaebusest loobumine

(1) Apellant võib apellatsioonkaebusest loobuda kuni asja arutamise lõpetamiseni, kirjaliku menetluse puhul aga kuni avalduste esitamiseks antud tähtaja möödumiseni.

(2) Apellatsioonkaebusest loobumise avaldus esitatakse ringkonnakohtule. Kui avaldust ei esitata kohtuistungil suuliselt, tuleb loobumise avaldus esitada kirjalikult.

(3) Apellatsioonkaebusest loobumise korral loetakse, et apellant ei ole apellatsiooniastmes menetlustoiminguid teinud. Apellatsioonkaebusest loobumise korral ei saa apellant esitada enam uut apellatsioonkaebust sama apellatsioonieseme kohta ja kannab apellatsioonkaebusega seotud menetluskulud.

(4) Kui teine pool ei ole esimese astme kohtu otsuse peale edasi kaevanud või kui vastuapellatsioonkaebus on esitatud pärast apellatsioonitähataja möödumist, teeb ringkonnakohus apellatsioonkaebusest loobumise kohta määruse, millega lõpetab apellatsioonimenetluse.

(5) Kui kohus ei saa apellatsioonkaebusest loobumise korral menetlust teise poole kaebuse tõttu lõpetada, teeb kohus määruse, millega lõpetab menetluse selle apellatsioonkaebuse osas, millest loobuti. Sel juhul jätkatakse teise kaebuse osas menetlust.

(6) Apellatsioonkaebusest loobumise kohta tehtud määruses märgib kohus apellatsioonkaebusest loobumise õiguslikud tagajärjed.

(7) Apellatsioonkaebuse menetluse lõpetamise määruse peale, samuti määruse peale, millega ringkonnakohus ei võta vastu apellatsioonkaebusest loobumist, võib esitada määruskaebuse Riigikohtule.

§ 645. Hagist loobumine ja kompromiss

(1) Apellatsioonimenetluses hagist loobumise vastuvõtmisel või kompromissi kinnitamisel tühistab ringkonnakohus määrusega esimese astme kohtu otsuse ja lõpetab asja menetluse. Kui kohus ei võta hagist loobumist vastu või ei kinnita kompromissi, vaatab kohus asja apellatsiooni korras läbi.

(2) Menetluse lõpetamise määruse peale, samuti määruse peale, millega ringkonnakohus ei võta vastu hagist loobumist või ei kinnita kompromissi, võib esitada määruskaebuse Riigikohtule.

§ 646. Asja lahendamine üksnes kaebuse põhjal

Kohus võib otsustada asja üksnes apellatsioonkaebuse põhjal, kui kohus leiab, et asja arutamisel esimese astme kohtus rikuti menetlusõiguse normi, mis toob ilmselgelt kaasa otsuse tühistamise apellatsioonimenetluses (§ 656 lõige 1). Sel juhul otsus tühistatakse ja asi saadetakse esimese astme kohtusse uueks läbivaatamiseks.

§ 647. Asja lahendamine kirjalikus menetluses

(1) Kui apellant ega vastustaja ei ole nõudnud asja läbivaatamist kohtuistungil, võib kohus asja läbi vaadata ja lahendada apellatsioonkaebust kohtuistungil arutamata. Sel juhul määrab kohus võimalikult kiiresti kindlaks tähtaja, mille jooksul menetlusosalised võivad kohtule esitada avaldusi või seisukohti ja otsuse avalikult teatavakstegemise aja ning teatab sellest menetlusosalistele.

(2) Kui kohus kirjalikus menetluses leiab, et asi tuleb lahendada kohtuistungil, määrab ta kohtuistungi.

§ 648. Asja arutamine ringkonnakohtu istungil

(1) Ringkonnakohtu istungil teeb asja ettevalmistanud kohtunik asjast ettekande, milles tutvustab vajalikus ulatuses esimese astme kohtu otsust ning apellatsioonkaebuse ja vastuse sisu.

(2) Pärast ettekannet kõneleb apellant, siis kolmas isik tema poolel, seejärel vastustaja ja tema järel teised menetlusosalised, kui kohus ei määra teisiti. Kohus võib kohtukõne kestust piirata, tagades kõigile menetlusosalistele võrdse kõneaja. Menetlusosalisele ei või anda kohtukõneks aega vähem kui kümme minutit.

(3) Kohus võib menetlusosalisi küsitleda.

(4) Kui kohus arutab asja apellandi või vastustaja kohalolekuta, esitab kohus vajalikus ulatuses puuduva menetlusosalise seisukoha toimiku andmete põhjal.

(5) Kohus võib menetlusosalistel lubada esineda lõppsõnaga.

§ 649. Menetlusosalise istungilt puudumise tagajärjed

(1) Kui apellant või vastustaja kohtuistungile ei ilmu, lahendab ringkonnakohus kaebuse tema osavõtuta või lükkab asja arutamise edasi. Muu menetlusosalise kohtuistungile ilmumata jäämise korral lükkab ringkonnakohus kohtuistungi edasi ainult mõlema poole ühisel taotlusel.

(2) Kui apellant kohtuistungile ei ilmu ega ole teatanud ilmumata jätmise mõjuvast põhjusest (käesoleva seadustiku § 422) või ei ole seda põhistanud, võib kohus vastustaja taotlusel jätta kaebuse läbi vaatamata. Kohus ei jäta kaebust läbi vaatamata, kui apellant ei taotlenud asja läbivaatamist kohtuistungil või palus kohut lahendada kaebus istungil tema osavõtuta.

§ 650. Apellatsioonimenetluse uuendamine

(1) Kui ringkonnakohus jättis appellatsioonkaebuse läbi vaatamata seetõttu, et apellant ja tema esindaja kohtuistungile ei ilmunud ega teatanud mõjuvast põhjusest (käesoleva seadustiku § 422) ilmumata jätmiseks, uuendab kohus menetluse apellandi avalduse alusel, kui kohtuistungilt puudumiseks oli mõjuv põhjus, millest ei saadud õigeaegselt kohtule teatada. Apellant peab mõjuva põhjuse olemasolu ja teatamise võimatust põhistama.

(2) Menetluse uuendamise avalduse võib apellant esitada ringkonnakohtule kümne päeva jooksul kaebuse läbivaatamata jätmise määruse talle kätte toimetamisest alates.

(3) Kui apellant pärast menetluse uuendamist ringkonnakohtu istungile ei ilmu, ei ole tal enam õigust menetluse uuendamisele.

(4) Menetluse uuendamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse Riigikohtule.

3. jagu Ringkonnakohtu otsus

§ 651. Apellatsioonkaebuse läbivaatamise ulatus

(1) Ringkonnakohus kontrollib appellatsiooni korras esimese astme kohtu otsuse seaduslikkust ja põhjendatust üksnes osas, mille peale on edasi kaevatud.

(2) Poolel on õigus nõuda aegumise kohaldamist ka juhul, kui ta seda esimese astme kohtus ei ole nõudnud.

§ 652. Apellatsioonimenetluses arvestatavad asjaolud ja tõendid

(1) Ringkonnakohus võtab appellatsioonkaebuse läbivaatamisel ja lahendamisel aluseks:

1) esimese astme kohtus tuvastatud faktilised asjaolud niivõrd, kuiivõrd puuduvad kahtlused vastavate faktiliste asjaolude tõendamise menetluse või protokollil õiguspärasuse või ebapiisava ulatuse kohta ja ringkonnakohus ei pea nimetatud asjaolude uut tuvastamist vajalikuks;

2) menetlusosaliste esitatud uued faktilised asjaolud niivõrd, kuiivõrd nende esitamine on lubatud.

(2) Ringkonnakohus ei võta aluseks asjaolu ega tõendit, mis esimese astme kohtus esitati, kuid mis on jäetud esimese astme kohtu menetluses õiguspäraselt arvestamata.

(3) Ringkonnakohus tuvastab esimese astme kohtu otsuses tuvastamata asjaolusid ja hindab kohtuotsuses hindamata tõendeid üksnes juhul, kui:

1) asjaolu, millele tugineti, ja tõend, mis esitati, jäeti põhjendamatult tähelepanuta;

2) asjaolu või tõendit ei saanud varem esitada kohtu poolt menetlusõiguse normi olulise rikkumise tõttu või muul mõjuval põhjusel, muu hulgas põhjusel, et asjaolu või tõend tekkis või sai poolele teatavaks või kättesaadavaks pärast asja lahendamist esimese astme kohtus.

(4) Uue asjaolu ja tõendi esitamise lubatavust peab pool oma kaebuses või vastuses põhjendama ja kohtu nõudmisel põhistama. Kui pool uue asjaolu või tõendi esitamise lubatavust ei põhjenda või ei põhista, jätab kohus selle tähelepanuta, välja arvatud juhul, kui tõend on ilmselt vajalik asja õigemaks lahendamiseks ja vastaspool on tõendi vastuvõtmisega nõus.

(5) Ringkonnakohus ei kogu, uuri ega hinda uuesti esimese astme kohtu menetluses kogutud, uuritud ja hinnatud tõendeid, välja arvatud juhul, kui pool vaidlustab esimese astme kohtu otsuses vastava tõendi hindamise alusel tuvastatud asjaolu või vastava asjaolu tõendamise menetluse menetlusnormide olulise rikkumise tõttu ja ringkonnakohus peab tõendi uut uurimist ja hindamist vajalikuks.

(6) Pool ei või appellatsiooniasemes tugineda asjaolule, et esimese astme kohus rikkus menetlusõiguse normi, kui ta ei esitanud esimese astme kohtus sellele õigeaegselt vastuväidet (käesoleva seadustiku § 333).

(7) Esimese astme kohtu menetluses poole avaldatud asjaolu omaksvõtt ja hagi õigeksvõtmise kehtib ka appellatsioonimenetluses.

(8) Ringkonnakohus ei ole seotud apellatsioonkaebuse õigusliku põhjendusega.

(9) Enne uue tõendi vastuvõtmise otsustamist või uuele asjaolule tuginemist küsib ringkonnakohus selle kohta vastaspoole seisukohta.

§ 653. Tõendite ümberhindamine

Kui apellatsioonkaebuses vaidlustatakse esimese astme kohtu otsust mõnel tõendil põhineva asjaolu osas, peab ringkonnakohus kohtuotsust selles osas muutes märkima põhjuse, miks tõendit tuleb teisiti hinnata.

§ 654. Ringkonnakohtu otsuse sisu

(1) Ringkonnakohus lahendab apellatsioonkaebuse esimese astme kohtu otsuse peale otsusega, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Ringkonnakohtu otsusele kohaldatakse esimese astme kohtu otsuse kohta sätestatud, kui käesoleva paragrahvi lõigetes 2–6 sätestatud ei tulene teisiti.

(2) Ringkonnakohtu otsuse sissejuhatuses märgib kohus lisaks esimese astme kohtu otsuse andmetele, kes on apellatsioonkaebuse esitanud.

(2¹) Resolutsiooni juures tuleb muu hulgas märkida, et kassatsioonkaebuse võib Riigikohtusse esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Resolutsiooni juures selgitab ringkonnakohus ka käesoleva seadustiku § 187 lõike 6 sisu.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2²) Kui ringkonnakohus muudab maakohtu otsuse resolutsiooni, peab ringkonnakohtu otsuse resolutsioonist nähtuma kehtiva resolutsiooni terviklik sõnastus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Ringkonnakohtu otsuse kirjeldavas osas märgitakse, millise otsuse tegi esimese astme kohus, samuti lühidalt poolte apellatsioonimenetluses esitatud nõuded ja nende kohta esitatud faktilised ja õiguslikud väited ja tõendid ning poolte taotlused.

(4) Otsuse põhjendavas osas märgitakse ringkonnakohtu tuvastatud asjaolud ja nendest tehtud järeldused, tõendid, millele on rajatud kohtu järeldused, ning seadused, mida ringkonnakohus kohaldas.

(5) Kohus peab võtma põhjendatud seisukoha poolte kõigi esitatud faktiliste ja õiguslike väidete suhtes, muu hulgas seletama lühidalt, miks üks või teine asjaolu ei oma asja lahendamisel tähendust. Kui ringkonnakohus tühistab maakohtu otsuse ja teeb uue otsuse, siis tuleb tal võtta otsuses seisukoht poolte poolt maakohtu menetluses esitatud kõikide väidete ja vastuväidete kohta.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui ringkonnakohus jätab esimese astme kohtu otsuse muutmata ja järgib esimese astme kohtu otsuse põhjendusi, ei pea ringkonnakohus oma otsust põhjendama. Ringkonnakohus peab sel juhul märkima, et nõustub esimese astme kohtu otsuse põhjendusega.

§ 655. Ringkonnakohtu otsuse kättetoimetamine ja jõustumine

(1) Ringkonnakohus toimetab otsuse menetlusosalistele kätte.

(2) Ringkonnakohtu otsus jõustub eelkõige, kui:

- 1) otsuse peale kassatsioonkaebuse esitamise tähtaja jooksul kassatsioonkaebust ei esitata;
- 2) otsuse peale esitatud kassatsioonkaebust ei võeta menetlusse või see jäetakse läbi vaatamata või rahuldamata või kassatsioonimenetlus lõpetatakse.

§ 656. Menetlusõiguse normi rikkumise tagajärjed

(1) Ringkonnakohus tühistab esimese astme kohtu otsuse apellatsioonkaebuse põhjendusest ja selles esitatud asjaoludest olenemata ja saadab asja uueks arutamiseks esimese astme kohtule, kui esimese astme kohtus:

- 1) on oluliselt rikutud õigusliku ärakuulamise või menetluse avalikkuse põhimõtet;
- 2) on tehtud otsus isiku suhtes, keda ei kutsutud kohtusse seaduse kohaselt;
- 3) lahendas asja ebaseaduslik kohtukoosseis, muu hulgas kohtukoosseis, kuhu kuulunud kohtunik oleks pidanud ennast taandama;
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 4) ei esindanud poolt selleks õigustatud isik ja pool ei ole enda esindamist menetluses ka heaks kiitnud;
- 5) ei ole otsust seaduse kohaselt olulises ulatuses põhjendatud ja ringkonnakohtul ei ole võimalik puudust kõrvaldada.

(2) Ringkonnakohus ei pea käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul asja uueks arutamiseks saatma, kui rikkumine on võimalik kõrvaldada apellatsioonimenetluses. Ringkonnakohtul on õigus apellatsioonkaebuse põhjendusest olenemata tühistada esimese astme kohtu otsus ja saata asi uueks arutamiseks esimese astme kohtule ka teiste menetlusõiguse normide olulise rikkumise tõttu, kui rikkumist ei ole võimalik apellatsioonimenetluses kõrvaldada.

(3) Kui menetlusõiguse normi on oluliselt rikutud, kuid seda rikkumist ei ole võimalik kõrvaldada esimese astme kohtus ega apellatsioonimenetluses, lahendab ringkonnakohus asja sisuliselt seda esimese astme kohtule tagasi saatmata.

(4) Kui menetlusõiguse normi rikkumine puudutab lahendi seda osa, mille peale ei kaevatud, siis otsustab ringkonnakohus, kas otsuse see osa tühistada.

§ 657. Ringkonnakohtu õigused apellatsioonkaebuse lahendamisel

(1) Ringkonnakohtul on apellatsioonkaebuse lahendamisel õigus:

1) jätta kaebus rahuldamata ja kohtuotsus muutmata;

2) tühistada kohtuotsus osaliselt või täielikult ja teha tühistatud osas asja esimese astme kohtule uueks läbivaatamiseks saatmata uus otsus;

2¹) muuta kohtuotsuse põhjendusi, jättes otsuse resolutsiooni muutmata;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3) tühistada kohtuotsus osaliselt või täielikult ja saata asi vastavas ulatuses esimese astme kohtule uueks läbivaatamiseks, kui ringkonnakohus ei saa asja ise lahendada;

4) tühistada kohtuotsus osaliselt või täielikult ja lõpetada asja menetlus või jätta hagi läbi vaatamata.

(2) Kui ringkonnakohus tühistab tagaseljaotsuse, saadab ta asja täies ulatuses läbivaatamiseks esimese astme kohtule.

(3) Kui esimese astme kohus tegi otsuse, kuigi oleks pidanud jätma hagi läbi vaatamata või asja menetluse lõpetama, tühistab ringkonnakohus maakohtu otsuse määrusega, millega ühtlasi jätab hagi läbi vaatamata või lõpetab asja menetluse.

(4) Kui esimese astme kohus on otsusega lahendanud mitu nõuet, millest mõnes tuleb menetlus lõpetada või hagi läbi vaatamata jätta, lahendab ringkonnakohus asja täies ulatuses otsusega.

§ 658. Maakohtu otsuse tühistamise ja asja uueks lahendamiseks saatmise tagajärjed

(1) Maakohtu otsuse tühistamise ja asja uueks lahendamiseks saatmise korral jätkub menetlus esimese astme kohtus seisundis, milles see oli enne asja läbivaatamise lõpetamist. Maakohus teeb uuesti menetlustoimingud, mis ringkonnakohtu otsuse kohaselt on ebaseaduslikud.

(2) Ringkonnakohtu otsuses, millega tühistatakse apellatsioonkaebusega vaidlustatud otsus, esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamisel ja kohaldamisel on tühistatud otsuse teinud kohtule asja uuel läbivaatamisel kohustuslikud.

65. peatükk MÄÄRUSKAEBUS RINGKONNAKOHTUS

§ 659. Apellatsioonimenetluse sätete kohaldamine

Ringkonnakohtusse määruskaebuse esitamisele ja seal menetlemisele kohaldatakse apellatsioonimenetluse kohta sätestatud, kui käesolevast peatükist ja määruskaebuse olemusest ei tulene teisiti.

§ 660. Määruskaebuse esitamise õigus

(1) Maakohtu määruse peale võib määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse ringkonnakohtule üksnes juhul, kui määruskaebuse esitamine on seaduse järgi lubatud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatamata määruse kohta võib esitada vastuväite apellatsioonkaebuses, kui seadusest ei tulene teisiti.

(3) Maakohtu menetlust lõpetava määruse peale hagita menetluses võib esitada määruskaebuse isik, kelle õigust on määrusega kitsendatud, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti. Hagita menetluses tehtud muu määruse peale võib edasi kaevata üksnes seadusega sätestatud juhul.

(4) Kui hagita menetluses võib määruse teha üksnes avalduse alusel ja avaldus on jäetud rahuldamata, võib avalduse rahuldamata jätmise määruse peale esitada määruskaebuse üksnes avaldaja.

§ 661. Määruskaebuse esitamine

(1) Määruskaebus esitatakse ringkonnakohtule kirjalikult selle maakohtu kaudu, kelle määrust määruskaebusega vaidlustatakse.

(2) Määruskaebuse esitamise tähtaeg on nii hagimenetluses kui ka hagita menetluses tehtud määruste puhul 15 päeva määruse kättoimetamisest alates, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kui määrust ei pidanud isikule kätte toimetama, arvestatakse määruskaebuse esitamise aega ajast, millal kohus selle isikule edastas. Määruskaebust ei saa esitada viie kuu möödumisel hagimenetluses või hagita menetluses määruse tegemisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kui kohus tunnistas asja määrusega lahendamisel kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaeg kulgema enne kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamist.

(4) Poolte kokkuleppel võib määruskaebuse esitamise tähtaega hagimenetluses lühendada või määruskaebuse esitamise õiguse välistada.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kohus võib mõjuval põhjusel anda määruskaebuse esitanud isikule täiendava tähtaja kaebuse põhjendamiseks. Kaebuse põhjendamiseks antakse täiendav tähtaeg käesoleva seadustiku § 187 lõikes 6 sätestatud juhul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 662. Määruskaebuse sisu

(1) Määruskaebuses tuleb muu hulgas märkida:

- 1) määruse teinud kohtu nimetus, määruse kuupäev ja tsiviilasja number;
- 2) mille kohta või kelle suhtes määrus tehti;
- 3) määruskaebuse esitaja selgelt väljendatud protsessuaalne taotlus, märkides seejuures ära, millises ulatuses määruskaebuse esitaja esimese astme kohtu määrust vaidlustab ning missugust lahendit määruskaebuse esitaja taotleb;
- 4) määruskaebuse põhjendus.

(2) Määruskaebuse põhjenduses tuleb märkida:

- 1) faktilised ja õiguslikud väited asjaolude kohta, millest tuleneb õigusrikkumine määruse tegemisel ning milles rikkumine seisneb;
- 2) viide tõenditele, millele soovitakse iga faktilist väidet tõendada.

(3) Määruskaebuse põhjendamiseks võib esitada uusi asjaolusid ja tõendeid.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 663. Määruskaebuse menetlemine maakohtus

(1) Maakohus otsustab määruskaebuse menetlusse võtmise viivitamata pärast määruskaebuse saamist. Kohus kontrollib, kas määruskaebuse esitamine on seaduse kohaselt lubatud ning kas määruskaebus on esitatud seadusega ettenähtud nõuete kohaselt ja tähtajast kinni pidades. Määruskaebuse menetlusse võtmisel kohaldatakse apellatsioonkaebuse ringkonnakohtu menetlusse võtmise kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti. Määruskaebuse menetlusse võtmist ei pea eraldi vormistama ega sellest menetlusosalistele teatama.

(2) Määruskaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa edasi kaevata.

(3) Maakohus toimetab määruskaebuse ja selle lisade ärakirjad kätte menetlusosalistele, kelle õigusi määrus puudutab, ja küsib neilt vastuse.

(4) Kui maakohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, rahuldab ta selle ise määrusega. Kui maakohus leiab, et määruskaebuse saab rahuldada üksnes osaliselt, ta seda ei rahulda, kui seadusest ei tulene teisiti.

(5) Kui maakohus ei rahulda määruskaebust, esitab ta selle viivitamata koos lisade ja seotud menetlusdokumentidega kohtualluvuse järgi õigele ringkonnakohtule läbivaatamiseks ja lahendamiseks. Määruskaebuse rahuldamata jätmise kohta ei ole vaja teha eraldi määrust ega edastada seda menetlusosalistele.

(6) Kui kaevatava maakohtu määruse tegi kohtunikuabi, võib ta määruskaebuse lahendada käesoleva paragrahvi lõigetes 1–4 sätestatud korras. Kui ta määruskaebust viie päeva jooksul alates kaebuse esitamisest täielikult ei rahulda, annab ta kaebuse lahendamiseks viivitamata edasi pädevale kohtunikule, kes juhindub määruskaebuse lahendamisel käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatust.

(7) Kui koos maksekäsu peale esitatud määruskaebusega on esitatud ka taotlus vastavalt käesoleva seadustiku § 489¹ lõikele 3 ning kaevatava maksekäsu on teinud kohtunikuabi, annab kohtunikuabi kaebuse lahendamiseks viivitamata edasi pädevale kohtunikule.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 664. Määruskaebuse kontrollimine ringkonnakohtus

(1) Ringkonnakohus kontrollib menetlusse võetud määruskaebuse saamisel, kas maakohus on kaebuse õigesti menetlusse võtnud ja teeb menetlustoimingud, mis maakohus jättis seoses määruskaebusega tegemata.

(2) Kui määruskaebus on ringkonnakohtu arvates ebaõigesti menetlusse võetud, jätab ringkonnakohus määruskaebuse määrusega läbi vaatamata.

§ 665. Määruskaebusega vaidlustatud määruse täitmise peatamine ja määruskaebuse tagamine

(1) Määruskaebuse esitamine ei peata vaidlustatud määruse täitmist, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Määruskaebuse esitamine trahvi maksmise määruse peale peatab määruse täitmise.

(2) Kohus, kelle määrus vaidlustatakse, ja määruskaebust läbivaatav ringkonnakohus võivad enne määruskaebuse lahendamist määruskaebust tagada, muu hulgas peatada vaidlustatud määruse täitmise või kohaldada muid esialgse õiguskaitse vahendeid.

§ 666. Määruskaebust läbivaatav kohtukoosseis

(1) Ringkonnakohtus vaatab läbi ja lahendab määruskaebuse üks ringkonnakohtu kohtunik.

(2) Hagi menetlusse võtmata jätmise, hagi läbi vaatamata jätmise või menetluse lõpetamise määruse või kaja alusel menetluse taastamata jätmise määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab läbi ja lahendab ringkonnakohtu kolmeliikmeline koosseis, välja arvatud käesoleva seadustiku § 405 lõikes 1 nimetatud asjas.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Hagita menetluses tehtud menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse vaatab läbi ja lahendab ringkonnakohtu kolmeliikmeline koosseis.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 667. Määruskaebuse lahendamine

(1) Määruskaebus lahendatakse põhjendatud määrusega. Kui ringkonnakohus jätab määruskaebuse rahuldamata ja selle määruse peale ei saa edasi kaevata Riigikohtule, võib ringkonnakohus määruse teha kirjeldava ja põhjendava osata.
[RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(2) Kui ringkonnakohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, tühistab ta vaidlustatud määruse ja teeb võimaluse korral ise uue määruse. Vajaduse korral saadab ringkonnakohus asja uueks lahendamiseks tagasi tühistatud määruse teinud kohtule.

(3) Määruskaebus lahendatakse kirjalikus menetluses, kui kohus ei pea vajalikuks kohtuistungit korraldada. Määruskaebust läbivaatav kohus võib vajaduse korral koguda uusi tõendeid.

(4) Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määrus toimetatakse menetlusosalistele kätte. Kui määruse peale ei saa esitada määruskaebust Riigikohtusse, piisab määruse edastamisest menetlusosalistele.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Määrus kehtib ja kuulub täitmisele alates selle kättetoimetamisest või edastamisest määruskaebuse esitajale, välja arvatud juhul, kui määruse peale saab edasi kaevata ja seaduses on ette nähtud, et määrus kuulub täitmisele alates jõustumisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

13. osa MENETLUS RIIGIKOHTUS

66. peatükk

KASSATSIOONIMENETLUS

1. jagu Riigikohtusse edasikaebamine

§ 668. Kassatsiooni korras edasikaebamise õigus

(1) Ringkonnakohtu otsuse peale võib apellatsioonimenetluse osaline esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule, kui ringkonnakohus on oluliselt rikkunud menetlusõiguse normi või ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi. Iseseisva nõudeta kolmas isik võib esitada kassatsioonkaebuse käesoleva seadustiku § 214 lõikes 2 sätestatud tingimustel.

(2) Kassatsioonkaebust ei saa esitada, kui mõlemad pooled on kaebuse esitamise õigusest kohtule tehtud avalduses loobunud.

(3) Kassatsioonkaebuses ei või tugineda väitele, et asi tulnuks lahendada halduskohtus või et asi ei allunud otsuse teinud esimese astme kohtule või ringkonnakohtule või et asi tulnuks lahendada teises kohtumajas. Kassatsioonkaebuses võib tugineda asjaolule, et Eesti kohus ei olnud pädev asja lahendama rahvusvaheliselt või et asi tuli lahendada vahekohtus, kui sellele asjaolule tugineti õigeaegselt ka maakohtus ja ringkonnakohtus.

(4) Kassatsioonkaebus ei või tugineda asjaolule, et asi, mis tuli lahendada hagita menetluses, lahendati hagimenetluses, välja arvatud juhul, kui sellele asjaolule tugineti õigeaegselt ka maakohtus ja ringkonnakohtus ning sellest võis olulisel määral sõltuda asja lahendus.

(5) Kassatsioonkaebust ei saa esitada ringkonnakohtu otsuse peale osas, milles maakohtu otsust apellatsioonkaebusega ei vaidlustatud.

(6) Kassatsiooni korras võib edasi kaevata maakohtu otsuse peale ilma sellele apellatsioonkaebust esitamata, kui mõlemad pooled on enne või pärast maakohtu otsuse tegemist, kuid apellatsioonitähataja jooksul loobunud apellatsiooni esitamise õigusest sellel tingimusel, et otsuse peale saab esitada apellatsioonitähataja jooksul kassatsioonkaebuse. Maakohtu otsuse peale esitatud kassatsioonkaebuse lahendamisele ja menetlemisele kohaldatakse kassatsioonimenetluse üldisi sätteid.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 669. Menetlusõiguse normi oluline rikkumine

(1) Ringkonnakohus on otsuse tegemisel rikkunud oluliselt menetlusõiguse normi, kui ilmneb vähemalt üks järgnevatest asjaoludest:

1) on rikutud õigusliku ärakuulamise või menetluse avalikkuse põhimõtet;

2) kohtulahend on tehtud isiku suhtes, keda ei kutsutud kohtusse seaduse kohaselt;

3) asja on lahendanud ebaseaduslik kohtukoosseis, muu hulgas kohtukoosseis, kuhu kuulunud kohtunik oleks pidanud ennast taandama;

4) pool ei olnud menetluses seaduse kohaselt esindatud ja pool ei ole enda esindamist menetluses heaks kiitnud;

5) otsus on olulises ulatuses jäetud põhjendamata.

(2) Riigikohus võib lugeda menetlusõiguse normi oluliseks rikkumiseks ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata rikkumise kui rikkumine võis mõjutada asja lahendamise tulemust ringkonnakohtus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 670. Kassatsioonitähataeg

(1) Kassatsioonkaebuse võib esitada 30 päeva jooksul otsuse kassaatorile kättetoimetamisest alates, kuid mitte pärast viie kuu möödumist ringkonnakohtu otsuse avalikult teatavastegemisest.

(2) Kui ringkonnakohus tunnistas asja lahendamisel kohtuotsuse resolutsioonis kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka kassatsioonitähataeg kulgema enne kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamist.

(3) Riigikohus võib kassaatori taotlusel mõjuval põhjusel anda kassatsioonkaebuse esitanud poolele täiendava tähtaja kaebuse põhjendamiseks. Kaebuse põhjendamiseks antakse täiendav tähtaeg käesoleva seadustiku § 187 lõikes 6 sätestatud juhul.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kui pärast ringkonnakohtu otsuse tegemist, kuid enne selle jõustumist ja asjas kassatsioonkaebuse esitamist esitatakse taotlus hagi läbi vaatamata jätmiseks või asja menetluse lõpetamiseks, muu hulgas hagist loobumise või kompromissi sõlmimise tõttu, hagi tagamisega seotud taotlus või muu sellesarnane taotlus, lahendab taotluse lahendi teinud ringkonnakohus. Hagi läbi vaatamata jätmise või menetluse lõpetamise taotluse rahuldamise korral võib ringkonnakohus määrusega tehtud lahendid tühistada ning jätta hagi läbi vaatamata või lõpetada asja menetluse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Pärast kassatsioonkaebuse esitamist saab käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud toiminguid teha Riigikohus, isegi kui kaebust ei ole veel menetlusse võetud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 671. Kassatsioonkaebuse sisu

(1) Kassatsioonkaebus esitatakse Riigikohtule.

(2) Kassatsioonkaebuses tuleb märkida muu hulgas:

1) kaevatava otsuse teinud kohtu nimetus, otsuse kuupäev ja tsiviilasja number;
2) kassaatori selgelt väljendatud protsessuaalne nõue, näidates sealjuures ära, millises ulatuses kassaator ringkonnakohtu otsust vaidlustab ning missugust Riigikohtu lahendit kassaator taotleb;
3) kassatsioonkaebuse põhjendus.

(3) Kassatsioonkaebuse põhjenduses tuleb märkida:

1) millist menetlusõiguse normi on ringkonnakohus oluliselt rikkunud;
2) millisest asjaolust menetlusõiguse normi rikkumine tuleneb ja kuidas selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse, samuti viide tõenditele, millega soovitakse iga faktilist väidet menetlusõiguse normi rikkumise kohta tõendada;
3) millist materiaalõiguse normi on ringkonnakohus oma otsuses ilmselt valesti kohaldanud ja kuidas selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse;
4) mis alusel tuleks kassatsioonkaebus menetlusse võtta.

(4) Kui kassaator leiab, et kassatsioonkaebuse lahendamisel on põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks, tuleb seda kassatsioonkaebuses märkida.

(5) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 672. Kassatsioonkaebuse lisad

Kaebusele lisatakse kassatsioonikaitsjoni tasumist tõendav dokument, kui kaitsjoni tasumise andmed ei ole kaebuses märgitud.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 673. Vastukassatsioonkaebuse esitamine

(1) Vastukassatsioonkaebus on kassatsioonkaebus, mille üks pool esitab vastuseks vastaspoole kassatsioonkaebusele sellega ühiseks läbivaatamiseks.

(2) Vastukassatsioonkaebusele kohaldatakse kassatsioonkaebuse kohta sätestatud, kui käesolevas paragrahvis sätestatud ei tulene teisiti.

(3) Vastustaja võib pärast kassaatoripoolset kassatsioonkaebuse esitamist esitada vastukassatsioonkaebuse ka siis, kui kassatsioonitähetaeg on möödunud või kui tema iseseisev kassatsioonkaebus on jäetud menetlusse võtmata. Vastukassatsioonkaebuses võib vaidlustada ka kohtuotsuse neid osi, mille peale kassatsioonkaebuses ei kaevatud.

(4) Vastustaja võib esitada vastukassatsioonkaebuse 14 päeva jooksul kassatsioonkaebuse vastustajale kättetoimetamisest alates või ülejäänud kassatsioonitähetaja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva.

(5) Pärast kassatsioonitähetaja möödumist, kuid käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtaja jooksul esitatud vastukassatsioonkaebus jäetakse läbi vaatamata, kui kassaator loobub kassatsioonkaebusest, kui seda ei võeta menetlusse, kui see jäetakse läbi vaatamata või kui asja menetlus lõpetatakse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 674. Kassatsioonkaebuse muutmine

(1) Kassaator võib kuni kassatsioonitähetaja lõpuni kaebust muuta ja täiendada, muu hulgas laiendada kaebust kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgselt ei kaevatud. Kaebuse muutmisele kohaldatakse kassatsioonkaebuse kohta sätestatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira kassaatori õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid vastustaja poolt kassatsioonimenetluses esitatule.

§ 675. Menetlusdokumentide väljanõudmine

(1) Kui kassatsioonkaebus on Riigikohtule esitatud, nõuab Riigikohus asja menetlenud ringkonnakohtult viivitamata, et see edastaks Riigikohtule toimiku ja elektrooniliselt kohtulahendi. Ringkonnakohus saadab toimiku ja kohtulahendi viivitamata pärast üleandmisnõude saamist Riigikohtule. Kohtulahendi edastamist ei nõuta, kui lahend on kättesaadav kohtu infosüsteemi vahendusel.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Pärast kassatsioonimenetluse lõpetamist tagastab Riigikohus toimiku vastavasse kohtusse.

§ 676. [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 677. Menetlusosalistele kassatsioonkaebusest teatamine

(1) Pärast nõuetekohase kassatsioonkaebuse saamist teatab Riigikohus sellest viivitamata teistele menetlusosalistele ja toimetab kassatsioonkaebuse ära kirja koos lisadega neile kätte.

(2) Vastustajale teeb Riigikohus teatavaks järgmised asjaolud:

- 1) kassatsioonkaebuse kohtusse saabumise aeg;
 - 2) vastustaja kohustus kassatsioonkaebusele kohtu määratud tähtjaks kirjalikult vastata;
 - 2¹) vastustaja õigus esitada vastukassatsioonkaebus;
- [RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- 3) mida vastus peab sisaldama.

(3) Teistele menetlusosalistele teatab Riigikohus kassatsioonkaebuse kohtusse saabumise aja ja selgitab neile õigust esitada kassatsioonkaebuse suhtes oma seisukoht kohtu määratud tähtja jooksul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Kassatsioonkaebuse menetlusosalisele kättetoimetamisel teeb kohus talle teatavaks, kas ja milliseid taotlusi saab menetlusosaline esitada, et ta saab muid menetlustoiminguid teha üksnes vandeadvokaadi vahendusel ning et menetlustoiminguid, mis ei ole tehtud vandeadvokaadi vahendusel, kassatsioonkaebuse lahendamisel ei arvestata.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Käesoleva seadustiku § 679 lõikes 2 sätestatud juhul ei edastata kassatsioonkaebust teistele menetlusosalistele ega küsita neilt vastust enne kaebuse menetlusse võtmise lahendamist.

§ 678. Kassatsioonkaebuse vastus

(1) Vastustaja peab esitatud kassatsioonkaebusele kohtule kirjalikult vastama.

(2) Kassatsioonkaebuse vastuses peab vastustaja teatama muu hulgas:

- 1) kas on mõni kassatsioonkaebuse menetlemist takistav puudus;
- 2) kas kassatsioonkaebus tuleks võtta menetlusse;
- 3) kas vastustaja peab kaebust õigeks või vaidleb sellele vastu;
- 4) vastuväited kaebuse nõudmistele ja põhjenduste kohta ning asjaolud, millele vastustaja tugineb.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) Vastuse esitamise tähtaeg peab olema vähemalt 20 päeva kassatsioonkaebuse kättetoimetamisest alates.

(5) Vastuse ja menetlusosalise muu seisukoha kaebuse suhtes edastab Riigikohus teistele menetlusosalistele koos vastusele või seisukohale lisatud dokumentide ära kirjadega.

§ 679. Kassatsioonkaebuse menetlusse võtmise otsustamine

(1) Riigikohus otsustab mõistliku aja jooksul pärast vastustajale ja kolmandatele isikutele kassatsioonkaebusele vastamiseks ja seisukoha esitamiseks antud tähtja möödumist määrusega kassatsioonkaebuse menetlusse võtmise või sellest keeldumise.

(2) Kui kaebus on ilmselt põhjendamatu või ilmselt põhjendatud, võib menetlusse võtmise lahendada ka kaebust teistele menetlusosalistele saatmata või enne käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tähtja möödumist.

(3) Riigikohus võtab kassatsioonkaebuse menetlusse, kui kassatsioonkaebus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja on esitatud õigeaegselt ning, kui:

- 1) ringkonnakohus on oma otsuses ilmselt valesti kohaldanud materiaaõiguse normi ja selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse;

2) ringkonnakohtus on otsust tehes rikkunud oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige otsuse;

3) kassatsioonkaebuse lahendamisel on sõltumata käesoleva lõike punktides 1 ja 2 sätestatust põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks.

(4) Riigikohus ei pea varalise nõudega hagi asjas esitatud kassatsioonkaebust menetlusse võtma sõltumata käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 1 ja 2 sätestatust, kui kassaator vaidlustab ringkonnakohtu otsust väiksemas ulatuses kui Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga kümnekordne alammäär.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kassatsioonkaebuse menetlusse võtmise või sellest keeldumise määruse edastab Riigikohus menetlusosalistele. Kui kassatsioonkaebust enne menetlusse võtmise otsustamist teistele menetlusosalistele ei edastatud, lisatakse ka kassatsioonkaebuse ära kiri. Kaebuse menetlusse võtmisel küsitakse vastustajalt ka vastust kassatsioonkaebusele.

(6) Kui kassatsioonkaebus võetakse menetlusse, võib keelduda vastukassatsioonkaebuse menetlusse võtmisest üksnes põhjusel, et vastukassatsioonkaebus ei vasta seaduses sätestatud nõuetele. Kui üks kassatsioonkaebus kahest või enamast ühel ajal Riigikohtus menetlusse võtmiseks esitatud ühetaolisest kaebusest võeti menetlusse, võetakse menetlusse ka ülejäänud kaebused.

(7) Riigikohtu veebilehel avaldatakse viivitamata kassatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise tulemus, märkides tsiviilasja numbrit, menetlusosaliste nimed ja hagi eseme üldise kirjelduse. Kinnises menetluses esitatud kaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise kohta tehakse veebilehel teatavaks üksnes taotluse lahendamise tulemus ja tsiviilasja number koos viitega kinnisele menetlusele. Veebilehel ei avaldata menetlusse võtmisest keeldumist põhjusel, et kaebus ei vastanud seaduses sätestatud nõuetele ja seetõttu tagastati. Kaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamise andmed eemaldatakse veebilehelt seitsme päeva möödumisel taotluse lahendamise avaldamisest.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

2. jagu

Menetluse kord Riigikohtus

§ 680. Menetlussätete kohaldamine ja menetlusosalised Riigikohtus

(1) Kassatsioonimenetluses kohaldatakse maakohtu menetluse kohta käivaid sätteid, kui kassatsioonimenetluse kohta ei ole sätestatud teisiti ja maakohtu menetluse kohta sätestatu ei ole vastuolus kassatsioonimenetluse olemusega.

(2) Menetlusosalised Riigikohtus on kassatsioonimenetluse pooled ja kolmandad isikud. Kassatsiooni menetluse pooled on kassaator ja vastustaja. Kui vaidlusalust õigussuhet saab tuvastada üksnes kõigi kaashagejate või -kostjate suhtes ühiselt, loetakse kaashageja ja -kostja kaaskassaatoriks või -vastustajaks, sõltumata sellest kas nad kassatsioonkaebuse esitavad või kas kassatsioonkaebus esitatakse nende vastu.

§ 681. Asja ettevalmistamine

(1) Pärast kassatsioonkaebuse menetlusse võtmist Riigikohus:

- 1) teeb hagi tagamise või hagi tagamise tühistamise määruse, kui sellekohane taotlus on põhjendatud;
- 2) lahendab kohtuotsuse viivitamata täitmise või täitmise peatamise, kui sellekohane taotlus on põhjendatud;
- 3) selgitab, kas asja lahendamine eelmenetluses on võimalik;
- 4) määrab kohtuistungis asja läbivaatamiseks, kui asja ei saa lahendada kirjalikus menetluses;
- 5) annab vajaduse korral menetlusosalisele tähtaja vastamiseks Riigikohtu poolt vajalikuks peetud küsimusele või nõuab menetlusosaliselt vastuse täiendamist kohtu määratud tähtaja jooksul.

(2) Pärast asja menetlusse võtmist valmistab asja lahendamise ette ettekandjaks määratud Riigikohtu tsiviilkolleegiumi liige sellise põhjalikkusega, et asja saaks kohtuistungis korraldamisel lahendada katkestamatult ühel kohtuistungil.

(3) Kohtukolleegiumi liige, kes asjas on ettekandja, lahendab üksinda menetlusosaliste taotlused asja ettevalmistamisel ja teeb asja arutamise ettevalmistamiseks vajalikud määrused. Kassatsioonkaebuse menetlemist lõpetavad määrused teeb vähemalt kolmeliikmeline kohtukoosseis.

(4) Kohtuametnik ei või teha asja kassatsiooni korras menetlemist lõpetavat määrust ega käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud määrust.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Riigikohus võib küsida seisukohta asja lahendamise kohta ka käesoleva seadustiku § 393 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigi- või kohaliku omavalitsuse asutustelt.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 682. Kassatsioonkaebuse läbivaatamata jätmine

(1) Kohus jätab kassatsioonkaebuse põhjendatud määrusega läbi vaatamata, kui pärast kaebuse menetluse võtmist ilmneb, et kassatsioonkaebus ei vasta seadusega sätestatud nõuetele või et kassatsioonkaebus on esitatud pärast kassatsioonitähataja möödumist.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Kui esineb kassatsioonkaebuse läbivaatamist takistav puudus, mida ilmselt saab kõrvaldada, annab kohus määrusega kassaatorile mõistliku tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Kui kassaator jätab kohtu nõudmise tähtpäevaks täitmata, jätab kohus kassatsioonkaebuse läbi vaatamata.

§ 683. Kassatsioonkaebusest loobumine

(1) Kassaator võib kassatsioonkaebusest loobuda asja arutamise lõpetamiseni, kirjaliku menetluse puhul aga kuni avalduste esitamiseks antud tähtaja möödumiseni.

(2) Kassatsioonkaebusest loobumise avaldus esitatakse Riigikohtule kirjalikult.

(3) Kassatsioonkaebusest loobumise korral loetakse, et kassaator ei ole kassasiooniastmes menetlustoiminguid teinud. Kassatsioonkaebusest loobumise korral ei saa kassaator esitada enam uut kassatsioonkaebust sama kassatsioonieseme kohta ja kannab kassatsioonkaebusega seotud menetluskulud.

(4) Kui teine pool ei ole ringkonnakohtu otsuse peale edasi kaevanud või kui vastukassatsioonkaebus on esitatud pärast kassatsioonitähataja möödumist, teeb Riigikohus kassatsioonkaebusest loobumise korral määruse, millega lõpetab menetluse.

(5) Kui kohus ei saa kassatsioonkaebusest loobumise korral menetlust teise poole kaebuse tõttu lõpetada, teeb kohus määruse, millega lõpetab menetluse selles kassatsioonkaebuses, millest loobuti. Sel juhul jätkatakse teise kaebuse osas menetlust.

§ 684. Hagist loobumine ja kompromiss

Kassatsioonimenetluses hagist loobumise vastuvõtmise või kompromissi kinnitamise korral pärast asja menetluse võtmist tühistab Riigikohus määrusega eelnevad kohtulahendid ning lõpetab asja menetluse. Kui kohus ei võta vastu hagist loobumist või ei kinnita kompromissi, vaatab kohus asja kassasiooni korras läbi.

§ 685. Asja lahendamine kirjalikus menetluses

Kohus võib asja läbi vaadata ja lahendada ilma kassatsioonkaebust kohtuistungil arutamata, kui ta ei pea istungit vajalikuks. Kohus määrab sel juhul võimalikult kiiresti kindlaks tähtaja, mille jooksul menetlusosalised võivad kohtule esitada avaldusi või seisukohti ja otsuse avalikult teatavakstegemise aja ning teatab sellest menetlusosalistele.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 686. Riigikohtusse kutsumine ja menetlusosaliste puudumine istungilt

(1) Kui asi vaadatakse läbi kohtuistungil, teatab Riigikohus menetlusosalistele kohtuistungi aja ja koha.

(2) Kui menetlusosaline ei ilmu kohtuistungile, võib Riigikohus lahendada kaebuse tema osavõtuta või asja arutamise edasi lükata, kui asja arutamiseks on Riigikohtu arvates menetlusosalise kohalolek vajalik.

§ 687. Asja läbivaatamine kohtuistungil

(1) Riigikohtu istungil teeb asja ettevalmistanud kohtunik asjast ettekande, milles tutvustab vajalikus ulatuses menetluse varasemat käiku ning kassatsioonkaebuse ja vastuse sisu.

(2) Pärast ettekannet kõneleb kassaator, siis kolmas isik tema poolel, seejärel vastustaja ja tema järel teised menetlusosalised, kui kohus ei määra teisiti. Kohus võib kohtukõne kestust piirata, tagades kõigile menetlusosalistele võrdse kõneaja. Menetlusosalisele ei või anda kohtukõneks aega vähem kui 15 minutit.

(3) Kohus võib menetlusosalisi küsitleda.

(4) Kui kohus arutab asja menetlusosalise kohalolekuta, esitab kohus vajalikus ulatuses puuduva menetlusosalise seisukoha toimiku andmete põhjal.

3. jagu

Riigikohtu otsus

§ 688. Kassatsioonkaebuse läbivaatamise ulatus

- (1) Riigikohus kontrollib kassatsiooni korras ringkonnakohtu otsust üksnes osas, mille peale on kaevatud.
- (2) Riigikohus ei ole seotud kassatsioonkaebuse õigusliku põhjendusega.
- (3) Riigikohus arvestab kassatsiooninõude põhjendatuse kontrollimisel vaid faktilisi asjaolusid, mis on tuvastatud alama astme kohtu otsusega. Lisaks arvestab Riigikohus vaid asjaolusid, mis on esitatud ringkonnakohtu poolse menetlusõiguse normi olulise rikkumise kohta esitatud väite põhjendamiseks, muu hulgas kohtu protokollist nähtavaid asjaolusid.
- (4) Riigikohus on seotud apellatsioonikohtu tuvastatud faktiliste asjaoludega, välja arvatud juhul, kui asjaolu tuvastamine on vaidlustatud kassatsioonkaebusega ning asjaolu tuvastamisel on oluliselt rikutud menetlusõiguse norme.
- (5) Riigikohus ei kogu ega uuri tõendeid, välja arvatud juhul, kui tõend esitatakse ringkonnakohtu menetlusõiguse normi olulise rikkumise tõendamiseks. Samuti ei kogu ega uuri Riigikohus uuesti madalama astme kohtutes kogutud, uuritud ja hinnatud tõendeid.
- (6) Pool ei või kassatsiooniastmes tugineda asjaolule, et ringkonnakohtu on rikkunud otsuse tegemisel menetlusõiguse normi, kui ta ei ole esitanud ringkonnakohtust sellele õigeaegselt vastuväidet (käesoleva seadustiku § 333).

§ 689. Riigikohtu otsuse sisu

- (1) Kassatsioonkaebuse lahendab Riigikohus otsusega, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Riigikohtu otsusele kohaldatakse maakohtu otsuse kohta sätestatud, kui käesoleva paragrahvi lõigetes 2–6 sätestatud ei tulene teisiti.
- (2) Otsuse sissejuhatuses märgib kohus lisaks maakohtu otsuse andmetele, kes on kassatsioonkaebuse esitanud.
- (2¹) Kui Riigikohus muudab ringkonnakohtu või maakohtu otsuse resolutsiooni, peab Riigikohtu otsuse resolutsioonist nähtuma kehtiva resolutsiooni terviklik sõnastus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]
- (3) Otsuse kirjeldavas osas märgitakse lühidalt menetluse senine käik ja tehtud kohtuotsused, samuti lühidalt poolte kassatsioonimenetluses esitatud nõuded ja nende kohta esitatud faktilised ja õiguslikud väited ja tõendid menetlusõiguse normi rikkumise kohta ning poolte taotlused.
- (4) Otsuse põhjendavas osas märgitakse Riigikohtu järeldused ning seadused, mida Riigikohus kohaldas, samuti ringkonnakohtu menetlustoimingud, mida Riigikohus peab ebaseaduslikuks.
- (5) Kui Riigikohus jätab ringkonnakohtu otsuse muutmata ja järgib ringkonnakohtu otsuse põhjendusi, ei pea Riigikohus oma otsust põhjendama. Riigikohus peab sel juhul märkima, et järgib ringkonnakohtu otsuse põhjendust.
- (6) Mõjuval põhjusel võib Riigikohus teha otsuse kassatsioonkaebuse rahuldamata jätmise kohta üksnes resolutsioonina.

§ 690. Asja üleandmine Riigikohtus

- (1) Tsiviilkolleegiumi kogu koosseisule, Riigikohtu erikogule või üldkogule asja lahendada andmine otsustatakse määrusega. Määrus edastatakse menetlusosalistele.
- (2) Kui asi vaadatakse läbi kohtuistungil, tehakse menetlusosalistele teatavaks tsiviilkolleegiumi kogu koosseisu, Riigikohtu erikogu või üldkogu istungi aeg ja koht.

§ 691. Riigikohtu pädevus kassatsioonkaebuse lahendamisel

Riigikohtul on kassatsioonkaebuse lahendamisel õigus:

- 1) jätta kaebus rahuldamata ja ringkonnakohtu otsus muutmata;
- 2) tühistada ringkonnakohtu otsus täies ulatuses või osaliselt ja saata asi tühistatud osas samale või teisele ringkonnakohtule uueks läbivaatamiseks;
- 3) tühistada eelmised kohtuotsused täies ulatuses või osaliselt ja jätta hagi läbi vaatamata või lõpetada asjas menetlus;
- 4) tühistada ringkonnakohtu ja maakohtu otsus käesoleva seadustiku § 692 lõikes 5 nimetatud alusel ja saata asi uueks läbivaatamiseks maakohtule;
- 5) muuta ringkonnakohtu otsust või tühistada ringkonnakohtu otsus ja teha uus otsus või jätta jõusse maakohtu otsus asja alama astme kohtule uueks läbivaatamiseks andmata, kui ringkonnakohtu on kohtuotsuses tuvastatud

asjaoludele andnud väära õigusliku hinnangu ja ringkonnakohus ei ole rikkunud käesoleva seadustiku §-s 669 nimetatud menetlusõiguse normi või kui normi rikkumise saab kõrvaldada Riigikohtus.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 692. Kassatsiooni korras kohtuotsuse tühistamise alused

(1) Kassatsiooni korras kohtuotsuse tühistamise aluseks on:

1) materiaalõiguse normi väär tõlgendamine või kohaldamine, muu hulgas materiaalõiguse normi kohaldamata jätmine, kuigi seda oleks pidanud asjaoludest tulenevalt kohaldama, ja tuvastatud asjaoludele ebaõige õigusliku hinnangu andmine;

2) menetlusõiguse normi oluline rikkumine, kui see võis kaasa tuua ebaõige otsuse.

(2) Kui Riigikohus tuvastab ringkonnakohtu otsuse põhjendavas osas materiaalõiguse normi väära tõlgendamise või kohaldamise, kuid ringkonnakohtu otsuse resolutsioon on sellest sõltumata või muudel asjaoludel sisuliselt õige, jätab Riigikohus kassatsioonkaebuse rahuldamata, kuid muudab õiguslikku põhjendust.

(3) Kassatsioonkaebusega vaidlustatud ringkonnakohtu otsus tühistatakse ulatuses, millises kassatsioonkaebuses esitatud nõue on põhjendatud.

(4) Kui ringkonnakohus on rikkunud käesoleva seadustiku § 669 lõikes 1 nimetatud menetlusõiguse normi, ei ole Riigikohus seotud kaebuse piiridega ning tühistab ringkonnakohtu otsuse kaebusest olenemata ja saadab asja uueks arutamiseks ringkonnakohtule. Riigikohus ei pea asja uueks arutamiseks saatma, kui rikkumine on võimalik kõrvaldada kassatsioonimenetluses. Riigikohtul on õigus kassatsioonkaebuse põhjendusest olenemata tühistada ringkonnakohtu otsus ja saata asi uueks arutamiseks esimese astme kohtule ka käesoleva seadustiku § 669 lõikes 1 nimetatud menetlusõiguse normi olulise rikkumise tõttu, kui rikkumine võis mõjutada asja lahendamise tulemust ringkonnakohtu ja rikkumist ei ole võimalik kassatsioonimenetluses kõrvaldada.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui maakohtus on rikkunud käesoleva seadustiku § 669 lõikes 1 nimetatud menetlusõiguse normi ja ringkonnakohus ei ole otsust tühistanud ega asja uueks läbivaatamiseks saatnud, tühistab Riigikohus alama astme kohtute otsused ja saadab asja läbivaatamiseks maakohtule. Riigikohus võib koos ringkonnakohtu otsusega tühistada maakohtu otsuse ka muul juhul, kui on ilmne, et ringkonnakohus peab asja uuel läbivaatamisel saatma tagasi maakohtusse või kui see on muul põhjusel asja kiiremaks lahendamiseks vajalik.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(6) Kui ringkonnakohus tegi otsuse, kuigi oleks pidanud jätma apellatsioonkaebuse läbi vaatamata või asja menetluse lõpetama, tühistab Riigikohus ringkonnakohtu otsuse määrusega, millega ühtlasi jätab hagi läbi vaatamata või lõpetab asja menetluse.

§ 693. Ringkonnakohtu otsuse tühistamise ja asja uueks lahendamiseks saatmise tagajärjed

(1) Ringkonnakohtu otsuse tühistamise ja asja uueks lahendamiseks saatmise korral jätkub menetlus ringkonnakohtus seisundis, milles see oli enne asja läbivaatamise lõpetamist. Ringkonnakohus teeb uuesti menetlustoimingud, mis Riigikohtu otsuse kohaselt on ebaseaduslikud.

(2) Riigikohtu otsuses esitatud seisukohad õigusnormi tõlgendamisel ja kohaldamisel on sama asja uuesti läbivaatavale kohtule kohustuslikud.

§ 694. Riigikohtu otsuse jõustumine ja avaldamine

(1) Riigikohtu otsus edastatakse menetlusosalistele ja avaldatakse Riigikohtu veebilehel.
[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.06.2010]

(2) Riigikohtu otsus ja kassatsioonkaebuse menetluse võtmisest keeldumise määrus jõustuvad nende avalikult teatavakstegemise päeval ja nende peale ei saa edasi kaevata.

(3) Riigikohus teeb otsuse 30 päeva jooksul pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist. Mõjuval põhjusel, eelkõige kohtuasja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu võib määrusega avalikult teatavakstegemist pikendada kuni 60 päevani.

67. peatükk

MÄÄRUSKAEBUS RIIGIKOHTUS

§ 695. Kassatsioonimenetluse sätete kohaldamine

Riigikohtusse määruskaebuse esitamisele ja seal menetlemisele kohaldatakse kassatsioonimenetluse kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatud ja määruskaebuse olemusest ei tulene teisiti.

§ 696. Määruskaebuse esitamise õigus

(1) Ringkonnakohtu määruse peale võib määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse Riigikohtule üksnes juhul, kui selle esitamine on seadusega lubatud. Kui maakohtu määruse peale saab seaduse järgi esitada määruskaebuse, saab määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale esitada määruskaebuse ka Riigikohtule, kui seadusest ei tulene teisiti.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata määruse kohta võib esitada vastuväite kassatsioonkaebuses, kui seadusest ei tulene teisiti.

(3) Hagita menetluses maakohtu menetlust lõpetava määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale võib esitada määruskaebuse isik, kelle õigust on määrusega kitsendatud, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Hagita menetluses tehtud muu määruse peale võib edasi kaevata üksnes seadusega sätestatud juhul.

(4) Kui hagita menetluses võib määruse teha üksnes avalduse alusel ja avaldus on jäetud rahuldamata, võib avalduse rahuldamata jätmise määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale esitada määruskaebuse üksnes avaldaja.

§ 697. Määruskaebuse alus

Määruskaebus võib tugineda üksnes asjaolule, et ringkonnakohus on määruse tegemisel kohaldanud valesti materiaaõiguse normi või rikkunud määruse tegemisel oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige kohtulahendi.

§ 698. Määruskaebuse esitamine Riigikohtule

(1) Määruskaebus esitatakse Riigikohtule.

(2) Määruskaebuse esitamise tähtaeg on 15 päeva määruse määruskaebuse esitajale kättetoimetamisest alates, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(3) Kui kohus tunnistas asja lahendamisel määrusega kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaeg kulgema enne kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamist.

(4) Kohus võib mõjuval põhjusel anda määruskaebuse esitanud isikule täiendava tähtaja kaebuse põhjendamiseks. Kaebuse põhjendamiseks antakse täiendav tähtaeg käesoleva seadustiku § 187 lõikes 6 sätestatud juhul.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 699. Määruskaebuse sisu

(1) Määruskaebuses tuleb muu hulgas märkida:

- 1) määruse teinud kohtu nimetus, määruse kuupäev ja tsiviilasja number;
- 2) mille kohta või kelle suhtes määrus tehti;
- 3) määruskaebuse esitaja selgelt väljendatud taotlus, näidates seejuures ära, millises ulatuses määruskaebuse esitaja ringkonnakohtu määrust vaidlustab ning missugust Riigikohtu lahendit määruskaebuse esitaja taotleb;
- 4) määruskaebuse põhjendus.

(2) Määruskaebuse põhjenduses tuleb muu hulgas märkida:

- 1) faktilised ja õiguslikud väited nende asjaolude kohta, millest tuleneb õigusrikkumine määruse tegemisel ning milles rikkumine seisneb;
- 2) viide tõenditele, millega soovitakse iga faktilist väidet tõendada.

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 700. Määruskaebuse täitmise peatamine ja tagamine

(1) Määruskaebuse esitamine ei peata vaidlustatud määruse täitmist, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Riigikohus võib enne määruskaebuse lahendamist määruskaebuse tagada, muu hulgas peatada vaidlustatud määruse täitmise või kohaldada muid esialgse õiguskaitse abinõusid.

§ 701. Määruskaebuse lahendamine

(1) Riigikohus toimetab määruskaebuse ja selle lisade ära kirjad kätte menetlusosalistele ja küsib neilt vastuse, välja arvatud juhul, kui määrus teiste menetlusosaliste õigusi ei puuduta.

(2) Määruskaebus lahendatakse põhjendatud määrusega kirjalikus menetluses, kui kohus ei pea vajalikuks kohtuistungit korraldamist.

(3) Kui Riigikohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, tühistab ta vaidlustatud määruse ja teeb võimaluse korral uue määruse. Vajaduse korral saadab Riigikohus asja uueks lahendamiseks tagasi määruse teinud ringkonnakohtule või teisele ringkonnakohtule. Riigikohus võib tühistada ka asjas tehtud maakohtu määruse ja saata asja uueks lahendamiseks maakohtule.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

68. peatükk TEISTMINE

§ 702. Teistmise alused

(1) Jõustunud kohtulahendi võib hagimenetluses poole avalduse alusel, hagita menetluses menetlusosalise või muu isiku, kelle kohus oleks pidanud asja lahendamisel kaasama, avalduse alusel uute asjaolude ilmsikstulekul teistmise korras uuesti läbi vaadata.

(2) Teistmise alused on järgmised:

1) lahendi on teinud kohtukoosseis, kuhu kuulus kohtunik, kes oleks pidanud ennast taandama;
2) menetlusosalisele ei olnud menetlusest seaduse kohaselt teatatud, muu hulgas hagiavaldust kätte toimetatud või menetlusosaline ei olnud seaduse kohaselt kohtusse kutsutud, kuigi lahend tehti tema suhtes;
3) menetlusosalist ei esindanud menetluses selleks õigust omav isik, kuigi otsus tehti tema suhtes, välja arvatud juhul, kui menetlusosaline on enda esindamise menetluses heaks kiitnud;

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

4) kohtulahendi ebaseaduslikkus või põhjendamatus, mis tuleneb kriminaalasjas jõustunud kohtuotsusega tuvastatud tunnistaja valeütlusest, teadvalt valesst eksperdiarvamusest, teadvalt valesst tõlkest, dokumendi võltsimisest või tõendi kunstlikust loomisest;

5) kohtuniku või menetlusosalise või tema esindaja kuritegu, mille ta on toime pannud teistetavat kohtuasja arutades või läbi vaadates ja mis on tuvastatud jõustunud kohtuotsusega kriminaalasjas;

6) kohtulahend põhineb varem tehtud kohtulahendil, vahekohtu otsusel või haldusaktil, mis on tühistatud või muudetud;

7) Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse korras selle õigustloova akti või selle sätte põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamine, millele tugines kohtulahend teistetavas tsiviilasjas;

8) Euroopa Inimõiguste Kohus on leidnud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni või selle protokollide rikkumise kohtulahendi tegemisel ja rikkumist ei ole võimalik mõistlikult kõrvaldada või hüvitada muul viisil kui teistmise kaudu;

8¹) peatumise aluse ilmnemine, mis kohtulahendi tegemise ajal oli olemas, kuid ei olnud ega võinud olla kohtule teada;

[RT I 2009, 67, 460- jõust. 01.01.2010]

9) muu oluline asjaolu või tõend, mis kohtulahendi tegemise ajal oli olemas, kuid ei olnud ega võinud olla menetlusosalisele teada ja mille esitamisel või millele tuginemisel menetluses oleks ilmselt tehtud teistsugune kohtulahend.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud asjaolu ei ole teistmise alus, kui see ei ole mõjutanud kohtulahendi tegemist menetlusosalise kasuks või kahjuks.

§ 703. Teistmise piirangud

(1) Teistmine ei ole lubatud nende kohtumääruste suhtes, mille peale ei saa käesoleva seadustiku kohaselt edasi kaevata.

(2) Teistmine ei ole lubatud, kui menetlusosalisel oli võimalik tugineda teistmist võimaldavatele asjaoludele varasemas menetluses, eelkõige vastuväite või kaebusega, samuti kui vastuväide või kaebus jäi rahuldamata.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Teistmisavaldust ei või samadele asjaoludele tuginedes esitada korduvalt.

§ 704. Teistmisavalduse esitamise tähtaeg

(1) Teistmisavalduse võib esitada kahe kuu jooksul teistmise aluse olemasolust teadasaamisest alates, kuid mitte enne lahendi jõustumist. Teistmisavalduse võib põhjusel, et menetlusosaline ei olnud menetluses esindatud, esitada kahe kuu jooksul alates päevast, millal menetlusosalisele, tsiviilkohtumenetlusteovõimetu menetlusosalise puhul aga menetlusosalise seaduslikule esindajale lahend kätte toimetati. Seejuures ei arvestata avalikku kättetoimetamist.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Käesoleva seadustiku § 702 lõike 2 punktis 8 nimetatud juhul võib teistmisavalduse esitada kuue kuu jooksul Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuse jõustumisest. Käesoleva seadustiku § 702 lõike 2 punktis 7 nimetatud juhul võib teistmisavalduse esitada kuue kuu jooksul alates Riigikohtu otsuse jõustumisest.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Teistmisavaldust ei või esitada, kui kohtulahendi jõustumisest, mille teistmist nõutakse, on möödunud viis aastat. Teistmisavaldust põhjusel, et pool ei olnud menetluses osalenud või esindatud või käesoleva seadustiku § 702 lõike 2 punktis 8 nimetatud juhul, ei või esitada, kui kohtulahendi jõustumisest on möödas kümme aastat.

[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 705. Kassatsioonimenetluse sätete kohaldamine

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

Teistmisavalduse esitamisele ja menetlemisele kohaldatakse kassatsioonkaebuse kohta sätestatud, kui käesolevas peatükis sätestatud ei tulene teisiti.

§ 706. Teistmisavalduse esitamine

(1) Teistmisavaldus esitatakse Riigikohtule.

(2) Teistmisavalduse esitamisel tuleb tasuda kassatsioonikaebuse samas ulatuses nagu kassatsioonkaebuse esitamisel.

§ 707. Teistmisavalduse sisu

(1) Teistmisavalduses märgitakse muu hulgas taotlus lahendi suhtes, avalduse põhjendus ja teistmise õiguslik alus, samuti asjaolud, millest nähtub avalduse esitamise tähtajast kinnipidamine ja tõendid, mis tõendavad teistmise alust ja teistmisavalduse esitamise tähtajast kinnipidamist.

(2) Avaldusele lisatakse ärakiri kohtulahendist, mille teistmist nõutakse, ja teistmisavalduse aluseks olevad dokumendid või nende ärakirjad. Kui dokumendid ei ole avaldaja valduses, tuleb märkida, kas avaldaja taotleb, et kohus dokumendid välja nõuaks.

(3) Teistmist põhjendavate asjaolude tõendamine ei ole lubatud taotluse esitamisega menetlusosaliselt vande all seletuse võtmiseks.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 708. Teistmisavalduse läbivaatamise ettevalmistamine

(1) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Alama astme kohtulahendi peale esitatud teistmisavalduse lahendamiseks nõuab Riigikohus alama astme kohtult toimiku välja.

(3) Vastuvõetud avalduse ärakirja toimetab Riigikohus vastaspoolele kätte ja nõuab määratud tähtpäevaks kirjalikku vastust. Teistmisavaldust ei toimetata kätte ja vastust ei küsita samadel alustel kui kassatsioonkaebuse puhul.

(4) Vastaja peab märkima, kas ta on teistmisavaldusega nõus. Oma vastuväiteid peab vastaja põhistama ja esitama võimaluse korral nende kohta tõendid.

(5) Teistmine ei peata kohtulahendi täitmist. Riigikohus võib määrusega täitemenetluse peatada või lubada selle jätkamist üksnes tagatise vastu või tühistada täitetoimingut.

§ 709. Teistmisavalduse menetlusse võtmine

Riigikohus võtab teistmisavalduse menetlusse, kui teistmisavalduses esitatud asjaolud võimaldavad arvata, et tegemist on seaduses sätestatud teistmise alusega.

§ 710. Teistmisavalduse lahendamine

(1) Kui Riigikohus leiab, et teistmisavaldus on põhjendatud, tühistab ta määrusega kohtulahendi ja saadab asja uueks läbivaatamiseks sellesse alama astme kohtusse, kus kohtulahend oli tehtud. Kui asjaolud on selged, muudab Riigikohus alama astme kohtu lahendi või tühistab alama astme kohtu lahendi ja teeb uue otsuse või määruse.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Menetlusosalistele edastatakse otsuse või määruse ärakiri.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

69. peatükk PÄDEVA KOHTU MÄÄRAMINE

§ 711. Pädeva kohtu määramise kord

(1) Seaduses sätestatud juhul määrab Riigikohtu tsiviil- ja halduskolleegiumi vaheline erikogu asja lahendamiseks pädeva kohtu. Erikoogu moodustab ja erikogu juhatab Riigikohtu esimees.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Erikoogu määrab kahe kuu jooksul asja saamisest alates määrusega asja lahendamiseks pädeva kohtu menetlusosalisi asja arutamisele kutsumata. Menetlusosaline võib erikogule esitada kirjalikult oma seisukoha.

(3) Pädeva kohtu määramisel Riigikohtu erikogu tühistab kohtu määruse, milles pädevaks kohtuks tunnistatud kohus leidis, et asi ei kuulu tema pädevusse, ja saadab asja lahendamiseks tühistatud määruse teinud kohtule.

(4) [Kehtetu -RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(5) Kui Riigikohtu erikogu leiab, et asi ei kuulu lahendamisele ei tsiviil- ega halduskohtumenetluses, lõpetab ta määrusega asja menetluse.

14. osa VAHEKOHTUS

70. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 712. Vahekohtumenetluse koht

(1) Käesolevas osas sätestatud kohaldatakse Eestis toimuvale vahekohtumenetlusele, kui seadusega või välislepingus ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Käesoleva seadustiku §-des 720 ja 740 sätestatud kohaldatakse ka juhul, kui vahekohtumenetluse toimumise koht on välisriigis või ei ole veel kindlaks määratud.

(3) Kuni vahekohtumenetluse toimumise koha kindlaksmääramiseni Eestis või välisriigis täidavad käesoleva seadustiku §-des 721, 724, 725, 727 ja 728 nimetatud ülesandeid Eesti kohtud, kui vähemalt ühe poole tegevus-, elu- või asukoht on Eestis.

§ 713. Kohtute tegevuse ulatus

Kohtul on õigus teha vahekohtumenetluses toiminguid üksnes seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses.

§ 714. Seaduse või vahekohtu kokkuleppe rikkumisest teatamata jätmise tagajärjed

Käesoleva osa dispositiivse sätte või poolte vahekohtumenetluse jaoks kokku lepitud nõude rikkumise korral ei või pool rikkumisele tugineda, kui ta ei teata vahekohtule rikkumisest viivitamata pärast seda, kui ta on rikkumisest teada saanud või oleks pidanud teada saama.

§ 715. Teadete kättetoimetatuks lugemine

(1) Kui poole või teadet vastu võtma õigustatud isiku tegutsemis-, elu- või asukoht ei ole teada, loetakse teade poolele kättetoimetatuks päevast, mil pool või teadet vastu võtma õigustatud isik oleks selle kätte saanud tavalise kättetoimetamise korral tähtid kirjaga või muul saabumist tõendaval viisil tema viimati teadaoleval aadressil.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ei kohaldata teadete kättetoimetamisele kohtumenetluses.

§ 716. Menetlus alaliselt tegutsevas vahekohtus

(1) Kui pooled on kokku leppinud vahekohtumenetluse alaliselt tegutsevas vahekohtus, eeldatakse, et poolte kokkulepe hõlmab ka vahekohtu reglemendis või muus vahekohtumenetluse kohta käivas dokumendis ettenähtud menetlusreegleid.

(2) Kui käesolevas osas on sätestatud poole õigus esitada kokkuleppe saavutamata jätmisel menetluslikus küsimuses taotlus kohtule, võib seda alaliselt tegutseva vahekohtu menetluses teha üksnes juhul, kui ka vahekohtu menetlusreeglite alusel ei ole võimalik menetluslikku küsimust lahendada.

71. peatükk VAHEKOHTU KOKKULEPE

§ 717. Vahekohtu kokkuleppe mõiste

(1) Vahekohtu kokkulepe on poolte kokkulepe anda vahekohtu lahendada nende vahel tekkinud või tekkida võivast kindlaksmääratud lepingulisest või lepinguvälisest suhtest tulenev vaidlus.

(2) Vahekohtu kokkuleppe võib sõlmida iseseisva kokkuleppena või lepingu osaks oleva eristatava tingimusena. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 718. Vahekohtu kokkuleppe kehtivus

(1) Vahekohtu kokkuleppe ese võib olla varaline nõue. Vahekohtu kokkuleppe mittevaralise nõude kohta kehtib üksnes juhul, kui pooled võivad vaidluse eseme suhtes sõlmida kompromissi.

(2) Vahekohtu kokkuleppe on tühine, kui selle ese on:

- 1) Eestis asuva eluruumi üürilepingu kehtivuse ja ülesütlemise ning eluruumi vabastamise vaidlus;
- 2) töölepingu lõpetamise vaidlus.

(3) Avalik-õiguslik varaline nõue võib olla vahekohtu kokkuleppe ese, kui pooled võivad sõlmida vaidluseseme kohta halduslepingu.

(4) Seaduses võib olla kehtestatud teatud liiki vaidluste vahekohtule lahendada andmise keeld või piirang.

§ 719. Vahekohtu kokkuleppe vorm

(1) Vahekohtu kokkuleppe peab olema sõlmitud kirjalikult taasesitatavas vormis. Vahekohtu kokkuleppe võib sisalduda ka kinnituskirjas.

(2) Kui vahekohtu kokkuleppe pool on tarbija, peab kokkuleppe sisalduma tarbija omakäeliselt allakirjutatud või digitaalallkirjaga varustatud dokumendis.

(3) Vorminõude järgimata jätmine ei mõjuta kokkuleppe kehtivust, kui pooled nõustuvad vaidluse lahendamiseга vahekohtus.

§ 720. Vahekohtu kokkuleppe ja hagi tagamine kohtus

Vahekohtu kokkuleppe sõlmimine ei välista, et kohus tagab poole avalduse alusel hagi enne või pärast vahekohtumenetluse algust.

72. peatükk VAHEKOHTU MOODUSTAMINE

§ 721. Vahekohtu moodustamine

(1) Pooled lepivad kokku vahekohtunike arvu. Kokkuleppe puudumise korral lahendavad vaidluse kolm vahekohtunikku.

(2) Kui vahekohtu kokkulepe annab vahekohtu moodustamisel ühele poolele majandusliku või muu eelise, mis oluliselt kahjustab teist poolt, võib viimane esitada kohtule avalduse määrata vahekohtunik või vahekohtunikud erinevalt toimunud nimetamisest või kokkulepitud nimetamisreeglitest. Avaldus tuleb esitada hiljemalt 15 päeva jooksul, alates ajast, mil pool sai teada vahekohtu moodustamisest.

(3) Kui pool on esitanud kohtule käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud avalduse, võib vahekohus oma menetluse peatada.

§ 722. Vahekohtunikuks nimetamise eeldused

(1) Vahekohtunikuks võib nimetada teovõimelise füüsilise isiku.

(2) Pooled võivad kokku leppida vahekohtuniku kvalifikatsiooninõuetes.

§ 723. Vahekohtuniku nõusolek

Vahekohtuniku nimetamiseks on vaja vahekohtunikukandidaadi kirjalikku nõusolekut.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 724. Vahekohtuniku nimetamine

(1) Pooled võivad kokku leppida vahekohtunike nimetamise korra.

(2) Kui on ette nähtud kolm vahekohtunikku ja pooled ei ole nende nimetamise korda kokku leppinud, nimetab kumbki pool ühe vahekohtuniku. Nimetatud vahekohtunikud valivad kolmanda vahekohtuniku, kes on vahekohtu eesistuja.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul ei ole pool nimetanud vahekohtunikku teiselt poolelt selle kohta taotluse saamisest alates 30 päeva jooksul või kui poolte nimetatud vahekohtunikud ei suuda nende nimetamisest alates 30 päeva jooksul valida kolmandat vahekohtunikku, määrab vahekohtuniku poole avalduse alusel kohus.

(4) Kui on ette nähtud üks vahekohtunik, kelle nimetamise korda ei ole pooled kokku leppinud ega suuda kokku leppida, määrab vahekohtuniku poole avalduse alusel kohus.

(5) Kui pooled on kokku leppinud vahekohtuniku nimetamise korra ja üks pool rikub korda või kui pooled või mõlemad vahekohtunikud kokkuleppele ei jõua või kui kolmas isik ei täida talle nimetamise menetlusega pandud ülesandeid, võib kumbki pool taotleda kohtult vahekohtuniku määramist, kui vahekohtuniku nimetamise korda ei ole kokku lepitud teisiti.

§ 725. Vahekohtuniku määramine kohtu poolt

(1) Kohus määrab vahekohtuniku avalduse saamisest alates 30 päeva jooksul.

(2) Kohus arvestab vahekohtunikku määrates:

- 1) poolte vahel vahekohtuniku suhtes kokkulepitud tingimusi;
- 2) asjaolusid, mis tagavad sõltumatu, erapooletu ja kompetentse vahekohtuniku määramise.

(3) Vahekohtuniku määramise määruse peale ei saa edasi kaevata.

§ 726. Vahekohtuniku taandamine

(1) Vahekohtunikku võib taandada, kui on olemas asjaolu, mis tekitab põhjendatud kahtluse tema erapooletuses, sõltumatuses või ebakompetentsuses või kui tema puhul ei ole täidetud poolte vahel kokkulepitud tingimused. Pool võib taotleda tema nimetatud vahekohtuniku taandamist, kui taandamise alus on saanud talle teatavaks pärast vahekohtuniku nimetamist.

(2) Vahekohtunikukandidaat avalikustab viivitamata kõik asjaolud, mis võivad tekitada kahtlust tema erapooletuses või sõltumatuses või olla muul põhjusel tema taandamise aluseks. Vahekohtunik on kohustatud pärast nimetamist kuni vahekohtumenetluse lõppemiseni pooltele viivitamata avalikustama nimetatud asjaolud, kui ta ei ole seda varem teinud.

§ 727. Vahekohtuniku taandamise kord

(1) Pooled võivad kokku leppida vahekohtuniku taandamise korra.

(2) Kui pooled ei ole taandamise korda kokku leppinud, võib pool esitada vahekohtule taandamise avalduse vahekohtu moodustamisest alates 15 päeva jooksul või käesoleva seadustiku § 726 lõikes 1 nimetatud asjaolust

teadasaamisest alates. Kui vahekohtunik ei astu ametist tagasi või kui teine pool taandamisega ei nõustu, otsustab taandamise vahekohus taandatava vahekohtuniku osavõttu.

(3) Kui taandamist poolte kokkulepitud korra või käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt ei ole võimalik lahendada, võib pool esitada taandamisavalduse kohtule 30 päeva jooksul, alates ajast, millal ta sai teada taandamisavalduse tagasilükkamisest.

(4) Vahekohus võib kuni taandamisavalduse kohtu poolt lahendamiseni oma menetluse peatada.

§ 728. Vahekohtuniku võimetus oma ülesandeid täita

(1) Kui vahekohtunik ei saa oma ülesandeid mõistliku tähtaja jooksul täita, lõpeb tema pädevus vahekohtunikuna, kui ta astub tagasi või kui pooled lepivad kokku tema pädevuse lõppemise. Kui vahekohtunik ei astu tagasi või kui pooled ei jõua kokkuleppele tema pädevuse lõppemises, võib kumbki pool taotleda kohtult vahekohtuniku pädevuse lõppenuks tunnistamist, kui pooled ei ole leppinud kokku teisiti.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu ei välista ega piira poole õigust lõpetada vahekohtunikuga sõlmitud leping.

§ 729. Vahekohtuniku asendamine

(1) Kui vahekohtunikuga sõlmitud leping lõpeb, nimetatakse tema asemele uus vahekohtunik. Nimetamine toimub samade nõuete järgi, mida kohaldati asendatud vahekohtuniku nimetamisel. Vahekohus peatab menetluse kuni uue vahekohtuniku nimetamiseni. Pärast peatumist jätkatakse menetlust seal, kus see pooleli jäi.

(2) Pooled võivad kokku leppida, et vahekohtunik asendatakse muul kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil.

73. peatükk VAHEKOHTU PÄDEVUS

§ 730. Vahekohtu õigus määrata oma pädevus

(1) Vahekohtul on õigus määrata oma pädevus ja seoses sellega lahendada ka vahekohtu kokkuleppe olemasolu ja kehtivuse küsimus. Seejuures tuleb vahekohtu kokkulepet käsitada ülejäänud lepingutingimustest sõltumatu kokkuleppena.

(2) Vastuväide vahekohtu pädevuse suhtes tuleb esitada hiljemalt vastuses hagile. Vastuväite esitamist ei välista asjaolu, et pool on ise nimetanud vahekohtuniku.

(3) Vastuväide vahekohtu pädevuse piiride ületamise kohta tuleb esitada hiljemalt vahekohtumenetluse alustamisel, mille kohta pädevuse ületamist väidetakse.

(4) Vahekohus võib käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 sätestatud juhul lubada vastuväite esitada hiljem, kui pool on jätnud selle õigel ajal esitamata mõjuval põhjusel.

(5) Kui vahekohus peab ennast asjas pädevaks, teeb ta käesoleva paragrahvi lõike 2 või 3 kohaselt esitatud vastuväite kohta eraldi otsuse.

(6) Pool võib käesoleva seadustiku § 755 lõikes 4 nimetatud kohtult taotleda käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud vahekohtu otsuse muutmist 30 päeva jooksul otsuse kirjalikult teatavakstegemisest arvates. See ei peata vahekohtumenetlust, kuid vahekohus võib sellise avalduse menetluse ajaks vahekohtumenetluse peatada. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

(7) Kui vahekohus on tunnistanud end ebapädevaks, taastub tavaline kohtualluvus, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(8) Käesolevas paragrahvis sätestatud ei kohaldata, kui kohus on võtnud menetlusse hagi, milles palutakse tuvastada vahekohtu kokkuleppe kehtivus või vahekohtu õigus asja menetleda. Kohus ei või sellist hagi menetlusse võtta, kui vahekohus asjas on juba moodustatud ja ei ole oma pädevust veel eitanud.

§ 731. Hagi tagamine vahekohtus

(1) Vahekohus võib poole avalduse alusel hagi tagada, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Isikliku vabadust piiravaid hagi tagamise abinõusid ei või rakendada. Vahekohus võib nõuda mõlemalt poolelt seoses hagi tagamisega mõistliku tagatise andmist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel määratud hagi tagamise otsus täidetakse kohtu määruse alusel. Kohus teeb määruse poole avalduse alusel ja lubab hagi tagamise otsuse täitmist üksnes juhul, kui sama hagi tagamise abinõu ei ole juba kohtult taotletud. Kohus võib hagi tagamise määruse teisiti sõnastada, kui see on vajalik hagi

tagamise abinõu rakendamiseks. Kohtule esitatavalt hagi tagamise avalduselt tuleb anda tagatis sarnaselt kohtule esitatud hagi tagamisega.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(3) Kohus võib avalduse alusel hagi tagamise tühistada või seda muuta samal alusel ja korras kui kohtumenetluses oleva hagi tagamise.

(4) Alaliselt tegutseva vahekohtu pädev organ võib kuni vaidlust lahendava vahekohtu moodustamiseni edastada kohtule poole avalduse hagi tagamiseks. Avaldus lahendatakse hagi tagamise avalduse lahendamiseks seaduses sätestatud korras.

(5) Kui selgub, et hagi tagamine vahekohtumenetluses ei olnud õigustatud, peab hagi tagamist taotlenud pool hüvitama vastaspoolele kahju, mis on sellel poolel tekkinud hagi tagamisest või hagi tagamise abinõu rakendamise vältimiseks antud tagatisest.

74. peatükk **VAHEKOHTUMENETLUS**

§ 732. Menetluse üldpõhimõtted

(1) Pooli tuleb vahekohtumenetluses kohelda võrdsetena. Mõlemale poolele tuleb anda võimalus avaldada oma seisukohta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestamata ulatuses võivad pooled ise menetluskorras kokku leppida või viidata mõne vahekohtu reglemendile. Pooled ei või kõrvale kalduda käesolevas osas kohustuslikult sätestatud.

(3) Kui pooled ei ole menetluskorda kokku leppinud ja seda ei sisalda ka käesolev osa, määrab menetluskorra vahekohus. Vahekohtul on õigus otsustada tõendite esitamise lubatavuse üle, tõendeid uurida ja tõendamise tulemust vabalt hinnata.

§ 733. Vahekohtumenetluse koht

(1) Pooled võivad kokku leppida vahekohtumenetluse toimumise koha. Kokkuleppe puudumise korral määrab koha selle pooltele sobivust arvestades vahekohus.

(2) Vahekohus võib vaatamata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule koguneda tunnistajate, ekspertide või poolte ärakuulamiseks, vahekohtu liikmete nõupidamiseks või asjadega või dokumentidega tutvumiseks seal, kus ta seda sobivaks peab, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(3) Vahekohtul on poolte nõusolekul õigus lasta ühel oma liikmel tunnistajaid või eksperte ära kuulata.

§ 734. Menetluse keel

(1) Pooled võivad kokku leppida vahekohtumenetluse keele. Kokkuleppe puudumise korral määrab menetluse keele vahekohus.

(2) Kokkulepitud või määratud keeles tuleb teha poolte avaldused, vahekohtu otsus ja muud vahekohtu teated ning pidada kohtuistung, kui poolte kokkuleppes või vahekohtu määruses ei ole ette nähtud teisiti.

(3) Vahekohus võib nõuda kirjalike tõendite esitamist koos tõlkega poolte kokkulepitud või vahekohtu määratud keelde.

§ 735. Vahekohtumenetluse algus

Vahekohtumenetlus algab päeval ja hagi loetakse esitatuks, kui kostja saab kätte vahekohtus vaidluse lahendamiseks esitatud hagiavalduse, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

§ 736. Hagi ja vastus hagile

(1) Hagiavalduses märgitakse:

- 1) vahekohtu nimetus või vahekohtuniku nimi;
- 2) hageja ja kostja andmed;
- 3) hageja nõue;
- 4) asjaolud, millel nõue põhineb, ja neid asjaolusid kinnitavad tõendid, mida hageja esitab või kavatseb esitada;
- 5) lisatud dokumentide nimekiri.

(2) Poolte kokkulepitud või vahekohtu määratud tähtaja jooksul peab kostja esitama hagi kohta oma seisukoha.

(3) Pool võib vahekohtumenetluse käigus oma hagi muuta või täiendada, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Vahekohus ei võta hagi muutmist või täiendamist vastu, kui sellega kaasneks menetluse põhjendamatu viivitamine.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud kohaldatakse ka vastuhagile.

§ 737. Vahekohtu istung ja kirjalik menetlus

(1) Vahekohus korraldab menetluse suuliselt või kirjalikult, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Kui pooled ei ole istungi pidamist välistanud, peab vahekohus ühe poole avalduse alusel istungi menetluses sobival ajal.

(2) Vahekohtu istung ja tõendite uurimiseks korraldatud vahekohtu muu kogunemine tehakse pooltele viivitamata teatavaks.

(3) Kui pool on esitanud dokumendi, teeb vahekohus selle teisele poolele viivitamata teatavaks ja saadab talle dokumendi ära kirja. Ekspertiarvamusest ja muudest kirjalikest tõenditest, mida vahekohus võib otsuse tegemisel arvestada, tuleb mõlemale poolele teatada ja saata neile ära kirjad.

§ 738. Toimingu tegemata jätmise tagajärjed

(1) Kui kostja jätab hagile ettenähtud ajaks vastamata, jätkab vahekohus menetlust. Kostja vastuse puudumist ei loeta hagi õigeksvõtuks.

(2) Kui pool jätab istungile ilmunuta või dokumentaalse tõendi määratud tähtpäevaks esitamata, võib vahekohus menetlust jätkata ja teha otsuse vastavalt senituvastatule.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud toimingu tegemata jätmise oli vahekohtu arvates piisavalt põhjendatud, jäetakse toimingu tegematajätmise tähelepanuta. Muus osas võivad pooled kokku leppida toimingu tegematajätmise teistsugustes tagajärgedes.

§ 739. Vahekohtu määratud ekspert

(1) Vahekohus võib määrata ühe eksperti või mitu eksperti andma ekspertiarvamuse vahekohtu koostatud küsimustele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Vahekohus võib poolelt nõuda, et see annaks ekspertile asjasse puutuvat infot ning ekspertiisiks vajalikud dokumendid või asjad.

(2) Ekspertiarvamuse andnud ekspert peab osalema istungil poole avalduse alusel või vahekohtu nõudel, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Istungil võib pool esitada ekspertile küsimusi ja lubada vaidlusaluses küsimuses omapoolsel ekspertil arvamust avaldada.

(3) Vahekohtu määratud eksperti võib taandada ja taandamisavalduse kohtule esitada samas korras vahekohtuniku taandamisega.

§ 740. Kohtu abi tõendamistoimingute tegemisel ja muud kohtutoimingud

(1) Kui vahekohus ei ole pädev tõendamise- või muud kohtutoimingut tegema, võib vahekohus või tema loal pool taotleda abi kohtult.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avaldust lahendades järgib kohus tõendamise või muu kohtutoimingu tegemise kohta kehtivaid menetlussätteid. Vahekohtunikel on õigus osaleda kohtulikul tõendamismenetlusel ja esitada küsimusi.

(3) Kohus protokollib menetlustoimingu ning saadab protokolliga ära kirja viivitamata vahekohtule ja pooltele.

(4) Vahekohus võib vahekohtumenetluse kuni kohtutoimingu tegemiseni peatada.

§ 741. Konfidentsiaalsuse nõue

Vahekohtunik on kohustatud saladuses hoidma talle vahekohtuniku ülesandeid täites teatavaks saanud teavet, mille saladuses hoidmiseks on pooltel õigustatud huvi, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

75. peatükk

VAHEKOHTU OTSUS JA MENETLUSE LÕPETAMINE

§ 742. Kohaldatav õigus

(1) Vahekohus kohaldab vaidluse lahendamisel õigusakte, mille kohaldamises on pooled kokku leppinud. Mõne riigi õigusele viitamisel eeldatakse, et kokkulepe ei hõlma selle riigi kollisiooninorme, kui pooled ei ole selgesõnaliselt kokku leppinud teisiti.

(2) Kui pooled ei ole kohaldatavat õigust kokku leppinud ja kohaldatav õigus ei tulene ka seadusest, kohaldab vahekohus Eesti õigust.

(3) Vahekohus võib lahendada vaidluse õigluse põhimõttel, kui pooled on selles selgesõnaliselt kokku leppinud. Kokkuleppe võib sõlmida kuni vahekohtu otsuse tegemiseni. Vaidlust õigluse järgi lahendades ei või kõrvale kalduda selle riigi õiguse imperatiivsetest sätetest, mida kohaldataks vaidluse lahendamisel õigluse põhimõttes kokku leppimata.

(4) Vahekohus arvestab vaidlust lahendades lepingutingimusi ja tavaid käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud juhul niivõrd, kui võrd seda lubab kohaldatav õigusakt.

§ 743. Otsuse tegemine vahekohtu poolt

(1) Kui menetluses osaleb mitu vahekohtunikku, on otsus tehtud, kui selle poolt hääletab vahekohtunike enamus, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(2) Kui üks vahekohtunikest keeldub otsuse tegemisel osalemast, võivad ülejäänud vahekohtunikud teha otsuse temata, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Kavatsusest teha otsus keeldunud vahekohtunikuta tuleb pooltele eelnevalt teatada.

(3) Üksikute menetlusküsimuste osas võib teha otsuseid või korraldusi vahekohtu eesistuja, kui teda on selleks volitanud pooled või vahekohtu teised liikmed.

§ 744. Kompromiss

(1) Vahekohus lõpetab menetluse, kui pooled sõlmivad kompromissi. Vahekohus vormistab poolte avalduse alusel kompromissi kokkulepitud sõnastuses vahekohtu otsusena, kui kompromissi sisu ei ole vastuolus avaliku korraga või heade kommetega. Otsusele kirjutavad alla ka pooled.

(2) Kokkulepitud sõnastuses tehtud vahekohtu otsus väljastatakse pooltele ja otsusest peab nähtuma, et tegu on vahekohtu otsusega. Sellisel vahekohtu otsusel on samasugune õigusjõud nagu vahekohtu tavalisel otsusel.

(3) Kui poole tahteavalduse kehtimiseks on vaja avaldus notariaalselt tõestada, loetakse notariaalne tõestamine kokkulepitud sõnastuses tehtud vahekohtu otsuse korral asendatuks, kui tegemist on Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsusega.

§ 745. Vahekohtu otsuse vorm ja sisu

(1) Vahekohus määrab otsuse tegemise aja ja teeb selle pooltele teatavaks.

(2) Vahekohus teeb otsuse kirjalikult ja vahekohtunik kirjutab otsusele alla. Kui otsuse teeb mitu vahekohtunikku, piisab enamuse allkirjadest, kui näidatakse allkirja puudumise põhjus.

(3) Hääletamisel vähemusse jäänud vahekohtuniku eriarvamus esitatakse vahekohtuniku soovil pärast allkirju ja sellele kirjutab alla eriarvamusele jäänud vahekohtunik.

(4) Vahekohtu otsust tuleb põhjendada, välja arvatud juhul, kui pooled on kokku leppinud teisiti või kui tegu on kompromissil põhineva otsusega.

(5) Vahekohtu otsuses tuleb märkida selle tegemise kuupäev ja vahekohtumenetluse koht.

(6) Vahekohus toimetab otsuse ära kirja pooltele kätte otsuse tegemise päevale järgneval tööpäeval.

§ 746. Vahekohtu otsuse jõustumine ja toime

(1) Vahekohtu otsus jõustub selle tegemise päeval.

(2) Vahekohtu otsusel on poolte suhtes samasugune toime nagu jõustunud kohtuotsusel.

§ 747. Vahekohtumenetluse lõppemine

(1) Vahekohtumenetlus lõpeb, kui vahekohus on teinud sisulise otsuse või käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud otsuse.

(2) Vahekohus lõpetab otsusega menetluse, kui:

- 1) hageja võtab hagi tagasi, välja arvatud juhul, kui kostja sellele vastu vaidleb ja vahekohus tunnustab kostja õiguslikku huvi vaidluse lõpliku lahendamise vastu;
- 2) pooled lepivad kokku menetluse lõpetamises;
- 3) pooled ei osale menetluses;
- 4) vahekohus on seisukohal, et menetlust on võimatu jätkata vahekohtu kokkuleppe lõppemise või vahekohtunike hääle võrdse jagunemise tõttu või muul põhjusel.

(3) Vahekohtumenetluse lõppemisega lõpeb ka vahekohtuniku pädevus. See ei välista ega piira vahekohtuniku õigust ja kohustust täita edasi seaduses ettenähtud ülesandeid.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1–3 nimetatud juhul ei saa lõpetatud vahekohtumenetlust uuesti alustada.

§ 748. Vahekohtumenetlus poole surma korral

(1) Vahekohtu kokkulepe ega vahekohtumenetlus ei lõpe poole surma tõttu, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(2) Poole surma korral peatab vahekohus menetluse enda määratud ajaks. Tähtaega võib surnud poole õigusjärglase avalduse alusel pikendada.

(3) Pärast peatamist jätkatakse menetlust pooleli jäänud kohast, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

§ 749. Otsus vahekohtu kulude kohta

(1) Vahekohus otsustab vahekohtu otsuses, millistes osades peavad pooled kandma vahekohtumenetluse ja pooltele vahekohtus käimisest tekkinud vajalikud kulud, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

(2) Kui kulude suurust ei ole kindlaks tehtud või kui see on võimalik alles pärast vahekohtumenetluse lõppemist, otsustatakse see eraldi vahekohtu otsuses.

§ 750. Vahekohtu otsuse parandamine ja täiendamine ning otsuse selgitamine

(1) Vahekohus võib poole avalduse alusel:

- 1) parandada vahekohtu otsuses esinevad arvutus-, kirja- ja muud sarnased vead;
- 2) selgitada otsust taotletavas osas;
- 3) teha täiendava otsuse nõude kohta, mis küll vahekohtumenetluses esitati, aga mida otsuses ei ole lahendatud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud avalduse võib esitada otsuse kättetoimetamisest alates 30 päeva jooksul, kui pooled ei ole kokku leppinud teist tähtaega.

(3) Vahekohus saadab otsuse täiendamise või selgitamise taotluse teadmiseks ka teisele poolele.

(4) Vahekohus teeb esialgse otsuse parandamise või selgitamise osas 30 päeva jooksul, täiendamise osas 60 päeva jooksul avalduse saamisest alates.

(5) Vahekohus võib otsust parandada ka poole avalduseta.

(6) Vahekohtu otsuse parandamisele, selgitamisele ja täiendamisele kohaldatakse vahekohtu otsuse vormi ja sisu kohta sätestatud.

76. peatükk OTSUSE TÜHISTAMINE

§ 751. Vahekohtu otsuse tühistamine

(1) Kohus tühistab Eestis tehtud vahekohtu otsuse poole avalduse alusel, kui pool tõendab, et:

- 1) vahekohtu kokkuleppe sõlminud isiku teovõime oli piiratud;
- 2) vahekohtu kokkulepe on tühine Eesti õiguse kohaselt või muu riigi õiguse kohaselt, kelle õiguse alusel on pooled otsustanud hinnata vahekohtu kokkuleppe kehtivust;
- 3) poolele ei ole nõuetekohaselt teatatud vahekohtuniku nimetamisest või vahekohtumenetlusest või kui ta ei ole saanud muul põhjusel esitada ega kaitsta oma seisukohti;
- 4) vahekohtu otsus käsitleb vaidlust, mida ei ole vahekohtu kokkuleppes nimetatud või mis ületab vahekohtu kokkuleppes määratud piire;

5) vahekohtu moodustamine või vahekohtumenetlus ei vastanud käesolevas osas sätestatule või lubatud pooltevahelisele kokkuleppele ja võib eeldada, et see on oluliselt mõjutanud vahekohtu otsust.

(2) Kohus tühistab vahekohtu otsuse poole avalduse alusel või omal algatusel, kui kohus teeb kindlaks, et:

- 1) vaidlust ei võinud Eesti õiguse kohaselt lahendada vahekohtus;
- 2) vahekohtu otsus on vastuolus Eesti avaliku korraga või heade kommetega.

(3) Kui vahekohtu otsuse tühistamist taotletakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 4 alusel ning otsusega on lahendatud mitu nõuet, millest osa oli vahekohtu pädevuses, tühistab kohus otsuse nende nõuete osas, mis ei olnud vahekohtu pädevuses.

(4) Kohus võib poole avalduse alusel tühistada vahekohtu otsuse ja saata asja tagasi vahekohtusse, kui see on mõistlik.

(5) Eeldatakse, et vahekohtu otsuse tühistamine ei too kaasa vahekohtu kokkuleppe tühisust.

§ 752. Tühistamisavalduse esitamine

(1) Vahekohtu otsuse tühistamise avalduse võib esitada kohtule vahekohtu otsuse kättetoimetamisest alates 30 päeva jooksul. Kui pärast otsuse kättetoimetamist esitatakse avaldus vahekohtu otsuse parandamiseks, täiendamiseks või selgitamiseks, pikeneb tähtaeg avalduse kohta tehtud otsuse kättetoimetamisest alates 30 päeva võrra.

(2) Otsuse tühistamise avaldust ei saa esitada, kui kohus on otsust tunnustanud või selle täidetavaks tunnustanud.

77. peatükk VAHEKOHTU OTSUSE TUNNUSTAMISE JA TÄITMISE EELDUSED

§ 753. Eestis tehtud vahekohtu otsuse tunnustamine ja täitmine

(1) Vahekohtu otsust tunnustatakse Eestis ja täitemenetlus vahekohtu otsuse põhjal toimub üksnes juhul, kui kohus on otsust tunnustanud ja tunnustanud otsuse täidetavaks. Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu menetluses tehtud otsust tunnustatakse ja täidetakse otsust kohtu poolt tunnustamata ja täidetavaks tunnustamata.

(2) Kohus jätab vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise avalduse rahuldamata ja tühistab vahekohtu otsuse, kui on olemas alus vahekohtu otsuse tühistamiseks.

(3) Kohus ei arvesta vahekohtu otsuse tühistamise alust, millest tulenevalt saab otsuse tühistada üksnes poole avalduse alusel, kui avaldust vahekohtu otsuse tühistamiseks ei ole esitatud seaduses ettenähtud tähtaja jooksul.

§ 754. Välisriigis tehtud vahekohtu otsuse täitmine

(1) Välisriigi vahekohtute otsuseid tunnustatakse ja võetakse Eestis täitmisele üksnes vastavalt New Yorgi 1958. aasta välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioonile ja teistele välislepingutele.

(2) Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisele ja täitmisele kohaldatakse vastavalt välisriigi kohtulahendite tunnustamise kohta sätestatud, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

(3) Kui täidetavaks tunnustatud välisriigi vahekohtu otsus välisriigis tühistatakse, võib võlgnik esitada avalduse täidetavaks tunnustamise tühistamiseks.

78. peatükk KOHTUMENETLUS

§ 755. Kohtute pädevus

(1) Käesoleva osa kohaselt kohtule esitatava avalduse lahendab vahekohtu kokkuleppes nimetatud maakohus, kokkuleppe puudumise korral aga maakohus, kelle tööpiirkonnas asub vahekohtumenetluse koht.

(2) Kui vahekohtumenetluse koht ei ole Eestis, otsustab seadusega kohtu pädevusse antud küsimuse Harju Maakohus.

(3) Tõendamismenetluse või muu kohtutoimingu puhul on vahekohut kohtualluvuse järgi pädev abistama maakohus, kelle tööpiirkonnas tuleb toiming teha.

(4) Vahekohtu otsuse tühistamise avaldus esitatakse vahekohtu kokkuleppes märgitud ringkonnakohtule, kokkuleppe puudumise korral aga ringkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas asub vahekohtumenetluse koht. Omal algatusel saab vahekohtu otsuse tühistada ka vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamise avaldust lahendav maakohus.

§ 756. Menetluspõhimõtted

(1) Kohus lahendab avalduse hagita menetluses määrusega. Enne otsustamist tuleb ära kuulata vastaspool, kui see on mõistlik.

(2) Kohus määrab kohtuistungi, kui taotletakse vahekohtu otsuse tühistamist või kui vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise avalduse puhul tuleb arvesse asjaolu, mille alusel võib kohus tühistada vahekohtu otsuse omal algatusel.

(3) Kohus võib vastaspoolt eelnevalt ära kuulamata määrata, et kuni avalduse lahendamiseni võib vahekohtu otsust esialgselt sundtäita või vahekohtu määratud hagi tagamise abinõu rakendada. Vahekohtu otsuse sundtäitmine võib seisneda üksnes hagi tagamise abinõude rakendamises. Kostjal on õigus vältida sundtäitmist tagatise andmisega selle summa suuruses, mille tõttu võib avaldaja taotleda otsuse sundtäitmist.

(4) Vahekohtu otsuse tühistamise määruse ja vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamisest keeldumise määruse peale võib esitada määruskaebuse. Muu käesolevas osas sätestatu kohaselt tehtud määruse, sealhulgas käesoleva seadustiku § 730 lõike 6 alusel vahekohtu pädevuse kohta tehtud määruse peale ei saa edasi kaevata. [RT I, 29.06.2012, 3- jõust. 01.01.2013]

§ 757. Vahekohtu otsuste täidetavaks tunnistamise erisused

(1) Koos vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamise avaldusega tuleb esitada ka vahekohtu otsus või selle tõestatud ärakiri ja vahekohtu kokkulepe.

(2) Määrus, millega vahekohtu otsus tunnistatakse täidetavaks, kuulub viivitamatule täitmisele.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatut kohaldatakse ka välisriigi vahekohtute otsustele.

79. peatükk LEPINGUVÄLISED VAHEKOHTUD

§ 758. Sätete kohaldamine lepinguvälistele vahekohtutele

Käesolevas osas sätestatut kohaldatakse ka vahekohtule, mis on seadusega lubatud viisil moodustatud testamendi või pärimislepingu alusel või muul viisil, mis ei põhine poolte kokkuleppel.

15. osa SEADUSTIKU JÕUSTUMINE

§ 759. Seadustiku jõustumine

Käesolev seadustik jõustub tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduses ettenähtud ajal.